

SLOMLJENA KLJOVA

Canotovo price, prvi dan

Adrian P. Kezele

Tko je Ganeš?

Ganeš je sveprisutni momak iz susjedstva, vragolan koji viri iza skuta istine. Posebice na onim mjestima gdje ta istina postaje "preozbiljna" i prijeti da će se urušiti sama u sebi, povlačeći za sobom i samu bit života koju je, navodno, pokušala izraziti. Njegov izgled, posebice njegova slonovska glava, a i druga "ikonografija" koja ga prati (primjerice kobra oko pojasa i štakor koji ga s ljubavlju prenosi na udaljena mjesta ovoga i onoga svijeta), ne ostavljaju traga sumnji: Ganeš je doista nešto posebno!

Slomljena kljova

Ganešove -priče, -prvi dio

Biblioteka AQUARIUS

Adrian P. Kezele Slomljena kljova - Ganešove priče, prvi dio Copyright © 2008. by Adrian P. Kezele

Sva prava pridržana. Niti jedan dio knjige ne smije se reproducirati u bilo kojem obliku ili na bilo koji način, niti pohranjivati u bazu podataka bilo koje namjene bez prethodne pismene dozvole nositelja autorskih prava, osim u slučajevima kratkih navoda. Izrada preslika bilo kojeg dijela knjige je zabranjena.

Nakladnik i nositelj prava za Hrvatsku: Dvostruka Duga d.o.o., p.p. 184, 40001 Čakovec
www.dvostrukaduga.hr

Lektura: Vida Ozren

Dizajn i izrada ovitka: Melita Kravat

Tisak:

MTG-Topgraf d.o.o., Velika Gorica

Naklada: 1000

CIP zapis dostupan je u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 681862 ISBN 978-953-287-011-4

aoua u rus

adrian T. %e,ze.Ce

Slomljena kljova

Ganešove priče, prvi dio

DVOSTRUKA DUGA 2008. ČAKOVEC

KNJIŽNICA ZELINA

Sadržaj

Tko je Ganeš?.....	7
Tko je "moj" Ganeš?.....	15
Ponovljeni posjet, studeni 2007.....	18
Cjanešove priče	
Parvati i Kamala.....	29
Vraćam ti ovo smrtno tijelo, oče!.....	59
Bog plava grla.....	77
Ganešov dan.....	93
Kako nahraniti Ganeša?.....	105
Ako želiš pobjeći iz raja, stani rišiju na palac!	119
Budna i Sposobna.....	141
Gola kuharica.....	159
Brahmina peta glava.....	175
Sarasvati i Gajatri.....	189
Žena boga smrti.....	205
Savi tri i Satjavan.....	219

Lambodar - božanstvo velikog želuca.....	243
Slonovska glava.....	255
Sutra dolazim k tebi, napisala je tuga.....	265
Slomljena kljova.....	279
Dodatak: Simboli i likovi u Ganešovim pričama.....	293
O autoru.....	305

Tko je Ganeš?

Ove će priče mnogima biti neobične. Zbog njihove egzotičnosti, naravno, jer radi se o legendama i mitovima stare Indije, ali jednako tako i zbog načina na koji će biti ispričane. Naime, ispričat će ih jedna druga priča, legenda i oživljen mit u obliku stvorenja s tijelom čovjeka i glavom slona!

Ganeš je danas poznat širom svijeta. Njegova je popularnost planetarna. Počelo je na Istoku, posebice u Indiji prije mnogo tisuća godina. No, danas gotovo da nema čovjeka na planetu koji nije barem vidio njegov kip ili sliku. Mnogi čak znaju i njegovo ime, a nisu rijetki ni oni koji znaju ponešto o njegovoj naravi. Kako su se granice svijeta polako sužavale, tako je Ganeš postajao sve veći i veći. Simpatičan momak s velikim trbuhom, šaljivdžija i zavodnik, gurman i hedonist, miran ratnik, mudrac, učitelj, glazbenik, pisac, plesač, asket, putnik, pustolov, ljubavnik, pripovjedač... sve je to stopljeno u Ganešovom imenu. Ovo posljednje posebice - ah, kako je samo vješt s riječima! U to ćete se ubrzo uvjeriti i sami. To jest, nadam se da će vas ova knjiga uvjeriti u to. Jer, napisana je po uzoru na njega i njegov način pričanja. Kroz te priče prosijava sve što on jest. Budući da se malo tko može oduprijeti njegovom šarmu, vjerujem da ćete ga zavoljeti.

Slave ga kao donositelja dobre sreće i darovatelja blagoslova. U Indiji i mnogim zemljama Istoka mole mu se kad im je potrebna podrška. Poznat je kao onaj koji uklanja prepreke. Kažu da može pronaći rješenje problema i tamo gdje ga zapravo doista nema. Obraćaju mu se prije početka nekog novog pothvata, bez obzira da li pišu knjige, začínju djecu, odlaze na hodočašće, grade kuću ili investiraju na burzi.

Pa, onda, tko je zapravo Ganeš? Da li je to neki neobični hinduistički bog? Ako odlučite biti površni, u redu, možete ga staviti u tu ladicu. Ali, tako ćete propustiti mnogo toga što mu pripada, zajedno s dubokom mudrošću koja izvire iz samog njegovog postojanja. Što se tiče njegove "božanskosti", da, istina je, njegovo podrijetlo se u indijskoj tradiciji povezuje s bogom Sivom i boginjom Parvati. Ganeš je njihov sin. No, nemojte ga ni pokušati uspoređivati s "božjim sinovima" iz nekih kasnijih razdoblja. Prije svega, Ganeš nije nikada pokrenuo nikakvu religiju. U Indiji postoje neki hramovi posvećeni njemu, ali oni su sporadični i doista, tijekom povijesti nema naznaka bilo kakvih većih pokreta ili vjera koje bi Ganeša stavljale u središnji položaj.

Umjesto toga, on je sveprisutni momak iz susjedstva, vragolan koji viri iza skuta istine. Posebice na onim mjestima gdje ta istina postaje "preozbiljna" i prijeti da će se urušiti sama u sebi, povlačeći za sobom i samu bit života koju je, navodno, pokušala izraziti.

Njegov izgled, posebice njegova slonovska glava, a i druga "ikonografija" koja ga prati (primjerice kobra oko pojasa i štakor koji ga s ljubavlju prenosi na udaljena mjesta ovoga i onoga svijeta), ne ostavljaju traga sumnji: Ganeš je doista nešto posebno. Ali, što?

I tako vidite, riječ po riječ, došli smo do pravoga pitanja. Naime, možete pitati tko je Ganeš i dobit ćete milijun odgovora. Čak i od mene koji se, eto, stavljam u nezavidan položaj njegovog "poznavatelja" (kao daje to moguće biti bez da, na neki način, i sami ne postanete dio njega). Svaki od tih odgovora bit će pomalo različit i, iskreno, nećete pogriješiti ako odaberete bilo koji od njih. Malo se strpite, uskoro ću vam objasniti tko je Ganeš u mojem životu. Uz malo otvorenosti i zadržanog povjerenja u životnu čaroliju, možda ćete odabrati upravo taj odgovor.

No, na pitanje stoje ganeš (malo slovo namjerno!), mogu, srećom, biti mnogo određeniji. To ne znači da mogu biti kratak, jer ganeš je doista velik! Ovo što slijedi je samo dio njega, ali uvjeravam vas, potpuno je točno! Ako se u bilo što u ovoj knjizi možete pouzdati, onda je to sljedeće:

- ganeš je trenutak spoznaje, koji dolazi nakon što ste danima razmišljali o nekom problemu...
- ganeš je uzdah zadovoljstva nakon dobrog obroka i čaše odličnog vina...
- ganeš je smijeh koji ne možete zaustaviti jer je vic koji ste čuli bio taaako dobar!
- ganeš je suza u vašem oku zbog pjesme koja vam je dirnula srce...
- to je priča koju želite ispričati svom djetetu prije spavanja...
- onaj trenutak kad Sunce zalazi, a vi sjedite u miru poslije dobrog dana, i to je ganeš...
- kad vas voljena ili voljeni šakljalu po osjetljivim mjestima poslije vođenja ljubavi, e pa to je ganeš na kvadrat!
- mudar poslovni potez koji vam je osigurao godišnji prihod, to jest osjećaj koji tada imate, znate već, i to je...;

Ima još toga u tom stilu, ali vjerujem da možete i sami nastaviti na isti ganešovski način. No, da ne bi mislili daje ganeš samo to, evo još par, malo neobičnijih ganeša:

- kad znate da vaš prijatelj nešto zna, a on zna da i vi znate, međutim, ništa ne kažete, a ipak radite kao da ste se o svemu jasno dogovorili...
- ili, kad netko nepoznat učini nešto što ste poželjeli i za što nikad ne biste ni pomislili da će se dogoditi baš na taj način - ganeš!
- ganeš je i osjećaj da iz vas nešto dolazi, da se rađa, i da to jednostavno morate izreći, opjevati, stvoriti...
- i, nakon toga, ako još i zakoračite u to što ste stvorili, počnete to živjeti - ganeš, ganeš, ganeš!

Dakle, sada znate - kad god se osjećate dobro, ali onako zbilja dobro, puni života, veselja, ponekad zbunjenosti, one pozitivne naravno, začudno sti, vreckavog humora i neobuzdane sreće, zapravo osjećate ganeš osjećaj!

Priče koje ćete pročitati nastale su iz tog osjećaja i u tom smislu su apsolutno i potpuno njegove! Štoviše, one će i u vama probuditi iste osjećaje, probudit će ganeš stanje duha i na taj način postati ritualne, duboko preobražavajuće, i to na način koji se ne može u potpunosti odrediti ni opisati. Sve što pripada tom stanju svijesti zapravo je neopisivo, osim kroz ganeš osjećaje, misli, dogodovštine.

Ako bih baš morao biti "mudar" i ozbiljan, rekao bih daje ganeš zapravo životni osjećaj uređenosti. Svemir je uređeno i inteligentno mjesto, a ganeš je prirodni zakon koji ga održava takvim.*

Obratite pozornost na prethodne opise ganeša. Njih ste, naravno, prepoznali kao životnu radost. Kako se u to uklapa izjava o čuvanju reda u svemiru?

Pa, vidite, to je još jedna znakovito ganešovska zavrzlama! Red se ne održava na mehanički način, isključivo pridržavanjem pravila i hoda utabanim stazama. Štoviše, u osnovi inteligencije koja održava svemir uređenim je stvaralaštvo, a stvaralaštvo nikad ne hoda istim putem dvaput!

Ne znam ima li smisla nastavljati opisivati ganeša na taj način. Mogli bi iskočiti iz njega i utopiti se u nekim drugim vodama. Takvo utapljanje bi nas, zauzvrat,

* Eto, prije nego doista dođem do priča, moram napraviti digresiju i ispričati vam jednu, onako usput. Naime, kad sam već spomenuo Ganešovo podrijetlo kao sina Šive i Parvati, a sada sam rekao da on održava svemir uređenim, mislim daje sasvim primjereno podsjetiti se na priču o njegovom postanku. Dakle, radilo se o tome da su se Šiva i Parvati, u to davno vrijeme na samom početku vremena, prihvatili nezahvalnog pothvata uređenja svemira. Obavili su velik posao, ali izgleda da nisu dobro i precizno odredili zakon uzroka i posljedice. Posljedica pak toga je bila da se, ako ste nešto učinili, moglo dogoditi bilo što. Primjerice, ako

ste iz ruke pustili kamen, on bi jednom pao, kao što se i pristoji pod utjecajem gravitacije, a drugi put bi malo zastao u zraku, kao da ga još uvijek držite. Postojala je i vjerojatnost da poleti u zrak, kao i niz drugih nepredvidljivih mogućnosti. U toj zanimljivoj situaciji problem nije nastao na materijalnom planu, već na duhovnom. Naime, legenda kaže da su se bogovi pobunili jer se nije znalo koja djela vode ljudske duše u bolje svjetove (raj), a koja u lošije (pakao). Izgleda da je došlo do zloporabe jer je jedan od bogova iskoristio gužvu i sredio stvari tako daje gotovo svakog čovjeka koji je barem jednom sa štovanjem pomislio na njega, poslao u raj. Naravno, nastala je velika neravnoteža jer su ljudi ubrzo shvatili trik i rajski svjetovi su postali prenapučeni.

A to bi bila kozmička šteta!

Zato ću se tu zaustaviti. Tko je razumio, razumio je. Tko nije, razumjet će u pričama, pa će, na kraju, sve biti u redu!

Suočeni s velikim problemom stvaranja reda u svemiru, Šiva i Parvati su se povukli u vrlo dugu meditaciju koju su završili obrednim stapanjem. Iz njihove ljubavi rođen je Ganeš, a oni su svima objavili da je njihov sin odgovor na problem kaosa i da će ga on znati riješiti.

Ima i druga inačica njegovog nastanka, ona u kojoj nije bilo vođenja ljubavi, već samo jedan pogled između božanskih roditelja, svjetlost koja je bljesnula između njih, a unutar svjetlosti - njihov sin Ganeš.

Kako god bilo, Ganeš je, eto, odgovor na sva pitanja oko uređenja svemira, zakona karme i drugih pravila te, posebice, njihovih iznimaka.

1% pje "moj" Ganeš?

Uh, teško pitanje! A odgovor...

Pa, već sam vam objasnio. Nećete pogriješiti ako ga prihvatite kao stvarnost. Ali, nećete pogriješiti niti ako ga smjestite u okvir priča. Meni je svejedno, doista. I vama će postati, kad doživite Ganeša na ganešovski način!

Dakle, Ganeš se pojavio u mom životu prije otprilike dvanaest godina (zbog bolje orijentacije, tamo negdje 1995. godine). Pojavio se najprije kao vizija u koju, naravno, nisam povjerovao. Zatim se pojavio malo stvarnije, djelujući opipljivo na ono što sam zvao materijalnom stvarnošću. Pod njegovim "utjecajem" napisao sam više knjiga, počevši s knjigom Maitreya koja je predstavljala prekretnicu u mojem iskustvu i životu. Zatim su slijedile knjige Veličanstveni Saturn, Čarobnica, Gospodar smrti i Sunčani labirint. Svima njima kumovao je on, Ganeš, svime što jest i svime što je donio u moj život. Čak i da ostanemo na definiciji "vizije", očigledno se radi o viziji dalekosežnog utjecaja!

U tim sam ga knjigama opisivao kao stvarnog sudionika, kakav je i bio, barem za mene.

Razgovori s njim, a ponekad i postupci koji su bili izravno povezani s mojim životom, utjecali su na njegov tijek. Čitateljice i čitatelji će svakako dobro učiniti ako potraže te knjige i upoznaju "mog" Ganeša malo bolje. No, ako se radi o sasvim novim znatiželjnicima, nema problema, Ganešove priče će sasvim dobro poslužiti toj istoj svrsi.

Od sada nadalje pisat ću kao da svi zajedno prihvaćamo njegovo postojanje kao zasebnog stvorenja, oživljene legende, koja na neki čaroban način razgovara s nama. Već samim tim postupkom odlučili smo promijeniti svoju stvarnost i zakoračiti u priču. Pa, dobro došli!

Dakle, Ganeš se nakon prvog dolaska opisanog u knjizi Maitreya povremeno javljao, dolazeći i odlazeći kako je već njemu odgovaralo. Bilo je razdoblja kad ga nije bilo godinama, a onda bi se ponovno uključio u moj život iz meni nepoznatih razloga. Tijekom tih susreta često mi je pričao priče iz svog života ili priče u kojima je neizravno sudjelovao, a koje su značajne za razumijevanje njegovog postojanja. Upravo su te priče bile presudne za moj vlastiti rast i hodaње putem koji je, kao što se pokazalo, bio istodobno slobodan, ali i davno zacrtan.

Mislim da mogu reći kako je Ganeš moj uzor! Bio mi je i još uvijek jest najbolji prijatelj u teškim trenucima. Nema mnogo stvorenja kojima se mogu u potpunosti povjeriti. Malo ih je

koji će me doista razumjeti. Zbog zadaće koju obavljam, dišem u rijetkom zraku, a ljudsko utjelovljenje ponekad traži razmjenu osjećaja. Ganeš je, na svoj način, ispunio tu prazninu. Naravno, ne bi on bio svoj, da nije to iskoristio za poduku, zbunjujući me i izluđujući istodobno. Zasigurno, Ganeš je moj najbolji i najveći učitelj kojeg sam ikada imao. Od njega sam preuzeo mnogo toga: humor, ležernost, uživanje u životu, nevezanost za obrasce, stvaralaštvo, zaigranost... Ali, dao mi je i mnogo moćnog znanja o smrti, o ljudima, o bogovima, o sebi...

Učio sam kroz njegove priče, a još temeljitije kroz način na koji ih je pričao. I sada sam, potaknut snažnom nazočnošću ganeš stanja svijesti, dakle njega samog, odlučio dio toga prenijeti i drugima! Odlučio sam zabilježiti dio priča koje sam čuo od njega i tako ih podijeliti sa svakim tko će biti dovoljno hrabar da im pristupi.

Nemojte se čuditi što spominjem hrabrost. Trebat će vam toga ako doista mislite pratiti ove priče. One imaju snagu preobrazbe. Mogle bi promijeniti vaš život u trenu. A mogle bi ga samo dotaknuti i posijati sjeme neke buduće preobrazbe. Kako god bilo, nakon ove knjige nećete više biti isti. A za to vam je potrebna hrabrost.

Priče koje mi je Ganeš ispričao većinom su tradicionalne. Većinu njih (iako ne sve) možete naći u indijskim legendama, upanišadama i narodnim predajama. Međutim, uvijek je, ama baš uvijek, nešto dodao ili okrenuo smisao priče tako da je izgledala potpuno drukčija. Meni su takve priče, to moram priznati, uz ganešovski obrat bile mnogo prihvatljivije i razumljivije nego one koje sam ranije čuo ili pročitao.

Tradicionalne priče često imaju mnogobrojne "rupe" u sebi, nelogične dijelove koji su nerazumljivi, nejasni pa čak i kontradiktorni. To je vjerojatno zato jer su se mnogi detalji izgubili. Međutim, Ganeš je tvrdio da se ne radi samo o detaljima, već i o smislu i svrsi. Naime, kako su se vremena mijenjala, vladajuća ideologija je prilagođavala stare priče svojoj istini. Kad to nije mogla, dio priče je jednostavno izbrisan ili preokrenut. Ženska božanstva su postajala muška (primjerice, Kamala je u nekim pričama postao Kama, muški bog užitka, prethodnica Apolona ili Amora). Takve stvari su se događale posvuda, pa i u Indiji. Međutim, ovo stoje pričao Ganeš... Pa, pričao je to iz prve ruke, iz iskustva! Nije onda ni čudo što su neke priče ispale sasvim drukčije, objašnjavajući skrivene nijanse i detalje onog stoje tradicija izgubila.

Oživljene legende, koja na neki čaroban način razgovara s nama. Već samim tim postupkom odlučili smo promijeniti svoju stvarnost i zakoračiti u priču. Pa, dobro došli!

Dakle, Ganeš se nakon prvog dolaska opisanog u knjizi Maitreua povremeno javljao, dolazeći i odlazeći kako je već njemu odgovaralo. Bilo je razdoblja kad ga nije bilo godinama, a onda bi se ponovno uključio u moj život iz meni nepoznatih razloga. Tijekom tih susreta često mi je pričao priče iz svog života ili priče u kojima je neizravno sudjelovao, a koje su značajne za razumijevanje njegovog postojanja. Upravo su te priče bile presudne za moj vlastiti rast i hodaње putem koji je, kao što se pokazalo, bio istodobno slobodan, ali i davno zacrtan.

Mislim da mogu reći kako je Ganeš moj uzor! Bio mi je i još uvijek jest najbolji prijatelj u teškim trenucima. Nema mnogo stvorenja kojima se mogu u potpunosti povjeriti. Malo ih je koji će me doista razumjeti. Zbog zadaće koju obavljam, dišem u rijetkom zraku, a ljudsko utjelovljenje ponekad traži razmjenu osjećaja. Ganeš je, na svoj način, ispunio tu prazninu. Naravno, ne bi on bio svoj, da nije to iskoristio za poduku, zbunjujući me i izluđujući istodobno. Zasigurno, Ganeš je moj najbolji i najveći učitelj kojeg sam ikada imao.

Od njega sam preuzeo mnogo toga: humor, ležernost, uživanje u životu, nevezanost za obrasce, stvaralaštvo, zaigranost... Ali, dao mi je i mnogo moćnog znanja o smrti, o ljudima, o bogovima, o sebi...

Učio sam kroz njegove priče, a još temeljitije kroz način na koji ih je pričao. I sada sam, potaknut snažnom nazočnošću ganeš stanja svijesti, dakle njega samog, odlučio dio toga prenijeti i drugima! Odlučio

sam zabilježiti dio priča koje sam čuo od njega i tako ih podijeliti sa svakim tko će biti dovoljno hrabar da im pristupi.

Nemojte se čuditi što spominjem hrabrost. Trebat će vam toga ako doista mislite pratiti ove priče. One imaju snagu preobrazbe. Mogle bi promijeniti vaš život u trenu. A mogle bi ga samo dotaknuti i posijati sjeme neke buduće preobrazbe. Kako god bilo, nakon ove knjige nećete više biti isti. A za to vam je potrebna hrabrost.

Priče koje mi je Ganeš ispričao većinom su tradicionalne. Većinu njih (iako ne sve) možete naći u indijskim legendama, upanišadama i narodnim predajama. Međutim, uvijek je, ama baš uvijek, nešto dodao ili okrenuo smisao priče tako da je izgledala potpuno drukčija. Meni su takve priče, to moram priznati, uz ganešovski obrat bile mnogo prihvatljivije i razumljivije nego one koje sam ranije čuo ili pročitao.

Tradicionalne priče često imaju mnogobrojne "rupe" u sebi, nelogične dijelove koji su nerazumljivi, nejasni pa čak i kontradiktorni. To je vjerojatno zato jer su se mnogi detalji izgubili. Međutim, Ganeš je tvrdio da se ne radi samo o detaljima, već i o smislu i svrsi. Naime, kako su se vremena mijenjala, vladajuća ideologija je prilagođavala stare priče svojoj istini. Kad to nije mogla, dio priče je jednostavno izbrisan ili preokrenut. Ženska božanstva su postajala muška (primjerice, Kamala je u nekim pričama postao Kama, muški bog užitka, prethodnica Apolona ili Amora). Takve stvari su se događale posvuda, pa i u Indiji.

Međutim, ovo stoje pričao Ganeš... Pa, pričao je to iz prve ruke, iz iskustva! Nije onda ni čudo što su neke priče ispale sasvim drukčije, objašnjavajući skrivene nijanse i detalje onog stoje tradicija izgubila.

Možda će tradicionalisti biti zgroženi zbog takvih preokreta - ali, što se može? Ganeš je rekao baš tako... Ako je slagao... pa, i to je valjda učinio da bi prenio istinu!

Uživajte!

Ponovljeni posjet, studeni 2007.

Sve što sam u prethodnim knjigama pisao o Ganešu, bilo je začinjeno drugim pričama, na neki način povezanim s glavnom temom onoga što će se kasnije pretvoriti u knjigu. Međutim, naši razgovori nisu uvijek bili usmjereni samo prema tome. Pričali smo o svemu i svačemu. Imao sam milijun pitanja, a postavio sam ih samo tisuću! Ganeš nekada ne bi odgovarao, već bi me održavao usmjerenim prema onome što je smatrao važnijim. Ali, ponekad bi "popustio" i na izgled se zapričao i skrenuo s teme. Kažem na izgled, jer se kasnije ispostavilo da je čak i skretanje s puta vodilo do nekog drugog cilja!

Priče koje slijede ispričane su u raznim prigodama, nikako ne u pravocrtnom vremenu, jedna za drugom. Njihov je redoslijed moja tvorevina - htio sam ih povezati u smislenu cjelinu i ako je to ikako moguće povezati ih vremenskom logikom. No, sasvim mi je jasno da se to ne može u potpunosti učiniti jer je stvarnost Ganeša i njegovih božanskih roditelja, rođaka i drugih prijatelja sasvim drukčija od naše. Zbog toga će neke priče izgledati izdvojene iz opće cjeline, ali mislim da to čitateljicama i čitateljima neće smetati. Svaka od njih je malo remek-djelo simbolike i pouke iz mudrosti. Svaka od njih je samostalna i prenosi jedno zrnce istine. Vjerujem da će se ta zrnca s vremenom skupiti u vašoj duši i otkriti svoj izvor u vječnosti.

Poticaj za pisanje ove knjige dobio sam u studenom 2007., nakon što se Ganeš ponovno pojavio, u vrijeme tik poslije bliskog susreta Šanija i Ketua na nebu iznad nas..

Deseti mjesec 2007. godine bio je rezerviran za tišinu. Sudjelovao sam u nekoliko "povlačenja" kao učitelj i voditelj. Međutim, i sam sam bio izložen dugotrajnim razdobljima tišine, u meditaciji, ali i u svakidašnjoj aktivnosti. Osjećam veliku zahvalnost što tako nešto uopće mogu raditi. Međutim, vjerujem da svatko može, uz odgovarajuću odluku i uloženu energiju namjere.

Krajem mjeseca, kad je tišina već poprilično ostavila traga na meni (a to znate po tjelesnim znakovima, primjerice po protoku posebno energiziranog osjećaja praćenog naznakama

lučenja some, takozvanog nektara bogova, kojeg ljudsko tijelo stvara kad se nalazi u stanju ravnoteže), u mojim se meditacijama često pojavljivala misao o Ganešu.

Naravno, ignorirao sam je.

Međutim, misao je bila uporna, a sljedeći dan se pretvorila u sliku.

I dalje nisam obraćao pozornost na nju, iako moram priznati da sam tu i tamo, nakon meditacije, sam sebi promrmljao u bradu kako je to zanimljivo. Sada sam već imao nekog iskustva s Ganešom, pa sam gotovo očekivao njegovu pojavu.

* Šani je sanskrtski naziv za planet Saturn, a Ketu za južni Mjesečev čvor (točku u kojoj se sijeku putanje Mjeseca i Sunca gledano sa Zemlje). Prema jvotishu, prastaraj indijskoj astrologiji, takav susret je nabijen energijom, a ljudi na Zemlji osjećaju ga bilo kao negativan (porivi usmjereni na uništavanje), bilo kao pozitivan (potreba za okretanjem prema unutra). Kažem gotovo, jer s njim se nikad ne zna...

Ipak, ovoga puta bio sam u pravu. Pojavio se iza mene, u trenutku kad sam za skupinu ljudi provodio svečanost zahvalnosti upravo njemu, Ganešu. Tradicionalna puđa je način na koji usmjeravate svoju pozornost na prirodne zakone i životnu mudrost s kojom se želite povezati. Obično se radi o simboličnim postupcima, praćenim pjesmom ili nekim drugim izrazom poštovanja. Puđa za Ganeša je dio mogega povezivanja sa svojim izvorom znanja i obično je provodim u trenucima podučavanja ili prenošenja onoga što sam naučio. Ljudi vole takve stvari, ali one su rezervirane za posebne trenutke. Ovaj je bio jedan od njih.

Kad kažem Ganeš se pojavio, mislim doslovno, barem što se tiče mogeg zapažanja. Trgnuo sam se zbog njega i gotovo ispustio cvijet koji sam držao u ruci. Bio je sjajan, upravo blještav. Zapravo, isprva ga nisam ni vidio jer je stajao iza mene, malo slijeva. Svjetlost me je zalila poput mlaza hladne vode, a tek sam nakon blagog trzaja koji, nadam se, nije nitko primijetio, shvatio daje stigao Ganeš!

Da, bio je tamo, pokraj svih tih ljudi, njih tridesetak, koji ga nisu vidjeli. Jasan mojim očima, ali ne i njihovim. Međutim, osjetili su, to je bilo sigurno. Kasnije toga dana, nekolicina mi je pristupila pitajući me zašto je današnja puđa bila "tako snažna". Nasmijao sam se. "To je zbog Ganeša", rekao sam, a oni nisu ni slutili da sam mislio doslovno. A jesam!

Stajao je tamo još sat vremena nakon završetka puđe, a ja sam morao, uzbuđen, ali vrlo, vrlo sretan, obaviti svoju dužnost. Kakav blagoslov! Uz nazočnost Ganeša...

Zatim me je pratio, i dalje nevidljiv bilo kome drugome, do mojih prostorija. Znao sam da ćemo tek tamo slobodno razgovarati, pa mi je u jednom trenutku doista bilo teško odgovarati na usputna pitanja i zaustavljanja oko malih dogovora. Bio sam jednostavno nestrpljiv! Želio sam (brzo, brzo!) čuti što mi ima za reći.

Ne sjećam se tko je zapravo zatvorio vrata za nama. Znam samo da sam se usred svoje dnevne sobe okrenuo prema svjetlosti, gledajući kako se smanjuje i pretvara u poznati obris Ganeša. Nije se promijenio! I dalje je bio visok preko dva metra. Znam da za njega obličje ne znači mnogo, ali uglavnom mi se takav prikazuje. I sam sam prilično krupan, ali valjda ima nečeg i u tom doživljaju veličine i ogromne mase koja stoji ispred vas. Surla mu je, smotana, ležala u pregibu desne ruke (to jest pregibu desne prednje ruke, budući da ih ima četiri iako one dvije, stražnje, rijetko pokazuje). Smiješio se, ali ne preširoko, više očima nego lagano nakrivljenim usnama.

"I?" rekao je gotovo izazivački. "Čemu imam zahvaliti ovaj neljubazni doček?"

Ha, možete misliti! Ne vidim ga više od godinu dana, a on ni dobar dan ni bog te požurio već odmah po meni, kao da sam mu nešto skrivio. Možda i jesam. Zabrinuo me.

"Kako to misliš - neljubazan doček?" rekao sam zbunjeno. "Pa, tek si došao, još te nisam dočekao."

Odmahnuo je glavom. "Znaš na što mislim. Kucao sam na tvoja vrata već dva dana. Nisi se ni osvrtao."

Ovo me potpuno zbunilo. "Kakva vrata? Nisam čuo kucanje..." A onda sam shvatio! "Misliš na meditaciju? Na misli i slike?"

Ganeš je šutio i prodorno me promatrao.

Poznavao sam taj pogled. Neiskusani čovjek bi ga teško podnio bez drhtanja koljena. Ali, mene je on mnogo puta tako gledao, preživio sam i sad me više nije mogao prevariti. Znao sam što radi i zašto. Ili sam barem mislio da znam. U svakom slučaju, zbunjenosti je nestalo pa sam raširio ruke, odmahujući glavom. "Hej, ne moraš mene testirati. Tu školu smo davno prošli. Sve što se događa u meditaciji samo su zamke uma, prividi i dizanje prašine."

"Hmmm..." rekao je Ganeš još ne skidajući taj pogled s lica.

"Nisam kriv što si odabrao pogriješan ulaz", nastavio sam, sada sve sigurniji u sebe. "Misli i slike, vrlo važno, dođu i prođu. Ne želiš valjda biti dio toga?"

Još jedan dugi: "Hmmm..."

"Eto", rekoh još jednom, naglašavajući poentu.

"Zar ni ja nisam važan u meditaciji?" progovorio je napokon.

"U meditaciji?" ponovio sam nepotrebno za njim. "Ne, prijatelju moj i poštovani učitelju, nisi važan tamo. Tamo nema ničeg do tvog oca, to je njegovo područje, znaš to i sam. A ako si doista došao testirati me, možeš početi od nečeg težeg, a ne od takvih sitnica."

Još trenutak oštine u njegovom pogledu, ali ovaj put uz odbljesak moje vlastite. A zatim, poput grmljavine, prolom smijeha, trešenje trbuha i siktanje uznemirene kobre.

Ganeš mi se vratio!

Teško je opisati kako izgledaju susreti s njim. Ma, što to govorim, teško je opisati gdje se i kada događaju, pa čak i koliko traju! Doista, ponekad njegov dolazak znači sate provedene u nekom neobičnom stanju

Slomljena kljova

udaljenosti od ovoga svijeta. A ponekad ti sati prođu u trenu, pa pogled na sat otkriva da mi je uzeo samo minutu ili dvije. Ali, kakve su te minute! Uvijek za pamćenje!

Ni sam ne znam zašto sam ga ovaj put, nakon provale smijeha i srdačnog zadirkivanja, upitao nešto neočekivano. Obično ga pitam gdje je bio do sada, stoje radio ili zašto je ovdje (uvijek ima neki zato, naravno). Ovaj put sam bio tako sretan da mi ta pitanja nisu padala na um.

Osjećao sam se kao netko kome je upravo uslišana najdublja molitva. Možda sam ga zato pitao upravo to: "Da li ti doista ispunjavaš molitve, Ganeš?"

Pogledao me iskosa, još uvijek sa smijehom koji je tresao njegovo veliko tijelo. "Molitve? Kako to misliš? Kakve molitve? Čije molitve?"

"Pa, tako, molitve. Milijuni ljudi, tamo daleko u Indiji, ali već sve više i ovdje, upućuju ti molitve. Ne znam, razne molitve. Širi se glas da ispunjavaš želje, uklanjaš prepreke, ostvaruješ snove... Da li to doista radiš?"

Ganeš je duboko uzdahnuo. "Sad ti mene testiraš, što li?"

"Ne, ne", brzo sam odmahnuo glavom. "Doista se to pitam ponekad..."

"Hm, u redu, onda", rekao je pomirljivo. "Što ti misliš? Ispunjavam li ja molitve ljudi?"

"Mislim da..." Ah, što sam mogao reći? Tko bi ga znao što on radi!? Pa sam upravo to i rekao:

"Ne znam. Tko bi ga znao..."

Ganeš me neko vrijeme promatrao, ovaj put mnogo blaže. Prošli smo fazu zbunjivanja i sad smo doista razgovarali. Ipak, nije mogao odoljeti pa je rekao: "Njega? Koga to?"

Na moje napućene usne odgovorio je još jednom provalom smijeha, a kad se smirio, odmahnuo je rukom: "Ma kakve molitve. Misliš da imam vremena za sve to? Svašta..."

Hm. Tako znači. Ništa od jurnjave svemirom i ispunjavanja svih opravdanih zahtjeva onih koji se nadaju boljoj budućnosti. Ipak, nisam mogao a da ne pomislim na sve one ljude koji troše vrijeme moleći Ganeša, a vjerojatno i mnoge "druge" slične njemu, da im pomognu u sitnim životnim problemima. Vjerojatno ne shvaćaju da im je sve već dano, a oni više-manje traže kruha preko pogače.

Međutim, Ganeš je na neki način demantirao moje misli. "Ipak," rekao je značajno, "nešto se događa s njima."

"S tim ljudima?" upitao sam zainteresirano.

"S molitvama", rekao je uz neizbježan vragolasti osmijeh. "Ali, naravno, i s ljudima. Ima nekog učinka to što traže i mole. Ako vjeruju, lakše im je, a i u svojoj svijesti doživljavaju dio mene. Ja, naravno, ništa ne radim, ali oni rade. Ako molitvu poprate dobrom karmom, sami će je ispuniti."

Zanimljivo stajalište. Moram za trenutak objasniti da riječ karma u ovom kontekstu znači djelo. Mislim da je Ganeš zapravo želio reći da ako želju popратиš dobrom djelatnošću, ne nužno onom usmjerenom na njezino ispunjenje, evo uspjeha!

Ipak, nešto mi nije dalo mira, pa sam nastavio ispitivati. "Hoćeš li reći da molitve imaju smisla?"

"Hoću reći da imaju smisla ako nemaš ništa bolje od toga. Kako vi to zovete - psihologija, zar ne? Ali, ludost je pomisliti da ću ja raditi nešto umjesto njih! Ne bi ostalo ni G od Ganeša da tako činim, zar ne?"

Nasmijao sam se. "To bi bila velika šteta. Mislim da ostane samo G od Ganeša..." Zatim smo se malo zajedno smijali. Ah, kakvog li gusta smijati se zajedno s Ganešom. Moram vam reći da gotovo nema većeg zadovoljstva od toga!

No, nakon nekog vremena čistog blaženstva Ganeš je krenuo u napad. Znao sam daje došao s razlogom. Uvijek je tako.

"A što je s tobom?" upitao je. "Ispunjavaš li ti molitve?"

"Kako to misliš?"

"Hm, da pojasnim: ispunjavaš li ti moje molitve?" Opet zbunjenost. Hoće li to ikada prestati? "Tvoje molitve?"

Ganeš je odmahnuo glavom. "Pa, da, moje." Prazan pogled. Doista nisam imao pojma o čemu govori.

"Zamolbe, onda", rekao je otpuhujući. "Ispunjavaš li moje zamolbe?"

Ah! Zamolbe! Laknulo mi je. Nisam mogao zamisliti Ganeša kako moli, a posebice ne kako te "molitve" upućuje nekom ljudskom biću. Zamolbe su nešto sasvim drugo, a ja ću biti više nego sretan da mu ih ispunim! "Učinit ću sve što je u mojoj moći", rekao sam. "Reci. Što želiš?"

"Ispričaj im one priče", rekao je.

Zastao sam jer mi je bilo potrebno nekoliko trenutaka da shvatim na koje priče misli. "Priče? Želiš da im ispričam priče koje si ti ispričao meni?"

"Da", odgovorio je Ganeš, ovaj put vrlo ozbiljan. "Želim da im ispričaš moje priče."

"U redu", rekao sam. "Neke od njih su već čuli, ali da, mnoge još nisu. Da li želiš da to bude u sklopu nečeg većeg? Ima li to neki poseban smisao, neki cilj koji želiš postići?"

A.P. Kezele

Ganeš se nasmiješio. "Znaš i sam da ima. Ali, dovoljno je reći daje jednostavno došlo vrijeme za to."

"Znam. Ali nisam na to mislio. Ima li neki poseban projekt, neka posebna poruka koju će te priče podržavati?"

Ganeš je odmahnuo glavom. "Ne razmišljaj o tome. Sada to više nije važno. Počni pričati, to je sve."

Shvatio sam. Ili, kao što sam već mnogo puta napisao, barem sam mislio da shvaćam. Gledao sam ga ispred sebe, a on je zauzvrat gledao mene. I polako, moje se srce ispunilo ljubavlju. Preljevala se poput odavno napunjene čaše, a Ganeš je bio slap koji neprestano teče u nju. A zatim se, iz tog bezvremenog trenutka pojavila svjetlost, ona ista koja je pratila njegov dolazak. Unutar nje, Ganeš je postajao sve bljeđi i bljeđi. Odlazio je.

Želio sam da ostane. Posegnuo sam rukom prema njemu, ali to je bilo uzalud. "Hoćeš li ponovno doći?" upitao sam odlazećeg prijatelja.

Nasmiješio se nestajući u svjetlosti. "Počni pričati. Vidjet ćemo se još, ne brini. Samo počni." I počeo sam te večeri. Okružen ljudima očiju sjajnih od tišine i dubine meditacija, ispričao sam prvu priču. Smijali su se i beskrajno uživali. Već prve rečenice bacile su ih u ganeš stanje svijesti. I, to je bilo to. Sve mi je postalo jasno. Znao sam zašto se Ganeš pojavio i što želi postići.

Oh, ispunit ću mu zamolbu! Kako ne bih! I, da, neće mi to uopće biti teško.

Jer, njegova je zamolba moja najdublja molitva.

Jecam se, jednom na samom početku naših susreta, pitao sam Ganeša kako to da on uopće postoji; kako je nastao i što je zapravo on?

Ono što mi je odgovorio u svezi svog rođenja i nastanka prenio sam u jednoj od prethodnih knjiga. Spomenuo sam je u uvodu, zapravo je vrlo kratka. Ali stvar je bila u tome da je, pričalica kakav jest, morao prije nje ispričati i mnogo toga drugoga.

Uobičajeno je bilo da se Ganeš smjesti negdje ispred mene. Uglavnom je sjedio kad je pričao, ali ponekad je tako snažno gestikulirao da se zanio i ustao. Obično bih se tada pobojavao za stvari koje su nas okruživale -ipak je on jedan ogroman momak! Međutim, upravo u tim trenucima postajao bih svjestan njegove svjetlosne naravi. Bio je velik, ali prozračan i nekako neupleten u materijalni svijet. Kad kažem "neupleten" ne mislim na unutarne stanje, već na tvar iz koje je bilo napravljeno njegovo tijelo. Bilo bi lako reći daje bio napravljen od misli ili da je dio vizije. To je bila istina onda kad je prolazio kroz zidove ili surlom lamatao kroz posude sa cvijećem. Međutim, vizije obično ne mogu pomicati predmete, a on je bez problema držao u ruci knjige ili jastuke iz mogega svijeta. Sve u svemu, neobično, kao i sve u svezi njega.

No, dakle, svaki put kad je pričao neku priču, radio je to s mnogo priprema, dramatično, dajući joj snagu i dubinu koju ne bi imala da je nije dovoljno cijenio. Nikada se nije nametao. Štoviše, uglavnom sam ga morao moliti da priča. Ponekad se opirao, ali vidjelo se na njemu da uživa u tome. A mene su sve te priče ispunjavale oduševljenjem i nikada se nisam umorio od njih. Bile su tako - njegove.

Znači, ako zaboravim spomenuti, možete zamisliti svjetlucavog Ganeša kako sjedi negdje na podu (stolci su obično bili premali za njega), zaklanjajući sve drugo, duboko uzdiše i na izgled se opire navali sjećanja. Pokušava stvari dovesti u red u svojim mislima, ispuštajući zvukove poput "hmmm", "ahaa" ili "tsc, tsc...". A zatim, podiže prst u gesti koja kaže: "Aha, pozor, sjetio sam se!" te počinje pričati. Neodoljivo!

"Kako sam nastao?" rekao je tada ljuljajući prstom u smjeru mogega čela. "Kako sam se rodio? Da bih ti to ispričao, moram ti ispričati puno drugih priča o Šivi, mom ocu, i Parvati, mojoj majci. Ali, i o drugima, tamo iz dimenzija koje zovem svojim domom..."

Ako me sjećanje dobro služi, mislim daje upravo na taj način Ganeš počeo pričati priče o "svojima" i "sebi sličnima". Prva priča bila je o tome kako su se susreli, odnosno spojili njegov otac Šiva i majka Parvati. I mi ćemo krenuti upravo s te točke. Kad razmišljate o susretu dvoje božanskih stvorenja, štoviše, za mnoge vrhovnih božanstava, stvari bi morale biti jednostavne i izravne. Jedan Bog i jedna Boginja valjda nemaju problema prilikom upoznavanja. Ali, to je tako samo u našoj mašti. U stvarnosti... pa nije im uopće bilo lako!

"Šiva je isprva bio asket", počeo je Ganeš. "I sada je takav, naravno, ali u početku je bio samo asket, ako me razumiješ."

Kimnuo sam glavom.

"Izgledao je onako, sasvim čudno", nastavio je. "Posut pepelom, zapravo, dobro natrljan pepelom. Posebno je volio pepeo onih ljudi i drugih stvorenja koje je uništio. Jesi li to znao?" Ah. Onih koje je uništio. Zgodno. "Ne, nisam", odvratio sam zbunjeno.

"Da, to je jako volio. Spalio bi ih, obično kad su ga uznemirili. A zatim je ustao iz meditacije tek toliko da se dobro istrlja njihovim pepelom. Znam, zvuči pomalo perverzno, ali eto, Šiva ima svoje razloge..."

"Doista", potvrdio sam. Pred očima mi se pojavio prizor božanstva koje meditira negdje na planini. Zatim dolazi neki nesretni smrtnik i slučajno nabasa na njega. Uh...

"Meditirao je potpuno zaokupljen sobom", nastavio je Ganeš kao daje uhvatio sliku u mojem umu. "Svako malo bi netko naišao tražeći Boga. No, pod 'svako malo' mislim na njegov protok vremena. Nije baš lako pronaći ga, znaš?"

Pa, recimo da sam znao.

"Ali, s njegovog stajališta, bilo je to previše često. Svakih stotinjak godina nađe se netko tko misli da ima na to pravo i..." Ganeš je zastao dovoljno dugo da seja ubacim sa svojim: "I?"

"I, onda bi Šiva obično otvorio svoje treće oko i pogledao uljeza. Znaš li što se tada događa? Kad te Šiva pogleda svojim trećim okom?"

Odmahnuo sam glavom.

"Nitko živ to ne može izdržati! Istina koja navire iz njegovog trećeg oka odmah spaljuje svu karmu, uključujući i tijelo onog tko je tu karmu donio."

Nisam znao što bih rekao, ali izraz na mom licu bio je dovoljan da se Ganeš nasmije. "Ne brini", rekao je odmah. "Dobra vijest je da se svatko tako spaljen rađa ponovno u mnogo boljoj situaciji, oslobođen velikog tereta."

"Aha", rekao sam radosno. "Onda i nije tako loše zasmetati Sivu!"

"Nije", kaže Ganeš. "Zapravo, svaki put ga na neki način smetaš kad meditiraš."

"Molim?" Ovo je opet bio šok.

"Pa, što si mislio, kako transcendentalni bitak podnosi tvoje osobne nepodopštine?"

"Pa... nikako", rekao sam nakon malo razmišljanja. "Nepodopštine nestaju... ako ih želiš tako zvati."

"Eto", rekao je Ganeš slavodobitno. "Nestaju, naravno. Spali ih Šiva. A o čemu ti ja pričam nego o tome?!"

Često su te priče, eto, završavale baš tako. Ja bih, odjednom, shvatio njihovu simboliku. Otvorila bi se pred mojim umom i srcem poput, hm, lotosova cvijeta. U takvim sam trenucima shvaćao zastoje lotosov cvijet bio tako omiljena metafora u pradašnjim vremenima. Njegova slojevitost i tanahnost jednostavno se nameću kao prispodoba opisa raznih razina stvarnosti. Mogao sam samo ponoviti svoj optimistični zaključak od ranije: "To znači da nije tako loše smetati Šivu... Hm..."

Ganeš je kimnuo glavom. "Da, ali to se odnosi na pravilan pristup. Ako mu doista smetaš, doista, doista ga probudiš, onda otvara treće oko i... nema te više. Barem ne neko vrijeme..."

I eto, to je bio uvod u priču. Sad kada me je obavijestio koliko je Šiva opasan i što ti može učiniti kad ga zasmetaš, Ganeš je nesmetano nastavio pričati o svojoj majci Parvati i njezinoj kćerci Kamali. No,

Slomljena kljova

zapravo, Kamala u to vrijeme nije bila kćerka Parvati. To će tek postati, nakon što...

Ali, brzam, neka vam Ganeš to sam ispriča...

Već kao vrlo mlada djevojka Parvati je znala da će jednoga dana pripasti Sivi. Najprije je imala snove u kojima je vidjela neobičnog isposnika, umrljanog pepelom, kako sjedi na vrhu planine. Ponekad je oko njega bio snijeg, a ponekad zelenilo proljeća. Međutim, on se nije micao. Sjedio je nedirnut promjenama koje su zahvaćale svijet. Parvati je već od malih nogu znala i njegovo ime. "Šiva. Šiva. Šiva", ponavljala bi u beskraj kad bi se probudila, izluđujući svoje roditelje - kako oca, tako i majku.

Možda zbog tog ponavljanja njegovog imena, a možda i zbog prirodnog tijeka stvari, kako je Parvati rasla u prelijepu djevojku, snovi su se pretvorili u vizije. Prizor usamljenog isposnika nije se više ograničavao samo na noćne sate, već se pojavljivao i usred bijela dana, zasjenivši

sve što su Parvatine oči vidjele. Tada bi zbunjeno zastala, ne vidjevši više ništa osim Šive te izgubivši dodir s vanjskim svijetom. Njezini "napadi", kako su ih neki zvali, postajali su sve češći i češći. Međutim, budući da nisu ostavljali nikakvog traga osim čežnje u njezinom srcu, s vremenom su ih svi prihvatili kao dio njezinog života i plahe naravi.

Malo tko je znao što joj se zapravo događa. Ispričala je jednom svojoj majci koga vidi u snovima i vizijama. Brižna kakva je bila, ona je nije ohrabrila u tome. Zнала je da ljudi koji se previše zbliže s bogovima, ubrzo napuštaju ovaj svijet. A zasigurno nije željela izgubiti svoju kćerku. "To možda i nije bog", rekla joj je. "Ima mnogo isposnika s imenom Šiva." I to je bilo točno. Oni koji su se odrekli svega, odrekli su se i svog imena, pa su ih ljudi često zvali kako im drago.

No, Parvati je znala da se ne radi o tome. Onaj kojeg je ona vidjela svojim unutarnjim okom, bio je bog Šiva, ni manje ni više! U to je bila toliko uvjerena da se njezina majka uplašila i priprijetila joj da će sve ispričati ocu koji je bio vrlo strog i konzervativan.

"Tvoje srce čežne za utvarom", rekla joj je. "Čak i da to jest Šiva, on je asket, isposnik i zakleti- neženja. Nema te žene koja će mu se približiti i ostati živa. Ti si zavedena prividom i vrijeme ti je da to shvatiš!" Parvati je shvatila.

Shvatila je daje nitko nikada neće razumjeti i da će svoju ljubav morati skrivati pred svijetom. Tako su prolazile godine, a Parvati je doista procvala. Njezina ljepota je bila nadaleko poznata i mnogi mladići dolazili su izdaleka daje vide. Neki od njih su bili vrlo visokoga roda, prinčevi, pa čak i kraljevi iz udaljenih zemalja. Otac joj je bio zadovoljan. Nije silio svoju kćerku ni na što jer mu se nije žurilo. Bio je uvjeren da će se Parvati udati za najboljeg među najboljima. Tako se i dogodilo, ali ne baš na način na koji je njezin uzorni otac to zamišljao. Naime, Parvatina čežnja je također rasla s njom. Bilo je samo pitanje vremena kada će nešto učiniti po tom pitanju. I učinila je. Na jedini način na koji je znala.

U selu u kojem je Parvati živjela sa svojom obitelji, nalazio se i jedan hram ljubavi. I u njega su ljudi dolazili izdaleka ne bi li dobili blagoslov od svećenica koje su tamo živjele.*

Ganeš je ovdje jasno naglasio da se nije radilo o javnoj kući, niti bilo čemu sličnom. "Hram ljubavi je sveto mjesto", rekao je. "Danas toga više nema u vašem svijetu." Ipak, iz njegove priče također je bilo jasno da su svećenice podučavale ljubavnim vještinama i daje taj hram bio mjesto gdje se prakticirala ljubav i seksualnost u punom smislu te riječi.

Slomljena kljova

Jedna od njih imala je prelijepu kćerku imenom Kamala. Mlada je djevojka bila otprilike Parvatinih godina, pa su se njih dvije brzo zbližile. Kamala je, zapravo, bila jedina osoba koja je znala sve o Parvatinoj čežnji. S vremenom, mlada je pripravnica za svećenicu ljubavi naučila mnoge korisne vještine. Postala je nadaleko poznata po spravljanju posebnih ljubavnih i erotskih napitaka. Ali, ne samo to: njezina je senzualnost također imala velik utjecaj na ljude. Imala je snagu potaknuti na ljubav bilo koga, pa i one otvrdnulog srca ili usahlog tijela. Bilo je dovoljno da se Kamala pojavi među ljudima pa da među njima nastane barem jedna nova ljubav.

U takvoj situaciji bilo je sasvim prirodno da Parvati pomisli kako bi Kamalina vještina, odnosno dar za izazivanje ljubavi, djelovali i na Šivu, božanskog asketu u planinama.

"Misliš li da odemo u planine i da ga potražimo?" upitala je Kamala, razmišljajući o neobičnoj zamisli svoje prijateljice.

"Da, to mislim", rekla je Parvati gorljivo. "Naravno, važno je da ti osjećaš da bi to moglo djelovati. Što kažeš, postoji li mogućnost za uspjeh?"

Kamala se zamislila. Nije podcjenjivala svoj dar. Zнала je da može u svakome pobuditi osjećaj ljubavi ili želje za tim. No, kako stoje stvari s bogovima? Hoće li njezin utjecaj biti dovoljan za jednog Šivu?

"Ne znam, Parvati", odgovorilaje. "Moždahoće, možda neće. Mislim da to nećemo znati dok ne pokušamo."

Dvije djevojke nisu ovakav razgovor vodile samo jednom. Niti su se otputile na dalek i neizvjestan put iznenada ili iz nekog hira. Pretresle su sve mogućnosti i prošle kroz mnogobrojne sumnje i oklijevanja. No, na posljetku su obje zaključile daje cilj vrijedan pokušaja.

Parvati je znala, što očekuje: stavit će svoj život na kocku zbog moguće božanske ljubavi. Njezine vizije i snovi nisu dolazili ni iz čega, bila je uvjerena Parvati. Mora postojati razlog za njih i ona će taj razlog potražiti na planini Kailasi gdje je, kako kažu, meditirao Šiva. Što se tiče Kamale, ona je, naravno, željela pomoći svojoj prijateljici. Ako je i imala nekih sebičnih motiva, poput ponosa ili prevelike samouvjerenosti koju je, ah, željela testirati na božanstvu, to nije izrekla niti na bilo koji način pokazala. Ipak, daljnji tijek stvari ukazao je na vjerojatno postojanje tragova sujete. Jer, inače je, sudbina Kamale, uzvišena kakva jest, mogla biti ostvarena i na lakši način...

I ovdje je Ganeš napravio stanku. Često je to činio na mjestima koja su, očigledno, poticala osjećaj drame i pustolovine. On je majstor pripovjedač, u to sam se uvjerio mnogo puta. Obično bi se pravio da se umorio ili čak da je priča završila, iako ni izdaleka nije bilo tako. Naravno da sam ga poticao da nastavi! Zar vi ne biste?

Lukavo sam ponovio ono očigledno: "Hoćeš reći kako su Parvati i Kamala krenule tražiti Šivu na nekom planinskom vrhu?" Ganeš međutim nije nasjeo. Samo se smješкао i kimnuo glavom.

U redu, pomislio sam. Imam ja još pitanja!

"Čekaj, a što je s uznemiravanjem? Zar nisu znale što će im se dogoditi ako prekinu Šivu u nezgodnom trenutku?"

"Oh, znale su one to jako dobro!" usklikuo je Ganeš. "Čule su priče o tome, a kasnije, kad su ponovile istu pustolovinu, osjećale su to u srcu i kostima, vjeruj mi!"

Nisam ovo razumio. U ovom trenutku ni vi to ne razumijete, ali ne brinite, uskoro će sve postati jasno. Za sada ćemo prijeći preko ove tajanstvene rečenice. I ja sam tada morao tako učiniti jer mi Ganeš, vragolan, nije želio reći više ni riječi o tome.

Ali, nije odmah nastavio. Držao me u napetosti dok sam ja izmišljao pitanja kojim bih ga natjerao da nastavi priču. Recimo, pitao sam ga kako je Parvati znala kuda mora ići? Glupavo, naravno. I nevažno. Vjerojatno je u ono vrijeme Kailasa bila općepoznato mjesto. Možda je bilo čak i putokaza do nje.

Na moje iznenađenje, baš gaje to pitanje potaklo na reakciju.

"Ha, kako je znala!" ponovno je namjestio zamišljen izraz lica, a onda uz sjaj u oku upitao:

"Nisi valjda mislio da postoje putokazi za Kailasu?"

Brzo sam odmahnuo glavom. Nisam, nisam.

Ganeš me podsmješljivo gledao. Sve je znao, vještac jedan! Srećom, bio je dovoljno taktičan da to ne spominje. Na moju veliku radost, nastavio je priču (i u prvoj rečenici odgovorio na moje pitanje).

Parvati je slijedila komadiće svojih vizija. Kailasa je skrivena između dimenzija i različitih svjetova. Nije to planina u čije se podnožje možeš odvesti automobilom, a zatim pješke do njezinoga vrha. Potrebne su neke druge vještine da bi se ona pronašla. Parvati i Kamala, dvije hrabre i odlučne djevojke, očigledno su imale barem dio tih vještina. Jer, njihovo je putovanje, iako dugotrajno, na posljetku završilo uspjehom. Kailasa je srebrno zablistala ispred njih, ogromna i viša od planinskog masiva Himalaje koju su poznavale iz svojega svijeta.

Treba napomenuti da su djevojke na put krenule u tajnosti, izmislivši neku složenu priču o posjetu rođacima, iskoristivši njihovu dobru volju, a posebice podršku Kamaline majke. Ako je netko razumio ljubav, to je morala biti svećenica ljubavi! No, upravo zbog toga im je vrijeme bilo ograničeno pa su pri kraju potrage obje bile pomalo nestrpljive, čak i sumnjičave same prema sebi. Kailasa se pojavila pred njima gotovo u zadnji čas. Još dan ili dva i Parvati

bi se okrenula i vratila k roditeljima. Naravno, ne zato što bi odustala od potrage za Sivom, već zbog obveze koju je imala prema majci i ocu.

Srećom to se nije dogodilo, a djevojke su žustro počele svoj uspon prema vrhu. Planina je bila strma, ali su je ovijale uske kamene staze. Bilo je opasno njima hodati, ali nisu ih uplašile provalije koje su zjapile ispod njih, gotovo ih privlačeći svojom dubinom.

Pred kraj je postalo vrlo hladno, a zrak je bio rijedak. Srećom, bilo je ljeto, pa je snijega bilo samo u tragovima. Zapravo, kad se malo bolje razmisli o tome, djevojke su imale mnogo sreće. Nepripremljenima, kakve su bile, trebala im je zapravo božanska podrška da dođu do Sive. Očigledno, ima nešto u tome jer su ga na posljertku uspjele pronaći.

"To je ta zaravan!" uskliknula je Parvati nakon što su se popele preko jedne velike stijene. Ispred njih je bila mala dolina, okružena s tri strane planinskim masivom i otvorena samo prema istoku. Pogled koji je pucao s nje, oduzimao je dah. U dolini je raslo nešto zimzelenog drveća i rijetkoga grmlja. Usred toga, na uzvisini, nalazila se koliba, a ispred nje, na prostrtoj tigrovoj koži, sjedio je pepelom posut isposnik utonuo u meditaciju.

"To je on! To je Šiva!" prošaptalaje Parvati uzbuđeno, čvrsto držeći Kamalu za ruku.

"Uh, boli me", jauknula je Kamala jer ju je Parvati doista jako stisnula. "Znam da si oduševljena, ali polako, slomit ćeš mi nešto..."

"Oprosti", rekla je Parvati. "Znaš kako mi je sada, poslije toliko vremena i svih tih vizija, vidjeti ga ispred sebe... Što ćemo učiniti?"

Kamala je duboko udahнула. Došao je trenutak za koji se spremala i kojeg se istodobno pribojavala. Hoće li uspjeti ili neće?

Sada je bilo kasno za odustajanje. Prevalile su toliki put i došle na ovo neobično mjesto. Sada će učiniti ono zbog čega je ovdje. "Ti ostani skrivena", rekla je Kamala. "Ja ću sama doći pred njega i predstaviti te. Ako moj dar djeluje, neće ti moći odoljeti."

"A ako ne?" prošaptala je Parvati drhtureći.

Kamala ju je pogledala u oči. "Onda... Ne znam, Parvati. Onda će se dogoditi što se već mora dogoditi."

I tako je hrabra Kamala - jer njezin čin je bio hrabar, to je svakome jasno - krenula prema isposniku Šivi. Nije se više osvrnula prema Parvati. Zнала je da ako samo okrene glavu, moglo bi se dogoditi da se pokoleba i potrči glavom bez obzira natrag, svojoj majci i životu koji joj je bio vrlo ugodan.

Umjesto toga, našla se u procjepu između svjetova, pokušavajući zavesti boga Šivu! Bilo bi dovoljno teško probuditi strast u isposniku koji godine provodi daleko od ljudi. A koliko lije tek teško probuditi strast u bogu koji čini to isto tisućljećima i, zapravo, eonima? Kamala će tek naučiti pravo značenje riječi "teško"!

Pojavila se pred njim, ne skrivajući se, niti ne pokušavajući smanjiti buku svojih koraka. Zнала je da će je Šiva čuti. Tako je i bilo. Otvorio je oči, smrknuta pogleda i stisnutih usana. Kamalina nada je u trenutku uvenula.

Ipak, bacila se na tlo ispred njega, pognuvši glavu i ne dižući pogled. Zнала, je da se ne smije prva obratiti Šivi. To bi vjerojatno uzrokovalo njezinu trenutnu propast.

Šivaje nekoliko trenutaka promatrao žensku priliku ispred sebe. Kao i obično, kad ga uznemire i prekinu mu boravak u apsolutnom blaženstvu, bio je ljut. Samo ga je blagi tračak znatiželje sprječavao da odmah ne otvori i svoje treće oko i ne završi s ovom smetnjom istoga trenutka.

"Žena!" na posljertku je progovorio. "Što žena radi ovdje?"

Kamala se nije ni pomakla. Čekala je dozvolu da progovori, a Šivino pitanje nije uopće moralo biti upućeno njoj. Bila je oprezna, vrlo oprezna.

"Ha!" ponovno je rekao Šiva, pomalo primiren činjenicom da ova smetajuća osoba nije baš tako neobrazovana. "Ustaj, ženo! I govori! Što radiš ovdje? Zar ne znaš da je vrlo opasno približiti se mojem boravištu? I zar ne znaš da ovdje žene nemaju što tražiti?"

Kamala je smjerno ustala, popravivši zgužvani sari. Nije bila u svom najboljem izdanju nakon dugog hodanja, ali je imala povjerenja u svoj osmijeh i oči iz kojih je izbijalo obećanje užitka. Uzdale se u svoj dar, ali kad je podigla pogled i vidjela Šivine poluotvorene oči, gotovo se zagrnula. Neću uspjeti, pomislila je, a noge su joj klecnule.

Ipak, sada, kad je stajala ispred samoga boga, morala je reći što ovdje radi. Natjerala je svoj otežali jezik da se pokrene. "Znam da nije običaj smetati te, uzvišeni Šivo! Ali, ovdje sam s dobrim razlogom. Znam i da nemaš nikakvog posla sa ženama, ali možda, samo možda..." i tu se Kamala ponovno zagrnula, "ovaj put napraviš iznimku."

Šivine oči su se još malo skupile. Bio je na rubu bijesa. Što si to ova žena umišlja!?

Kamala je, međutim, nastavila, usprkos tome stoje primijetila da se nalazi na korak od propasti. "Dovodim ti mladu ženu, imenom Parvati. Ona od djetinjstva ima vizije o tebi. Ona smatra... daje tvoja družica, da pripada tebi. Molim te daje primiš."

Eto, učinjeno je. Kamala je smjerno spustila pogled. Zнала je da ništa više od toga ne može postići. Ili je uspjela, ili nije. Ubrzo će saznati.

I saznala je.

Šiva nije mogao vjerovati svojim ušima "Ti si došla ponuditi mi ženu? Meni?! Kako se samo usuđuješ!"

I ne čekavši više ni trenutka, Šiva je otvorio svoje treće oko. Blistava zraka svjetla pogodila je Kamalu koja se, baš kao i sve u krugu od metar okolo nje, pretvorila u prah i pepeo.

Parvati je cijelu scenu promatrala na sigurnoj udaljenosti. Vidjela je kako Šiva otvara oči i razgovara s Kamalom. Čvrsto je stiskala šake moleći u sebi da sve dobro prođe. Na trenutak, samo na trenutak, vidjevši drhtanje Kamalinog tijela, pomislila je kako je nepotrebno izložila opasnosti svoju prijateljicu. Pomislila je kako je sama trebala podnijeti teret svoje odluke, ali sada je bilo kasno. I kad ju je zabljesnula svjetlost i plamen Kamalinog izgorjelog tijela, Parvati je vrisnula u očaju. Nije mogla ostati skrivena i potrčala je prema njima plačući i vičući na Šivu.

A Šiva, još uvijek obuzet bijesom, nije razmišljao ni trenutka. "Još jedna smetnja", rekao je gotovo s dosadom, ponovno otvorio svoje treće oko i spalio Parvati dok je trčala.

Jeste li ikad bili iznenađeni? Ali, onako istinski, duboko iznenađeni?

Ja jesam. Tada. U trenutku kad je Ganeš zašutio izrekavši rečenicu koju doista nisam očekivao.

"Što?"

To je bilo sve što sam mogao izustiti. "Što 'što'?" odvratio je Ganeš pitanjem. Raširio sam ruke. "Spalio ju je? Spalio je Parvati?" "Da, spalio ju je. Što se čudiš?" "Ne znam... Kako to misliš? Pa nisam očekivao da će spaliti svoju buduću ženu?"

Ganeš je slegnuo ramenima. "Eto. Takav je Šiva." Zapanjeno sam ga promatrao. "I?" "Što 'I'?" "Bože! I stoje bilo dalje? Kako je moguće daje spalio Parvati? Pa kako je onda Parvati živa? Kako si se ti rodio? Kako?"

Mora da sam bio vrlo smiješan u tom trenutku. Umom mi je prolazilo tisuću pitanja, a zapravo sam bio zgrožen činjenicom da je Parvati tako naprasno poginula. I Kamalina smrt je bila šok, ali to se još nekako moglo uklopiti u mogući rasplet. No, ovo!

Na kraju se Ganeš smilovao i skratio moje muke. "Hajde, ne brini toliko! Parvati se ponovno rodila, vrlo brzo."

"Ah", rekao sam. "Rodila se ponovno?"

"Naravno! Pa što si ti mislio? Da će priča ovdje završiti? Rodila se u istoj obitelji, ili se obitelj rodila s njom, kao i Kamala, i sve drugo. Ma znaš, rekao sam ti, koga Šiva spali, rađa se ponovno bez velikog dijela karmičkog tereta. Nije to tako loš način za završetak jednog utjelovljenja!"

Da, očito sam smetnuo s uma širi kontekst. U Ganešovom svijetu nije problem ono što u našem

Slomljena kljova

izgleda kao nepremostiva prepreka. Štoviše, pouke se očigledno nastavljaju u kontinuitetu, na izgled uopće nedodirnite granicama života i smrti.

"Ali, ipak je patila kad je umirala", rekao sam. "Nije to baš bezbolno, biti tako spaljen."

"Nije", potvrdio je Ganeš. "Doista nije."

"Dobro, u redu, prihvaćam", rekao sam naposljetku. "I Parvati i Kamala rodile su se ponovno, u istim uvjetima. I stoje bilo tada?"

"Ništa posebno. Ponovile su priču." Ganeš je bio oličenje hladnokrvnosti.

"Misliš... Kako su ponovile?"

"A ti si ponekad zbilja slijep", nasmijao se Ganeš. "Ponovile su sve. Parvati je imala snove i vizije, Kamala je imala svoj dar, otišle tražiti Šivu, pronašle ga i..."

U tom sam trenutku, vjerojatno zijevao od čuda. "I?"

"I ponovno."

"Ajme!" uskliknuo sam. "Ponovno ih je spalio!"

Ganeš me sažalno pogledao. "Da, bojim se da jest."

Duboko sam udahnuo. Čekaj, rekao sam sam sebi, tu mora biti još nečeg. Ne može to baš tako u nedogled...

I onda sam shvatio! I nije išlo u nedogled. Moralo je negdje prestati!

"Koliko puta se to dogodilo?" upitao sam Ganeša.

"Aha!" likovao je. "Konačno si pohvatao konce!"

"Da, da. Koliko puta?"

Ganeš je napravio značajnu stanku. "Devet puta." "Devet? Devet puta ih je spalio obje? I svaki put isto?"

"Ah, ne. To ne!" odmahnuo je Ganeš glavom. "Nije bilo baš svaki put isto. Recimo, drugi put je bilo ovako..."

Moram li reći da sam naćulio uši do bola?

Kad je Šiva drugi put spalio Kamalu, Parvati je ponovno iskočila iz skrovišta te potrčala prema Šivi i ostacima svoje prijateljice. "Što si to učinio?!" vikala je. "Ubio si je! Kako si mogao? Nije ona ništa kriva!"

Šiva ju je znatiželjno promatrao kako trči prema njemu i kori ga. Ovaj put se suzdržao od trenutne reakcije. Nasmijao se. Nije često vidio takvu hrabrost. Njega je rijetko tko ikad prekoračio za bilo što. Osim toga, kad netko drugi put ponovi istu priču, mora mu dati malo "kredita" za nju.

"Stani, ženo!" naredio je. Parvati se bacila u Kamalin pepeo, uzalud tražeći njezine ostatke. Nije ostalo ništa.

Šiva je promatrao njezino uplakano lice. "Bilo je budalasto doći ovamo", rekao je. "Zar ona nije znala što je čeka ako me uznemiri?"

Parvati je podigla glavu u suzama. "Znala je. Ali, ja sam je nagovorila. To je učinila zbog mene. Zbog ljubavi."

"Ako je znala, onda je platila cijenu", rekao je hladno Šiva. "Čak i da nije znala, dogodilo bi se isto."

Parvati je bila očajna. "Ali, to nije u redu! Nije i nije. Kako si mogao tako nešto učiniti?"

Opet meprekorava, pomislio je Šiva. Kakva neobična žena.

"Takav je zakon", rekao je. "Šiva je takav. Ne može biti drukčije."

Parvati je šutjela, ponovno se predavši plaču. Šiva ju je promatrao, razmišljajući što da učini s njom. Taj isti zakon nalagao je da je spali bez oklijevanja, kao što je to učinio prošli put. A opet, nešto je u njemu zatitralo, nešto što nikada prije nije osjetio. Međutim, bilo je slabاشno i odmah je otišlo, tako da nije mogao zamijetiti o čemu se radi.

I tad je Parvati uzela šaku pepela u ruke i bacila ga na Šivu. "Ti... ubojico!" vikala je.

Šiva je duboko udahnuo i otvorio svoje treće oko.

Nisam znao što reći, a Ganeš je očigledno došao do jednog od svojih zastoja. Tako smo nekoliko minuta sjedili u tišini, svaki zadubljen u svoje misli.

Moram priznati da me sve to rastužilo. Parvati je bila vođena ljubavlj, a i Kamala je slijedila isti poriv. I one su, kako Ganeš kaže, devet puta ponavljale isti postupak, vjerujući sebi više nego što su vjerovale samome Šivi!

U toj je priči bilo mnogo toga skriveno iza slojeva vremena i legendi. Štoviše, osjećao sam kako skrivena značenja bujaju ispod površine natapajući moju svijest spoznajama koje nisam mogao uobličiti u riječi. Ni sada, kad ovo pišem, ne mogu u potpunosti izraziti sve što osjećam prema Parvati i njezinoj upornosti, jačoj od svih prepreka, jačoj od života i od božanstva samog!

Ganeš je vjerojatno osjetio daje priča uhvatila korijen u meni pa je progovorio sam, bez dodatnog poticaja.

"U svakom životu Parvati je napravila korak dalje. Ni jednom se nije oslanjala na prethodni, baš kao ni Kamala. S druge strane, Šiva se sjećao svega. Međutim, postupao je bez plana, prema vlastitom kozmičkom impulsu. Svaki put je Parvati došla malo dalje, makar korak ili rečenicu. Negdje četvrti ili peti put, suzdržala se od završnog bijesa i optuživanja te nije bacila pepeo na Šivu. Štoviše, sama gaje zamolila da spali i nju."

Ovo me je prenulo iz misli. "Zamolila ga je da je spali?"

"Da", potvrdio je Ganeš. "Iz očaja, naravno. Nije željela živjeti ako je Kamala mrtva i ako je to njezina krivica."

"A Šiva? Stoje Šiva učinio?"

"Uslišio joj je želju, barem sljedećih nekoliko puta. Ali, zapamtio je to. Nije ga ostavilo ravnodušnim. Iz života u život, ta mu se djevojka sve više uvlačila pod kožu. Na kraju je, deseti put, gotovo s nestrpljenjem čekao da se pojave pred njim. Zapravo, bio je toliko nestrpljiv da taj put, jedini od svih, nije dao Kamali uopće priliku da govori. Jednostavno ju je spalio na licu mjesta, čim je iskoračila pred njega. Čekao je Parvati. Želio je vidjeti što će učiniti ovaj put."

Trebam li reći da sam se opet pretvorio u uši?

Već deset života, ponovno i ponovno, Parvati je sanjala isti san: isposnika prekrivenog pepelom na travnatoj čistini okruženog visokim planinama. Nije znala da to traje toliko dugo. Znala je samo da je snažno i da u njoj stvara osjećaje koje nije mogla razumjeti. Snažna privlačnost miješala se sa strahom, čak i panikom.

Kad je ovaj put susrela Kamalu, isprva nije željela s njom razgovarati. Pobjegla je, samo da bude što dalje od nje. Nije znala zašto je muči takav osjećaj krivnje i zašto je Kamalu pod svaku cijenu željela zaštititi.

Ali, Šivina slika i zov ljubavi koju je osjećala u krvi, bili su jači od svega. Uvjerila je samu sebe da su svi njezini strahovi izraz slabosti i da ih jednostavno mora prevladati. Štoviše, negdje u njoj nalazila se tvrdoglavost i upornost koja nije trpjela nikakve primisli. Usprkos svemu, znala je da će to učiniti: pronaći će Šivu.

Slomljena kljova

Približavajući se Kailasi, milijun puta je prošla s Kamalom scenarij njezinog dolaska pred Šivu. Nekoje vrijeme ustrajala na tome da Kamala samo promatra, a da se ona, Parvati jednostavno pojavi pred njim. Međutim, Kamala za to nije htjela ni čuti. I ona se bojala - čula je priče o Šivinom bijesu, a tu je bilo i nešto dublje, nešto što nije mogla objasniti. Međutim, i dalje je vjerovala u sebe i svoju moć izazivanja strasti u svim stvorenjima. "Iako božanstvo," uvjerava je Kamala i sebe i Parvati, "Šiva neće moći odoljeti snazi ljubavi koju ću mu posredovati."

Ponekad, prije spavanja, nakon razgovora i ponovnog pretresanja svega što će učiniti, djevojke bi se pogledale, sluteći osjećaje i misli koje su bile nedokučive i nezamislive. Suze bi im došle na oči, a zatim bi pale jedna drugoj u zagrljaj, plačući i smijući se istodobno.

Već devet života u istoj potrazi, na istoj stazi s istim završetkom - nije to mala stvar. Dubina povezanosti između Kamale i Parvati bila je nezamisliva običnom čovjeku. A one, iako se nisu jasno sjećale prethodnih putovanja, negdje iznutra su znale. Znale su da će se i ovaj put dogoditi to isto. Ipak, usprkos tome, i jedna i druga su prešutno ustrajale. Nije bilo prepreke koja će ih zaustaviti.

I da taj deseti put Šiva nije odlučio drukčije, one bi dolazile ponovno i ponovno, samo da budu spaljene u uništavajućoj vatri istine koja sijeća iz njegovog trećeg oka.

* * *_*

Kad je, mimo utvrđenog scenarija, Šiva spalio Kamalu prije nego je progovorila i riječ, nešto se u Parvati prelomilo. Nije se u potpunosti prisjetila, ali je znala da je kucnuo njezin čas. Ovaj put će biti drukčije.

Izišla je polako iz svojeg skrovišta, potpuno mirna, zanemarujući vapaj srca i potiskujući suze za Kamalom. Kad je prošla pokraj pepela, sagnula se, uzela ga u šaku i prinijela usnama. Poljubila ga je i pritom razmazala cijelim licem.

Šiva ju je pažljivo promatrao. Jedan ljudski život za njega nije značio mnogo, ali ipak je nestrpljivo čekao godinama da se Parvati konačno pojavi. Nije odlučio unaprijed što će učiniti. Djelovao je prema unutarnjim osjećajima. Znao je da će možda i ovaj put spaliti Parvati, ali je također znao da joj duguje barem mogućnost da pokaže tko je i što je.

Parvati mu se približila na još nekoliko koraka. Rijetko kada mu netko prilazi tako blizu, a ženi to do sada nije nikada dopustio.

Parvati je sagnula glavu. Poklonila se, ali nije se prostrla pred njega. Šiva je to zamijetio. Drska djevojka, pomislio je.

Čekali su u tišini. Parvati pognute glave, a Šiva pomno je proučavajući. Bila je lijepa, to nije mogao poreći. Štoviše, sam se sebi začudio što je tako što uopće primijetio. Pepeo na njezinom licu učinio ju je sličnom njemu, ali nije mu to bilo važno. Malo pepela ne može zaustaviti božansko zapažanje.

"Govori ti ženo!" konačno je naredio Šiva. "Što te dovodi do mene i to na tako drzak način?"

Parvati je zagrizla donju usnu. Nije se pripremala za ovo. Cijelo vrijeme je mislila da će nekim čudom Kamala uspjeti i da će Šiva sam krenuti prema njoj. A sada, on je tražio da ga uvjeri u nešto, da mu objasni svoju nazočnost. I pritom je bez razmišljanja ubio Kamalu!

Parvati je potisnula tu misao. Odlučila je ne spominjati svoju mrtvu prijateljicu. Ništa time ne bi postigla, a nekako je osjećala da bi bijesom i optužbama samo smanjila svoje vlastite šanse.

"Gospodaru svih svemira," rekla je smirenim glasom, "dolazim zbog vizija koje si mi slao.

Dolazim jer te volim i želim biti tvoja družica."

Šiva se nagnuo unatrag, kao pritisnut tim riječima. "Nisam ti slao vizije, luda djevojko. One su tvoje, zar to ne znaš?"

"Možda. Ali, ako su bile tako čvrste i uporne, zar nije bila moja dužnost da ih slijedim?"

"Hm, niti ne slutiš koliko su bile uporne", promrmljao je Šiva, a zatim glasnije dodao. "I odakle ti drskost da pomisliš kako možeš biti moja družica? Što ti meni, savršenom, možeš dati?"

"Pošteno pitanje, gospodaru", rekla je Parvati i podigla glavu. Sada je prvi put otvoreno i bez vidljivog straha pogledala Šivu. Njegove crte lica bile su skrivene iza debelih naslaga pepela. Ali, Parvati ih je vidjela, baš kao što je vidjela i plamene oči koje su je promatrale. Njegovo tijelo, iako mršavo i isposničko, za nju je bilo prepuno obećanja užitka. Sve je to zamijetila u jednom času, kratkom poput treptaja oka. Ali, to je bilo dovoljno da i Šiva prepozna te iste osjećaje koji su se javili u njemu. Bio je zapanjen time, ali nije imao vremena razmišljati jer je Parvati već progovorila.

"Ovo što si učinio, spalio moju prijateljicu, to je tvoja dužnost, znam. I ne zamjeram ti zbog toga. Ali, uvjeravam te, o gospodaru svih stvari, svoju si dužnost mogao izvršiti i drukčije, bez nanošenja nepotrebne patnje."

Šiva je podigao obrve. "Ja sam iznad patnje." "Ali drugi nisu", odvratila je Parvati. I nastavila, prije nego se Šiva snašao: "Evo, to ti mogu dati, uzvišeni. Nježnost i mekoću, toplinu i ljubav koju do sada nisi poznavao. Svijetu je potrebna i ta tvoja strana, a ja je mogu upotpuniti."

Šiva je zamišljeno šutio. Nisu ga toliko uvjerile njezine riječi, koliko ono nešto iza njih. Na posljetku, iako ni sama Parvati u tom trenutku to nije znala, deset dolazaka u susret smrti daje težinu nečijoj odlučnosti, te vrijednost onome što ta osoba govori.

"U redu", rekao je na kraju. "Možda je i tako. Ali, moja družica mora biti ravna meni. Zar misliš da me možeš pratiti svuda kud god krenem? Biti uz mene što god činio i gdje god i s kim god bio?"

"Da, mogu to učiniti", odgovorila je Parvati spremno.

"Kako to da si tako sigurna?" upitao ju je Šiva.

"Ljubav me čini sigurnom, uzvišeni. Ljubav će me svuda odnijeti, čak i na ona mjesta na koja je i tebi teško prodrijeti."

Šiva se nasmiješio. "Dođi," rekao joj je, "sjedni pokraj mene. Prati me."

Parvati mu se još približila i sjela na slobodni dio tigrove kože. Nije bilo mnogo mjesta na njoj, pa su se dodirivali koljenima i rukama. Parvati je zadrhtala od tog dodira. Na trenutak se pokolebala i zapitala samu sebe da li je govorila istinu? Može li ona doista pratiti Šivu, božanskog?

Ali, nije bilo vremena za kolebanje. Čim je zatvorio oči, Šiva je napustio Kailasu i odlutao u svemir, daleko od planeta Zemlje. Parvati je osjetila kako je ostala sama, ali je zatvorenih očiju u sebi rekla: "Šiva, ljubavi, ja sam s tobom."

I kao čudom, našla se pokraj njega, kao bestjelesna svijest, promatrajući zvijezde na način kako ih nikada do sada nije vidjela. Okrenula se prema Šivi, a on joj se potvrdno nasmiješio. Ili joj se to samo tako činilo, budući da nisu imali tijela.

Kako bilo da bilo, Šiva je odmah zatim nestao. A Parvati je ponovno ponovila svoju "ljubavnu mantru": "Šiva, ljubavi, ja sam s tobom." Bez trenutka odlaganja, sada se našla pokraj Šive u svijetu bogova. Začudena, ugledala je Indru i Višnu, mnoga druga nebeska bića, gandharve i druge stanovnike te prekrasne loke. Međutim, Šiva se nije dugo zadržao na tom mjestu. Krenuo je dalje.

Ovaj put su se našli u paklenim svjetovima, a Parvati je gotovo pozlilo od prizora koje je vidjela između iskrivljenih i jadnih stvorenja koja su patila. Kad ju je Šiva ostavio na tom mjestu, uhvatila ju je panika, ali se ipak nekako uspjela smiriti i vratiti k svojoj ljubavi. Toliko je silno vjerovala u nju da ju je ona svaki put odvela k Šivi.

Nije to bio ni lagan ni kratak test. Šiva je isprobao sve trikove i iskoristio sve prednosti svoje božanske snage. Isprva se kretao polako, dajući Parvati vremena da se snađe. Ali, vidjevši da Parvati svladava te zadaće bez problema, počeo je juriti svemirima, mijenjajući i vrijeme i mjesto svog pojavljivanja. Čas se vraćao u prošlost, čas odlazio u daleku budućnost. Skrivao se na dnu mora i na zabačenim napuštenim planetima; upuštao se u svakojake radnje, neke ugodne, ali uglavnom odbojne, samo da se otrese Parvati. Ali, nije u tome uspio. Njezina ju je ljubav nepogrješivo vodila njegovim tragom i on joj jednostavno nije mogao pobjeći.

Na posljetku se malo zabrinuo, iako je duboko u svom srcu bio ponosan na Parvati. Osim njega, nitko živ, pa čak nitko od bogova ne bi se mogao kretati na taj način i svladavati takve prepreke. A Parvati je to mogla!

Ipak, neumjeren kakav je bio, želio je ispitati njezine krajnje mogućnosti. Želio je vidjeti koliko doista može i da li su granice njezine ljubavi doista beskonačno rastezljive. Počeo se kretati nezamislivim brzinama. U jednom milijuntom dijelu sekunde prešao je milijune svemira i u svakom se zaustavio za još kraći djelić vremena. Parvati ga je slijedila. Bila je kraj njega i, štoviše, ubrzo više nije mogao napraviti ni jedan jedini pokret a da ona to ne učini istodobno. Kuda god išao, Parvati je bila tu, u isto vrijeme, na istom mjestu s njim!

Eh, ti moji roditelji!

Bio sam toliko opčinjen pričom da mi je trebalo nekoliko sekundi da shvatim kako Ganeš više ne govori. Možda sam samo na trenutak osjetio što to znači kretati se tako brzo, biti u toj mjeri gospodar vremena i prostora da te ništa ne može zaustaviti! A možda mi se to samo učinilo. Uglavnom, sve što sam mogao reći, bilo je: "Wow!"

"Eh, da", rekao je Ganeš. "Tako je to bilo." Neko je vrijeme kimao glavom, a zatim dodao:

"Tko zna, možda bi njihova suluda jurnjava trajala zauvijek jer bi Šiva išao sve brže i brže, ali prekinuli su ih drugi bogovi."

"Kako to misliš 'prekinuli ih'?"

Ganeš me pogledao vragoljasto. "Svemir se počeo previše zagrijavati, znaš. Materijane može izdržati toliku silu, a Šiva i Parvati su samo nastavljali i nastavljali sa svojom trkom. Naravno, za to je bio odgovoran Šiva. Parvati gaje samo slijedila. On ponekad ide u krajnosti.

Vjerojatno se nikad ne bi zaustavio."

"Hm", zamislio sam se. "Svemir se zagrijao, kažeš. I što je bilo s tim bogovima?"

"Došli su na Kailasu, pronašli tijela Šive i Parvati i počeli ritual kojim su ih zamolili za milost. Usput su svi priznali Parvati božanski status jer bez toga ne bi mogla biti Šivina družica. Vjerojatno se Šiva i zbog toga zaustavio. Bio je toliko ponosan na Parvati da ju je htio svima pokazati. I svi su joj se poklonili. Dakle, otada..."

"...Šiva ima družicu, a svemir majku Prirodu!" nadopunio sam ga.

Ganeš je veselo kimao glavom.

"Lijepo", rekao sam. "Izvrсна priča. Hvala ti."

"Eh, ali nije još gotova!" rekao je Ganeš nasmiješeno. "Zaboravio si nekoga..."

"Zaboravio sam? Koga?"

"Razmisli, razmisli..."

Malo sam treptao očima, još uvijek pun dojmova o jurnjavi Šive i Parvati preko svih granica vremena i prostora. Nekako mi nije išlo razmišljanje. Odmahnuo sam glavom. "Ne znam."

"Kamala, ludo, Kamala", prekorio me Ganeš. "Zar te ne zanima što je bilo s njom?"

"Ah, da, Kamala! Jadna, bila je spaljena i deseti put..."

"Ali, na poslijetku i nagrađena!" rekao je Ganeš. "Znaš, moja sestra je izvršna u onome što radi. U potpunosti je to zaslužila."

Nešto mi nije zazvučalo baš dobro u onome što je rekao. Trebalo mi je par sekundi da shvatim. "Tvoja sestra?!"

"Aha", kimnuo je glavom Ganeš.

"Čekaj, Kamala je tvoja sestra? Pa kako?"

Ganeš je tajanstveno zaklimao surlom i prekrižio ruke. Duboko je uzdahnuo i ispričao mi posljednji dio priče o Parvati i Kamari.

Nakon iskazivanja poštovanja Parvati bogovi su polako krenuli s Kailase, svaki svojim putem i poslom. Bili su uzbuđeni zbog novosti i drukčijeg poretka stvari, sada nakon što je Šiva dobio žensku stranu.

No, nisu daleko stigli. Odjednom su osjetili kako se u najtanahnijim slojevima materije nakuplja ogromna energija. Svemir se ponovno počeo zagrijavati!

"Pa što je s njima?!" vikali su neki. "Zar su se ponovno počeli ganjati naokolo?"

"Ne, ovo je nešto drugo", odgovarali su drugi. "Još je gore i opasnije. Energija je mnogo veća. Moramo požuriti natrag inače će se svemir raspasti!"

I dok su bogovi žurili natrag k Šivi i Parvati, njih dvoje su bili zaokupljeni vođenjem ljubavi! Naime, čim su svi otišli, Šiva je pogledao Parvati pogledom za koji nije ni znao da je sposoban, a Parvati mu je uzvratila jednako snažnim ljubavnim zovom. Ubrzo su se našli usred kovitlaca energije kojeg nije bilo moguće zaustaviti. I to je, naravno, uzrokovalo novi poremećaj kojeg su bogovi i te kako osjetili.

Prekinuli su ih milozvučnim pjevanjem hvalospjeva njihovoj ljubavi, ali i to je bilo dovoljno da Šiva izgubi kontrolu i prospe svoje sjeme po Parvatinom trbuhu. Ona gaje jedva zaustavila da ne popali pola nebeskog svijeta zbog toga. "Čekaj, dragi", rekla mu je umilno, "Ne brzaj. U pravu su. Moramo paziti na svijet. Naša ljubav ne smije uništavati, ona mora stvarati."

I tako je Šiva obećao da će razviti posebnu znanost i vještinu vođenja ljubavi koja će usmjeravati energiju u smjeru užitka i stvaranja, a nikad uništavanja. Nazvao ju je Sadašiva tantra, a bogovi su otišli smireni. Ovaj put ništa ih nije spriječilo u povratku u nebeske sfere. A nakon toga, kad su doista svi otišli, a božanski se ljubavni par odmarao od velikih uzbuđenja, Parvati se sjetila svoje prijateljice Kamale.

"Šiva, gospodaru moj, naša ljubav je neprocjenjiva, zar ne?"

"Tako je, preuzvišena moja", odvratio je Šiva, sav nježan od ljubavi.

"Znaš li tko je zaslužan za nju? Osim nas, naravno. Znaš li bez koga se mi ne bismo nikada sreli?"

"Hm...", Šiva se pravio da razmišlja iako je dobro znao na koga Parvati misli. "Ne pada mi na um..."

Parvati je namjestila ljut izraz na lice. "Nemoj se izmotavati. Moja prijateljica Kamala zaslužila je bolji tretman."

"Možda. Ali, znala je u što se upušta i dragovoljno je platila tu cijenu", rekao je Šiva, pomalo se vraćajući svojoj strogoj naravi.

"Upravo zato, gospodaru moj", bila je uporna Parvati. "Zar takva odlučnost i jednousmjerenost ne zaslužuje nagradu? Deset puta je prošla kroz vrata smrti da bismo se nas dvoje pronašli."

Šiva je pogledao svojoj ljubljenoj u oči. Kako da odoli njezinim čarima! Naravno da će učiniti sve što bude poželjela.

"Reci, Parvati, o mudra, što misliš da bi trebalo učiniti?"

I Parvati mu je rekla svoje mišljenje, a Šiva je, kao i svaki zaljubljeni bog, ispunio želju svoje ljubljene.

Rekavši to, Ganeš je zašutio, sasvim zadovoljan sam sa sobom. Mene je ostavio u napetosti. Namjerno.

"Dobro, stoje na kraju bilo s Kamalom?" upitao sam strpljivo.

Ganeš me promatrao par sekundi, a onda popustio. "Sperma koju je Šiva prosuo - Parvati ju je sačuvala, natopila svojim ljubavnim sokovima i zalila suzama sreće. Kamalina duša je odmah uzdignuta na razinu božanstva i od božanskih sokova mojih roditelja, Šive i Parvati, Kamala je dobila svoje novo postojanje. Otada nadalje, ona je boginja užitka i radi ono što je i kao žena najviše voljela raditi: bavi se ljubavlju. Eto, to ti je priča o mojoj sestri!"

"Pa, doista lijepo!" rekao sam iskreno ganut. "Sad mi je malo lakše. Onih deset spaljivanja zvučilo je grozno!"

"Alije i vrijedilo!" rekao je Ganeš. "Postati božanstvo nije baš česta pojava. Kamala je platila cijenu, da, ali je zapravo za to zaslužno njezino povjerenje u ljubav. Bila je sigurna da ljubav može pobijediti sve, pa čak i tvrdoglavog božanskog isposnika, kakav je tada bio moj otac."

"Znači, Kamala je doista tvoja sestra! I to prvo dijete tvojih roditelja. A ja sam mislio daje prvi bio Kartikeja ili kako ga još zovu..."

"Subramanja", nadopunio me Ganeš. "Ili Skanda. Ne, on nije prvi, već drugi. A ja, ja sam im treće dijete. Kamala, boginja užitka kao prva; Subramanju, zaštitnik, kao drugi, i ja, Ganeš, kao treći. Treća sreća, znaš kako to ide...!"

I s tim se riječima Ganeš savio u trbuhu od silne navale smijeha.

Što sam drugo mogao? Počeo sam se smijati s njim!

ednom drugom prigodom, ni sam ne znam točno kada, ponovno sam upitao Ganeša o Parvati i tom nesretnom deveterostrukom spaljivanju. Moram priznati da sam mnogo razmišljao o tome. Gotovo bi se moglo reći da me proganjao prizor u kojem Parvati izlazi pred Šivu,

zgrožena ubojstvom svoje prijateljice, samo zato da bi i sama bila spaljena i to devet puta zaredom!

"Što te muči, prijatelju?" rekao je Ganeš lakonski. "Nešto ti nije jasno?"

"Da, doista mi nije jasno", rekao sam zamišljeno. "Šivino svjetlo trećeg oka, kako si mi objasnio, moralo bi spaliti karmu osobe, zajedno s njezinim tijelom. To znači da bi Parvati, a što se toga tiče i Kamala, morale biti prosvijetljene već nakon prvog života."

"Da? I?" Ganeš je podigao obrve u nemogućem luku.

"I, kako to?" pokušao sam ozbiljnošću prevladati poriv za smijehom zbog njegovog iskrivljenog lica. "Rodile su se ponovno i nisu se sjećale ničega. Ponovile su život iznova. Kako to?"

"Čekaj, čekaj", zaklimao je surlom Ganeš. "Nisam rekao da se nisu sjećale ničega. To nisam nikada rekao."

Zapanjeno sam ga promatrao. "Kako nisi? Pa, to se..."

"Podrazumijeva?" prekinuo me. "To si želio reći, da se podrazumijeva budući da su ponovile istu stvar, zar ne?"

Kimnuo sam glavom.

"E, pa, nemoj previše podrazumijevati!" glumio je ljutnju Ganeš. "Tako se najlakše pogriješi."

"U redu", uzdahnio sam. "Onda mi ponovno objasni. Kako je to zapravo, s tim spaljivanjem?"

"Hm, postoje tri stvari koje moraš znati kad slušaš moje priče..." Ganeš je upro pogled u mene uz dramatičnu stanku. "Prvo: dobro slušaj što ti govorim. Svaka riječ je važna. Baš svaka."

Lagano sam kimnuo. U redu, to sam odavno znao. Samo, ponekad nas um zavarava, odvlačeći nas putevima privida i čovjek čuje i vidi stvari kojih nema.

"Drugo," nastavio je Ganeš, "dobro slušaj što ne govorim. Svaka riječ koju nisam rekao, također je važna. Baš svaka."

Eh, ovo je tipično ganešovskil. Važno je i ono što ne kaže! Kako da čovjek ostane pri zdravoj pameti uz ovakvog učitelja? Koliko ima riječi koje nije rekao?

Razmišljao sam o tome dok me Ganeš promatrao, a zatim sam polako počeo shvaćati.

Zapravo, nije stvar u mnoštvu riječi koje nisu izgovorene, već u onim tišinama koje oblikuju izgovorene riječi. Tišina nije uvijek ista. Ona počinje negdje - u zvuku koji je upravo završio.

A negdje i završava - u zvuku koji je upravo počeo. Tišina je apsolutna, ali njezini rubovi su uvijek drukčiji. Zbog toga sve tišine nisu uvijek iste!

Baš sam se spremio izreći tu svoju mudrost, kad je Ganeš nastavio sa svojim trećim pravilom.

Namjerno, siguran sam, jer sam vidio sjaj u njegovom oku. Znao sam da zna što sam

"smislio" i znao sam da ne želi da to kvarim riječima.

Možda će vam izgledati neobično, ali taj trenutak je u sebi sadržavao jedan od najsnažnijih uvida koje sam ikada doživio. Trajao je tako kratko, a značio tako mnogo!

"I treće," nastavio je Ganeš kao da se ništa nije dogodilo, "...pa, ovo su samo priče!"

Nasmiješio sam se. Naravno, nisam mu povjеровao. Mislim da mi je treće pravilo prešutio.

Odnosno, izrekao gaje skrivenog i obučenog u drugu odjeću.

Samo priče, dakle, ako vam se tako više sviđa.

Toga dana sam čuo još jednu od njih, "samo priču", a tek danas, kad sam je zapisao, shvatio sam igru riječi iza kojih se skriva istina, barem u mojem, hrvatskom jeziku. Objasniti ću vam to nakon što saznate nešto o Parvatinim roditeljima. Naime, Ganeš me želio razuvjeriti u moju zamisao da prosvjetljenje donosi med i mlijeko, pa me obavijestio o tome što se dogodilo s Parvati u njezinom desatom utjelovljenju, nakon što je postala ravnopravna družica božanskom Sivi.

U svojem desatom utjelovljenju Parvati je rođena u obitelji oca Dakšine i majke Miine.

Dakšina je bio tradicionalan čovjek. Kad je Parvati počela ponovno imati vizije pustinjaka Šive, Dakšina je to saznao prilično kasno u njezinom životu. U nekom od prethodnih

utjelovljenja to bi ga šokiralo i vjerojatno bi reagirao vrlo burno. Sada, u desetom, nije bilo tako. Prihvatio je to kao neobičnost svoje kćerke; neobičnost koja nije vrijedna velike pozornosti. Možda je upravo zato bio vrlo iznenađen kad je Parvati nestala iz roditeljske kuće. Dok ga je Miina smirivala, Dakšina je bijesnio i prijetio izopćenjem zbog ugrožavanja obiteljske časti.

Ali, tu nije bio kraj njegovoj muc. Usprkos sreći koju je osjetio kad se Parvati konačno ponovno pojavila pred njim, nije mogao zatomiti svoj užas kad je ugledao Šivu!

Šiva je na prvi pogled bio doista neugodan. Prljav, namazan pepelom, omotan starom i smrdljivom tigrovom kožom, dok mu je oko vrata, o užasa, visjela zmija! Teško je opisati taj prvi susret jer Dakšina nije želio progovoriti ni riječi sa Sivom. Zgranuto je gledao čas svoju kćerku, čas pridošlicu, i nije se mogao načuditi zašto je njegova prekrasna kćerka, koja je mogla za muža uzeti bilo kojeg uzvišenog kralja ili vladara, izabrala ovog otrcanog isposnika? Možda bi Dakšina još i razumio ljubav prema nekom siromašnom, mladom i zgodnom pjesniku ili sviraču; da, to bi možda i razumio, ali ovo nije mogao nikako! Kakvu to strast može osjećati Parvati prema mršavom, upalom i neuglednom joginu?

Ispričavam se, ali moram za trenutak prekinuti tijek priče. Prekinuo sam je i u stvarnosti, kad ju je pričao Ganeš. Nešto mi (opet!) nije bilo jasno.

"Čekaj, pa zar Dakšina nije prepoznao Šivu?" upitao sam.

"Hm," odgovorio je Ganeš, "što se njega ticalo, pred njim je bio čovjek koji se zvao Šiva, i to je bilo sve. Zar kod vas ljudi ne nose imena poput Šive?"

Odgovorio sam prije nego sam ugledao skriveni smiješak na Ganešovom licu. "Ne, mislim da danas kod nas nitko ne nosi to ime..." A onda sam shvatio da me zadirkuje. Naravno. Zaslužio sam.

No, Ganeš je nastavio hineći zbunjenost. "Dobro, onda se zovu Isus ili Jahve ili tako nešto..." Slomljena kljova

Što da mu kažem? "Ne," promrmljao sam "rijetko tko se zove Isus. To bismo mi smatrali preuzetnim, čak uvrjedljivim. Ali, negdje drugdje, recimo u latinoameričkim zemljama, ponekad djeci daju ime Isus. No, dobro, shvatio sam, ne moraš dalje objašnjavati..."

Ganeš se nasmiješio. "U redu je. Dakle, Šiva je za Dakšinu bio prljavi asket koji se zove "Šiva" i to je sve, ništa neuobičajeno, čak i očekivano. Najčešće ime za askete i sadhue ionako je bilo jednostavno - Šiva."

"Ali, zašto mu Parvati nije rekla koga je dovela u kuću?"

"Ne znam", odgovorio je Ganeš djelujući iskreno. "Možda mu je i rekla, pa joj nije vjerovao... Ili, poznavajući Parvati, vjerojatno mu nije rekla jer je željela da joj muža prihvate takvoga kakav jest, zbog toga jer ga ona voli, a ne zbog toga što je - Bog!" Ah.

Dakšina je bio uporan u svojoj tvrdoglavosti. Nikako se nije smirivao i svojom je šutnjom i pasivnošću gotovo pokvario svadbenu svečanost. Parvati je bila uporna poput njega, pa je sve obavljala prema propisima i tradiciji, samo da ga uvjeri kako je njezina odluka ispravna. U tome je imala punu podršku svoje majke, mada je Miina morala oprezno održavati ravnotežu između svog muža i voljene kćerke.

No, svadba je nekako prošla, a Parvati i Šiva su se vratili na Kailasu, u svoj vlastiti dom. Za to vrijeme Dakšina je smišljao kako da sa svoje obitelji spere sramotu koju im je nanijela Parvati udavši se za prljavog isposnika. Domislio se organiziranja velike obiteljske svečanosti žrtvovanja, na kojoj će od jednog do drugog punog Mjeseca paliti vatre, pjevati svete pjesme i moliti za podršku bogova.

Kad je sve bilo spremno, odaslani su pozivi velikoj obitelji kojoj su pripadali, a također i mnogobrojnim gostima. Dakšina će za tu prigodu potrošiti više od polovice svog imetka. Pozivi su bili upućeni svima, osim Parvati i Šivi, koje je Dakšina prigodno zaboravio pozvati. "Moram otići, voljeni moj", rekla je Parvati Šivi čim je od Kamale saznala za svečanost žrtvovanja. "To je moja obitelj i moj otac. Moram biti tamo."

Šivi se nije svidala ta zamisao. "Ako baš moraš iako nas nije pozvao, onda ću i ja ići s tobom."

Parvati mu je stavila prst na usta, a zatim ga poljubila u čelo. "Ne, najdraži. To je moja zadaća. Ako te dovedem sa sobom, Dakšina će se opet uvrijediti. Koliko god mi to bilo teško, otići ću sama. Ako ga uzmognem nagovoriti da promijeni stav prema tebi, pozvat ću te istoga trenutka. A ako ne..."

Šiva je promatrao svoju voljenu. Osjetio je da Parvati ima tmurne misli. Ipak, usprkos lošim slutnjama, morao ju je pustiti neka ide. Ono "a ako ne..." ostalo je visjeti između njih još dugo nakon što se Parvati spustila s njihove planine. I, na žalost, upravo se taj "ako ne..." dogodio i oblikovao im sudbinu.

Dakšina je bio vrlo hladan prema Parvati ne želeći razgovarati s njom. Izbjegavao ju je nekoliko dana, a Parvati je plakala na majčinom ramenu, ne znajući što učiniti. Na poslijetku je bila toliko očajna da je zaustavila oca usred priprema za večernju molitvu i napala ga oštrim riječima pred mnoštvom rodbine i gostiju.

"Ne ponašaš se prema meni kao otac", uzviknula je hvatajući ga za rukav. "Što sam ti učinila da si takav prema meni? Zar nisam nastala iz tvoje krvi? Zar me nisi ti podučavao životu i mudrosti? Zašto sada poričeš sve čemu si me učio?"

Zacrvenjevši se na tu novu sramotu, Dakšina je pobjesnio i izgubio kontrolu nad sobom. "Da, rodio sam te i podučavao sam te. Ali čemu taj trud, kad si me iznevjerila? Ništa nisi shvatila i... zapravo, ti i nisi moja kćerka!"

Naravno daje Dakšina to rekao u bijesu i da duboko u sebi nije tako mislio. Ali, riječi su važne, a posebno su bile važne u to davno vrijeme. Parvati ih je čula i one su, poput dobro naciljane strijele, probile njezino srce. Pognulaje glavu dok su joj suze tekle niz obraze. Više od riječi zabolio ju je hladan i okrutan pogled u očima njezinog oca.

"U redu," rekla je na poslijetku, polagano podižući glavu. "Ako je tako, ako ti više nisi moj otac, a ja više nisam tvoja kćerka, vratit ću ti ono malo što si mi dao. Moja duša ti ionako ne pripada, a ovo moje smrtno tijelo - tvoj dar - sada ti vraćam jer mi više nije potrebno."

U trenutku dok je to izrekla, Parvati se srušila pred Dakšinom, ostavljajući svoje tijelo poput skinute košulje.

Uzalud su ljudi pritrčali, uzalud zazivali liječnike i bogove. Uzalud je Miina neutješno plakala nad tijelom u kojem je sve donedavna obitavała njezina kćerka, a Dakšina stiskao zube u nemoćnome bolu. Sve je bilo uzalud. Parvati je otišla.

Ganeš je gledao nekud u daljinu, zapevši u jednoj od svojih zamišljenih tišina.

A ja, što sam mogao reći? Kakva priča! Dogodilo joj se ponovno: nesretna Parvati je ponovno umrla! Čak i prije nego se Ganeš pojavio na ovome svijetu, njegova je majka imala buran život. Ili, bilo bi točnije reći: burne živote i burne smrti.

Ovaj, put, međutim, znao sam da slijedi neki obrat. Parvati nije mogla nestati zauvijek jer onda ne bi bilo ni Ganeša, ni ove priče, ni mene koji je prenosim, ni vas koji je čitate. Nešto se moralo dogoditi, nešto zbog čega ćemo mi, smrtnici, dugo pamtit i Parvati, ženu i majku, kćerku i boginju.

Planina se zatresla. Šiva je klonuo. Daleko na sjeveru, daleko od doma Miine i Dakšine, doma njegove Parvati, veliki Šiva je zadrhtao do kostiju.

"Neee!" zavikao je u očaju. "Zašto, voljena? Zašto si to učinila? Zašto si otišla?"

U suzama koje su razmazale pepeo na njegovom licu napustio je Kailasu i krenuo odmah prema mjestu na kojem je Parvati ostavila svoje tijelo. "Nije vrijedno toga, najdraža moja", govorio je sam sebi, nadajući se da ga Parvati nekako čuje. "Nije vrijedno te žrtve..."

Ali, što je učinjeno, učinjeno je. Parvati je očito smatrala da je njezin čin bio opravdan.

Usprkos gubitku života i odlasku od Šive, Parvati nije željela ostati kćerkom čovjeka koji nju nije prihvatao takvom kakva je bila.

Šiva je znao što se dogodilo. Uporabio je svoje božanske moći spoznaje i u umu vidio prizor između Dakšine i Parvati. Zbog toga nije žurio. Da se odmah stvorio pokraj Dakšine, vjerojatno bi ga u bijesu ubio. A to nije želio učiniti. Dakšina će više i bolje ispaštati svoj grijeh ako ostane živ.

Stigao je miran i ozbiljan, probijajući se kroz uplakane ljude. Parvati je ležala na odru ukrašenom cvijećem. Pokraj nje je klečala njezina majka. Ugledavši Šivu, zavapila je: "O plemeniti, spasi moju kćerku, svoju suprugu! Ti poznaješ tajna znanja. Tebi pripada sandivini vidja, znanje o oživljavanju umrlih. Uporabi svoje znanje, svoj božanski dar, oživi našu Parvati, preklinjem te!"

Šiva joj je uzvratio pogled, a zatim joj prišao i uspravio je ispred sebe. "Poštovana majko," rekao je smjerno, "razumijem tvoju bol. Jednaka je mojoj, jer izgubio sam družicu koja me nadopunjuje kao što dan nadopunjuje noć. Ali, ne mogu to učiniti, ne mogu je vratiti u život." "Zašto, zašto?" zavapila je Miina.

"Zato što Parvati nije umrla", odgovorio je Šiva. "Onaje otišla svojom voljom. Napustila je tijelo ne zbog dolaska Jame, boga smrti, već zbog toga što nije željela život koji je živjela. Takve ni sandivini vidja ne može vratiti. Ni ja, Šiva, ne mogu je vratiti."

Dakšina je cijelo vrijeme ukočeno stajao sa strane. Čuo je što Šiva govori, a bijes je ponovno prokuljao iz njega. "Ti si jedini krivac za sve!" povikao je Dakšina. "Da nije bilo tebe, sve se ovo ne bi dogodilo! Ali, neka, neka bude tako. Parvati više nije željela biti moja kćerka, a ja više ne želim njezino tijelo. Nosi ga sa sobom!"

Šiva je doista došao u miru. Želio je samo oplakati svoj gubitak. Ali, Dakšina je sada pretjerao, pokazavši da ga kćerkina smrt nije podučila ničemu. Bijes i tvrdoglavost još su uvijek u njemu plesali svoj divljački pir. Osjetivši ga i u sebi, Šiva mu se također prepustio. "Neka bude, onda, slijepi čovječe", rekao je i otvorio svoje treće oko. Zaslijepljen istinom, Dakšina se pretvorio u prah i pepeo.

Ne osvrćući se na zapomaganja Miine koja je sada izgubila i supruga, ali i strku koja je nastala jer su ljudi počeli u strahu bježati od njega, Šiva se probio do Parvatinog tijela i podigao je na ramena. Suze su mu ponovno tekle kad ju je trčeći nosio, želeći pobjeći što dalje od tog užasnog mjesta tragedije.

Trčao je satima, neumoran, želeći istopiti bol koja ga je proždirala. Nije nikada ni sanjao da će zbog nečega tako patiti. Bio je samodostatan i potpuno zadovoljan. Ali, otkad je Parvati ušla u njegov život, onaje postala središte njegovog svijeta. Nije to ni primijetio sve dok je nije izgubio. A sada, sada je nosio njezino tijelo svijetom, u uzaludnoj nadi da će je negdje ipak pronaći.

Da, Šiva se zapravo nadao da će njegova ljubav vratiti Parvati. Da je umrla, oteo bi je bogu Jami. Ali, nije. Otišla je svojom voljom, ne podigavši ruku na sebe, već napustivši tijelo čistom snagom namjere. Takve duše su iznad i izvan dohvata bogova.

Ipak, Parvati je negdje bila. Šiva je znao da se s tog mjesta mogla i vratiti. Samo, kako daje prizove? Kako daje vrati?

Njegov se um vrtio u zatvorenoj petlji boli, želje i pitanja. Milijun puta je predbacio sam sebi što je dopustio da Parvati ode sama do oca. Daje on bio tamo, stvari bi bile drukčije. A opet, znao je, na neki načinje i bio tamo, prisutan u Parvatinjoj ljubavi. Polako, ta je spoznaja sazrijevala u njemu. Doista polako, jer je već mjesecima trčao pustinjom, noseći sa sobom tijelo koje se raspadalo. Punu godinu dana, točnije. Toliko mu je trebalo da zastane, a toliko je trebalo i smrtnom tijelu da se ospe, uništavano vjetrom, kišom i suncem. U Šivinim rukama na poslijetku je ostao samo naramak Parvatine kose; sve ostalo je pogubio putem.

Tek kad je zastao, konačno iscrpljen, držeći tu kosu u svojim rukama, i nekako shvaćajući da sve ipak ima svoj smisao, Šiva se okrenuo i iza sebe, na mjestu gdje je prije bio samo pijesak i gole stijene, ugledao procvale šumarke i zelene livade.

"Parvati..." prošaptao je, odjednom shvaćajući u što gleda.

"Najdraži..." odgovorio mu je tihi glas mirnih oaza i vode koja teče.

"Parvati..." ponovno je prošaptao Šiva.

"Voljeni..." zapjevale su ptice i nasmijale se srne u bijegu.

Šiva je zaplakao.

Plakao je dugo puštajući da se u njemu smjenjuju tuga i -sreća. Pronašao je Parvati, ali ju je istodobno ponovno izgubio.

Tek kad je pala noć, tek su mu se tada oči umorile od suza. Šiva je podigao pogled prema tamnome nebu posutom svjetlom i rekao Mjesecu i zvijezdama: "Gdje si, najdraža?"

I tamo gore, u izmaglici mliječne staze, oblikovao se lik njegove voljene. "Ovdje sam", rekla je Parvati s nebesa. "Posvuda sam oko tebe. Nalazim se u tragovima koje si ostavljao. Moje je tijelo oplođivalo Zemlju. To sam sada ja, najdraži moj."

Grcajući od sreće što je vidi, Šiva je ponovno zaplakao. "Ali, ja te želim cijelu, tjelesnu. Želim voditi ljubav s tobom. Tako ćemo lakše i brže stvarati život. Tako mora biti, a ne ovako."

Parvati se nasmiješila treptanjem zvijezda. "Slažem se, ljubavi moja, ali s tim se mora složiti i Dakšina, moj tjelesni otac."

"Ah!" zavapio je sada Šiva. "Dakšina je mrtav. Ubio sam ga istinom!"

"Onda idi natrag, najdraži, i oživi ga. To nam je jedina šansa! Ovako ćeš učiniti..." rekla je Parvati, naputivši Šivu kako da postupi prema njezinim roditeljima. Zatim je nestala, dok su zvijezde poprimale svoj uobičajeni raspored. Šivaje ustao shvaćajući istinu u Parvatinim riječima. Onaje posvuda oko njega i njihova ljubav nikada neće nestati. Ali, ako je želi na način na koji ju je imao ranije, Parvati se mora ponovno roditi. A za to joj je potreban otac: Dakšina se mora vratiti u život!

Prošlo je godinu dana od Šivinog odlaska i smrti Dakšine. Miina je njegov pepeo čuvala u glinenoj posudi. Nije ga prosula u rijeku kako je nalogala tradicija. Iz nekih, čak i njoj nepoznatih razloga, čuvala ga je kao da u srcu čuva nadu u sretan život s mužem i voljenom kćerkom.

Tijekom te duge godine Miina se mnogo puta zapitala što osjeća prema Šivi. Da lije smatrala daje on doista kriv za njezinu nesreću, kao što je to mislio Dakšina? Koliko god ispitivala samu sebe i svoje srce, nije pronašla tragove optužbe. Šivaje učinio što je morao, a Dakšina je sam na sebe navukao njegov bijes. Miina je molila za spas duše svojeg zaslijepljenog muža. Zbog toga se nije uplašila kad je pred sobom ugledala Šivu, još mršavijeg nego prije i potpuno iscrpljenog. "Došao si", jednostavno je rekla. "Nisi pronašao Parvati?"

Šivaje odmahnuo glavom. "Nisam. Jesam. Pronaći ću je. Zato sam došao. Oživjet ću tvog muža. Gdje mu je pepeo?"

Miina nije razmijela što to Šiva govori, ali joj je srce zaigralo od radosti. Brzo mu je donijela posudu s pepelom, a Šivaje dubokim glasom počeo pjevati tajne mantre sandivini vidje. Nije prošlo mnogo, a Dakšina se pojavio pred njima, stvoren ponovno iz svog vlastitog pepela.

Čim se oblikovao, pao je na koljena pred Sivom.

"Oprosti mi, gospodaru!", zavapio je. "Bio sam slijep, tvrdoglav i ponosan. Nisam te prepoznao, nisam znao tko si, nisam vidio... Sada znam istinu. Oprosti mi!"

Slomljena kljova

Šiva ga je hladno promatrao. "Sada znaš istinu o meni. A da li znaš istinu o Parvati? Znaš li tko je ona koja je rođena u tijelu tvoje krvi?"

Dakšina je počeo plakati. "Parvati, Parvati... ni nju nisam prepoznao. Nisam bio svjestan tko je... moja kćerka. Moja... Oh, Parvati!"

Vidjeviši kako je Dakšina sada iscijeljen istinom, Šiva se smekšao. Cilj je postignut: Dakšina je preobražen.

"Ustani", rekao mu je. "Vi ste rodili Parvati jednom, iz vaše ljubavi će se ona roditi i drugi put."

Miina i Dakšina su ga gledali zapanjeno. "Zar se Parvati može vratiti? Nisi li rekao da ona nije umrla i da zato..."

"Da, rekao sam tako i to je istina. Ne mogu je vratiti sandivini vidjom. Ali, vi i vaša ljubav je možete ponovno stvoriti. Ove ćete noći voditi ljubav i začeti je ponovno. A ja ću vaš tjelesni dar pretvoriti u dom pogodan za Parvatinu dušu. Vratit će nam se već sljedećeg jutra!"

Miina i Dakšina zbunjeno su se pogledali. "Učinit ćemo to, Šiva plemeniti", rekao je Dakšina pomalo oklijevajući. "Ali, možda si zaboravio na našu dob. Parvati je rođena u našim poznim godinama, a sada ih je još mnogo prošlo. Naša tijela nisu ono što su bila nekoć..."

Šiva se nasmijao. "Ne brinite", rekao je, "Strast ne umire s godinama, pa niti s tijelom. Strast i ljubav su vječni, ako im samo osigurate dom u svom srcu i duši."

Zatim je posegnuo za kobrom koju je nosio oko vrata. Uhvatio ju je iza glave koja je opasno zasiktala i usmjerio ih prema Parvatinim roditeljima. Miina i Dakšina su ustuknuli.

"Ne bojte se", rekao je Šiva smirujući ih. "Ovo je smrtonosni otrov za sve, osim za one kojima ga ja ponudim." I s tim je riječima iscijedio par kapi kobrinog otrova na dlan svoje ruke.

"Evo", ponudio im je, "Kušajte."

Miina i Dakšina oprezno su mu prišli, još uvijek oklijevajući. Ali, Šiva im je čvrsto nudio svoj dlan, smiješeći im se i ohrabrujući ih. Jedan po jedan prislonili su lice uz njegovu ruku i poljubili mjesto gdje se nalazio kobrin nektar. Gotovo trenutno, otrov je počeo djelovati, ali umjesto da ih usmrti, Miina i Dakšina su osjetili nalet energije. I, to su znali čim su se pogledali, buđenje davno uspavane želje.

"Uzmite ovo", rekao im je Šiva dajući im ostatke Parvatine kose. "Neka bude pokraj vas kada ćete noćas slaviti Boginju užitka." I s tim se riječima okrenuo, ostavivši ih same.

I dok su Miina i Dakšina vodili ljubav cijele noći, Šiva je najprije zazvao Kamalu, svoju kćerku, zamolivši je da budno pazi na dvoje ponovno probuđenih ljubavnika. Kamalu nije trebalo nagovarati da sudjeluje u oživljavanju svoje prijateljice i majke, pa se nevidljiva zavukla u njihove odaje, pjevajući ljubavne pjesme, nečujno svakome osim onih koji su od Šive dobili nektar mladosti iz usta njegove kobre.

A Šiva je cijelu noć proveo u dubokoj meditaciji, potpuno tih i nepomičan. Nije se moglo ništa više učiniti. Sada će pomoći samo tišina.

Još je bio mrak, tik pred zoru, kad je Šiva osjetio dodir nečije ruke na svojem ramenu. Znao je čija je to ruka.

Odmah je otvorio oči. "Parvati!" prošaptao je.

"Ovdje sam, najdraži", rekla je njegova boginja bacajući mu se u zagrljaj. "Ljubav i istina su nas ponovno spojili."

Što bi čovjek mogao reći na takvu priču? Ni tada kad sam je prvi put čuo, a moram priznati ni sada, ne znam gdje bih počeo o njoj misliti, a kamoli nešto zaključiti. Kao i sve druge priče i ova me progonila noćima, danima i mjesecima. Ponekad mora proći stvarno mnogo vremena prije nego detalji ovakve pustolovine sjednu na svoje mjesto. Tada odjednom shvatite svu dubinu onog što je rečeno.

Ne zavaravam se da u ovom trenutku razumijem sve što se dogodilo između Šive i Parvati. Vjerojatno ima nijansi koje mi izmiču. Jer, kako bi inače moglo biti da svaki put kad se sjetim te priče zamijetim nešto novo? Odakle te "novosti" dolaze, kad sam priču već čuo, pa čak i zapisao? Očigledno, priča je živa. Ona mi svaki put šapne nešto drugo, već prema tome koliko sam sposoban čuti.

Sjećate li se razgovora s Ganešom koji sam vam ispričao na početku? Onog dijela kad je rekao da su to "samopriče"? E, pa, shvatio sam igru riječi iza tog izraza! Samopriče su priče koje idu same od sebe; priče koje žive same po sebi. Jednom ispričane, dalje se pričaju same, svaki put kad ih se prisjetite.

Zgodno, zar ne?

Moram priznati da mi je posebnu pozornost ^y I vprivukao detalj s otrovom Šivine kobre koji je Miini i Dakšini poslužio kao eliksir mladosti i kao, uh, duhovna turbo vijagra. Kao što znate, Ganeš također nosi kobru, ali ne oko vrata nego oko pojasa. Očigledno se ta sklonost kobrama prenosi u obitelji.

"Stoje to u zmijama", pitao sam ga jednom, "da ih vi, duhovna stvorenja, tako jako volite?"

"Ah, kobre!" uzviknuo je Ganeš pogladivši je u predjelu svog pupka, gdje joj je u tom trenutku bila glava. "Kobre su - a što se toga tiče, sve zmije - vrlo zanimljiva stvorenja. Znaš, presvlače svoju kožu, pa su dobar simbol preobrazbe. Onda, imaju taj otrov koji može poslužiti i kao lijek. Pa, onda..."

Tu je iznenada zastao značajno podižući jedan prst. "Hej, a znaš li ti onu priču o Vasukiju i kako su ga iskoristili i bogovi i demoni?"

Znao sam tu priču jer mi ju je već jednom ispričao. Štoviše, čak sam je i ja ispričao svojim čitateljima u knjizi Maitreya. No, nije se loše podsjetiti na nju, posebice što je sada Ganeš dodao neke detalje koje prije nije spominjao.

Kimnuo sam glavom na način koji se mogao protumačiti dvojako: "da, znam tu priču", ali i "da, znam, ali ipak mi je ispričaj još jednom". Ganeš, naravno, nije obraćao pozornost na moje "znakove". Kad odluci nešto ispričati, svejedno mu je što vi mislite. Ispričat će vam to ovako ili onako, obično na način da izgleda kao da ste upravo to tražili.

"Bogovi i demoni", započeo je udobno se namjestivši u položaju polulotosa, "oduvijek su bili u nekoj vrsti natjecanja, da ne kažem rata. Jedna strana vuče ovamo, a druga onamo.

Međutim, bez jedne od njih, svemir ne bi bio cjelovit, znaš."

Da, taj dio njegove filozofije upoznao sam već odavno. Za razliku od suvremenog shvaćanja dobra i zla, Ganešov svijet se sastoji od sila, energija i inteligencija koje same po sebi nisu nikad isključivo dobre ili isključivo zle. Zapravo, mogu biti i jedno i drugo, zavisno s kojeg stajališta im pristupate. Na taj način, Ganešov svijet je mnogo stvarniji od idealizirane filozofije crno-bijele borbe dobra i zla. Kako na nebu, tako i na zemlji - to Ganeš prihvaća. Ali, eto, kao što na zemlji nije sve crno-bijelo, tako to nije ni na "nebu". Štoviše, možda je čak dobro reći kako naši izrazi "bogovi" i "demoni" danas zvuče izrazito obojeno pozitivnim, odnosno negativnim nabojem. Na sanskrtu, kojim se Ganeš često koristi, izrazi "devas" i "asura" ne nose takav naboj. Radi se o vrstama nebeskih ili duhovnih stvorenja, to je sve. Kao što mi je objasnio, s vremenom su ti izrazi poprimili značenja nositelja dobra, odnosno zla. U početku to nije bilo tako. Svemir je morao funkcionirati kao cjelina i svako stvorenje u njemu, posebice ono duhovno, imalo je svoje mjesto. Bez tog mjesta jedan mali kotačić svemira ne bi djelovao kako treba. A bez par tih kotačića urušio bi se i nestao.

Zbog toga je cijela priča o ratu bogova i demona zapravo lažna i iskonstruirana da bi se naivni držali u strahu. Jasno je da svaki prirodni zakon ima svoju svrhu i namjenu, te da uopće ne bi bilo dobro da jedna skupina prirodnog zakona nadvlada onu drugu. Na posljetku, zato je taj "rat" vječna pojava. Nikad neće prestati jer niti nije rat - više je nalik plesu. Ali, pretpostavljam daje i to stvar točke gledišta, zar ne?

Kako god bilo, priča koju mi je Ganeš tada ispričao drugi put, u sebi sadrži i nevjerojatan obrat u kojemu su upravo bogovi ti koji se ne drže dogovora, odnosno varaju demone želeći zadržati amritu, to jest napitak besmrtnosti samo za sebe.

"Da bi se dobila amrita," nastavio je Ganeš, "mora se uzburkati prvobitni ocean svijesti. I to dobro uzburkati! I bogovi i demoni imaju želju za besmrtnošću. Svaka je skupina za sebe tražila način da stvori amritu. Međutim, ubrzo su shvatili da to ne mogu postići sami - bili su preslabi. Jedino su udruženi to mogli napraviti pa su, usprkos razlika u naravi i svjetonazoru, dogovorili suradnju."

Vidite, besmrtnost nije bila dostupna kad je "prvobitni ocean svijesti" bio miran i neuznemiren. Trebalo ga je "promućkati". U toj prisposobi se krije velika istina o životu. Ima jedna suvremenija poslovice koja me podsjeća na tu istinu: "Brodovi su sigurni u luci, ali su

građeni za plovidbu morima i oceanima." Nema života bez pokreta i "uznemirenosti". U tome se krije opasnost, ali ta opasnost u sebi nosi život. Nepomičnost i prividna sigurnost donose smrt.

"Dakle, i stvaralačke i uništavajuće sile moraju se udružiti da bi život bio besmrtan!" ubacio sam se, potvrđujući Ganešove riječi.

On me pogledao malo iskosa, kao da procjenjuje da li se ja to šalim ili sam doista "ponosno" izrazio duboku mudrost. "Da, naravno", rekao je produžujući taj procjenjivački pogled.

Zadirkivao me je kad god je stigao, čak i pogledima!

"Dogovor je bio", nastavio je bez zastoja, "da se amrita ravnopravno podijeli između bogova i demona. Kao poluga za mučkanje oceana poslužila je jedna zmija! Naravno, bila je to ogromna zmija, jedan od starih nagasa imenom Vasuki. Ukrutio se i poslužio kao poluga za pokretanje planine koju su zajedničkim snagama ubacili u ocean. Bio je to veličanstveni pothvat!"

Naravno da je bio! Možda jedini iz njegovih priča u kojem su bogovi i demoni radili zajedno. Ali, upravo je zato važan. Sam Vasuki, kako sam već opisao u Maitregi, bio je u dogovoru s Višnuom. Upravo je on bio taj koji je želio suradnju jedne i druge sile. Poslužio je kao poluga, ali je na posljétku bio i žrtvovan, rasječen na dvije polovice. Naime, kad se amrita na posljétku pojavila na površini oceana, bogovi su je željeli prisvojiti za sebe. Loši dečki, očigledno. A Vasuki, pokretač zamisli o suradnji i sredstvo pomoću kojeg je amrita stvorena, pripadnik demona, a opet u ovom slučaju na strani koju bismo nazvali dobrom, krenuo je u pravednički pohod krađe amrite od izdajničkih bogova. Popio je malo tog blagoslovljenog napitka, ali mu je onda Višnu svojim strašnim diskom odrezao glavu. Budući je amritu već popio, postao je besmrtan, pa su njegovi dijelovi, glava i tijelo, bili poslani na suprotne strane svijeta, neka kruže oko Zemlje. Postali su ono što astrolozi danas zovu "Mjesečevim čvorovima", ili u jvotishu Rahu i Ketu. Zbog svoje plemenitosti i dobrih namjera Vasuki je pretvoren u dvije grahe, i praktično uzdignut na razinu važnih činitelja u stvaranju svemira. No, Ganešova priča je toga dana išla u jednom drugom smjeru, možda ne manje važnom.

"Dok su tako miješali ocean pomoću Vasukija i planine," nastavio je Ganeš, "bogovi i demoni su se prilično umorili. No, nisu smjeli odustati, nisu smjeli stati. Točnije, stali su jednom ili dvaput, ali je to bilo loše po njih. Morali su početi iznova. Jedino stalno i neprekinuto miješanje na kraju će donijeti rezultate."

Ganeš je predahnuo i kad sam već pomislio da će zastati, iznenadio me pitanjem: "Znaš li što je prvo izašlo iz oceana?"

"Kako to misliš?" odvratio sam zbunjenim pitanjem.

"Tako kako sam rekao. Što je prvo izašlo iz oceana?"

"Pa, valjda amrita", rekao sam već znajući da nije. Ne bi me inače to ni pitao.

"Ne, ne", odmahivao je Ganeš glavom veselo. "Prvo je izašla Surabhi - u obliku krave. Onaje izvor sveg tog mlijeka, znaš..."

Vjerojatno sam imao glupav izraz na licu jer se Ganeš počeo bjesomučno smijati. "Pa, znaš, ocean mlijeka, mislim svijesti", grcao je, "... morao je odnekud doći..."

U redu, pomislio sam, krava kao izvor mlijeka... Naravno daje Surabhi više od krave, ali to sam saznao kasnije, u nekoj drugoj priči...

"A onda," nastavio je Ganeš dok mu je trbuh još podrhtavao od prigušenog smijeha, "onda je došla Varuni, boginja opojnih pića. Nju su slijedile mnogobrojne apsare, božanske nimfe, zavodnice i zavodnici neizmjerne ljepote i senzualnosti. A zatim se pojavilo nebesko drvo, Paridata, koje je svojim mirisom omamilo čitav svijet..."

U čudu sam slušao. Ranije sam znao samo za amritu, a sad, eto, izgleda da se svašta drugo pojavljuje iz prvobitnog oceana svijesti kad ga se zajedno dohvate bogovi i demoni!

Ganeš je ponovno značajno podignuo kažiprst. "Neki kažu da se pojavio i neki čudni Mjesec hladnih zraka, iz kojeg je istjecao otrov. Ali, nije bilo baš tako: otrov je došao s drugog mjesta, mnogo jednostavnijeg. Podsjeti me da ti to ispričam na kraju, to je jako važno!" Kimnuo sam glavom, iako sam znao da ga neću morati podsjećati. Točno je znao što radi i kada će nešto reći, a kada neće.

"I na posljetku," nastavio je Ganeš, "pojavila se boginja Lakšmi, prekrasna, prelijepa..."

Boginja obilja, naravno. Kad se snage svemira udruže, obilje je prirodni rezultat.

"I tu je, vidiš, nastao prvi sukob među bogovima", značajno je istaknuo Ganeš.

"Sukob?"

"Mhm. Indra, poglavar božanskih vojski je poželio Lakšmi, čak ju je i proglasio svojom prije nego je ikoga išta pitao. Lakšmi još nije progovorila ni riječi, a Indra je već dogovarao vjenčanje."

"Ali..." zamucuo sam, "nije li Lakšmi Višnuova žena?"

"Naravno da jest", nasmijao se Ganeš. "Indra se zaletio. Zavela ga ljepota. A pomalo i obilje."

"Hm, pretpostavljam da se Višnu pobunio protiv toga.?"

"Ne, Višnu nije ništa rekao, ali je Lakšmi sredila stvar. Naime, Indra se zaletio i obećao svima da će 'narediti' Lakšmi da im podari obilje, jer je on sam najdarežljiviji u svemiru. 'Ako si takav', odgovorila mu je Lakšmi ljubazno, sada je vrijeme da pokažeš kako duboko idu korijeni tvoje darežljivosti. Jer, ja Lakšmi, pripadam onome koji najviše daje, onome koji najviše štiti.' I dok je Indra zbunjeno razmišljao o njezinim riječima, Lakšmi je prišla Višnuu. Zatim je, stojeći uz njega, svima objasnila da bi ona mogla pripadati stvaranju - pri tom je pogledala Brahmu - ali da na posljetku, najviše odgovara zaštiti i davanju. Štoviše, rekla je, nekako bi bilo neprilično da obilje stoji pokraj rata."

Ganeš je na trenutak zastao, naglašavajući poruku koju je upravo izrekao, a zatim nastavio.

"Ipak, kao što znaš, Indrinu pogriješku ponavljaju mnogi ljudi. Vaša povijest posljednjih nekoliko tisuća godina predstavlja njezino ponavljanje. Lakšmi nikad nije bila, niti neće biti, Indrina žena. Razumiješ li?"

Razumio sam. Pitanje je međutim, koliko usijanih glava imajoš na ovome svijetu, a koje nikad nisu čule za Indru i Lakšmi, niti za Višnuu zaštitnika i darovatelja? Nisu važna njihova imena, ali bilo bi dobro da znaju bar njihova značenja. Možda bi takvima bilo dobro češće ponavljati Ganešovu rečenicu: Lakšmi (obilje) nikad nije, niti hoće, stajati uz Indru, ratnika.

S druge strane, čim je nastala, Lakšmi, boginja obilja, krenula je prema svom odredištu - prema Višnuu, zaštitniku i podržavatelju. Zastala je pokraj Brahme, pokraj onoga koji stvara, jer bi lako mogla biti i njegova, ali je na posljetku otišla onome koji daje. Eto. U par rečenica, životna pouka kakvu samo poželjeti možete! Tako to radi Ganeš.

No, menije nešto drugo palo naum. Ponekad previše mislim, ali to nije tako loše, posebice ako imate pokraj sebe nekoga tko odgovara na vaša pitanja.

"Čekaj," rekao sam, "zar nije Lakšmi već ranije postojala? Nije li ona nastala u istom trenutku kad i Brahma?*"

"Ah, da, jest", odgovorio je Ganeš lakonski. "Tada je nastala, onako, znaš... nastala je, razumiješ?"

* Naime, prije ove priče Ganeš mi je ispričao onu o Sarasvati i Gajatri, vrlo neobičnu dogodovštinu o još neobičnijoj ljubavi. Kad pročitate tu priču koja se nalazi nešto kasnije u ovoj knjizi, shvatit ćete zašto sam bio zbunjen pojavljivanjem Lakšmi u tom trenutku. Hm, nisam baš razumio, ali nisam to ni trebao reći. Vidjelo mi se na licu.

"No dobro, kad ti se sve mora objašnjavati", Ganeš je otpuhnuo kroz surlu, glumeći nestrpljivost. "Kad je nastao Brahma, pojavila se i Lakšmi, to je istina. Ali, oni nisu bili u ovome svijetu. Brahma je ušao u svoje stvorenje, u naš svijet. Lakšmi je, kao Višnuova pratiteljica, postojala u neočitovanom obliku, kao zamisao, ali ne i kao stvorena unutar Brahminog svemira. Razumiješ li? Lakšmi je dobila konkretno postojanje tek kad su se sile

svemira udružile i zajedno pokrenule apsolutno područje svijesti. Tada se pojavila da je svi vide i zauzela svoje mjesto pokraj Višnua. Prije toga je bila s njim u duhu, a sada se očitovala i uobličila."

"Aha", rekao sam, pomalo shvaćajući, ako se ljudskim umom uopće mogu shvatiti događaji na toj razini stvarnosti.

Ganeš je, međutim, bio u raspoloženju za podučavanje. "Da se vratimo na najvažniju pouku!" uskliknuo je. "Ona se sastoji u tome da se nikad ne smije zaustaviti kretanje - naime da bi se dobilo nešto, mora se miješati ocean svijesti, mora ga se uznemiriti. On ne smije ostati miran. Ako ostane miran, sve što se počelo stvarati, umrijet će."

Zajedno smo zaklimali glavama, slažući se oko ovog važnog zaključka.

"Čak i ako je to 'miješanje' ponekad naporno..." dodao sam.

"Eh, da", složio se Ganeš. "To doista može biti na izgled neugodno, ali to je jedini način."

"Mnogima se to ne sviđa, to stalno kretanje", nastavljao sam u istom smjeru. "Kao da traže mirnu luku..."

"Mirna luka je u njima i moraju je nositi sa sobom..." zaključio je Ganeš.

Zatim smo neko vrijeme mudro šutjeli, dopuštajući da tišina učvrsti ono što smo rekli. Ganeš je cijelo vrijeme lagano klimao glavom kao da ima još nešto, nešto čega se prisjeća. Ja sam čekao, udubljen u misli o kretanju i rezultatima toga kretanja. Da li je Lakšmi dovoljan motiv za poduzimanje tako velikih pothvata i održavanje naporene aktivnosti? A onda sam se sjetio da je amrita bila pravi razlog, a ne obilje! Lakšmi je došla kao dobrodošao bonus!

I baš kad sam želio izreći svoju misao, Ganeš se očito dosjetio onog što je tražio. "Nisi li me trebao na nešto podsjetiti?" preduhitrio me je ponovno podižući jedan prst, uperivši ga u moje čelo.

"Ah..." to je bilo sve što sam mogao reći.

Ganeš je približio svoj prst mojem čelu tako da je izgledalo da će me kucnuti njime. "Otrov, učenice, otrov! Zaboravio si na otrov!"

Zaboravio sam, istina je. A tko bi i mogao sve te konce držati u rukama, to jest u mislima?

"Dakle, što se može reći o tom otrovu...", nastavio je Ganeš uspravljajući se. "Mnogi misle daje došao s mjesta s kojeg je došla i Lakšmi, ali nije tako. Vasuki je 'kriv' za njega..."

"Vasuki?"

"Da, jadniku je mnogo puta pozlilo..." odgovorio je Ganeš lakonski.

Evo, to je bio jedan od onih ganešovski posebnih trenutaka! Nešto je rekao, da. I čuo sam što je rekao, ali nisam nikako mogao povezati to s bilo čim. "Pozlilo mu? Kako? Kada?" brbljao sam bez reda.

"Pa, pozlilo mu je", odvratio je Ganeš šturo, namjerno produžujući moju zbunjenost.

Moj upitni pogled nije bio dovoljan da ga potakne da nastavi. "Kako mu je pozlilo?" "Što - 'kako'?"

"Pa, kako mu je pozlilo? Zašto mu je pozlilo?"

Ganeš je raširio ruke izgledajući kao da ništa ne razumije. Očigledno sam bi vrlo glupav i težak u shvaćanju. Ili je možda on želio da tako ispadne. U svakom slučaju..."A što? Tebi ne bi pozlilo da su te tak^o bjesomučno okretali?" rekao je na posljetku, pokušavajući suspregnuti smijeh.

Gledao sam u njega dok mi je spoznaja polako dolazila do uma. "Želiš reći da mu je pozlilo od vrtnje? Jer su ga vrtjeli?"

"Da, da, jer su ga vrtjeli", veselo je potvrdio Ganeš, sada se otvoreno smijući.

"Ti se, naravno, šališ!" Nisam valjda morao vjerovati baš u sve što je govorio.

Odmahivao je glavom poput djeteta kad nešto odlučno poriče. "Ni slučajno! Pozlilo mu je i to jako. Mislim, to ti govorim u svezi one neugode koju si spominjao. Pozlilo mu je i, štoviše, čak je jadnik i povraćao, sve u šesnaest. Tone i tone bljuvotine štrcale su naokolo prijeteći da zaliju vrijedne bogove i demone koji su ga okretali!"

Sigurno poznajete one trenutke kad vam je nečega previše? Kad možete doći do neke granice, ali ne i dalje. E, pa, ja sam se tada tako osjećao! Sve je to u redu, pomislio sam. Fantastično je i zanimljivo, ali zar taj momak ispred mene nema nikakvog obzira prema zdravom razumu? Zar baš sve mora biti tako... tako... nevjerovatno!

"Ozbiljan sam, vjeruj mi", rekao je Ganeš, kao da je pročitao moje misli. "Ne pokušavam te zbuniti niti zadirkivati. Vasuki je doista povraćao zbog silne vrtnje."

Gledao sam u njega pokušavajući zamisliti sliku ogromne ukružene zmije omotane oko vrha planine i velikoga broja neobičnih stvorenja koja lete naokolo, upirući se o to ogromno tijelo, vrteći ga sve brže i brže. Bio je to nezamisliv prizor dostojan nekog fantastičnog filma. I na to sam još dodao prizor mučnine na licu gigantske zmije (možete li to zamisliti?) i konačno nagli izlazak sadržaja njezinog želuca koji prekriva sve njih, i bogove i demone i kvadratne kilometre površine oceana... Uh.

"Problem je bio u tome", nastavio je Ganeš, pokušavajući ozbiljnijim tonom otjerati slike iz mog uma, "što je svaka stanica Vasukijevog tijela prožeta iznimno snažnim otrovom. Zovu ga halahala. Da je bilo što od te halahale dospjelo na kožu bilo demona bilo bogova svi bi pomrli, tada i tamo."

Aha! Još jedan element u fantastičnoj priči: Vasukijeva bljuvotina je bila otrovna!

"Ali, to znači..." zamučao sam.

"...da ni bogove ni demone otrov nije dohvatio", nadopunio me Ganeš. "Nije?"

Sada sam već bio potpuno uključen u priču. Vjerojatno su mi oči bile raširene, a donja vilica obješena. Nisam više ništa mislio, samo sam slušao, potpuno prenesen u neki drugi svijet u kojemu se događa vječni prizor iznimne neobičnosti.

"A-a, nije", odvratio je Ganeš. "Moj otac Šiva se pobrinuo za to. Progutao je sve stoje iz Vasukija izišlo i zaštitio sve ostale."

"Progutao je...?"

"Da, što se čudiš? Progutao je Vasukijevu bljuvotinu, sve do zadnje kapi."

"A njemu nije bilo ništa? Mislim, nije umro od otrova?"

"Kako će Šiva umrijeti od otrova, jesi li ti normalan?"

Nisam, želio sam odgovoriti. Vjerojatno nisam. Ali, bio sam toliko zbunjen da sam jednostavno odšutio. Zato je Ganeš nastavio: "Šivi ne može ništa nikakav otrov. No, pa sad, nešto mu je ipak napravio..."

"?" To je bilo sve što sam mogao reći i to ne glasom, već pogledom.

A Ganeš je rekao: "Jesi li ikada vidio slike Šive i primijetio da mu vrat često oslikavaju plavom bojom?"

Doista, to je istina. Obratite pozornost drugi put kad negdje nađete na neku Šivinu sliku: vrat mu je često tamnoplav, ili čak crn.

"Hoćeš reći...?"

"Da", potvrdio je Ganeš. "Hoću reći da je to od Vasukijevog otrova. Neutralizirao ga je vrlo brzo, već u grlu. Inače sav otrov neutralizira već dodirom, u najgorem slučaju slinom.

Međutim, Vasuki je bio vrlo velik i te je, hm, bljuvotine, bilo jako puno. Zbog toga Šivu otada zovu i 'plavogrli'. Nisi to znao, zar ne?"

Nisam. Međutim, s tim mi se objašnjenjima malo povratila prisebnost. Kao i uvijek, koliko god bile neobične, Ganešove priče imaju svoju duboku poentu i na kraju se pokazuju važnim. Tako je bilo i ovaj put. Odjednom sam shvatio što sve to skupaznači. Ganešovo pitanje bilo je kratko i došlo je kao naručeno.

"Simbolika?"

Um mi je počeo raditi velikom brzinom. Znao sam što treba odgovoriti! "Mislim da je simbolika vrlo razumljiva. Šiva predstavlja apsolutno, tišinu i nepomičnost. Moraš imati nepomičnost da bi izdržao pomičnost. To jest, ako smijem biti vrlo konkretan, moraš meditirati i doživljavati čistu svijest da bi mogao ostati aktivan. Ukoliko to ne činiš,

'bljuvotina' nastala zbog silnog kretanja će te uništiti! Da Šive tamo nije bilo, bogovi i demoni bi pomrli prije nego bi bilo što postigli!"

"Tako je!" uzviknuo je Ganeš s odobravanjem. "Kretanje stvara mnogo neugode, kako si to lijepo rekao ranije. Ali, Šiva, bog plava grla, mora biti prisutan u tom kretanju da neutralizira neugodu. Stoje plavo grlo prema smrti od zmijskoga otrova!"

"Znači," nastavio sam u istom oduševljenom tonu, "da nije bilo tišine, ni bogovi ni demoni ne bi mogli nastaviti sa svojim pothvatom..."

"...niti bi tada stvorili Lakšmi", nadovezao se Ganeš.

"Obilje", potvrdio sam.

"Ali, i još nešto...", dodao je Ganeš.

"Što?"

"Besmrtnost!" odgovorio je odmah, odustajući od svog uobičajenog načina podučavanja.

"Besmrtnost, smrtnice! Besmrtnosti ne bi bilo!"

"Ah, da," prisjetio sam se, "napravili su nektar, amritu."

"Tako je. A znaš li kako se amrita pojavila? Donio ju je Dhanvantari, božanski iscjelitelj koji je posljednji izišao iz sveg tog kaosa i okretanja. Uz amritu, napitak besmrtnosti, Dhanvantari je sa sobom donio znanje o svim bolestima, biljkama, lijekovima, ajurvedi i svemu drugome. Ničeg od svega toga ne bi bilo da demoni i bogovi nisu odlučili zajedno raditi i 'uznemiravati' ocean svijesti! I naravno, da Šive nije bilo pokraj njih da ih spasi od negativnih posljedica tog 'uznemiravanja'."

"Ah", uzdahnuo sam, zadovoljno promatrajući neobičnog stvora ispred sebe koji je sada izgledao kao da je u ekstazi.

"I, što sad?" pitao je s onim vragolastim sjajem u očima. Znao sam da želi samo jednu potvrdu - cijela ova priča svodila se na par riječi. Upravo sam njih izgovorio odgovarajući na pitanje koje to i nije bilo. "Ništa. Idemo dalje."

Nasmijao se. "Naravno. Nećemo se zaustavljati. Idemo. Zauvijek."

Hm, vidite, nakon ovakvog iskustva obično bih zaboravio s kojeg je mjesta priča počela. I tada sam smetnuo s uma o čemu sam ga zapravo pitao. Vjerojatno se ni vi toga sad ne sjećate. Bilo je to pitanje o zmijama. Ali, yidite, to pitanje vjerojatno nije važno samo po sebi. Jer, nikako da povezem kakve veze sve ovo ima s kobrama oko Šivinog vrata i Ganešovog pojasa. Veza vjerojatno postoji, ali kakva? Ako vam nešto padne na um, javite.

U svakom slučaju, željeli mi to ili ne, zmije su s njima, gotovo sveprisutne. Zato ću se sada malo vratiti na Ganešovu kobru. Vjerujem da će vam biti zanimljivo saznati kako se ona našla tamo, oko njegovog pojasa.

Kao što ćete vidjeti, u trenutku kad ju je prvi put svezao oko sebe ona je imala samo sporednu, gotovo neprimjetnu ulogu. Nije ni čudno, kad uzmete u obzir razlog zašto ju je svezao!

Ali, polako, da ne brzam, prosudite sami, kroz priču o Ganešovom rođendanu!

Ijetko kad sam čuo da se Ganeš zbog nečega žali ili jadikuje. Ali jednom je učinio baš to. Ili je možda glumio da bi mi opet nešto poručio. No, izgledalo je uvjerljivo, a budući daje priča sadržavala u sebi i jedan nevjerovatan trenutak gubljenja kontrole i prepuštanja ljutnji, povjerovao sam u nju, kao i u mogućnost daje i Ganešu zbog nečega žao.

"Ljudi su ponekad tako smiješni i naivni", započeo je svoju lamentaciju. "Kao da ništa ne razumiju. Objašnjavam im, pričam, radim, pokazujem svojim životom, a oni... Upravo je nevjerovatno kako su slijepi. Ne samo da ne vide nego i kad vide, najčešće to iskrive i okrenu naglavačke."

Mogao bih potpisati te riječi. Zapravo, odmah ih potpisujem. Jedino što mi je bilo neobično gledati pomalo razočaranog Ganeša. Nisam navikao na prizor obješene surle i tužnih očiju. Do sada je uvijek iza toga bila neka iskra objesti ili lukavosti. Ovaj put mi se činilo da svjedočim pravoj tuzi.

"Danas mi je rođendan, znaš..." rekao je ne podižući pogled.

Oh. Rođendan. Ganešu je rođendan? A ja sjedim ispred njega u potpunom neznanju o tome!

"Nisam znao... Oprosti..." počeo sam mucati. "Ma, nije to", odmahnuo je rukom. "Nisam ti htio ništa predbaciti. Samo, iskrivili su priču o mojem rođendanu. Proglasili su ga danom privida, znaš."

Nisam znao jer nisam imao baš nikakvog pojma o njegovom rođendanu, a niti o nekom iskrivljavanju. Naravno da sam ga pitao o tome, a kao odgovor dobio jednu od njegovih najneobičnijih dogodovština!

"Zar nisi čuo za ganeš čaturti i zabranu promatranja Mjeseca?" otpočeo je Ganeš pitanjem.

"Hm, ganeš čaturti? Čaturti je četvrti Mjesečev dan*, zar ne?"

"Da, tako je", odgovorio je Ganeš. "A postoji i ta glupava zabrana da se Mjesec promatra četvrtog Mjesečevog dana od mlađaka."

"Nisam znao za to..."

"A nisi ni znao da je ta zabrana posebno važna krajem osmog i početkom devetog mjeseca, na sam "rnoj rođendan?"

Odmahnuo sam glavom.

"Ah, kakav si ti to jvotishi onda?" Ganeš je sada već prelazio u svoj uobičajeni zadirkujući način ophođenja. "I kakav si to prijatelj kad znaš tako malo o meni, svojem prijatelju i učitelju?"

Nisam znao što bih rekao, pa sam slegnuo ramenima.

"No dobro, ispričat ću ti kako je to izgledalo... Možda ponekad naiđeš na one koji još uvijek šire laži o meni, pa da barem znaš pravu istinu..."

Kao i uvijek, bio sam više nego spreman za njegove priče! Najprije mi je objasnio da se njegovo začće, ali

* Prema indijskom kalendaru od mlađaka do punog Mjeseca ima dvadeset osam thitija ili Mjesečevih dana. Budući da traju nešto manje od dvadeset četiri sata, njihovo preklapanje s našim danima i kalendarom je složeno. Dani se nazivaju prema brojevima, tako da izraz čaturti jednostavno znači četvrti. Očigledna je i sličnost s hrvatskim jezikom. Kasnije sam saznao da se ganeš čaturti odnosi na četvrti dan rastućeg Mjeseca, takozvani šukla čaturti ili četvrti dan "svijetle noći" kad Mjesec raste.

I rođenje (opisao sam ga kratko u uvodu - to je bio dan kad su Šiva i Parvati ritualno vodili ljubav sa željom da pronađu rješenje za nakupljene probleme održavanja reda u svemiru) dogodilo četvrtog dana rastućeg Mjeseca u mjesecu Badhrapadu. Badhrapad je ime dvojnog zvijezda koje bi po zapadnoj astronomiji odgovaralo zvijezdama "četiri kvadrata Pegaza", točnije zvijezdi Alpha Pegazus ili Markab (na arapskom taj izraz znači "sedlo", "brod", odnosno bilo što na čemu se putuje).

Indijski kalendar imenuje mjesece prema zvijezdu u kojemu je Mjesec pun, a ganeš čaturti u mjesecu Badhrapadu dolazi obično između 23.08. i 22.09. po našem kalendaru. Ako biste željeli točno znati kada je to, bio bi vam potreban neki točan Mjesečev kalendar, astrološki program ili nešto slično. Otprilike, morate pronaći kad je pun Mjesec unutar tih datuma. Deset ili jedanaest dana prije toga je Ganešov rođendan!

Ali, evo i Ganešove, vrlo neobične priče o rođendanu koji je postao dan privida!

"Ah, uvijek sam obožavao rođendanske proslave!" počeo je, ponovno u meni izazvaši neugodu što nisam prije saznao za rođendan. "Znaš, ja sam ti obožavatelj slatkog! Volim kolače, čokoladu, voće, bombone, med... Ah, sve to jednostavno obožavam!"

Taj dio sam znao. Osim toga njegov veliki trbuh je jasno govorio da za sve to što voli pojesti ima mnogo, mnogo mjesta!

"No, znaš, problem je u tome što nemam mjeru. Uvijek se najedem tako da mi pozli. A posebno je to bio slučaj dok sam još bio mlad. Tada sam doista bio neumjeren! Sjeti me da ti

kasnije ispričam jednu priču o meni i Kuberi, bogu obilja. Nisam siguran da bih sada mogao ponoviti isti pothvat, ali... sjeti me, nemoj zaboraviti!"

Ovaj put sam podsjećanje shvatio ozbiljno, pa sam to čak i zapisao da ne bih zaboravio. I doista, strpite se malo, sljedeća priča bit će o tome kako je Ganeš iskoristio svoju proždrljivost da bi izvršio nemoguću misiju: trebalo je Kuberu, boga obilja, naučiti skromnosti! Ali, o tome kasnije...

"Sjećam se dobro te večeri", nastavio je Ganeš. "Najeo sam se tako da sam jedva hodao. Kad sam sjeo na svog vjernog Mušiku - mada je u tom trenutku nosio ime Kronča, no čak mu ni to nije pomoglo da me nosi kako valja - bio sam strašno težak od svih tih kolača. Jadniku je bilo vrlo teško!"

Eh, sad, da vam pričam ovu priču uživo, vjerojatno biste me prekinuli tražeći neka objašnjenja. No, strpite se, ima još priča, a ja ih moram nekako poredati po redu i smislu. No, ponekad se neke isprepliću, pa smo tako već spomenuli Kuberu koji čeka svoj red, a sada eto i dva nova imena, koja se odnose na jedno stvorenje... Hm, da vas ne zbunjujem dalje, u jednoj od sljedećih priča saznat ćete više o Ganešovom vjernom "prijevoznom sredstvu", sasvim nalik štakoru ili mišu. Kao što ste već čuli, on ima dva imena: Mušika (opet slično hrvatskom mišiću ili dijalektnom mišek) ili Kronča. Kad je Mušika, onda je malen i prolazi kroz sve prepreke, a kad je Kronča, onda je velik i bez teškoća nosi ogromnog Ganeša!

"Nebo je bilo vedro te večeri, a Čandra je (sanskritski naziv za Mjesec, često se koristi u ženskom rodu) u rastu sjajila baš lijepo", nastavio je Ganeš. "Kretali smo se putem kroz šumu, na trenutke je bilo mračno. Ipak, bilo je baš lijepo putovati te noći. Čandra mi se smiješila s neba, ja sam joj uzvraćao osmjehe... Ah, da me samo nije želudac tako bolio! No, nisam mogao odoljeti svim tim poslasticama..."

Slušajući ga, zamislio sam taj prizor: nebo ispunjeno zvijezdama, šuma, a putem kroz nju baulja teško opterećen štakor na kojemu sjedi Ganeš, držeći se za bolan želudac. Ajme!

"Znaš," govorio je Ganeš, "stvar je u tome da se na moj rođendan Čandra doista neobično ponaša. Budući da sam ja jednom nogom u apsolutnom, drugom u relativnom, a cijelim želucem u čarobnom prijelaznom području..." Tu se Ganeš nasmijao pogladivši svoj veliki trbuh... "...svemir je svaki put malo uzdrman kad se sjeti tko je tada došao na svijet!"

Nisam znao što bih rekao na ovo. Ali sam znao da ću od toga trenutka nadalje malo paziti na te dane, te čaturtjel

"Uglavnom," nastavio je Ganeš, "istina je da tada Čandra stvara privide u umovima ljudi. Svi se tada pomalo otkaače, što uopće nije loše. Tada se zapravo vidi dalje i više nego inače, svijet se proširi, otvori unutarnjoj viziji... Sve u svemu, to su zapravo dobri dani.

No, te je noći na jednom proplanku slavila i jedna skupina asura i nagasa, dakle demona. Oni slave moj rođendan, znaš. Ponekad iziđu van pa to čine bučno i svima vidljivo. Možda su se zato ljudi toga uplašili... Hm...

Uglavnom, te je noći Čandra bila sjajna i izrazito vidljiva, pa je čak i moj štakorčić bio pod njezinim utjecajem. Vjerojatno mu se malo zamutilo u glavi, pa je jadnik buljio u Čandru kao začaran. Ja sam se za to vrijeme držao za želudac i stenjao. Nisam bio spreman kad je moje vozilo iznenada i u strahu zastalo - a sve zbog toga jer je na putu ugledao ispruženog pijanog nagasa, dakle zmiju, to jest kobru!

Mušika je zastao, pokušavajući shvatiti što je to ispred njega, a ja sam nastavio - zrakom! Pao sam koliko sam dug i širok i to točno na trbuh. Možeš misliti!"

Pa, svakakvi prizori su već prolazili mojim umom slušajući njegove priče. Ganeš koji leti sa štakora i pada na trbuh nije bio neobičniji od ostalih. "Uh, mora daje boljelo?" rekao sam suosjećajno.

"Boljelo?" začudio se Ganeš. "Ne znam. Ali znam da mi se želudac raspukao i da su svi oni kolači pokuljali van..."

Da, da, mogu ja sebe tješiti da sam čuo i zamislio sve, ali on će me uvijek iznenaditi nečim neočekivanim. "Što?!!! Želudac ti je puknuo?"

"Da. A kolači su počeli izlaziti van. Svi ti fini, fini kolači i sve te poslastice... Nisam to mogao dozvoliti."

Bio sam potpuno zbunjen. "Ali, zar nisi...? Zar nisi umro ili tako nešto? Mislim, želudac ti je puknuo?"

Ganeš /me samo gledao ispod oka. Shvatio sam da ne moram dalje ništa pitati. Neke stvari kod njega jednostavno nisu jednake onima u našem svijetu i točka.

U međuvremenu on je nastavio: "Morao sam nešto učiniti pa sam dohvatio tu zmijetinu koje se Mušika uplašio i čvrsto je svezao oko pojasa." Potapšao je kobru koja je zasiktala.

"Ah, tako si dobio kobru?"

"Aha... Ali, to nije bilo sve. Oni demoni i asure, nevaljalci jedni, počeli su se smijati kao ljudi. Zamisli prizora: debeli slon koji jaše na štakoru, pada i kotrlja se po šumskom putu! Možeš misliti! Bilo je toliko smiješno da se čak i Čandra na to nasmijala na nebu."

"Hm... rekoh, da mogu zamisliti, ali..." još sam uvijek bio zbunjen.

"Vidiš, tebi nije smiješno. Ti si ok. Znam ja to." Gotovo da me potapšao, a ja, kao i obično, nisam znao da li se šali ili je ozbiljan.

"Ali, oni gadovi su se smijali! Meni!" Ganeš je podignuo ruke i na licu mu se ocrtao istinski bijes. Rijetko sam ga vidio takvog. Vjerojatno je želio dočarati svoje stanje u tom trenutku. Izgledao je zastrašujuće!

"Naljutio sam se, stvarno sam se naljutio. Vikao sam na njih. Meni ćete se smijati?! Meni kojeg štuku svi bogovi i kojeg je sam Šiva, moj otac zadužio da sredim stvari u svemiru? Sad ćete vidjeti moju snagu!"

Izražavajući svoje tadašnje osjećaje, Ganeš je i sada gotovo vikao. Međutim, u trenutku se umirio i spustio ruke. "I doista, znaš, skoro sam ih sve sredio, pretvorio ih u prah i odpuhao s ovoga svijeta..."

"Skoro?"

"Pa, ipak nisam; Čandra se umiješala. Rekla mi je, pa... podsjetila me daupravo ja Ganeš, šaljivdžijakakav jesam, moram razumjeti kakvom su prizoru demoni nazočili i da im moram oprostiti. Bila je u pravu. Ali, ipak sam ih morao podučiti nečemu. Da sam samo otišao, ne bi shvatili pouku, a ostala bi činjenica da su se smijali Šivinom sinu. Razumiješ li?"

Pa, na neki način sam razumio. Odnosno, barem sam se nadao da razumijem.

"Čandra mi je priskočila u pomoć", nastavio je Ganeš. "Zasvijetlila je još čudnije nego inače. Pod njezinim svjetlom sve se na svijetu promijenilo, pa čak i ti demoni. Odjednom su me vidjeli drukčijeg. Shvatili su koliko sam moćan i kakvu su sudbinu za dlaku izbjegli zahvaljujući Čandri. Zamro im je smijeh na usnama i potekle su im suze. I sve to bez riječi s moje strane: sve zahvaljujući mističnom utjecaju Čandre! Vidjevši što je i kako učinila, zahvalio sam joj se na plemenitosti. Da nije bilo nje ja bih, vjerojatno, stvar riješio na anti-ganešovski način, uporabom sile i to u bijesu koji mi je inače tako stran."

Ganeš je prestao govoriti, aja sam u tišini razmišljao

O onome što sam čuo. I ovoj e bio jedan od onih trenutaka kad su njegove priče dirnule neka nepoznata mjesta u meni. Na izgled su smiješne, čak banalne, neobične

I kao da dolaze s nekog drugog mjesta, a ne s ovoga svijeta. Međutim, u sebi imaju neku mekoću koja vas dirne u srce, pa čak i iza njega, negdje duboko, na mjesto za koje uopće niste ni znali da postoji.

Uglavnom, kad je Ganeš otišao, demoni zapravo nisu znali što im se dogodilo, ali je priča o ganeš četvrtiju ostala. Čandra je obećala da će u njegovu čast svakog četvrtija svijetliti neobično i izazivati promjenu u zapažanju svijeta. No, kao što je Ganeš tužno na početku rekao, ljudi sve izokrenu naopačke.

"I vidiš," dodao je, "zato se kaže da četvrtog dana rastućeg Mjeseca ne smiješ gledati prema njemu. To je naravno glupost za one koji su čisti iznutra. Štoviše, oni će od toga imati samo dobrobiti. Ali oni koji nisu, e takvima se svašta može dogoditi! Mogli bi se promijeniti, vidjeti nešto što do sada nisu... A toga se ljudi boje."

"Dakle," želio sam potvrditi svoje shvaćanje dobivenih informacija, "to znači daje cijela priča oko "ne gledanja Mjeseca" pretjerana?"

"Naravno", odgovorio je Ganeš. "Međutim, ljudi su takvi. Ne žele promjene, pa čak ni ovako slatke kao što su kolači iz mog želuca... Izmislili su svašta: da sam ja prokleo Čandru, pa da je postala opasna tijekom čaturtija, posebice na moj rođendan. Čak su izmislili da sam bacio svoju kljovu na nju, stoje čista glupost. Ne bih ja to, ni slučajno! Izmislili su da gledanje Mjeseca tijekom četvrtog dana od mlada donosi lošu sreću i tako to... Kao da bih ja audio dobroj majci Čandri!

Štoviše, od toga dana nadalje, Čandra je boginja suosjećanja. Dakle, ne samo daje nisam prokleo nego sam je i blagoslovio..."

Ponovno sam bio zapanjen. Simboliku Čandre kao suosjećanja poznajem iz jvotisha, ali ovo je bilo nevjerojatno objašnjenje o tome kako se uzdigla na razinu prirodnog zakona i božanstva suosjećanja. Spasila je demone od bijesa nekoga tko inače nikad nije bijesan, i to nakon što su se našalili na račun onoga tko se šali na svačiji račun! I još toga, još... recimo, njegova kobra kojom je spriječio da iz njega ne izlazi ono što mu je bilo jako drago, i to nakon što ga je ta ista kobra, opijena proslavom, zaustavila na neprimjeren način...

Kakvo neizmjeno blago simbolike! Bio sam previše uključen u nju, previše sam je razumio i prihvaćao na nekoj unutarnjoj razini, pa sam zaboravio bilo što pitati. Nije bilo ni važno. Ono stoje ostalo u meni nakon te priče bilo je dragocjenije od bilo kakvog objašnjenja koje bi prihvatio moj um.

Umjesto toga sam rekao: "Hm, ali taj dan privida, ganeš čaturti, što misliš, bi li bilo dobro nekako ga proslaviti? Čak i kad ti nisi tu?"

Ganeš me pogledao, onako čudno, kako samo on to zna. "To je tvoja odluka, zar ne? Uvijek će biti tvoja, baš kao i svakog od njih..." Neodređeno je mahnuo rukom misleći valjda na ljude. "Ali, da," iznenada se uozbiljio, "čak i kad me nema, toga dana nekako ću biti ovdje. Nekako..."

Samo da vas podsjetim, krenuli smo od priče o zmijama, pa smo se zadržali na Vasukiju, ogromnoj zmiji pomoću koje su demoni i bogovi stvorili nektar besmrtnosti, boginju obilja i savršenog liječnika.

To nas je odvelo do priče o Ganešovom rođendanu, neobičnom padu, pucanju želuca i kobri koja je imala tu čast zadržati poslastice tamo gdje im je mjesto -unutra!

Znam da je neobično, ali rekao sam vam da će ta kobra imati samo sporednu ulogu! Njezina simbolika je zasigurno mnogo veća te je odavno prerasla ulogu opasača. No, i to ćemo ostaviti za neku drugu priču, ako na nju naiđemo.

Prije toga, dužan sam vam još barem dvije: onu o Kuberi i podučiti o skromnosti, a zatim i o Ganešovom prijevoznom sredstvu s dva imena.

adužio si me da te podsjetim", rekao sam mu čim je došao. "I eto, podsjećam te!"

Ganeš se namještao u udoban položaj, istodobno gladeći svoj veliki trbuh. "Aha, dobro", odgovorio je klimajući glavom, a zatim zašutio.

Čekao sam neko vrijeme, misleći da će početi svakog časa. Ali, nije. Prošlo je nekoliko minuta prije nego sam ja upitno podignuo obrve, pokušavajući saznati zašto ne počinje s pričom.

"Što?" upitao me Ganeš, praveći se da ne razumije što želim.

"Pa, ne bih htio biti napasan, ali izgleda mi kao da nećeš početi s pričom..."

"A s kojom pričom?" upitao je izgledajući nevin poput malog djeteta.

"Pričom na koju sam te podsjetio..."

"Ah! Ti se me podsjetio na priču! Pa što ne kažeš! Koju priču?"

Eh. Takav je on - moraš biti točan kad nešto radiš, tražiš, pitaš... Mnogo puta me uhvatio u zamku netočno izrečenih zahtjeva, nepotpunih dogovora, suvišnih riječi i svega drugoga što i te kako smeta komunikaciji, a mi to uopće ne primjećujemo. I zato se mnogo puta opečemo, shvaćajući dogovore, pa čak i svakidašnje izraze na sasvim drukčiji način od svog sugovornika.

Kad bismo samo obratili pozornost na značenja i težinu izgovorenih riječi, mnogi nesporazumi bi otpali.

U ovom slučaju, naravno, radilo se o igri, ali na taj me način Ganeš podučavao o vrijednosti izgovorenog. Svaka riječ koja je izišla iz vas ima vrijednost učinjenog djela. Isto vrijedi i za one riječi koje niste izgovorili, a možda ste morali.

Uglavnom, Ganeš i ja smo tada kroz smijeh ustanovili da ga podsjećam na priču o Kuberi, bogu obilja, koju je spomenuo pričajući o svom rođendanu. Ono što je uslijedilo jedna je od najljepših priča koje sam od njega čuo.

Ovaj put ću vam je prepričati. Nekako mi izgleda primjerenije sadržaju. Naime, teško bih mogao opisati kako je izgledao Ganeš glumeći sebe punih usta Kuberinog blaga! Bolje da se ne upuštam u to. Bit će vam dovoljno ovo što slijedi...

I ova priča počinje na jednoj rođendanskoj proslavi. Ganeš je tada bio mlad, tek je zašao u tinejdžerske godine. Nisam doduše siguran što to znači za stvorenje njegovog ranga, to jest koliko je točno to godina u ljudskim mjerilima, ali za razumijevanje priče bit će dovoljno reci daje bio još pomalo nezreo. Nije još razvio svoj osjećaj za mjeru, posebice što se tiče hrane. Njegov izgled sugerira vrhunskog gurmana i hedonistu, ali kao što ćete vidjeti, u početku je jednostavno mnogo jeo. Po njegovim vlastitim riječima morao je - jer "trebalo je narasti do ove veličine"!

Uzgred, zaboravio sam vam spomenuti da Ganeš može biti velik koliko mu se sviđa. Poput planine, recimo. A može se i smanjiti na ljudske proporcije, već u skladu s potrebom i sugovornikom. No, izgleda daje

Slomljena kljova AS-,

najprije morao narasti do svog najvećeg oblika, a zatim razviti vještinu smanjivanja. Tako nekako. Moram priznati da mi taj dio o veličini nije baš do kraja jasan, pa ga, na žalost, i vama moram prenijeti u nejasnom obliku.

Ali, sasvim je sigurno da je u mladosti proždirao ogromne količine hrane. Njegovi su ga roditelji pomalo obuzdavali, ali nije im bilo lako. Ganeš je posebice, kao što smo vidjeli u prethodnoj priči, volio svoje rođendanske proslave. Tada je mogao pojesti koliko god je želio, a da mu ni majka ni otac ne upućuju prijekorne poglede zbog pretjeranog prejedanja.

Na jednoj od takvih proslava, u nazočnosti mnogih nebeskih stvorenja, bogova i onih drugih, Šiva se pred svima požalio na Ganešov apetit i teškoće koje ima s njegovom prehranom. "Nije lako prikupiti toliko hrane", rekao im je Šiva, po prirodi asket koji je duga razdoblja preživljavao samo pijući kišnicu. Prehrambene navike njegovog sina pričinjavale su mu priličan problem. Odnosno, tako je barem ispalo na tom skupu. Međutim, iz priče će postati jasno da je Šiva glumio svoju neugodu i žalio se iz posebnog razloga. Kao što mi je rekao Ganeš: "Ne misliš valjda da je mom ocu teško stvoriti beskonačnu količinu hrane, samo daje htio?!"

Dakle, ispalo je daje Šivina meta tog dana bio Kubera, bog obilja. Taj debeljuškasti bog, izgledom pomalo nalik Ganešu, samo nešto manji, skupio je mnoga bogatstva i ugradio ih u svoju palaču koja je stajala usred njegovog grada u njegovoj prebogatoj dolini. Zapravo, ovdje se moram ispraviti: u trenutku kad se zbivala ova dogodovština, Kubera je bio božanstvo bogatstva, a ne božanstvo obilja. Ono što se dogodilo podiglo gaje na višu stepenicu, a nas podučilo važnoj razlici između bogatstva i obilja.

Kubera se na sav glas hvalio svojim bogatstvom, tvrdeći da nema mjesta u svemiru, ni u jednoj dimenziji, koje bi bilo bogatije od njegovoga kraljevstva. Budući da se radilo o bogu zaduženom za bogatstvo, njegove tvrdnje su vjerojatno bile istinite. Ali, Šivaje prepoznao hvalisanje i pomalo pogriješan, iskrivljen odnos prema bogatstvu. Odlučio je Kuberu naučiti pameti i pokazati mu na kojem mjestu leže prave vrijednosti. A njegov je nezasitan sin Ganeš, koji će u budućnosti postati stvaratelj ravnoteže i donositelj svjetla, čak i u toj mladoj dobi bio savršeno sredstvo za takvu poduku.

Čuvši o navodnim Šivinim mukama s dobavljanjem hrane za Ganeša, Kubera je zagrizao mamac i velikodušno ponudio svoje gostoprimstvo mladom proždrljivcu. "Neka dođe kod mene, gospodaru Šiva!" rekao je samouvjeren. "Kod mene ima hrane koliko mu duša i tijelo žele. Može jesti koliko hoće. Pošalji ga k meni, ja ću ga nahraniti!"

"Ne znam, Kubera", skanjivao se Šiva. "Velika je to briga. Ne bih te želio opteretiti takvim teretom. Osim toga, moglo bi biti skupo."

"Skupo?!" uskliknuo je Kubera šireći ruke. "Nema toga na ovome svijetu što je za mene skupo! Sva bogatstva ovoga svijeta su mi na raspolaganju, ti to dobro znaš, o plemeniti Šiva. I nije mi to nikakav teret - s velikim zadovoljstvom ugostit ću tvoga sina!"

I tako je (janeš, nakon rođendanske proslave na kojoj se dobro najeo, krenuo s Kuberom u njegovo kraljevstvo. Došavši u Kuberin grad, Ganeš je morao priznati da tako nešto još nije vidio. Svaka kuća bila je ukrašena dragim kamenjem, a čak i najmanja ulica popločana skupocjenim mramorom. Fontane s vodom iz raznih dijelova svijeta, izvorskom i morskom, bile su na svakom trgu, a ljepotu grada isticala su profinjena

Slomljena kljova

umjetnička djela, kipovi i reljefi, razno drveće i obilje cvijeća.

A Kuberina palača bila je doslovce neopisiva. Cijelo pročelje bilo je protkano dijamantima, a ulaz u zgradu obrubljen rubinima veličine ljudske glave. Nebrojene prostorije, sale za bankete, dvorane, sobe za goste, nekoliko kuhinja... sve je ovdje odisalo nevjerojatnim bogatstvom koje je bilo na raspolaganju Kuberi.

Domaćin je svog mladog gosta proveo kroz nekoliko prostorija u palači. Ganeš je pristojno iskazivao svoje divljenje onim što je vidio, međutim, najviše se oduševio kad su došli u salu za bankete. Bila je to prostorija dugačka nekoliko stotina metara, a u njezinom je središtu bio gotovo jednako toliko dugačak stol napravljen od plemenite hrastovine sa sjevera. Ganešu je, međutim, izmamilo usklik oduševljenja ono što se nalazilo na stolu! Bili su to nepregledni pladnjevi raznovrsne hrane pripremljene od najboljih kuhara, kako je istaknuo Kubera, samo za njega, uzvišenog gosta s planine Kailase.

Ganeš je počeo trčati oko stola diveći se jednom po jednom jelu, a kad je došao do slatkiša, pokrio je rukama usta: "Kakva gozba! Kakve slastice! Ah!"

Kubera je zadovoljno promatrao kako njegov gost oduševljeno proučava hranu. "Tvoj gospodin otac mi je rekao da si zaljubljenik u dobro jelo i da, ovaj, voliš izvjesne veće količine hrane", rekao je Kubera smjerno se klanjajući. "Eto, bio sam toliko slobodan i naložio da se sve ovo pripremi za tebe!"

"Sve ovo je za mene?" izražavao je svoju nevjericu Ganeš.

"Baš sve!" potvrdio je Kubera. "Sve što vidiš, samo je za tebe i tvoje uživanje. Možeš pojesti što god želiš i koliko želiš!"

I dok mu je Ganeš zahvaljivao na tolikoj velikodušnosti i dobroti, Kubera se zadovoljno smiješio, ni ne sluteći da je upao u dobro smišljenu zamku te da je upravo "potpisao" vlastitu propast. Sam si je kriv jer nije pazio što govori, a riječi su, kao što sam vam napomenuo na početku priče, vrlo važne. Kubera će to uskoro naučiti na vrlo zoran način.

Ganeš se bacio na "posao", dok je Kubera s odobravanjem promatrao. Morao je priznati da je apetit njegovog gosta bio nevjerojatan! Nije izgledalo da Ganeš jede brzo, ali jeo je temeljito i

stalnom brzinom. Malo-pomalo, pladnjevi sa stola su se praznili dok je Ganeš oblizivao prste i stenjao od zadovoljstva.

Negdje na sredini stola (dugačkog nekoliko stotina metara, da vas podsjetim), Kubera je prvi put pomislio kako je doista teško zasititi mladog Ganeša. No, tada se još nije zabrinuo.

Zabrinutost je došla nakon što je Ganeš slistio posljednji komadić hrane pripremljen za njega, okrenuo se prema Kuberi i rekao: "Bilo je odlično! I to je sve što ima od hrane?"

Kubera je vrlo pristojno zatomio trenutak oklijevanja, ne želeći ga pokazati Ganešu. "Još uvijek si gladan?" upitao gaje.

"Pa, tako. Mogao bih još, ako ima..." odgovorio je Ganeš ogledavajući se oko sebe.

Kubera je duboko uzdahnuo, ali je ispunio svoju domaćinski[^] dužnost. "Nemaproblema, mladigospodine! Kod Kubere nema što nema. Malo pričekaj, kuhari će ti pripremiti još hrane! U međuvremenu, zabavi se ispijanjem dobrog vina i napitaka pripremljenih u egzotičnim krajevima."

Ganeša nije trebalo dva puta tjerati na uživanje u "napicima". I dok je on gutao litre i litre svega što su iznijeli Kuberini poslužitelji, kuhari su pripremili još jednu gozbu za njega.

Slomljena kljova

Kubera je bio siguran da će Ganeš pojesti još nešto, a zatim se zaustaviti, ali se želio iskazati, pa je naručio još jedan prepun stol svega i svačega. Ganešovom veselju nije bilo kraja kad je vidio što ga još čeka! Uz riječi zahvale bacio se na tamanjenje ukusnih jela, ovaj put čak i brže i temeljitije nego ranije.

I tu negdje je Kubera, promatrajući užurbanog Ganeša kako obilazi oko stola, po prvi put osjetio ubod sumnje. Negdje u njemu se oglasio alarm. "Pa dobro," promrmaljao si je u bradu, tako da ga gladni gost ne čuje, "koliko ovaj još može pojesti?"

Mnogo. Ganeš je doista mogao pojesti mnogo. Smazao je cijeli stol hrane za nekih sat vremena. Na Kuberino, sada već pomalo očajno pitanje, da li je zadovoljan, odgovorio je da jest, ali osjeća kako mu se budi apetit i kako je vrijeme za večeru. Kubera je klonuo.

Uglavnom, mislim da u ovom trenutku mogu preskočiti daljnji razvoj situacije, barem do određenog trenutka. Naime, Ganeš je jeo bez mjere i granica. Kuberini kuhari su radili dan i noć. Danima, tjednima, pred Ganeša je donošena hrana iz Kuberinih zaliha. Na posljeticu su morali hranu dovoziti iz susjednih kraljevstava, ali Ganeš nije prestajao. Štoviše, izgledalo je kao da se tek zahuktava. Svaki put kad bi ga Kubera u očaju upitao da li se zasitio, Ganeš je odgovarao da je u redu, ali osjeća kako mu želudac zavija i da bi doista bilo lijepo gricnuti još nešto.

Jadni Kubera! Kad je nestalo hrane iz svih njegovih skladišta i kad su karavani s hranom iz drugih krajeva prestali dolaziti, morao je priznati poraz. Pao je na koljena pred Ganešom.

"Sramota! Velika sramota za boga bogatstva! Nema više hrane u mojem kraljevstvu. Nema više hrane nigdje u blizini. Sve si pojeo, Ganešu, sine Šivin."

Ganeš je začuđeno promatrao Kuberu kako leži na podu ispred njega. "Ali, kako ćemo sad dalje? Zsigurno ima još hrane na svijetu. Zar je ne možeš kupiti?"

Kubera je oblizivao usne. "Već sam potrošio mnogo toga za hranu, ali da, mogu još kupiti. Pričekaj desetak dana i stići će hrana iz daljine."

"Desetak dana?" Ganeš je odmahnuo glavom i uhvatio se za želudac. "Kako da izdržim desetak dana? Ova gozba mije otvorila apetit. Strašno sam gladan!"

Kubera je izgledao očajno. "Ali, nema više hrane. Nema ni vina, sve si popio."

"Hm", Ganeš se zamišljeno češkao po bradi. "Što da radimo? Aha, sjetio sam se! Zar nisi rekao da mogu pojesti sve što vidim?"

"Jesam, jesam", zavapio je Kubera. "Ali nema više ništa za jelo!"

"Aha!" oduševljeno je uskliknuo Ganeš. "Ništa se ti ne brini. Ima mnogo toga što još vidim! Ja ću se baciti na posao, a ti, molim te, osiguraj da hrana dođe što prije."

I pred zapanjenim očima potpuno užasnutog Kubere, Ganeš se bacio na proždiranje pladnjeva i tanjura. S njima je brzo završio, a za teški hrastov stol trebalo mu je nekih sat vremena.

Nakon toga su slijedile zavjese, slike na zidovima, prozori, vrata... Nije prošlo dugo vremena, a Ganeš je, sada sasvim u formi, proždirao zidove Kuberine palače!

Eh, sad, vjerujem da bi vas tijekom ove priče iznenadio da niste ranije barem malo upoznali Ganeša. Ovako, možda ste čak i očekivali da će se nešto tako dogoditi? U redu, u redu, znali ste da će tako završiti čim je Kubera rekao Ganešu da može pojesti sve što vidi, zar ne? Ili možda niste? U svakom slučaju, Kubera je sada jasno shvatio da je vrag odnio šalu. Nikakvi vapaji nisu pomagali - njegovo mu se bogatstvo topilo pred očima. Ponudio gaje Ganešu, a Ganeš gaje sada uzimao. A stoje najgore, nije ni ispunio obećanje dato Šivi - nije mu nahranio sina. Ma što nahranio - Ganeš je sada kao furija trčao naokolo, proždirući sve na što je naišao: kuće, kočije, cijele trgove i ulice. Kubera, hvalisavi bog bogatstva je propadao uništen apetitom jednog tinejdžera. Božanskog doduše, ali ipak...

Usred prašine i kaosa izazvanog Ganešovom glađu, Kubera se priklonio jedinom mogućem rješenju. Brzo je pohitao na planinu Kailasu, na mjesto gdje je njegova tragedija i počela. Došao je do Šive, bacio se na zemlju pred njega i zaplakao.

"Oprosti mi gospodaru svemira, oprosti! Bio sam ohol i ponosan. Tek sada vidim kakvu sam pogrešku napravio. U svojoj sam neumjerenosti pomislio da mogu pukim bogatstvom zadovoljiti sve apetite i sve želje! Pomislio sam da mogu napuniti želudac tvoga sina, ali grdno sam se prevario. Bogatstvo nije dovoljno. Nema ga dovoljno - na cijelom svijetu i u cijelom svemiru nema dovoljno bogatstva da se postigne taj cilj."

Šiva je mirno sjedio, promatrajući Kubera sa smiješkom na licu. "Rekoh ti da je s njim problem, Kubera. Ali, nisi me poslušao. I što sad želiš? Što ćemo učiniti?"

"Nešto se mora učiniti! Dok mi ovdje pričamo, Ganeš proždire sve bogatstvo ovoga svijeta. Neće se on zaustaviti, to je očigledno. Najprije će uništiti mene, boga bogatstva, a zatim i sve ostalo. To nije dobro. To mora prestati."

"Ali, kako?" upitao gaje Šiva, i dalje savršeno miran. "Kako zaustaviti Ganeša?"

"Ne znam", očajno je kršio ruke Kubera. "Zar nema nikakvog načina? Mora da postoji nešto što će ga zadovoljiti? Ti si gospodar svemira, ti to zasigurno znaš. Reci mi, što da radim? Kako da zasitim Ganeša?"

Šiva se nasmijao. "U redu, Kubera. Mislim da si shvatio poduku. Evo..." Šiva se sagnuo i dohvatio šaku riže iz zdjelice koja je bila pokraj njega. "Ondesi Ganešu ovaj rukohvat riže. To će biti dovoljno."

Kubera je zbunjeno gledao u Šivinu ruku. "Ali, ali...", mucao je, "...znaš li ti koliko je on riže već pojeo? Tone i tone... pojeo je cijelu prošlogodišnju žetvu i nije zastao ni za trenutak!"

"Ne brini", umirivao gaje Šiva. "Samo mu to odnesi i ponudi mu da pojede. Sve će biti u redu."

Iako nije baš bio uvjeren u Šivino rješenje problema, Kubera nije imao drugog izbora. Stoje brže mogao vratio se natrag do svog kraljevstva. Našao gaje napuštenog i ...nestalog. Na mjestima velebnih zgrada bili su još samo temelji, a Ganeš je dovršavao posljednju gradsku četvrt. Još je samo nekoliko kuća stajalo nedirnuto.

"Ah, stigao si", rekao je Ganeš ugledavši Kubera kako trči prema njemu. "Baš sam se spremao poći u polja, tamo ima još nekih naselja i imanja koja pripadaju tebi, zar ne? A ima i rudnika u planinama... Hm, jesi li donio nešto hrane, gladan sam?"

Kubera nije želio ni misliti o onome što mu je Ganeš rekao. Samo je kleknuo pred njega i bez riječi mu ponudio šaku riže.

"Stoje to?" upitao je Ganeš. "Riža? Hm, dobro. Volim rižu."

Kubera je u panici promatrao Ganeša kako jede to malo riže koje mu je donio, uvjeren da će Ganeš nakon toga nastaviti svoj proždrljivi pohod po svemu što je njemu, Kuberi, nekoć

pripadalo. Ali, na njegovo čuđenje i veliko, veliko olakšanje, Ganeš je odjednom podignuo obrve. "Ah, kako je ovo bilo dobro!" promrmljao je

Slomljena kljova

pogladivši se po trbuhu. "Mislim... mislim da... mislim da sam..." Ganeš je premještao po ustima zadnja zrna riže, kao da ispituje njihov okus. "Hm, da, izgleda da sam..."

"Što? Stoje? Jesi li...? Jesi li...?" Kubera nije mogao povjerovati da bi to moglo biti istina. "Jesi li...?"

Ganeš je konačno kimnuo glavom: "Da, jesam! Sit sam. Konačno!"

"Ajajajajaj...." zaplakao je Kubera, spuštajući glavu u prašinu, istresajući iz sebe svu brigu i očaj koji je osjećao posljednjih mjeseci, sve otkad je brzopleto i budalasto pomislio da svojim bogatstvom može zadovoljiti sve želje i apetite, pa i one božanske.

Ako bilo koja od Ganešovih priča zapravo ne zahtijeva objašnjenje, onda je to ova. Kad sam je čuo, ostao sam sjediti zapanjen njezinom jednostavnošću i istinom koju prenosi. Sve je bilo jasno - bogatstvo nije način za zadovoljavanje želja jer one su uvijek jače i veće od bogatstva, pa makar ono pripadalo samom božanstvu zaduženog za njega. Što tek reći o ljudima i bogatstvu koje oni mogu skupiti? Ništa im ono ne znači ako uz njega ne stoji... što?

Što je bilo u tom rukohvatu riže što je zasitilo Ganeša, kad to nisu mogle učiniti tone i tone hrane? Pitao sam ga to, kad sam već imao prigodu, mada sam već naslućivao odgovor. Evo što je rekao.

"Riža? Ma nije u njoj bilo ništa posebno. Nije čak bila ni previše ukusna. Znaš, moj otac voli onako, bez začina. Ali, bila je pripremljena s ljubavlju i predanošću. Imala je u sebi ono nešto čega nema u bogatstvu, ali ima u osjećajima, u stavu, u odnosu... Ma znaš."

Znao sam, naravno.

A nakon te pustolovine to je saznao i Kubera. Vratio se k Šivi, još mu se jednom ispričao za svoju oholost, a Šiva ga je blagoslovio i uzdignuo na položaj boga obilja. Jer, sada je i Kubera znao da se obilje ne mjeri bogatstvom i količinom, nego nekim drugim mjerama, nevidljivim oku, ali i te kako vidljivim srcu.

Ako želiš pobjeći iz raja, stani nsiju na p ataci

Mislim da je vrijeme da upoznaš mog vjernog C/ I v/prijatelja. Bez njega ne bih nikamo stizao, barem ne na vrijeme!" rekao je Ganeš široko se smijući.

"Tvog prijatelja?" malo sam se skupio jer, iskreno, ovakve bezazlene najave obično su u pozadini imale neko iznenađenje, ili barem odstupanje od stvarnosti na koju sam navikao. I ovaj put je bilo tako, ali srećom nije se dogodilo ništa strašno. Bilo je samo - neobično. Ali, ništa nova, zar ne?

"Ma ne boj se", pokušao me umiriti Ganeš pročitavši na mom licu jasno ispisane strepnje.

"Već si ga upoznao. Štoviše, sreo si ga prije nego što si sreo mene..."

U prvi mah nisam shvatio o kome govori, a onda je on laganim pokretom ruke negdje iz skuta svoje odjeće (onog komada tkanine koji nosi oko pojasa) izvukao malog mišića. Nije mi promaklo daje drugom rukom zadržao kobrinu glavu koja se odmah podigla, privučena pridošlicom. Već sam ranije primijetio neku vrstu animoziteta između kobre i Ganešovog "vozila". Jer, miš je bio upravo to - vozilo na kojem je Ganeš odlazio u sve kutke poznatog i nepoznatog svemira.

Istina je, njega sam upoznao prije samog Ganeša. Pojavio se u mojoj sobi, sasvim neočekivano, najavivši najveću pustolovinu mog života.*

I eto, sad je ponovno bio ovdje, njuškajući zrak svojom šiljatom glavicom, kao da bolje vidi mirisom nego vidom. Izgledao je vrlo malen na Ganešovom širokom dlanu. Zapravo, na trenutak sam posumnjao da je to isti stvor koji me posjetio prije toliko godina. "Kako je malen! Jesi li siguran daje to...?"

I tad se dogodila prva neobičnost toga dana, ako se, naravno, izuzme neobičnost same činjenice da sjedim u sobi s Ganešom. Naime, u trenutku kad gaje Ganeš spustio na pod, miš se povećao barem pet-šest puta, pa je sad više nalikovao štakoru.

"Ah!" uskliknuo sam iznenađeno "To je ipak on!"

"Naravno da je on", rekao je Ganeš podižući jednu obrvu. "Pa ne nosim ja naokolo bilo koga! Evo, da vas konačno službeno upoznam. Ovo je moj vjerni pratitelj, Mušika. Bez njegove ljubazne pomoći ja bih se teško kretao po svijetu. Njemu treba zahvaliti za moju brzinu i djelotvornost."

Nasmiješio sam se i lagano se poklonio u smjeru Mušike koji se sada propeo na stražnje noge i dalje bjesomučno njuškajući zrak. Kad smo se prvi put sreli, bio sam užasnut - ne toliko zbog njegovog izgleda, već zbog činjenice da mi se u sobi nalazi veliki glodavac. Osim toga, tada je Mušika izveo još jedno čudo - obratio mi se u mislima, pa sam se morao suočiti s pitanjem o svojem zdravom razumu. Štakor koji govori, ma dajte!

I baš je u tom trenutku, pogađajući slijed mojih misli, taj "štakor koji ne govori" jasno rekao:

"Ne zovem se oduvijek Mušika. Nastao sam kao Kronča, ali me Ganeš pretvorio u Mušiku.

Samo ponekad ponovno postajem Kronča, kad je potrebno, naravno."

Malo sam se trgnuo i ukočio što Ganešu nije promaklo. Vjerojatno je moj izraz lica bio vrlo komičan jer se počeo smijati, a zaklinjem se da je to učinio i

Mušika, bacivši se na leđa i prevrćući se nekoliko puta ispuštajući cijukave zvukove oduševljenja.

"Jesmo ga, zar ne? Jesmo ga... heh, heh..." okrenuo se Mušika Ganešu koji je zadovoljno kimao glavom.

"Nije njega problem oboriti s nogu!" u povjerenju mu je odvratio Ganeš praveći se da mene nema pred njima. "Ludo se zabavljam s njim. Tako je prostodušan i naivan. Prihvati nešto, ali ne sve. Pa se onda opet iznenadi. Vidiš, sad si ga šokirao činjenicom da znaš govoriti. A nije šokiran činjenicom da mu slon sjedi u sobi!"

Posljednje riječi Ganeš je jedva izgovorio jer su se obojica, Mušika i on, svaki u svom opsegu valjali po podu, držeći se za trbuhe.

A ja... pa ja sam to neko vrijeme gledao (nemam namjeru opisivati vam kako izgleda kad se Ganeš nezaustavljivo smije - izvolite zamisliti sami), a onda sam im se pridružio. Barem toliko prilagodljivosti sam mogao pokazati. A, uostalom, doista je sve to skupa bilo do neba smiješno. Kad se obrasci raspadaju, bolje je da se raspadnu u vriskovima radosti!

Kad smo se konačno umirili - a trajalo je neko vrijeme jer je to bila jedna od onih situacija kad se počnete smijati nečemu, a onda smijeh postane zarazan, šireći se u valovima od jednog do drugog suučesnika u smijanju, te na poslijetku više uopće ne znate čemu se smijete, ali znate da vas boli trbuh od naprezanja, dok vam niz lice cure suze koje ne možete kontrolirati - dakle, kad je to konačno prestalo, Mušika se ponovno propeo na stražnje noge, odnosno sjeo je na njih, izgledajući kao da mu je vrlo udobno i kao da nešto očekuje.

Vjerojatno su to bila moja pitanja. Htio sam postaviti samo jedno, ali čim sam počeo, iz mene su pokuljala i ona druga. "Kako da te zovem onda, Mušika ili Kronča?" upitao sam ga, još se uvijek osjećajući malo nelagodno. Možda sam upravo zato i nastavio s pitanjima prije nego je stigao bilo što odgovoriti. "Ima li neka priča iza toga? Kako ste se ti i Ganeš sreli? Slučajno, ili? I jeste li se uopće sreli ili ste oduvijek zajedno?"

Mušika je širom otvorio oči na svom mišjem licu. "Uh", rekao je. "Mnogo pitanja!"

"Ma, rekao sam ti", ubacio se Ganeš. "Luda zabava. Tko će mu ispričati? Ti ili ja?"

"Hajdemo zajedno", pomirljivo je rekao Mušika. "Ti se ubaci kad bude potrebno."

Naćulio sam uši. Ah, još jedna poslastica za moj znatiželjni duh!

Kronča je prvobitno bio jedan od gandharva -nebeskih ljubavnika i glazbenika. Došao je na svijet zajedno sa svojom braćom i sestrama apsarama, istodobno kad i boginja Lakšmi. Dakle,

izišao je iz oceana svijesti koji su pomoću zmije Vasukija bućkali bogovi i demoni zajedničkim snagama.*

Kad je Lakšmi odbacila nametljivog Indru, boga oluje i ratovanja, te otišla k svom pravom partneru, zaštitniku i darovatelju Višnuu, Indra je isprva bio zbunjen. No, njegov jak osjećaj vrijednosti i velik ego nisu mu dozvoljavali da dugo tuguje. Uzeo je što mu je preostalo, a to su bile apsare i gandharve. Apsare su stvorenja ženskoga roda, iznimno lijepe, zavodljive i predane ljubavi. Gandharve su obično muškoga roda, pjesnici i glazbenici, jednako tako lijepi i skloni užicima kao i apsare.

Vidjevši ih kako izlaze iz oceana svijesti, Indra ih je poželio u svom kraljevstvu. Tek na intervenciju ostalih bogova neki od njih su ostali na ovome svijetu ili u drugim dimenzijama. Većina ih je, međutim, završila u Indrinoj loki zvanoj Svara. Mi bismo to nazvali rajem, barem po većini značajki toga svijeta.

Jedan od gandharva koji je otišao u Svaru bio je i Kronča. Ni njemu, kao ni ostalima njegova roda, tamo nije bilo loše. Pjevali su i svirali, voljeli se međusobno, ali i s bogovima i drugim sretnicima pa i ljudima koji su nekako našli put do tog mjesta. Indra, gospodar tog svemira, nije bio loš prema njima. Izdržavao ih je i davao im sve što su poželjeli. Oni su trebali biti ukras njegovog kraljevstva, dar svakom gostu i nešto čime se Indra ponosio i hvalio pred drugima.

Po svojoj naravi, svaka apsara, pa tako i gandharva, vrlo rado prihvaća takav "aranžman". Njihova zadaća je jednostavno biti točno to što jesu, a za uzvrat imaju sve što poželev. U tom smislu ih nije ni smetalo stoje u Svari za njih postojalo samo jedno jedino ograničenje: nisu je smjeli, ni mogli, napustiti bez Indrine dozvole.

Većini apsara i gandharva to uopće nije padalo na um. Zašto bi željeli napustiti raj? No, Kronča je bio drukčiji. Isprva mu je godilo kad su bogovi i druga stvorenja uživala u njegovoj glazbi i pjesmama, ali je ubrzo postao nemiran.

"Čemu sve to?" ispitivao je svoju braću i sestre. "Čemu mi sve ovo radimo? Naša umjetnost i vještina nemaju nikakvu svrhu. Ničemu ne služe, osim pukom pokazivanju."

"Umjetnost je sama sebi svrhom, kao i ljubav", odgovarali su mu oni zadovoljni.

"Umirujemo bogove i činimo život ljepšim njihovim gostima. To je naša svrha", odgovarali su mu oni koji su u to vjerovali.

"Ma, sve je to taština", ustrajao je Kronča. "Naš gospodar Indra nema čak ni sluha! Kao ni polovica onih koji dolaze ovamo!"

Na to bi se ostale apsare i gandharve oprezno povlačile iz njegovog društva jer... Indra je bio poznat po naglosti. Neka Krončine riječi budu milijun puta istinite, bolje ih je ne izgovarati tako glasno. Uvrjeda Indri vjerojatno bi izazvala oštru kaznu.

Ponekad bi se i Kronča toga pribojavao. Jer, znao je da ima i gorih mjesta od ovoga. Indra ga je mogao poslati u neki demonski svijet u kojem ne bi mogao baš ništa raditi osim spašavati živu glavu iz dana u dan.

No, nezadovoljstvo je u njemu raslo, iako nije bio siguran u to što bi on točno želio. S vremena na vrijeme Indra bi neku od apsara ili nekog od gandharvi poslao na posebnu misiju na Zemlju. Obično se radilo o nekom zavođenju ili nagradi za pomoć u Indrinim poslovima. Oni kojima bi takva zadaća bila povjerena, pričali su priče o svijetu ljudi koje je Kronča zadivljeno slušao. Iako je taj svijet bio na izgled mnogo gori od Svare, Kronča je osjećao neku privlačnost prema njemu. Bio je mnogo grublji, materijalniji, ali opet, za Kronču, mnogo stvarniji. Nije znao zastoje tako počeo razmišljati, ali činilo mu se da se prave stvari odvijaju "tamo dolje", a ne ovdje u uzvišenom i zaštićenom kutku svemira koji je pripadao Indri. I tako je Kronča sam sebi postavio cilj: dospjeti na Zemlju. Trebalo je samo smisliti način kako će to postići.

Prijavio se dragovoljno za jednu od misija na Zemlji! Slušao je pozorno o čemu govore Indra i njegovi saveznici te iskoristio situaciju u kojoj se tražio jedan gandharva. Dragovoljno javljanje za odlazak iz Svare

Slomljena kljova

nije uobičajeno. Štoviše, samo po sebi može izazvati sumnju. No, u njegovom slučaju, razlog zašto ga Indra nije poslao na tu misiju bio je sasvim drukčiji. Kronča je na težak način saznao istinu o sebi.

Indra se prvi počeo smijati, a zatim su mu se pridružili i ostali bogovi, uglavnom ratnici. "Ti!? Ti želiš ići dolje među ljude?! Pa treba nam netko tko će zavesti i oduševiti jednu ženu. Jesi li se ti ikada pogledao u ogledalo!?"

Kronča je bio zbunjen. Naravno da se pogledao u ogledalo. Mnogo puta. Svakoga dana. Ali, nije nikada vidio ono što su vidjeli bogovi.

"Izgledaš... izgledaš strašno", objasnio mu je netko. "Ljudi bi te se bojali."

"Ma, da," dodao je netko drugi, "sličan si... sličan si ogromnom štakoru. "Tko će tebe, dolje na Zemlji, slušati kako pjevaš!"

Kronča je bio šokiran spoznajom da... nije lijep. On, gandharva, pa da nije lijep?! Ali, tako su tvrdili bogovi, i koliko god mu njihovo poznavanje umjetnosti bilo mrsko, morao je prihvatiti činjenicu da o Zemlji znaju više od njega.

Morate znati da gandharve dolaze u mnogo različitih oblika. Njihovi pojmovi ljepote znatno se razlikuju od naših, posebice kod onih koji u svom izgledu, poput Kronče, sadrže neke naznake životinjskih oblika. U nebeskim svjetovima ta je različitost prihvatljiva, a standardi privlačnosti prilagodljivi. Međutim, za ljude vrijede ljudska pravila, pa je Kronča s boli u srcu shvatio da on nije taj koji će umjetnošću nešto postići na svijetu zvanom Zemlja.

Ta je spoznaja bila toliko bolna da mu je sasvim promijenila život. Kronča je postao prvi gandharva koji je izgubio sposobnost pjevanja. Osim toga, od toga trenutka nadalje nije napisao ni jednu pjesmu, naslikao ni jednu sliku niti napravio bilo što što bi makar izdaleka podsjećalo na umjetnost.

Moram priznati da mi je ovaj dio priče u grudima izazvao neku težinu. Promatrao sam Mušiku kako ozbiljno priča o svojoj sudbini, i kako mu pokreti brkova sa svakom riječju postaju sve sporiji i sporiji. U očima mu se pojavilo more tuge i bilo je jasno da čak i poslije toliko vremena (koliko je to vremena u ljudskim mjerilima, zapitao sam se) žali za svojom izvornom misijom. Gandharva bez glazbe, pjesnik bez pjesama, slikar bez slika, ljubavnik bez ljubavi... Koliko teško to mora biti?

Kao daje osjetio moje misli, Mušika je za trenutak zastao. Tišina je trajala desetak sekundi, a zatim je Ganeš nježno rekao: "Ipak, Mušika je pronašao način. Došao je na Zemlju i tamo pronašao - mene!"

Vidjevši daje Mušika i dalje pomalo tužan, želio sam ga potaknuti na daljnju priču. "Kako ti je to uspjelo? Vjerojatno Indra nije bio zadovoljan gandharvom koji ne pjeva, stoje bilo jako dobro za tebe, pretpostavljam..."

"Ah, ne...", odmahnuo je jednom majušnom šapom Mušika. "Indra je previše posesivan da bi se samo tako riješio jednog gandharve, čak i ako mu više ne služi svrsi. Možda je bio i namjerno zao prema meni, ne znam. Uglavnom nije me pustio ni kad je postalo očigledno da u Svare propadam. Tvrdio je da ću se oporaviti, neka samo pustim vremenu da učini svoje."

"Ali, to se nije dogodilo, pretpostavljam..." ubacio sam se.

"Ne, to se nije dogodilo", potvrdio je Mušika. "Prolazila su, pa... stoljeća. A ja sam sve više i više patio..."

Ne želeći da Mušika opet zapadne u samosažalije-vanje, Ganeš je podignuo glas u veselom tonu: "Na poslijetku gaje spasio Vamadeva, čovjek sa Zemlje, riši velike mudrosti!"

"Čovjek?" nadovezao sam se. "Zar ima i takvih u Svare?"

Mušika je radosno kimnuo glavom. Vidjelo se na njemu da je malo živnuo. Priča o promjeni sudbine mnogo mu je više godila od prisjećanja na neuspjehe svoje mladosti.

Rijetki ljudi dolaze do Svare za svog života. Ponekad dođu nakon smrti, između jednog i drugog utjelovljenja, uživajući u plodovima svojih dobrih djela. Međutim, takvi ne ostaju stalno. Nisu oslobođeni karme, već se vraćaju natrag, utjelovljuju se i prolaze kroz život ponovno, ne bi li tijekom sljedećeg prolaza kroz smrt pronašli put do slobode.

Ali, ponekad se nađe netko, oslobođen još u tijelu, tko nekim poslom, nekom višom svrhom, posjeti Indrino kraljevstvo. Takvi mudraci su moćna stvorenja, sustvaratelji koje čak i bogovi poštuju i slušaju. Vamadeva je bio jedan od njih, a bio je i prvi koji je od Krončina gubitka umjetničke vještine posjetio Svaru.

Čuvši za dolazak velikog rišija, Kronča je skupio snage i natjerao se da ga posjeti i zamoli za pomoć. Nije to bilo lako jer se uglavnom nalazio u stanju teške depresije. Gotovo daje odustao i od nade, ali mora da je neka sitnica ostala u njemu, jer inače ne bi došao.

Vidjevši potpuno iscrpljenog i uništenog gandharvu, Vamadeva se sažalio nad njim. Čuvši njegovu priču odlučio mu je pomoći i smislio je lukavstvo kojim će ga izbaviti iz Svare.

"Prije nego to provedemo, Kronča," govorio mu je Vamadeva, "moram znati da li si siguran u svoju želju da odeš na Zemlju?"

Kronča više nije bio toliko siguran u želju za Zemljom koliko je bio siguran u želju da ode iz Svare i da se riješi svog otužnog stanja.

"Moram te upozoriti", nastavio je Vamadeva, "da dolazak tamo neće riješiti tvoje probleme. Možda ti se sposobnost pjevanja nikad neće vratiti."

Kronča je to znao. Štoviše, osjećao je da je tako. Međutim, ipak je želio otići. "Možda me čeka neka druga svrha tamo dolje, tko zna..."

Vamadeva gaje pažljivo promatrao. "Možda. Ali, neće biti lako. Idemo opasnim putem. Ali, ako si spreman, učinit ćemo to..."

Kronča je kimnuo glavom, odlučan da prekine svoje muke na ovaj ili onaj način.

Plan koji je smislio Vamadeva bio je pomalo bizaran. "Postoji jedan način izlaska iz Svare koji zaobilazi Indru - kletva rišija. Ja sam riši, dakle moja kletva te može izbaciti odavde.

Međutim, ona mora biti opravdana. Jer ako Indra posumnja u nju, ona neće vrijediti. Dakle, moraš mi nešto učiniti, dovoljno bolno i nezgodno, da te ja u bijesu prokunem."

Kronča je izgledao zbunjeno. "Ali što da ti učinim? Ne želim te povrijediti..."

Vamadeva se nasmijao: "Morat ćeš, barem malo. Gledaj, ako bi me povrijedio jako, mogli bi te ubiti odmah. Ali, ima nešto što možeš učiniti. Svi znaju da imam problema s artritisom i iskrivljenim bolnim nožnim prstima. Zato pomalo šepam kad moram hodati. Sve što moraš učiniti je da sutra na večer, na gozbi, pred svima glumiš nespretnog gandharvu koji je slučajno svom težinom stao na moj palac. Ostalo prepusti meni. Vjeruj mi, kletva će biti vrlo uvjerljiva!"

Usprkos zbunjenosti, Krončaje poslušao Vamadevu. Sutradan je pričekao pravi trenutak kad je Vamadeva stajao i razgovarao s Indrom, Agnijem i nekolicinom ratnika. Držeći u ruci čašu nektara i glumeći opijenog gandharvu, nespretno je zakoračio premanjima, prolivši pri tom tekućinu po nekome, a zatim, pokušavajući se održati na nogama, gotovo pao u Vamadevin zagrljaj pri tom mu nagnječivši nogu punom snagom.

Krik koji se prolomio iz Vamadevinih usta iznenadio je svakoga, a Kronča je u strahu pomislio da je pretjerao. Vamadeva je bio crven u licu, uz grimasu strašne boli, zajedno sa suzama koje su mu navrle na oči. U drugim situacijama Indra bi vjerojatno reagirao prvi, ali Vamadeva je toliko zavijao da je zbunio čak i njega.

"Ah, ti nespretni glupane, idiote jedan nepažljivi", siktao je Vamadeva na Kronču. "Ah, kako me boli! Moj palac! Budaletino jedna, štakoru ništavni... Zar nisi mogao malo bolje paziti!?"

Trenutak kasnije Indra se pokrenuo, posizući za svojim ubojitim diskom, želeći kazniti Kronču smrću. No, prije nego je to učinio, Vamadeva ga je pretekao svojom kletvom.

"Nestani odavde, nespretni mišoliki stvore! Proklinjem te kletvom rišija i istjerujem iz Svare. Idi na Zemlju i tamo muči druge, a ne mene!"

To je zaustavilo Indrinu ruku. Možda je na trenutak i prosuđivao pravednost ovakve kazne, ali kletva je bila izrečena, a Indra je znao kakvu snagu ona ima. Međutim, dok je Kronča, još uvijek zbunjen, nestajao iz Svare, Indra je u posljednji trenutak dodao svoj dio kletve: "I kad već tako ličiš na štakora, onda tamo i budi štakor!"

I tako je Kronča stigao na Zemlju. "Ah!" Što sam drugo mogao reći? Kakva zavrzlama! "I zbog toga si...", malo sam zastao, "...zbog toga si sada, miš, to jest štakor? Tako si postao Mušika?"

"Aha", kimnuo je glavom Mušika. "To jest, aha, da, zbog toga sam sada to što jesam, ali ne, nisam tada postao Mušika. Još sam bio Kronča kad sam stigao. I to vrlo ljut i razočaran Kronča!"

"Kako to misliš?"

"Pa stigao je u obliku ogromnog štakora", ubacio se Ganeš veselo. "Zar bi ti bio sretan s tim?" Odmahnuo sam glavom. Naravno dane bih. Ali, nešto drugo mi je palo na um. "Kako to mislite 'ogromnog štakora'? Pa, nisi tako velik za štakora. Mogao bi proći za običnog, onog iz kanalizacije..."

Ganeš i Mušika su se pogledali, a onda zajednički prasnuli u smijeh.

"Kad sam rekao 'ogromnog'," strpljivo mi je objašnjavao Ganeš, "mislio sam na stvarno ogromnog. Kronča je jaaako veliki štakor!"

"Aha", potvrdio je Mušika. "Kad sam Kronča, onda sam stvarno jako velik. Hoćeš vidjeti?" Gotovo sam kimnuo glavom. Vjerojatno bih to i učinio da me Ganešov panični izraz lica i mahanje rukama nije zaustavilo. Srećom, jer tko zna što bi se dogodilo da sam poželio vidjeti Kronču!

"Velik je poput brda", užurbano je objasnio Ganeš. "Veći od vaših zgrada i nebodera. Znaš, Svara je drukčiji svijet, a kad je Kronča došao na Zemlju, zadržao je tamošnje proporcije. Uglavnom, pretvorio se u štakora, ali je bio, pa... nesrazmjerno velik."

"Ah." Ponovno, što se drugo može reći? Zamislio sam velikog Kronču kako se odjednom pojavljuje negdje usred neke livade, te slučajnim udarcem repa ruši neko veliko drvo. Zatim se probija kroz šumu i nailazi na neko selo. Ups, jedan krov manje... Ljudi trče u panici, dok ogromni miš traži nešto za pojesti...

"Baš je tako i bilo", nadovezao se Ganeš kao da prati moje misli u slikama.

"Bio sam doista ljut u tom trenutku", rekao je Mušika. "I zbunjen i ljut. Što mi je to trebalo, govorio sam sam sebi. Doći na ovakvo mjesto, u potpuno neprimjerenom obliku. Bio sam ljut i na Vamadevu što me u sve to uvalio. Upozorio me na opasnost, ali tko je mogao predvidjeti da će se moj bijeg izroditi u takvu katastrofu!"

"Ono što naš dragi Kronča nije tada znao", nadopunio ga je Ganeš poučno, "jest da je Vamadeva ipak malo ublažio posljedice Indrinih posljednjih riječi. Shvatio je što će se dogoditi i šapatom dodao još nešto na svoju kletvu. '...I tamo pronađi svoju pravu svrhu i smisao života', to je rekao Vamadeva u posljednji čas, pokušavajući spasiti jadnog Kronču od još teže sudbine nego ju je imao do sada."

"Da, to ja tada nisam znao," nastavio je Mušika, "nego sam mislio da sam gotov i da me čeka užasan život dok netko ne smisli način kako da me se riješi. Neku veliku mačku, možda ili tako nešto. U međuvremenu sam divljao, terorizirajući ljude, životinje, i čitav svijet. A onda..."

"...a onda se umjesto mačke, pojavio slon, to jest ja!" završio je Ganeš Mušikinu jadikovku.

"To mora da je bio zanimljiv susret!" rekao sam potpuno siguran da sam u pravu. I bio sam! No, prije opisa njihovog susreta Ganeš mij je najprije morao objasniti što to znači - vahana. Svako božanstvo, rekao mi je, ima svoje vozilo, svoju vahanu. Vahana je sredstvo na kojem božanstvo dolazi, ali ona ima svoj vlastiti život, a gotovo uvijek i neku posebnu simboliku.

Tako Ganešov otac Šiva jaše na Nadniju, moćnom biku koji predstavlja snagu, ali jednako tako i plodnost. Šani (Saturn), primjerice, jaše na gavranu, zloglasnoj ptici za koju se vjeruje da donosi zlo, ali njegov jahač, Šani, to zlo može pretvoriti u pouku. Boginja mudrosti, Sarasvati, uvijek se nalazi u blizini labuda na kojem milostivo dolazi kad je potrebna. Skanda, Ganešov brat, jaše na Parvani, paunu koji jasno ukazuje na njegovu taštinu.

Kad zavirite u panteon raznih božanstava s kojima je Ganeš blizak, uvijek ćete pronaći i vahanu koja je važan i neodvojiv dio njihovog života.

"I stoga sam ja", nastavio je Ganeš, "također trebao svoju vahanu. Ali, problem je bio u tome što nitko nije znao što bi to bilo, a sve posebne životinje su bile više-manje zauzete. Trebao nam je znak, dar s neba, nešto što bi jasno ukazivalo daje upravo to moja vahana..."

"I stigao sam ja! Izravno s neba!" ubacio se Mušika smijući se.

"S neba - doslovce!" potvrdio je Ganeš.

"Ali, nije ti bilo lako...", kimao je glavom Mušika.

"Nije, doista nije", kroz smijeh je nastavio Ganeš. "Bio si jedan nezgodan štakor, a trebalo te je dozvati k pameti..."

Kad se Kronča pojavio, Ganeš je privremeno boravio kod Parashare, budućeg oca jvotisha. To jest, bilo je to jedno od ranijih utjelovljenja tog mudraca. Šiva i Parvati su bili zauzeti jednom od svojih čestih ljubavnih rituala. Čuvši za Krončin dolazak, a u nemogućnosti da prizove Šivu, Parashara se požalio Ganešu. U svemiru je nastala pukotina kaosa, a razmjeri uništavanja su postajali preveliki. Nešto se moralo učiniti.

Možda to još nije bio njegov posao, ali Ganeš je tada bio mlad, pa mu je ukroćivanje pobješnjelog štakora veličine planine predstavljalo pravi izazov! Isprva gaje malo kopkala činjenica da se slonovi boje miševa. No, budući daje on samo imao slonovsku glavu, a ionako nije bio običan stvor, pristupio je tom problemu na drukčiji način.

Razmišljao je o namamljivanju u neku "mišolovku", ali nije se mogao sjetiti ničeg dovoljno velikog da bi Kronča stao u takvu stupicu. Zbog toga je iskoristio svoju sposobnost povećavanja (a tu je morao zadovoljno dodati da mu je pritom dobro poslužila Kuberina gozba i sva ona hrana koju je pojeo!) te prerastao Kronču. Međutim, čak ni tada ga nije mogao uhvatiti. Kronča je bježao i pri tom radio još više štete nego ranije. Stvari se nisu dobro razvijale i Ganeš je potražio pomoć.

Usprkos tome što je znao da ne smije prekidati Šivu i Parvati, ipak je to učinio u mislima. Obratio im se iznutra, moleći za pomoć. No, umjesto nekog savjeta ili konkretne akcije, od roditelja je primio jednu jedinu zraku svjetla. Bila je to duga i savitljiva zraka koja se prigodno smotala u njegovu ruku. Isprva nije znao što da s njom učini, a zatim je shvatio: Parvati i Šiva su mu poslali oružje pomoću kojeg će ukrotiti pobješnjelog Kronču!

Vratio se k njemu i pronašao ga kako ga lukavo promatra skriven iza nekog brda. U međuvremenu je potamnio još nekoliko sela i dva grada. Došlo je vrijeme za osvetu! Zraka svjetla u Ganešovoj ruci, potekla od njegovog božanskog oca i majke, reagirala je na njegove misli. Jednostavno ju je izbacio iz ruke, poput omče ili lasa. I doista, poletjela je prema zbunjenom Kronči i omotala mu se oko vrata.

Osim što je sada bio zauzdan, Kronča je bio i omamljen zbog toga što je paša - tako se inače zove to moćno Ganešovo oružje kojima može zauzdati i najsnažnije protivnike - svjetlila toliko jako da nije ništa drugo vidio. Paša je zasjenila Sunčev sjaj, ali je učinila i više od toga: zasjenila je i Krončine misli, potpuno ih umirila, a Kronča je konačno pronašao trenutak mira i spokoja.

Umjesto da se bori i otima, Kronča se potpuno prepustio svojoj sudbini. Štoviše, nekako je znao da je jedan dio njegovog života završio, a da sada počinje drugi, možda mnogo bolji i važniji od onog što je ikada zamišljao.

Zbog toga je smireno i pokorno gledao Ganeša kako mu prilazi, ne pokazujući ni najmanju želju za bijegom. Štoviše, iako je Ganeš bio i za njega neobično stvorenje, osjećao je

nazočnost snage i mudrosti koju nije nikada do sada osjetio. Možda je to bio utjecaj paše, ali Kronča je odjednom shvatio da je pronašao svoju životnu zadaću.

Prije nego što je Ganeš mogao bilo što reći, Kronča je zavapio: "Želim ti služiti! Želim svoj život posvetiti tebi!"

Pomalo zbunjen, jer je očekivao otpor, Ganeš je zapitao Kronču: "A kako ćeš mi služiti? Što ti možeš učiniti za mene?"

Sada se Kronča našao na mukama. Isprva je želio reći da će mu pjevati ili tako nešto, ali se odmah sjetio da je tu sposobnost izgubio te da je više neće nikad povratiti. Umjesto toga je rekao: "Ja ću te... nositi! Nosit ću te kuda god ti budeš poželio. Nema smisla da stvorenje tvog statusa dolazi samo. Bit ću tvoje vozilo, tvoja vahana!"

I, kao što sada već znate, tako je i bilo. Ganeš je prihvatio Kronču kao svog vjernog pomoćnika, glasnika i suradnika.

Doduše, početak njihove suradnje nije prošao bez teškoća, ali taj dio priče ću prepustiti njima dvojici...

"Nije me mogao nositi, jadnik!" kroz smijeh je pričao Ganeš.

"Pa dobro," bunio se Mušika, "tko bi tebe nosio, pogledaj se koliki si!"

"Nisi ni ti bio mišić, Mušika moj!"

"A niti ti nisi bio baš slonić, Ganešiću!"

Zbunjeno sam slušao kako se dva neobična prijatelja međusobno zadirkuju. U tom su trenutku bili tako slatki, kao daje iz njih isijavala sama nježnost i ljubav. Ipak, morao sam ih prekinuti pitanjem. "I što ste onda učinili? Kako ste riješili taj problem?"

"Pa," odgovorio je Ganeš, "morao sam ga naučiti vještini smanjivanja i povećavanja."

"Isprva sam pokušavao nemoguće", nadovezao se Mušika. "Pokušavao sam postati sve veći i veći da bih nosio Ganeša. Ali, kako sam ja bivao snažniji, tako je on, vragolan jedan, postajao sve teži i teži. Na poslijetku sam pokleknuo pod njm i molio za milost jedva dolazeći do daha." Mogao sam zamisliti taj prizor. "Jadni Mušika!" rekao sam suosjećajno.

"Ah, nisam tada još..." rekao je Mušika.

"...bio Mušika", dopunio ga je Ganeš. "Mušika je postao kad se naučio smanjiti. Rekao sam mu da ja ne mogu postati lakši i da će se ugušiti ako se ne smanji..."

"Nisam mu vjerovao nego sam mislio da ću tako još više patiti pod njegovom težinom..." pričao je Mušika...

"Ali, kad je konačno popustio..." ubacio se Ganeš, a Mušika nastavio: "...pretvorio sam se u malog mišića, i izvukao ispod njegovog teškog tijela, koristeći nabore kože i odjeće. Mušika je uspio tamo gdje Kronča nije!"

"Mogao mi je sasvim lijepo pobjeći tada", rekao je Ganeš. "Ne bih uopće vidio kuda se zavukao. Ali, nije. Ostao je i..."

"...postao Mušika!" završio je Mušika ponosno.

Toga dana mi je taj par stvorenja s onoga svijeta ispričao još o tome kako je Mušika iliti Kronča, zavisno od veličine, savršeno svladao vještinu smanjivanja i povećavanja, tako da je u tome nadišao i samog Ganeša. Štoviše, to je postala njegova umjetnost, njegova vještina kojom zadivljuje sve one koji za nju saznaju, a ponekad čak i svog dragog Ganeša. Mušika će pronaći put kroz najveću prepreku; pobjeći će najstrašnijem neprijatelju, sakriti se od nevolje, ali i postati ogromni i zastrašujući Kronča kad god to situacija bude zahtijevala. Pitao sam ga, prije nego je otišao, da li mu nedostaje njegov život kao gandharve, da li ponekad čezne za glazbom i pjesmom? Mušika je, ne bez sjete, priznao daje to istina i dajako voli slušati dobru glazbu kad god za to ima prigodu. Često zajedno plešu, on i Ganeš, a ponekad i podučavaju plesu.*

Ali, Mušika je odlučno rekao kako svojim najvećim postignućem smatra služenje Ganešu i da se nijedna pjesma, koju je ikada ispjevao dok je bio Kronča u Indrinom raju, ne može usporediti s ljepotom, skladom i smislom koji osjeća kad nosi svoga gospodara u

* Ovo me doista iznenadilo. Poduka u plesu? Ali, kao što ćete vidjeti u jednoj od sljedećih priča, upravo je to spasilo jednu princezu od smrti! Osim toga, nekoliko Ganešovih imena ukazuje na glazbu i ples kao važne u njegovom životu. Tako ga, između ostalog, zovu Nadapratitišta - onaj koji voli zvuk (glazbu); Kirti - gospodar glazbe; Svarup - onaj koji voli ljepotu ili Kaveša - gospodar pjesnika. U tom svjetlu nije neobično što mu kao vahana služi jedan bivši gandharva!

najdalje kutke svemira, kroz mnoge dimenzije i svjetove. To mu vjerujem, punim srcem i dušom.

Kad su nestali te večeri, dugo sam razmišljao o svemu što sam čuo. Svakojake misli prolazile su mi umom. Kasnije sam iz drugih izvora saznao da Mušiku često smatraju simbolom nekontroliranih želja koje je Ganeš "ukrotio". Također, neka tumačenja govore o tamnoj strani Mušike koji se - "množi poput miševa u tami", ako mu se ne stane na kraj. No, takva tumačenja su besmislena u svjetlu čiste i jednostavne želje za služenjem koju je Mušika pokazao Ganešu još dok je bio Kronča. A i u njegovoj želji da mu život ima smisao, nalazim veliku poduku, kao i u činjenici da ga je konačno spasila omča napravljena od zrake svjetla proizašle iz božanskog izvora. Ima tu još stvari za porazmisliti, poput Vamadevine dogovorne kletve, Indrinog odbijanja da pusti Kronču i strukture same Svare, raja, iz kojeg je Kronča želio otići usprkos njegovom nebeskom blještavilu. Kako takvu motivaciju možemo nazvati niskom ili nepotrebnom? Ne, Mušika ima svoje mjesto pokraj Ganeša i to mjesto nije negativno, već savršeno nadopunjava onu tajanstvenu mudrost koja nepogrešivo dopire do svačijeg srca čim se u igri pojavi Ganeš!

Jednom smo tako došli i do ljubavi. Onako usput, na izgled slučajno. Naravno, mene je zanimala ljudska ljubav, ali je Ganeš uspio cijelu priču skrenuti u sasvim drugom smjeru. Već sam otprije čuo da ima dvije žene. Znao sam i njihova imena: Buddhi i Siddhi. U tim starim pričama, a očigledno i u životima stvorenja koja pripadaju nekim drugim dimenzijama postojanja, ljubav i njezini izrazi uvijek su nekako umnoženi. Za nas ljude, barem u ovome času, ljubav je jednina. Jer ako nije, čini nam se da se nekako osipa, da nije toliko vrijedna. Međutim, kao što je to jedan pjesnik lijepo rekao: ljubav je jedina stvar na ovome svijetu koja se povećava onda kad se dijeli. Iz nekog, čak i nama ljudima nepoznatog razloga, mi smo to zaboravili pa nam ljubav u množini izgleda neprimjereno, nemoralno, pa čak i pomalo perverzno.

Ali, kao što ćete vidjeti, priča je počela, tekla i završila u sasvim drugom ozračju, pa je pitanje ljubavi, jednine ili množine, sasvim zaboravljeno, a u prvi plan je došla vječna dvojba oko načina na koji svjesna stvorenja provode svoj život. Jesu li u tome samostalna ili nisu? Postoji li slobodna volja ili je sve već odavno odsanjano i izvršeno, a mi poput lutaka u kazalištu plešemo po unaprijed predviđenoj koreografiji, bahato sami sebi pripisujući slobodu izbora? Zasiurno ste barem jednom u životu razmišljali o tom pitanju. Vjerojatno je, međutim, da niste došli do konačnog odgovora. Jednako je tako vjerojatno da vam nikada nije palo na um da čak i bogovi raspravljaju

O tom istom pitanju, iznoseći argumente za obje mogućnosti, baš kao što to čine i ljudi.

Evo kako je izgledala jedna takva rasprava. Za razliku od sukoba mišljenja među ljudima, bogovima su na raspolaganju mnogobrojni načini trenutnog dolaska do istine, čak i ako nakon toga ne promijene stav od kojeg su krenuli!

I koliko god to izgledalo neobično, upravo je jedna takva rasprava omogućila Ganešu da službeno osvoji svoje dvije ljubavi, Buddhi i Siddhi.

Bio je to skup povodom... zapravo nije ni važno kojim povodom, ali dogodilo se da su se na okupu našli svi junaci starih priča i mitova. Bilo ih je mnogo, ali su za ovu priču najvažniji Parvati i Šiva, Ganešovi roditelji, te Skanda*, Ganešov brat; Višnu i njegova supruga Lakšmi; Brahma sa mudrom Sarasvati i prelijepom Gajatri te bog smrti Jama i njegov pomoćnik, pticoliki Ćitrugupta.

Višnu i Šiva su nekako tradicionalno na suprotnim stranama barem što se tiče većine bitnih filozofskih

1 duhovnih pitanja. To ne znači da je jedan od njih u pravu, a drugi nije. Obično to samo znači da zastupaju dva različita gledišta koja otkrivaju dva različita lica istine. Tako je Višnu ovaj put spomenuo svog oca Narajanu koji je ionako zaslužan na nastanak svega

* Skanda mu je samo jedno od imena. Ponekad ga zovu još i Kartikeja ili Subramanja.

Moguće je da sam na drugim mjestima u knjizi uporabio ta imena.

Slomljena kljova

što postoji. Narajana zapravo sanja naš svemir, sanje na neki način već odsanjan, a likovi u tom snu nipošto nemaju svoju zasebnu autonomiju, pa je stoga priča o slobodnoj volji samo tlapnja uobraženog ega koji ne razumije svoj izvor.

"Hm, nisam baš siguran u to", suprotstavio se Šiva tom mišljenju. "Mislim da ne cijeniš dovoljno vlastitog oca, Narajanu. Ne bi on stvorio lutkarski svemir. Narajana nema veze s odlukama svojih stvorenja. Odnosno ima, baš kao što ima veze s mojom željom da zagrizem jabuku..." I rekavši to, Šivaje doista zagrizao u jabuku, na iznenađenje mnogih koji su ga vrlo rijetko vidjeli da bilo što jede.

Parvati mu se umilno nasmiješila i privila uz njega. "Moja ljubav prema Šivi nije Narajanina", rekla je. "Nije mi je on usadio, jer mi je on ne može ni oduzeti!"

"Ali," umiješala se Lakšmi, "kako to zapravo znaš? Moglo bi biti da ti se čini kako nešto želiš i odlučuješ, a zapravo je i taj proces odlučivanja unaprijed usađen u tebe!"

"Hm, hm..." zagundao je Brahma. "Moždaje ijedno i drugo u pitanju. Možda postoje stvari koje je Narajana već odsanjao, koje se ne mogu promijeniti..."

"...a ima i onih koje nisu takve, već su ostavljene ljudima i drugim stvorovima da ih promijene", nadopunila ga je Gajatri, pjevnim tonom, dok joj se mudra Sarasvati nasmiješila.* Tišinu koja je nastala nakon tih riječi prekinuo je Jama. "Samo je jedna stvar sigurna na ovome svijetu", rekao je. "Sve stoje rođeno, mora i umrijeti. Ostalo se može i ne mora dogoditi..."

* Ako se pitate tko su Sarasvati i Gajatri, strpite se do jedne od sljedećih priča. Tamo ćete saznati sve o njima i njihovom odnosu. Za sada je dovoljno reći da su one Brahmine družice. Naravno, bilo je tu još izrečenih mišljenja, ali sva se mogu svesti na te tri mogućnosti. Prva kaže da je sve već unaprijed određeno; druga da ništa nije određeno i da se sve može promijeniti i treća, da ima stvari koje su određene, kao i onih koje nisu. Rasprava je bila živa i strastvena. Rijetko je tko mogao ostati ravnodušan prema ovako važnom pitanju.

Naravno, i Ganeš je bio ovdje, pažljivo slušajući što se govorilo. U to vrijeme on više nije bio tinejdžer, ali ne bi se moglo ni reći daje bio potpuno odrastao. Bio je mlad i - a to je vrlo važno za ovu situaciju - zaljubljen u dvije prekrasne mlade djevojke. Kao što sam napomenuo u uvodu ove priče, nemojte razbijati glavu s tim kako se može biti zaljubljen u dvije djevojke. Ganeš može, a možda možete i vi, samo si niste dali prigodu za tako nešto. U svakom slučaju, osim što je bio zaljubljen, Ganeš je polako počeo ostvarivati svoju životnu zadaću: uvodio je red u svemir. Pitanje predodređenosti i slobodne volje možda nije najhitnije, ali je zasigurno vrlo važno, te postavlja ili ruši temelje mnogih drugih zakona koji i te kako utječu na stanje svemira.

Mora se spomenuti da je u ovom slučaju važan činitelj bio i Ganešov brat Skanda. Ne toliko za rješenje pitanja slobodne volje, koliko za rješenje pitanja ljubavi dotičnih djevojaka.

Pomalo mi je žao što tu priču spominjem usput, u okviru ove, ali tako je nekako ispalo, pa onda neka bude.

Naime, Skanda, moćan i snažan ratnik, po svemu tjelesno nadmoćan Ganešu, a osim toga i stariji među njima, također se zagledao u Buddhi i Siddhi, sestre blizanke neviđene ljepote i privlačnosti. Braća su otvoreno razgovarala o tom problemu, pa su ga čak pokušala riješiti na klasičan način "jedna meni, jedna tebi". Međutim, usprkos svim našim očekivanjima,

sestre su bile te koje su takvo rješenje odbacile kao potpuno neprihvatljivo. Nisu se željele razdvajati ni po koju cijenu. Kud ide jedna ide i druga, pa je umjesto podjele preostalo samo rješenje "jednom dvije, a drugom nijedna".

Skanda i Ganeš su već željeli iznijeti taj problem pred majku i oca, ali do sada za to nisu imali prigode. Ali, kad se povela rasprava o slobodnoj volji i predodređenosti, Ganeš je uočio prigodu da barem predstavi izabranice svog (i bratovog) srca svojim roditeljima. Naime, Buddhi i Siddhi ne samo da su bile prelijepe već su imale sposobnost koja do sada nije viđena među ljudima: mogle su sa stopostotnim učinkom predviđati budućnost!

"Postoje dvije sestre, Buddhi i Siddhi," ubacio se Ganeš, "koje predviđaju budućnost. Može ih se testirati - one uvijek znaju unaprijed što će netko reći."

"Znaju li?" zapitao je Šiva sumnjičavo, budući da je takva sposobnost bila potvrda predodređenosti i pobijala njegov stav o slobodnoj volji.

"Koliko sam ja uspio vidjeti, doista to znaju", nastavio je Ganeš, na izgled nezabrinut što se nehotice suprotstavio ocu. "Ali, bilo bi zanimljivo to provjeriti. Nositeljice takve sposobnosti mogu pružiti odgovore na vašu raspravu."

Cijela se družina složila s tim da bi takvo što bilo vrlo zanimljivo i... nije prošlo dugo i Buddhi i Siddhi su se našle oči u oči s gomilom božanstava koja su ih znatiželjno promatrala. Na tom je mjestu Ganeš prekinuo svoju priču i uhvatio se za srce. "Znaš, još i sad se sjećam kako mi je tada srce lupalo!"

"Bio si očigledno vrlo uzbuđen!" rekao sam.

"Uzbuđen?! Ma bio sam izvan sebe! Kad su otišli po Buddhi i Siddhi, požalio sam istoga trenutka što sam to učinio na taj način. Mogao sam ih pozvati sam i predstaviti majci i ocu. Ovako..."

"Hm..." nisam znao što bih rekao.

"Riskirao sam, razumiješ li. Riskirao sam mnogo toga. Jer, moglo se dogoditi da se djevojke ne pokažu dostojnima rješenja ovoga problema, a to bi značilo da neće biti dovoljno cijenjene u društvu bogova. Meni to ne bi smetalo, ali status je status, mišljenje je mišljenje. Trebao mi je blagoslov Parvati i Šive prije nego se za njih službeno vežem. A nisam znao kako će sve na kraju završiti!"

"Pa, da, bacio si ih u vatru. Ali, vidim daje sve bilo u redu. One su postale tvoje žene."

"Jesu, da, ali moglo je biti drukčije..."

"Zar je doista moglo?" upitao sam lukavo se smješeći.

Ganeš je zaustio nešto reći, a onda je shvatio da se radi o trik pitanju. Zaprijetio mi je prstom kroz smijeh: "Nemoj moja oružja iskušavati na meni! Vratit će ti se stotruko!"

U to nisam sumnjao. Već mi se vratilo, na čemu sam beskrajno zahvalan!

Ipak, morao sam još nešto pitati, tek toliko da si razjasnim stvari.

"Zašto je bio važan blagoslov? Pa, ni Parvati nije dobila blagoslov svoga oca za vjenčanje sa Sivom. Ponekad moraš slijediti zov svog srca, bez obzira na sve."

"Naravno", potvrdio je Ganeš. "Ne bih ja od njih odustao da tada nisu uspjele dokazati svoju vrijednost. Ali, bilo bi nam mnogo, mnogo teže, zar ne? Slijediti

Slomljena kljova

srce, to da, ali ako se može, slijediti ga putem s najmanje prepreka!"

Mudrica je on, taj moj Ganeš. Pametna mudrica.

Test je bio zamišljen na sljedeći način: jedan od bogova će izgovoriti neku rečenicu, po vlastitoj volji i izboru, a Siddhi će je, prije nego što je izgovorena šapnuti Ćitrugupti, Jaminom glasniku, koji je slovio kao najneutralniji svjedok svemu što se događa u životima ljudi pa i bogova. Nakon što rečenica stvarno i bude izgovorena, Ćitrugupta će posvjedočiti da li je ona istovjetna onoj koju je prethodno čuo od Siddhi.

Prvi se testiranja prihvatio Višnu. Izrekao je tri rečenice, i sve tri je Siddhi prethodno šapnula Ćitrugupti. Nije pogriješila ni u jednoj riječi, ni u jednom slovu.

Bogovi su bili zadivljeni dok su, s novo pronađenim poštovanjem, promatrali dvije sestre koje su im se dražesno smješkale. Višnu je radosno govorio kako je sada očigledno daje on bio u pravu! Djevojke na neki način, čak i njemu nepoznat, od Narajane dobivaju informaciju o razvoju sna koji mi zovemo naša stvarnost. I stoga, eto, znaju unaprijed što će netko izgovoriti.

Ganeš je bio ponosan na njih. Srce mu se malo smirilo, ali gaje brinuo izgled lica njegova oca. Šiva nije bio tako uvjeren u njihovu sposobnost. "Ne kažem da ste u dogovoru, ali možda djevojke samo čitaju misli. Dopustite meni da pokušam."

Šivinu rečenicu "nije moguće znati unaprijed što će reći bog Šiva jer je on slobodan od bilo kakve vezanosti", Siddhi je bez previše razmišljanja šapnula Ćitragupti, a ovaj je potvrdio daje rečenica ispravna i bez pogreške unaprijed predviđena!

Višnuov tabor je počeo klicati, slaveći Buddhi i Siddhi kao najveći dokaz veličine Narajane, vječnog snivača koji upravlja životima svega što postoji. Ali, njihovu je buku prekinula Parvati.

"Stanite, stanite. Za sve postoje objašnjenja. Evo izazova za naše proročice. Neka glasno kažu što će moj suprug Šiva sljedeće reći, tako da ih svi čuju!"

Ganešu je srce povenulo. Ah, majko, pomislio je, zar ti sve moraš znati! Ali, uzalud je brinuo za svoje ljubavi. One su bile spremne na sve i toga su dana podnijele sve testove kojima su bile izložene. Između ostalog, to su učinile za njega i njihovu međusobnu ljubav, kako su mu kasnije, mazeći ga, priznale.

Parvatin je prijedlog najprije naišao na neodobravanje. "Zašto da čuju svi?" pitala je Lakšmi. "Zar ne vjeruješ Ćitragupti?"

"Nije stvar u vjerovanju Ćitragupti", ubacila se sada Sarasvati. "Razumijem što Parvati želi reći. Ako je sve unaprijed predodređeno, onda je svejedno da li to zna samo Ćitragupta ili svi mi."

Višnu je malo o tome razmišljao, a zatim pristao. "U redu", rekao je. "Ako je predodređeno, predodređeno je. Neka svoje proročanstvo kažu glasno i pred svima."

Buddhi i Siddhi sada su približile glave jedna drugoj, očigledno se dogovarajući oko nečega. Sve su oči bile uprte u njih kad je Buddhi progovorila. "U redu, ako tako želite, tako će i biti. Ali, prije toga ćemo ipak nešto šapnu ti Ćitragupti."

Nitko nije vidio nikakav razlog da se taj uvjet ne ispuni, pa je Šiva željno očekivao proročanstvo o njegovoj sljedećoj rečenici. Vrlo je brzo shvatio na što Parvati cilja i jedva je čekao da opovrgne Višnu ovu teoriju.

Siddhi je prišla Ćitragupti i nešto mu poduže šaptala na uho, a zatim je nakon nekoliko trenutaka dramatične tišine objavila proročanstvo o budućoj Šivinoj rečenici: "Slobodna volja je zakon koji upravlja svemirom i to je poklon stvoritelja svim svjesnim stvorenjima - tu će rečenicu izreći božanski Šiva."

Čuvši što je Siddhi izgovorila, Šiva je duboko uzdahnuo, a usne su mu se razvukle u obešenjački smiješak. I on je pričekao trenutak, dajući do znanja svima daje svjestan dramatičnosti situacije.

Ganeš se uhvatio za glavu. Ah, kako će se njegove Buddhi i Siddhi iz toga sad izvući? Jasno je što će se dogoditi: nema šanse da Šiva sad izgovori baš to!

A Šiva je, uz slavodobitan smiješak, rekao: "Ne postoji ljepša, pametnija i mudrija družica od moje voljene Parvati, koja tako dobro poznaje sve zakone svemira!"

I dok se iz Višnuovog tabora začuo uzdah razočaranja, Šivine pristalice su kliktale od veselja. Za samog Višnu to je bilo malo previše, pa se najprije smrknuo, a onda razljutio. "Tu nešto nije kako valja", povikao je ustajući. "Ove djevojke očigledno nisu u kontaktu s Narajanom. Da jesu, ovo se ne bi dogodilo! Varalice i lažlj ivice!"

"E, tu su mi stvarno klecala koljena", uvjeravao me Ganeš. "Višnu se stvarno razljutio i posegnuo za svojom ubojitom čakrom. Kunem se, želio ih je ubiti na licu mjesta! Već je držao

čakru u ruci, a ja sam bio spreman baciti se između njega i djevojaka. Suprotstavio bih mu se, časna riječ. Ali, ne znam da li bih ih uspio spasiti. Bilo me doista strah. Da ih je ubio... Pa, svemir bi izgledao sasvim drukčije. Istina, moj bi ih božanski otac možda mogao oživjeti, ali za to bi trebao imati dobre razloge. Ja sam još bio mlad i ni

A.P. Kezele

izdaleka nisam imao takvu moć uvjeravanja kao što imam sada. Nisam siguran da bi ih mogao spasiti."

"Ali, to se nije dogodilo, zar ne?"

"Ne, srećom se nije dogodilo. Prije nego je Višnu stigao zamahnuti, Jama, bog smrti, mu je zaustavio ruku. Prišao mu je brže od ikog drugog i nešto šapnuo na uho. Višnu se odjednom umirio i počeo se smijati!"

Sada je mene osvijetlila zraka svjetla: "Znam što se dogodilo! Siddhije Ćitrugupti prije Šivinog testa šapnula sve točno tako kako se dogodilo! I svoju prvu rečenicu, ali i Šivinu namjernu promjenu, zar ne? Djevojke su ipak znale sve unaprijed i to su rekle Ćitrugupti, a Jama je znao sve što je znao Ćitrugupta i...!"

Ganeš je kimao glavom smiješeći se. "Da, točno tako se dogodilo. Štoviše, Ćitrugupta je potvrdio da su djevojke predvidjele sve do u detalje, uključujući i Višnu ovu reakciju. Nevjerovatne su, zar ne?"

"Da, doista nevjerovatne...", potvrdio sam, ali sam se istodobno i namrštio.

"Stoje?" upitao me Ganeš.

"Ali, ali... zar je tome baš tako? Zar nije..." zvučio sam zbunjeno. I vi biste bili, vjerujte mi, da ste pola života proveli podučavajući ljude u vrijednost i postojanje slobodne volje, a sad odjednom čuli prekrasnu priču koja to opovrgava i to iz ustiju svog vlastitog učitelja od kojeg ste to naučili!

"Zar nije... što?" Ganeš se pravio lud iako je dobro znao što me muči.

Budući da nisam odgovorio i dalje lomeći glavu na nemogućem pitanju, Ganeš se smilovao.

"Pričekaj malo", rekao je. "Baš kao što ni prvi zaključak nije bio ispravan jer je donesen na osnovi nepotpunih podataka, jednako je tako i s ovim drugim zaključkom. Stvarnost je slojevita, kako su to toga dana zorno pokazale bogovima moje drage Buddhi i Siddhi..."

I dok su Višnu i ostali slavili čestitajući sami sebi i govoreći svima kako su djevojke sve znale i kako je svemir ipak predodređen, Brahma je mudro zatražio tišinu.

"Mislim da opet brzate", rekao je mudro. "Ima tu više od onog što se na prvi pogled čini.

Meni se čini da se ne radi o jednostavnoj podjeli predodređeno/slobodno..."

"Tako je", ubacila se Sarasvati, jedna od njegovih družica. "Vjerujem da su nam Buddhi i Siddhi danas pokazale nešto vrlo vrijedno, ali da mi to još uvijek ne razumijemo u potpunosti. Također vjerujem da će nam one same objasniti u čemu je stvar. Jer, onaj tko posjeduje takvu vještinu, mora je znati i objasniti, zar ne?"

Na neki način, bio je to izazov postavljen pred djevojke, ali je istovremeno bila i zamolba za objašnjenjem. Ne događa se svaki dan da Sarasvati, boginja mudrosti i znanja, u ime svih bogova, zamoli nekog za poduku. A Buddhi i Siddhi su doživjele tu čast! Ne treba ni spominjati da se Ganešov rizik mnogostruko isplatio. Ni u svojim najluđim snovima nije zamišljao da će nazočiti takvom prizoru. Njegove ljubavi podučavale su bogove! Tko će se nakon toga usuditi reći da nisu dostojne partnerstva s božanskim sinom!

"Evo kako stoji stvar sa slobodnom voljom i predodređenim svemirom", počela je Buddhi obraćajući se svima. "Postoje obrasci u Narajaninom snu, kao što govori poštovani Višnu. On je sasvim u pravu u svezi toga."

Višnu je zadovoljno kimao glavom, čuvši pohvalu svom stajalištu.

"Ali," nastavila je Buddhi, "ti su obrasci složeni. Toliko složeni da postaju svjesni svog vlastitog postojanja."

Na to su i Buddhi i Siddhi značajnim pogledom prešle preko okupljenih. Nije među njima bilo nikog tko nije shvatio da govore upravo o njima, o bogovima, zakonima prirode, toliko složenim da posjeduju svoju vlastitu osobnost i svjesnost o sebi i drugima.

"Evo kako zapravo stoje stvari", rekla je sada Siddhi. "Ako nema buddhi, obrasci preuzimaju stvar u svoje ruke. Kad se čovjek probudi, on dobiva siddhi i postaje sposoban djelovati po svojoj volji. Neprobudeni čovjek nema tu sposobnost."

Siddhi se sada okrenula prema Šivi: "Tek kada je Šiva saznao što će navodno reći, on je to mogao izmijeniti. Da bi to mogao, najprije je morao dobiti buddhi..."

"...a tek nakon toga siddhi." dovršila je rečenicu Buddhi.

"Siddhi, sposobnost, ne pripada onome tko nije budan", nastavila je Buddhi. "Onaj koji spava je poput lista u vodi, nošen bujicom do neizbježnog cilja. Malo što takav može učiniti nesvjestan onog što ga nosi, nesvjestan pitanja i odgovora, nesvjestan ničega osim onoga što se trenutno nalazi u njegovom umu."

"U trenutku buđenja," preuzela je poduku Siddhi, "a to je dobivanje znanja, počinje sposobnost djelovanja. Međutim, postoje i dublji obrasci koji tada preuzimaju stvar u svoje ruke. Čovjek misli da je slobodan, ali zapravo je njegova sloboda ograničena. Zato je bilo moguće predvidjeti što će Šiva učiniti kad sazna naše 'predviđanje'. On je zapravo dobio malu buddhi, malo buđenje. A ono je ograničeno u svojoj naravi."

Svi bogovi su šutjeli i razmišljali o nevjerojatno mudrim riječima koje su izrekle ove dvije djevojke. Ganeš je, naravno, pucao od ponosa! I upravo je on

* Ako već negdje nisam napomenuo, riječ buddhi znači budan, a riječ siddhi sposoban. To jest, sada znate odakle naslov ovoj priči - "Budna i Sposobna"!

bio taj koji je prekinuo tišinu pitanjem koje je bilo važno za sve: "Ima li konačnog buđenja, o poštovane? Postoji li mogućnost da netko učini nešto što ni vi ne možete predvidjeti; netko tko je potpuno slobodan?"

Buddhi i Siddhi su se okrenule prema Ganešu i nasmijale se zavodljivo. Bio je to, bez ikakve sumnje, smiješak pozivanja, koji nije promaknuo Parvati, Ganešovoj majci. Ali, odgovor je bio u kontrastu s onim što su govorila njihova tijela, posebice oči. "Postoji takvo buđenje, o moćni Ganešu. Onaj koji nas posjeduje, posjeduje tu slobodu i tada nitko ne upravlja njegovim djelatnostima. Čak ni uzvišeni Narajana više ne upravlja tim dijelom svog vlastitog sna."

"I to je bilo to", rekao je Ganeš. "Ako sam imalo sumnjao do tada, u tom trenutku sam znao da one pripadaju meni! Znao sam i gotovo!"

A zatim je krenuo ispričati mi priču o tome kako je na posljetku riješio sukob sa Skandom. Jer, naravno, i Skanda je bio tamo. Možda nije sve razumio što je bilo rečeno, ali i on je zadivljeno promatrao dvije prekrasne ljepotice koje podučavaju bogove istini o zakonima svemira. Ni on nije mogao odoljeti njihovoj privlačnosti.

Nakon toga što se dogodilo, ni Parvati ni Šiva nisu imali nikakvog prigovora da Buddhi i Siddhi postanu žene jednog njihovog sina. I sad, kao što sam već napisao, pomalo mi je žao što taj dio priče spominjem usput, ali eto, Ganeš je nadmudrio svog brata na sebi svojstven način. Parvati i Šiva su mudro prepustili sinovima da sami odluče, a Skanda je odmah, u svom stilu, predložio natjecanje. Ganeš je lukavo pristao, predlažući da to bude trka oko svijeta.

Skanda je bio uvjeren da će, moćan i snažan kakav je već bio, bez

muke pobijediti nezgrapnog Ganeša. Ali, još dok je on zamicao za prvo brdo, Ganeš se mirno otputio do majke i oca, obišao oko njih - jer oni jesu svijet - i proglasio se pobjednikom! Ni Šiva ni Parvati, kao ni Buddhi ni Siddhi, nisu imali nikakvih primjedaba na Ganešovu pobjedu, pa je Skanda, usprkos rekordu postignutom u dugom i brzom trčanju, danima kasnio na bratovo vjenčanje.

I dok mijе Ganeš pričao tu dogodovštinu, koju mijе, uzgred rečeno, već jednom ispričao, ja sam razmišljao o Buddhi i Siddhi. Bože moj i Boginjo, koliko lije opet simbolike u toj priči!

Ako se samo vratim natrag na pitanje ljubavi, odjednom se nešto što gotovo izgleda kao božanska izopačenost i neumjerenost - to s dvije djevojke i zaljubljenosti u njih - pretvorilo u najveću mudrost svih vremena! Naravno da ne možeš djelovati ako nisi budan! Naravno da ne možeš biti budan ako ne djeluješ! Znati nešto o Narajaninom snu i što mi radimo u njemu dio je Buddhine zadaće. Zatim na pozornicu dolazi Siddhi - mudro djelovanje na osnovi toga znanja. Ah!

Misleći o tome, promatrao sam Ganeša koji mi je upravo pričao kako je napravio krug oko svojih roditelja Šive i Parvati, prelazeći tako cijeli svijet, dok je njegov snažan ali ne toliko mudar brat Skanda doslovce jurio preko mora i planina, samo da bi zakasnio na bratovo vjenčanje s dvije ljepotice! Ah, kakav sretnik!

Međutim, Ganeš je primijetio da ga baš ne slušam, pa je zastao, ili je možda "čuo" moje misli što ne bi bilo prvi put. "Slušaj ti," rekao je polušaljivo, "ja ti ovdje pričam priče za koje bi drugi mnogo dali, a ti ne paziš, ha?"

Raširio sam dlanove prema njemu i lagano se naklonio. "Ispričavam se, samo sam ti se divio..."

Osjetio sam njegov prodorni pogled na sebi. Trajao je nekoliko sekundi, a onda je rekao: "No dobro, samo da ti jedna stvar bude jasna. Cijela ta priča s mojim vjenčanjem s Buddhi i Siddhi je bila drama. Obljubio sam ih mnogo ranije. Bile su moje prije nego što smo jedno drugom - hm, i trećem - ponudili svoje zavjete."

Nisam ga odmah shvatio. Tek nakon nekog vremena mi je sinulo da on nije govorio o nekoj vrsti pronevjere tradicije. Nije želio reći da ih je osramotio vodeći ljubav s njima prije službenog braka, niti se hvalio svojom muškošću i neodoljivim šarmom. Na svoju sramotu, moram priznati da sam upravo to pomislio kad sam čuo rečenicu koju je izgovorio. Ali, opet me posramio! On je zapravo želio reći da su Buddhi i Siddhi njemu pripadale oduvijek. Rodio se s njima - to je njegova bit, njegovo srce. Budno i sposobno za sve, što god se može poželjeti ili pomisliti.

Ganeš. Budan i sposoban.

011 / ora li se volja bogova uvijek ispuniti?" c/ I V/Ni sam ne znam zašto sam postavio to pitanje, ali eto, jesam. Bilo je to negdje nakon priče o Buddhi i Siddhi, pa sam vjerojatno podsvjesno razmišljao o slobodnoj volji i predodređenosti - ako mi to može poslužiti kao opravdanje. Iz Ganešovog pogleda sam shvatio da slijedi još jedna pouka na njegov način. No, prije toga me morao malo "okrenuti" oko moje gluposti.

"A što ti misliš, mora li se?" upitao je još malo suživši oči.

"Pa..." zaustio sam, ali me on odmah prekinuo.

"Eh, da te sad čuju moje Buddhi i Siddhi! Mislim da bi se uhvatile za glavu!"

Očigledno, već je i kolebanje s moje strane bilo dovoljno za užasavanje nad mojim neznanjem!

Možda me to ponukalo da razmišljam bistrije, a možda sam samo još više potonuo u maglu nerazumijevanja. Ali, odjednom sam pomislio da razumijem zastoje tako reagirao i zašto sam zapravo pitao nepotrebno pitanje. Pa, ispričao mi je o svojim ženama, o probuđenju i djelovanju, o obrascima i uvjetovanju. Što je "božja volja" ako ne ti obrasci? Mogao sam i sam zaključiti da je odgovor "ne". Ako ima slobodne volje, onda se volja bogova ne mora uvijek ispuniti, jer postoje stvari koje su izvan njihovog dosega.

I taman sam htio izreći svoje mudrolije, kad me Ganeš preduhitrio.

"Nemoj niti pokušavati to izgovoriti", rekao je. "Zasigurno ćeš pogriješiti. Bolje da te spasim sramote. Dakle, DA, dragi moj učenice, volja bogova se uvijek mora izvršiti!"

Paf.

I sad je pokuljalo iz mene: "Kako? Pa što je onda sa slobodnom voljom? Kako ću biti slobodan ako moram izvršavati nečiju tuđu volju? Čak i ako se radi o obrascima, kako izići iz njih ako ih moram poštovati?"

"Snađi se, prijatelju", nasmijao se Ganeš. Očigledno, stvari su ponovno iskliznule iz poznatog tijeka. Ganeš je prešao u šaljivo raspoloženje i sve što sad mogu očekivati je zvrčka za zvrčkom, zamka iza stupice. Ipak, kao i uvijek, nasjeo sam...

"Da se snađem? Kako?"

"Moraš naći dvije žene..." rekao je tako smireno i ozbiljno da sam za trenutak razmatrao da li bi doslovno izvršavanje takvog naputka doista bilo rješenje problema božje volje. Nakon nekoliko sekundi zatresao sam glavom. "Molim?"

"Dvije žene, kao ja", nije se dao smesti Ganeš.

Treba li reći da sam bio zbunjen? Vjerojatno ne. Ali, osim toga bio sam pomalo i razdražen. Zašto me stalno zadirkuje?

"Ništa te ne razumijem!" rekao sam malo povišenim glasom. "Kakve sad imaju veze dvije že..."

"Buddhi i Siddhi, tupane!" prekinuo me Ganeš jednako oštro. "Moraš biti budan i sposoban, ti pospani nesposobnjakoviću! Što si mislio da ti preporučujem da pobjegneš u zagrljaj dvjema apsarama i da tamo provedeš vječnost skrivajući se od vlastitog života?!"

Hajde, probudi se..."

Ostao sam otvorenih usta. Nije ovo bilo prvi put da viče na mene. Ako ste mislili da je uvijek blag i pristojan, onda o Ganešu pojma nemate. I te kako je osoran i jezičav, kad god je to potrebno. Moram priznati, međutim, da sam, gledajući unatrag, uvijek zaključio kako je svaka oštra riječ ili postupak s njegove strane bio opravdan i smislen. Uvijek mi je pomogao da bolje i dublje shvatim istine koje mi je otkrivao.

U tom trenutku, međutim, nisam znao što da kažem. Bio je u pravu, kao i uvijek. Mogao sam se ja truditi koliko hoću, ali on bi me uvijek iznenađivao i hvatao na "lijevoj nozi", kako se kaže. Znači, imao je nos, uhm, surlu, za moje slabosti.

"Dobro, shvaćam", rekao sam pomirljivo prihvaćajući kritiku. "Mislim da shvaćam. Iako, teško je biti budan i snalažljiv kad su bogovi u pitanju..."

Ganeš je zaklimao glavom. "Tu si u pravu. Ali, ako si mislio daje tebi teško, prevario si se. Što bi tek rekao da si se našao na mjestu Anasuve, najbolje kuharice i čarobnice u ovom svemiru. I šire, zapravo..."

Anasuva? Kuharica i čarobnica? Uh, ovo miriše na još jednu dobru priču, zar ne?

I bila je! Odlična!

Pustit ću Ganeša daje ispriča izravno vama...

Slavni trojac Brahma, Višnu i Šiva ponekad se zabavljaju dolazeći među ljude, proučavajući njihov način života, duhovni napredak i stanje svijesti. Njihovi izleti nisu česti jer uglavnom koriste druge načine dobivanja obavijesti. Imaju oni svoje glasnike koji im rado donose vijesti iz raznih kutaka svemira. Također, za njihove božanske sposobnosti nije nikakav problem vidjeti bilo koga bilo gdje ili barem čuti riječi koje izgovaramo, a što se toga tiče i misli koje mislimo.*

Postoje trenuci kad, usprkos svim svojim sposobnostima i mogućnostima koje su im na raspolaganju, bogovi osobno dođu provjeriti neko mjesto ili neku osobu. Možete o tome razmišljati kao o nekoj vrsti ispita zrelosti. Ako, nekako, čuju za vas i vaša djela, možda će odlučiti provjeriti na licu mjesta jeste li doista takvi kakav vas glas bije. Nemojte napraviti pogrešku pa pod "glasom" podrazumijevati priče koje ljudi o vama pričaju. Prije će se raditi o pričama koje bogovi o vama pričaju, a one uopće ne moraju biti izgovorene. Razumijete li? Ne? Nije važno, priča o Anasuvi neće biti manje vrijedna ako ne razumijete točno zašto su Brahma, Višnu i Šiva te večeri zajedno pokucali na njezina vrata. Recimo, tek toliko da održimo tijek priče na okupu, da su željeli vidjeti hoće li ih Anasuva prepoznati. I dodajmo da su, recimo, željeli vidjeti kako će se Anasuva snaći s nemogućim zahtjevom koji će pred nju postaviti.

Dakle, Anasuva je poznata svećenica kulinarstva! Neki je zovu čarobnicom jer se, naravno, bavi i biljkama moći, lijekovima i drugim pripravicima koji vam mogu smutiti svijest, ali je mogu i proširiti. Obrok pripremljen njezinom rukom mogao bi vas zasititi, ali bi mogao učiniti mnogo više od toga. Primjerice, mogao bi vas iscijeliti, ali i ubiti, već prema potrebi i namjeri.

* Ako smijem dodati - čovjeka bi mogla zbuniti i zapanjiti takva sposobnost - vidjeti i čuti sve što se događa bilo gdje u svemiru. Kad sam jednom drugom prigodom Ganeša upitao kako se bogovi nose s takvim sposobnostima, znate li što mi je odgovorio? Pitao me kako seja nosim s televizijom? Naravno, bilo bi glupo pretpostaviti da su božanstva bombardirana svim mogućim obavijestima iz svih dijelova svemira. Sve je to pitanje pozornosti - uključujući se na mjesto i u vrijeme koje odaberu. Zato su im i potrebni glasnici - da im usmjere pozornost na važne događaje. No, mi ljudi ponekad razmišljamo pojednostavljeno, a ponekad previše složeno, pa bogovima pridodajemo i ono što bi čak i njih zbunilo. Poput, primjerice, previše informacija odjednom.

U svakom slučaju, Anasuva je moćna žena kojoj mnogi dolaze po pomoć, ali je se mnogi i plaše.

Moć koncentrirana na jednom mjestu privlači pozornost, a bogovi znaju kako to izgleda - pa i oni sami su koncentrirana moć! Nadzor nad tom moći dio je njihovog života i osobnosti.

Uglavnom se s tim dobro nose i rijetko je zlorabe. Ali, pitanje je što Anasuva čini s tim? Ima li ona dovoljno mudrosti da barata svojim znanjem i sposobnostima kako valja?

Vidite, možda je to razlog zašto se božanski trojac pojavio na vratima moćne čarobnice, a možda su došli provjeriti raste li njezina moć preko mjere, pa će ugroziti i njih same? U prvom slučaju, njihova motivacija bi bila plemenita i zaštitnička. U drugom, pa i bogovi su ponekad zavidni jedno drugom i možda je to slučaj i sada, kada svijest jedne žene počinje svijetliti sjajem jednakim njihovom.

Ali, kao što smo rekli, za priču nije važno zašto su bogovi došli, ali je važno što je Anasuva učinila. Ponajprije, kad je te usamljene večeri začula kucanje na svojim vratima, zapitala se tko bi to mogao biti? Nije nikoga očekivala tako kasno, a vani je bilo prohladno i kišovito vrijeme. Otvorila je vrata ni ne pitajući tko je.

Još uvijek držeći kutlaču u rukama - jer, upravo je pripremala jednu posebno naručenu juhu za sutrašnju gozbu kod lokalnog bogataša - Anasuva je pred sobom ugledala tri odrpana prosjaka. Bili su očigledno promrzli i pokisli do kože.

"Ah", rekla je Anasuva i pustila ih unutra.

Nisu joj trebali ništa ni govoriti. Biti vani na ovakvom vremenu teško je čak i za ljude navikle na život na ulici. Bez riječi im je pokazala neka sjednu pokraj vatre, a preruseni bogovi su je zahvalno poslušali.

Eh, sad, prvo je pitanje bilo da li će Anasuva prepoznati božansku osobu kad se pred njom pojavi u tjelesnom obliku? Netko moćan i osviješten to bi morao znati. Ali, Anasuva nije učinila ništa čime bi im to dala do znanja. Primila ih je u svoju kuću, to je bilo u redu. Ali, možda je samo bila dobra srca pa bi to napravila za svakog prosjaka?

Brahma, Višnu i Šiva sjede pokraj vatre i griju svoja stvarno promrzla tijela te razgovaraju o Anasuvi. Obratite pozornost, oni razgovaraju u mislima, tako da ih Anasuva ne može čuti.

Osim, ako...

"Što mislite?" progovara Brahma trljajući ruke u smjeru vatre.

"Za sada ništa ne mislim", odgovara Višnu uzaludno se pokušavajući zagrijati. "Nezgodno je ovo, jako nezgodno. Već sam nekoliko puta rekao da neću više izvoditi ovakve stvari. Kad uzmeš tijelo poput ovoga, moraš trpjeti i njegove slabosti. Hladno mi je!"

"Hajde, ne budi tako mekan", prekora ga Šiva. Na njemu se vidi da ga hladnoća i kiša uopće ne smetaju, iako mu je kosa potpuno mokra. "To je samo zrnice iskustva materijalnosti. Dobro će ti doći."

Brahma ih obadvojicu prijekorno gleda. "Prestanite, vas dvojica. Stalno se oko nečega sukobljavate. To sad nije važno. Što mislite? Da li nas je prepoznala? Da li zna tko smo?" Višnu i Šiva sliježu ramenima.

"Mislim da nije", kaže Višnu.

"Mislim daje", kaže Šiva.

"Ah." Brahma preokreće očima.

Za to vrijeme Anasuva u kuhinji dovršava juhu dodajući posebne začine. Još uvijek ne znamo o čemu misli naša kulinarska svećenica. Zašto je zapravo pustila prosjake unutra? Nije to morala učiniti. Ni jedan moralni zakon je na to nije obvezivao. A opet,

Slomljena kljova

postoji jedna legenda o tome da se bogovi u obličju prosjaka ili drugih potrebitih ljudi mogu pojaviti na vratima u bilo kom trenutku. Ako ih ugostiš, kaže ta legenda, slijedi ti božanska nagrada. Može li biti da Anasuva jednostavno vjeruje starim pričama, pa za svaki slučaj, zlu ne trebalo...?

No, sasvim je moguće da takve i slične legende izmišljaju sami prosjaci iz čistog koristoljublja. Da poznajete Anasuvu bolje nego što je možete poznavati na osnovi ove kratke priče, vjerojatno biste se priklonili ovom posljednjem zaključku. Teško da bi Anasuva ugošćavala nekog imajući na umu bilo kakvu nagradu. No, još ostaje da se vidi zašto je to učinila i što će s njima dalje?

Završivši posao oko juhe i ostavivši je da se lagano krčka u velikom kotlu, Anasuva se vraća do trojice pridošlica. Odmjerava ih pogledom, kao da nešto odlučuje, a zatim pita: "Želite li nešto pojesti? Mislim da bi vam okrijepa dobro došla."

"Ah, ponudila nam je hranu!" uskliknuo je Brahma u mislima. "Vjerojatno nas je prepoznala!"

"Hm, ne znam", mrmlja Višnu sebi u bradu, to jest bilo bi u bradu da stvarno govori. Ovako samo mislima izražava svoje nezadovoljstvo situacijom u kojoj se našao. "Hajde da je stvarno testiramo. Šiva, izmisli nešto!"

"Ja?" iznenađeno će Šiva. "Mogli smo se prethodno dogovoriti što ćemo napraviti. Hm, Brahma, što ti misliš?"

"Ne znam", odgovara Brahma. "Mogli bismo tražiti za jelo nešto što nam ne može dati, pa da vidimo što će..."

Šiva odmahuje glavom. "Znaš daje vješta čarobnica. Izmislit će bilo što. Stvoriti, ako je potrebno. Mislim da takav zahtjev neće biti dovoljan..."

"Slažem se", odjednom progovara Višnu, a Šiva i Brahma se zabulje u njega zbunjeni ne toliko činjenicom daje nešto rekao, već ovim "slažem se". Znae već, kad se Višnu slaže sa Sivom, mora da se radi o nečemu vrlo, vrlo posebnom!

"Što je?" pita ih Višnu još uvijek mrzovoljan. "Zar se ne mogu jednom složiti s onim što Šiva kaže? Slažem se, neće biti dovoljno zatražiti posebnu hranu. Mora biti nešto drugo, nešto stvarno... drukčije..."

Zapazite, molim vas, da se cijeli ovaj razgovor odvija u potpunoj tišini, tijekom jedne jedine sekunde nakon što je Anasuva izgovorila posljednju riječ svoje ponude okrijepe trojici prosjaka. Dakle, ni jedno ljudsko biće uobičajenih sposobnosti ne bi primijetilo ništa posebno. Sve što se izvana vidjelo je da su trojica odrpanaca podigla pogled prema njoj. A zatim je jedan od njih, onaj koji je izgledao najčvršći i najmanje zabrinut zbog kiše i hladnoće, progovorio...

Prije nego saznate što je Šiva rekao - jer, da, naravno, to je bio Šiva - morate znati da su tijekom još jedne, ljudima sasvim neprimjetne sekunde, trojica bogova malo raspravljala o Šivinoj zamisli. Bilo je nekih primjedaba na nju, ali na poslijetku su se složili tako da se s punim pravom može smatrati daje Šivina molba potekla od sva tri božanstva istodobno.

"Zahvaljujemo ti na gostoprimstvu, dobra i plemenita ženo", rekao je Šiva. "Smjestila si nas pokraj vatre, na toplo i suho, na čemu smo ti zahvalni. Sada nam nudiš hranu, što svjedoči o tvojoj dobroj i darežljivoj naravi."

Anasuva je podigla jednu obrvu slušajući tu kičenu zahvalu. Da li je u tom trenutku nešto posumljala? Ako jest nije ništa rekla, samo je slušala.

A Šivaje nastavio: "Međutim, ne možemo prihvatiti tvoju hranu bez određenih uvjeta."

Sada se ona podignuta Anasuvina obrva podigla još i više. Ali, ni na to nije ništa rekla.

"Jedini način da prihvatimo što nam nudiš, poštovana, je da nas poslužiš potpuno gola." Šiva je njihov zahtjev izrekao mirno, gledajući Anasuvu u oči, kao da traži malo soli ili komad kruha.

I sad, protječe još jedna sekunda u kojoj se Anasuvina obrva polako spušta. Oči joj, međutim, ne odaju nikakvu posebnu reakciju, baš kao ni crte lica. Nije počela vikati na njih, niti se ukočila, niti na bilo koji način pokazala da su je uvrijedili ili iznenadili. Tijekom te jedne sekunde bogovi užurbano razgovaraju u mislima.

"Zanimljivo", kaže Brahma. "Nije uopće reagirala. Kakva kontrola!"

"Možda joj je to uobičajeno", dodaje Višnu, malo manje mrzovoljno, možda zbog toga jer gaje konačno zainteresirala situacija s Anasuvom.

"Ma daj", kaže Brahma. "Što misliš koliko joj ljudi dolazi s ovakvim zahtjevima?"

"Tišina, vas dvojica", smiruje ih Šiva. "Možda nas je upravo sada prepoznala. Sad ćemo vidjeti što će učiniti..."

Anasuva polako podiže desnu ruku k licu i dodiruje bradu. Na trenutak izgleda kao da razmišlja. Sekunda, dvije... tako kratko u ljudskom svijetu, ali sasvim dovoljno da napetost među božanskom trojicom poraste!

"Ha, što ćemo učiniti ako nas posluša?" pita Brahma.

"Ako nas je prepoznala, upravo to će učiniti", kaže Višnu. "Želja bogova se ne odbija!"

"Ako nas nije prepoznala," kaže Šiva, "vjerojatno će nas istjerati metlom van..."

"A što ako nas nije prepoznala i posluša nas?" pita Brahma.

"Ma neće," odgovara Šiva, "to ne bi učinila. Zapravo... mislim da..."

"Što? Što misliš?" znatiželjan je Brahma koji očito ima povjerenja u Šivu u ovoj situaciji.

"Ma ništa" odgovara Šiva. "Pitam se, imali li pravih rješenja za ovu zagonetku?"

"Ti se pitaš?" ubacuje se Višnu. "Pa to je bila tvoja zamisao! Jadna žena, u što smo je uvalili!"

"Ako je ono što mislimo da jest, snaći će se", čvrst je Šiva. "Baš me zanima što će učiniti!"

"Evo je", prekida ih Višnu. "Sad će nešto reći, sad ćemo saznati..."

Anasuva kratko kima glavom. Pristaje! "Ako je to vaša želja, bit ćete posluženi", govori, a zatim se odlučno okreće i odlazi u kuhinju, ostavljajući zapanjene prosjake u očekivanju.

"Pristala je!" oduševljeno će Brahma. "Što sad?"

"Nije nas prepoznala, rekao sam vam", tvrdi Višnu. "To je žena laka morala i jednostavno će se predati trojici nepoznatih muškaraca. I još k tome ovako smrdljivih muškaraca..."

Očigledno je da Višnu i dalje teško prihvaća tijelo koje nosi.

"Ma, prepoznala nas je", suprotstavlja mu se Šiva. "Samo je pitanje što će se sad dogoditi. Evo je, dolazi..."

Anasuva dolazi natrag k njima, još uvijek obučena. U rukama ne nosi ništa, nikakvu zdjelu hrane. Bogovi u prosjačkim tijelima gledaju u očekivanju. Za sada još ne znaju što ih čeka. Prije samo nekoliko trenutaka, dok su oni raspravljali o mogućem raspletu situacije, Anasuva se vratila u kuhinju zamišljena lica. Teško je reći o čemu je mislila. Ni jednom jedinom kretnjom nije pokazala očaj ili zabrinutost. Nije čak učinila nijedan uobičajeni pokret koji bi većina ljudi učinila. Primjerice, nije odmahivala glavom, niti se prijeteci okrenula prema dnevnoj sobi u sigurnosti izražavajući ogorčenje zbog zahtjeva koji joj je upućen. Zapravo, uopće nije izgledalo da je iznenađena ili zabrinuta. Da li to znači da je prepoznala svoje goste? Hm, teško je reći. Sigurno je jedino daje tražila način da ispuni njihov zahtjev i da gaje

pronašla vrlo brzo. Samo je na trenutak zatvorila oči, stojeći sama u kuhinji, kao da se nečeg prisjeća. A zatim se vratila k trojici prosjaka.

Sjela je k njima i promatrala ih pogledom punim topline. Njezine oči su bile velike i tople. Isijavale su nježnost. Upirala je taj dugi pogled u svakog od njih ponaosob, ne govoreći ni riječi.

"Što to ona pokušava?" pitao se Višnu. "Gleda nas", odgovorio je Šiva.

"Vidim da nas gleda", otkusao se Višnu. "Ali zašto?"

"Mislim da nešto želi", rekao je Brahma. "Nešto mi je poznato..."

"Hm, da", nadovezao se Šiva. "Taj pogled... mislim da ga prepoznajem..."

"Gle, stvarno", rekao je Brahma. "To je... kao da..."

"Aha, kao daje... poput..." mucao je Višnu.

"...majčinog." dovršio je Šiva.

I tu je bio kraj njihovog razgovora. Ne zato što oni ne bi dalje razgovarali, već zato što to više nisu mogli!

Naime, kako ih je Anasuva promatrala pogledom punim majčinske ljubavi, tako su se oni pretvarali u djecu. Njihova tijela su se smanjivala, postajali su sve manji i nježniji, sve dok pod budnim okom brižne Anasuve nisu postali dojenčad.

A zatim je Anasuva ogolila svoje grudi, skinula svoju odjeću i takva, gola poput prvobitne majke, nahranila trojicu bogova svojim vlastitim mlijekom.

Iako sam u opasnosti da se ponavljam, moram opet istaknuti kako sam nakon ove priče neko vrijeme ostao bez riječi. Ma što bez riječi, ostao sam bez misli! Istjecale su iz mene i moga uma poput mlijeka iz Anasuve. Sve što sam bio, nahranilo je ta tri obješenjaka, Višnua, Šivu i Brahma, a ja sam se za neko vrijeme udobno smjestio u njihovim dojenačkim želucima.

Ganeš me "spasio" iz te situacije.

"Sviđa ti se priča?"

"Da li mi se sviđa? Ah!"

"Dobra je Anasuva, zar ne?" ustrajao je Ganeš.

"Više nego dobra! Izvrsno se snašla!" rekao sam oduševljeno. "I ponovno, tako poučno: volja bogova je izvršena, ali na način koji je Anasuva odabrala. Savršeno!"

Neko vrijeme sam razmišljao o tome dok me Ganeš promatrao. Vjerojatno je znao da imam još pitanja, samo je čekao da ih se prisjetim.

"Međutim," prisjetio sam se, "iz priče nije do kraja jasno da li ih je prepoznala ili nije?"

"Hm", rekao je Ganeš. "Možda nije jasno iz priče -Anasuva nije to nijednom rekla ili pokazala. Međutim, to nije ni važno. Čak i daje ispunila zahtjev nepoznatih prosjaka, bilo bi isto. No, možda si ipak nešto propustio. Anasuva je ipak prepoznala bogove!"

"Kako?"

"Pa, vidiš, da se radilo o prosjacima i daje odlučila udovoljiti njihovoj želji na isti način, njih ne bi mogla pretvoriti u dojenčad samo pogledom. Možda bi mogla uporabiti neku drugu čaroliju koju je vjerojatno znala. Ili, mogla ih je začarati da vide голу ženu kako ih poslužuje, iako ona uopće ne bi bila tu. Ali, ona je uporabila posebnu tehniku koja može djelovati samo i isključivo onda ako imaš posla s bogovima!"

Ne treba posebno napominjati da sam s velikom znatiželjom želio saznati kakva je to tehnika koja djeluje samo na bogove...

"Vidiš", rekao je Ganeš nagnuvši se k meni sa zavjereničkim izrazom na licu. "Ovo što ću ti sad otkriti jedna je od najvećih tajni o bogovima. Pozorno slušaj!"

A vi, upravo vi koji sad držite ovu knjigu u ruci, pozorno čitajte. I dobro pamтите! Tko zna kada će vam zatrebati ova tehnika i možda vas spasiti od mnogih muka i teškoća nastalih božanskim hirovima i ćefovima...

"Božanske osobnosti su samo izraz prirodnih zakona", rekao mi je Ganeš. "Složeni obrasci, sjećaš li se, kako su to objasnile moja Buddhi i Siddhi, toliko složeni da su postali svjesni

svog vlastitog postojanja. Ali, ima jedan zakon koji moraju slušati čak i oni, ma koliko moćni bili. On djeluje baš zbog toga što su bogovi to što jesu. Taj zakon kaže da će oni prema svjesnom stvorenju biti točno onakvi kakvo je svjesno stvorenje prema njima! Razumiješ li? Bit će prema tebi točno onakvi kakav si ti prema njima..."

Te su riječi odjekivale mojim umom, baš kao što se nadam da sada odjekuju vašim. Bit će prema vama točno onakvi kakvi ste vi prema njima... To je osnova Anasuvine čarolije. Zapravo, uopće se nije ni radilo o čaroliji. Vjerojatno je da na Višnu, Šivu i Brahma ne bi djelovale nikakve trave, ljudska hrana ili napici. Ali, djelovala je ljubav i to, u ovom slučaju majčinska! Onoga trenutka kad je Anasuva k sebi prizvala majčinske osjećaje, bogovi nisu mogli biti s njom ništa drugo nego djeca! Daje željela ljubavnike, onda bi stvar bila drukčija. Ali, očigledno to nije željela. Osim toga u tom je trenutku kuhala večeru, a prosjačka tijela, promrznuća, mokra i vjerojatno smrdljiva, nisu joj bila privlačna, pa čak ni kad su u njima bogovi!

U svakom slučaju, znala je tko su oni jer na obične ljude to ne bi djelovalo, barem ne u tolikom opsegu da se pretvore u dojenčad. Ipak, možda je dio pouke i u tome da svemu pristupaš onako kako želiš da to pristupa tebi. Ganeš je uostalom rekao da nije ni važno da li je Anasuva prepoznala bogove ili nije. Možda je samo pokušala primijeniti tu tehniku, pa kad je uspjela, eto, saznala je s kim je imala posla.

"Bit će prema meni točno onakvi kakav sam ja prema njima..." ponovio sam polako, kao da kušam okus tih riječi u ustima, a zatim sam sa smiješkom i ljubavlju pogledao Ganeša. A Ganeš je lagano pognuo glavu kao da se klanja na kraju predstave. U očima mu se zaiskrilo dok je, naravno, isti takav pogled uputio meni.

Jer, vjerojatno ste u prethodnoj priči, a možda i u nekim drugim pričama, primijetili stalnu napetost između Šive i Višne. Ako znate nešto o suvremenijoj indijskoj tradiciji, onda vam taj "sukob" nije nepoznat. Naime, u današnje vrijeme se njihovi sljedbenici doslovce natječu u uvjeravanju jedni drugih koji je bog veći i važniji, koji je bio prvi, a koji drugi i koji ima veće moći i sposobnost zaštite svojih poklonika.

Iskreno se nadam da su nepristrasne čitateljice i čitatelji do sada od Ganeša naučili barem toliko da se tome nasmiju! Ljudska posla - natjecati se oko božjeg prvenstva, rekao bi na to Ganeš. No, ipak, možda bi bilo dobro reći par riječi i o tome jer, na posljetku, u kome se od nas nije javilo pitanje o pravom i istinskom izvoru? Možda smo i zavedeni svjetonazorom koji teško dahće pod teretom samoproglašene vrline jednobojstva, ali bilo bi dobro malo razjasniti odnose i položaje koje zauzimaju sva ta neobična prastara imena i božanstva koja iza njih stoje.

Pogađate, upravo sam to jednom pitao Ganeša. I, također pogađate, dobio opširan odgovor u obliku priče! Moram priznati, ovaj je put kao uvod u nju vrlo jasno i bez zadirkivanja objasnio što su i kakvi su Brahma, Višnu i Šiva. Štoviše, taj je uvod iskoristio kao polaznu točku jedne vrlo zanimljive pripovijesti o ženama, brakovima i bogovima. Nije to doduše bilo baš ono što sam tražio, ali budući da sam u uvodu dobio dovoljno objašnjenja, rado sam prihvatio i bonus koji je došao s prekrasnom pričom o Sarasvati i Gajatri, dvije nerazdvojne ljubavnice.

"Ne, ne", odmahivao je glavom Ganeš slušajući s negodovanjem moje pitanje o tome tko je zapravo vrhovni bog i tko je otac i majka svega što postoji: Brahma, Višnu ili Šiva. "Ni jedan od njih to nije. Razmišljaš na pogrešan način."

"Hoćeš reći da tvoj otac Šiva nije vrhovni bog, moćniji i važniji od ostale dvojice?" Morao sam to tako pitati, iako sam znao da će ga to pomalo uznemiriti. To jest, jedan dio mene je to znao, a drugi je samo zastupao uobičajeni način razmišljanja, ali i zdravu znatiželju.

"Testiraš me, zar ne?" zaklimao je Ganeš pomirljivo, bez uobičajene iskričavosti. "Ipak, danas ću ti ozbiljno odgovoriti: ne, tome nije tako. Ni jedan od njih - ni Brahma, ni Višnu, ni Šiva - nisu nadređeni jedan drugom. Osim istinitih priča koje ti pričam, postoje i one lažne, one koje

su izmislili sljedbenici da bi opravdali svoje mišljenje i način života. Zaboravi na njih. Prepoznat ćeš ih po neprimjerenim završecima u kojima se jedan od njih priznaje kao glavni. Istina je jedino to da se oni međusobno poštuju i provode svečanosti i žrtve u čast onog drugog, pa kad to rade izgleda da se predaju onom koji je moćniji ili važniji. Ali, u nekom sljedećem trenutku situacija će se okrenuti i onaj obožavani će postati onaj koji obožava."

"Ali, koji je zapravo bio prvi? Tko je onaj iz kojeg je nastalo sve ostalo?" Naravno, razumijete da sam ovo pitao samo zato jer sam želio od njega čuti odgovor. Meni su njihovi odnosi nekako spontano jasni. Ipak, dobro je da sam pitao, jer da nisam, propustio bih objašnjenje koje je u sebi sadržavalo do tada mi nepoznate nijanse.

"Vidiš," rekao je Ganeš nakon kraćeg razmišljanja, "ni jedan od njih nije izvoriste svega. Barem ne ti i takvi Brahma, Višnu i Šiva o kojima ti govorim. Čak ni moj otac nije to. Opet, barem ne u punom smislu te riječi. Sjećaš li se što su moje Buddhi i Siddhi rekly o bogovima? 'Osviješteni obrasci' ili 'osviješteni prirodni zakoni', tako su ih nazvale. I sam sam takav, baš kao i one. A opet, mi smo dio stvorenog svemira, odavde smo, odakle potiče i sve ostalo. Ne nalazimo se u potpunosti u očitovanom svijetu, velik dio nas pluta i boravi u drugim dimenzijama i skrivenim svemirima, ali ipak smo odavde, s ovoga mjesta. Takvi su i moj otac Šiva, Brahma stvoritelj i Višnu održatelj. Njih trojica su najbliže onoj strani, ali ovdje, na ovome mjestu, imaju svoje zadaće. Ti ih zasigurno dobro poznaješ..."

Ganeš je malo zastao, a ja sam kimnuo glavom. Vjerujem da i vi uglavnom poznajete njihove uloge. Brahma je stvoritelj, Višnu održatelj a Šiva uništitelj. Kao takvi, oni predstavljaju zatvoreni ciklus stvaranja, održavanja i uništavanja svemira. Suprotnost i napetost između Višnua koji održava i Šive koji uništava sasvim je razumljiva. Oni vuku na suprotne strane. No, bez njih Brahmino stvaranje ne bi opstalo, niti bi moglo nastati, budući da Šiva mora uništiti staro da bi napravio mjesta za novo. Sve u svemu, njihova međuigra je vrlo očigledna posvuda oko nas.

Međutim, ono što je Ganeš dalje rekao bilo mi je novo i, kao i uvijek, vrlo zanimljivo!

"U trenutku kad oni, odnosno bilo koji od njih, prijeđe u potpunosti u stanje neočitovanog, tada gube svoje značajke i postaju... hajdemo ga nazvati Jedno. Jer, ako mu damo ime, opet ćemo se zbuniti, zar ne? Jedno, jest jedno, nepodijeljeno, čisto, apsolutno... U tom smislu, Jedno je jako blisko onome što predstavlja moj otac Šiva. Ali, Šiva predstavlja jedno s ove strane, dok je Jedno na drugoj strani... Hm, razumiješ li?"

Za divno čudo, doista sam razumio! Šiva je neka vrsta živog zastupnika Jednog, to jest onog što jedno velikim svojim dijelom jest. To se isto može reći i za Brahmu i Višnua...

"Tako je", potvrdio je Ganeš. "Jedno u sebi sadrži svijest koja postaje svjesna sebe, pa stoga uključuje proces spoznaje, želju za širenjem i stvaranjem. Također u sebi uključuje prvobitno blaženstvo ili anandu, koja se umnožava tim istim procesom stvaranja. Drugim riječima, i Brahma (stvaranje) i Višnu (postojanje, širenje) dio su Jednog. I oni su njegovi predstavnici na ovoj strani. Kako bi moglo biti daje netko od njih viši, a drugi niži?"

Vrlo jasno! Božanski trojac je neka vrsta preslike Jednog u mnogostrukom svijetu. I vi i ja smo takva preslika, baš kao i ova knjiga. No, postoje razlike između kvalitete tih preslika i to je ono što čini razliku između vas i Višnua, mene i Ganeša, ove knjige i Brahme.

U tom trenutku se Ganešu iznenada vratio obješenjački sjaj u oči. Veselo je podigao kažiprst desne ruke i izjavio: "Ali, ima jedna priča o tome kako su bogovi zapravo ušli u svemir. No, to je priča o mnogo čemu drugom, ali mislim da će ti se svidjeti. Govori o vrijednosti ženskog vida stvarnosti, točnije o dvije žene koje su spasile Brahmu od neznanja i propasti..."

Ah, jedva sam čekao da čujem tu priču!

Netko je morao biti stvoritelj! Taj netko rodio se u snu održatelj a, ali ne u običnom snu, jer održatelj a tada još nije ni bilo. Bio je to san prije rođenja, više slutnja o snu, val nastao na oceanu apsolutne tišine.

Održavatelj je spavao u kolijevci ništavila, upravo onog u čemu sve nestaje, odneseno završnim plesom uništitelja. Ali, ni uništitelja još nije bilo, samo je njegova sjenka, poput ogromne zmijske u močvari, plutala beskonačnim vodama onog Jednog.

Da bi postali, i uništitelj i održavatelj trebali su stvoritelja. Zato je uništitelj osigurao kolijevku, a održavatelj um i snove da iz njih nastane onaj koji će ih stvoriti.

Brahma je nastao usred ništavila u snu koji nije postojao. Kad se pojavio bio je nejak i nesiguran u ono što vidi i osjeća. Nije ni čudno, budući da se nalazio u snu, bez oslonca u bilo kojem iskustvu prije toga.

Polako, sasvim polako, u stvoriteljevu umu nastale su misli o stvaranju. Te je misli poticalo ono Jedno, bubreći željom za umnožavanjem svojega blaženstva. Brahma je bio dio sna, ali je u tom snu bilo mnogo više stvarnosti nego bi se to moglo očekivati. Jedno se moralo umnožiti, pokazati, ostvariti. To je bio cilj i smisao postojanja Brahme, stvoritelja.

Održavatelj je sanjao Brahmu, ali u kolijevci uništitelja. Stoga je i dio uništitelja ušao u san i to u obliku dva demona imenom Madhu i Kaitabha. Njih su dvojica krenula prema nemoćnom i malenom Brahmi, obavljajući svoju zadaću uništenja.

Na taj način su se sva trojica - stvaratelj, održavatelj i uništitelj - našla u prvobitnom snu. Ali, uz njih je došlo i ono Jedno, cjelovito i potpuno. Poput ostalih sjenki u kolijevci ništavila i ono je ostavilo svoj trag - sjenku Žene, zaštitnice i majke svemira. Pojavila se pokraj Brahme, na izgled iznikla iz njega, a zapravo stvorena izravnim djelovanjem Jednog.

Ugledavši je, Brahma je u sebi osjetio želju: biti s njom, voljeti je, davati i dijeliti. Bila je to prva jasna misao u Brahminom umu. Zbog toga i nije pravo razumio što mu to Žena želi reći. "Brzo, Brahma," govorila mu je, "moraš ojačati. Prema tebi idu dva demona. Ako stignu prije nego postaneš cjelovit, uništiti će te i nećeš moći stvoriti svijet."

Brahma, zaveden ljepotom Žene, nije više mislio o stvaranju, već samo o njoj. "Tko si ti?" pitao je uzbuđeno.

"Ime mi je Sarasvati, rođena od vode", rekla je Žena. "Od onog Jednog sam primila mudrost. Ona je tvoja, samo ako uspiješ postati cjelovit. Brzo, Brahma, nemamo mnogo vremena!"

Brahma je bio zbunjen. "Što to znači 'postati cjelovit'?" pitao je.

"Moraš znati tko si, Brahma", odgovorila je Sarasvati. "Znaš li tko si?"

"Ja sam želja", rekao je Brahma. "Ja želim tebe."

"Tako je, Brahma", podučavala ga je Sarasvati. "Budi želja i prati me! Prisjeti se tko si, i demoni će biti pobijeđeni!"

"Ne želim se prisjetiti tko sam", govorio je Brahma. "Želim samo tebe!"

"To je jedno te isto", nasmijala se Sarasvati. "Budi ta želja!"

I s tim je riječima Sarasvati nestala iz Brahminog vidokruga. Morate znati da je Brahma sjedio, poput dojenčeta, naslonjen na listove lotosovog cvijeta. Nije imao ni snage da se pomakne. Zato ga je Sarasvati jednostavno obišla tako da je Brahma više ne vidi. Međutim, Brahma je stvoritelj, a njegove misli imaju snagu očitovanja. Ni ne znajući kako i zašto, Brahma je jednostavno poželio i dalje gledati Sarasvati. Umjesto da okrene glavu u njezinom smjeru, snagom njegove želje izrasla mu je nova glava čije su oči sada bile okrenute prema Ženi!

Teško je reći da li je Sarasvati očekivala upravo to, ali je nastavila sa svojim planom i ponovno izmakla njegovom pogledu. Pomaknula se iza njega, a Brahmi je izrasla još jedna glava! I tako se to ponovilo četiri puta! Četiri glave na tijelu Brahme stvoritelja sada su gledale u svim smjerovima, tako da se mu Sarasvati nije mogla sakriti.

"Moćan si, Brahma! Čak i ovako slabašan izvodiš stvaralačka čuda", rekla je Sarasvati kroz smijeh. "Ali, moramo požuriti. Približava ti se propast. Da vidimo možeš li me pratiti posvuda."

I s tim je uzvikom Sarasvati poletjela u prostor "iznad" i uokolo Brahminih glava. To je mogla, naravno, jer se cijela ova dogodovština odvijala u izvornom snu, mnogo ranije nego

što su stvoreni prostor, planeti i gravitacija. Iz istog razloga Brahmi je izniknula i peta glava koja je gledala ravno "gore", u Sarasvati!

Ali, čak i prije negoli je Sarasvati mogla bilo što reći, nastanak novih Brahminih glava uzrokovao je probleme druge vrste. Samo jedna glava je vidjela Sarasvati, a ostale nisu! Te su ostale također željele uživati u prizoru Žene. A Brahmina želja znači - postanak!

I tako je, silom Brahmine želje, iz jedne Sarasvati nastalo njih pet, imenom Satarupa, Savitri, Brahmani i Gajatri.

Bile su one potpuno jednake i iste, jer Brahmina moć stvaranja nije ništa manja od one koju je uporabilo ono Jedno kod stvaranja prve Žene. I tako je Brahmina sposobnost stvaranja, iz želje za Sarasvati, donijela mnogo toga dobrog. Ponajprije, četiri očitovanja Žene u ravnini s Brahmom posjedovalo je snagu Prirode. U svakoj od njih je nastao jedan element - zemlja, voda, vatra i zrak. Peti element, onaj "iznad" Brahme,

sve ih je objedinjavao. Svaka od Žena postala je jedno Brahmino osjetilo. Sarasvati je bila vid, Brahmani dodir, Savitri miris, Satarupa okus, a Gajatri sluh.

Puka snaga želje za Ženom, ojačana s pet glava i umova, stopila je Brahmu sa svojih pet supruga i on je u trenutku učinio upravo ono što mu je Savitri govorila da mora učiniti: postao je svjestan sebe i svoje prave naravi. Kad su demoni stigli do njega, pukom mišlju je prizvao snagu uništitelja i demoni su nestali poput mjehura od sapunice.

I da je sve bilo kako valja, Brahma bi sada bio spreman za stvaranje.

Ali...

Uvijek postoji neki "ali"! Isto tako, Ganeš uvijek zna kako povećati dramatičnost prekinuvši priču u pravom trenutku. Zastao je i kimao glavom, kao da nešto premišlja, ali po izgledu njegovog lica znao sam da nešto očekuje. Možda je pravo vrijeme za neko pitanje?

Ali, nisam imao pitanja. Umjesto toga komentirao sam način na koji je Brahma uspio učiniti ono što mu je Sarasvati naložila. "Vidiš, kako je to zanimljivo", rekao sam. "Brahmina želja gaje u konačnici vratila k sebi! Nije bio cjelovit bez svojih osjetila. Ili, može se reći da nije bio cjelovit bez elemenata s kojima će stvarati. Činjenica da su oni došli od želje, govori mnogo o stvaranju. Stvoritelji ne mogu ništa napraviti dok se ne javi želja."

Ganeš se očito slagao s tim. "Zapazi da je Ženu u tom prvobitnom snu stvorilo ono Jedno. Ona je bila izraz cjelovitosti, a Brahma, stvoritelj, je to tek trebao postati."

Slomljena kljova

"Mislim da će ženama biti drago ovo pročitati!" rekao sam uvjereno. "Na posljeticu ispada da su one prvobitne učiteljice, ali i zaštitnice. Pet Sarasvati je pobijedilo demone, zar ne?"

"Četiri", odvratio je Ganeš.

"Četiri?"

"Da, četiri. Onih u ravnini s njim. Peta, Gajatri, ostala je oko Brahme, šapćući mu na uho što mora učiniti. Dakle, na neki način svih pet, ali u stvarni okršaj ušle su četiri, dok ih je peta podržavala."

"Oh", rekao sam izgledajući zbunjeno.

"Pitaš se zašto je to važno, zar ne?" nasmiješio mi se Ganeš, a zatim odgovorio sam sebi prije nego što sam stigao nešto reći. "Važno je, jer je upravo tu bio uzrok problema koji su nastali upravo tamo, u Brahminoj kolijevci, a zatim se proširili u stvoreni svemir i bili razriješeni tek eonima kasnije..."

Uh, dobro, slijedi nastavak priče...

Peta Brahmina glava ostala je prikovana pogledom za Gajatri. Pobjeda nad demonima izbacila ga je u nove visine spoznaje o svojim moćima. Međutim, četiri glave su bile zauzete ljubavlju s četiri žene ispunjene prirodnim elementima, dok je peta gledala Gajatri sveprisutnu. Iako su svih pet bile izraz jedne, u Brahmi je nastala podjela. Četiri glave bile su zauzete djelatnošću, a peta spoznajom. I ta peta je počela bridjeti i bubriti od silne svjetlosti koja se u njoj skupljala. Srećom što je već pobijedio demone, jer ubrzo nakon toga više nije ništa vidio.

Neprekinuto gledanje u Gajatri gaje odvojilo od osjetila i odjednom se našao na samom početku, u stanju prvobitnog sna u kojem nema ničega osim sjenki i slutnji.

A.P. Kezele

Međutim, ipak je mnogo toga bilo drukčije. Oko njega se nalazilo pet inačica Žene. Savršene kakve su bile, prepoznavši se jedna u drugoj, među njima se javila ljubav. No, Brahma, koji je morao nastaviti proces stvaranja i očitovanja, sada je bio potpuno nepomičan, zaslijepljen svjetlom znanja.

"Gajatri, što si to učinila?" pitale su ostale Žene.

"Ništa. Gledao je u mene cijelo vrijeme, nisam mogla nikud pobjeći budući da sam posvuda, a vi ste zauzele određene dijelove prostora. I sada me gleda, jadnik. Ali, ništa više ne vidi osim svjetla. Što ćemo sad?"

"Moramo nekako doći do njega", rekla je Savitri.

"Ali, kako?" nadovezala se Brahmani.

"Pokušajmo probuditi u njemu ljubavno uzbuđenje" predložila je Satarupa. "Želja gaje uzdigla i preobrazila, možda će ga želja sada ponovno probuditi."

Žene su pristale, s tim da se Gajatri morala držati po strani, barem neko vrijeme, dok se ostali dijelovi Brahme ne aktiviraju.

Teško je opisati što su Sarasvati, Satarupa, Savitri i Brahmani radile Brahminom tijelu. Takav bi opis nužno bio opscen i moralno upitan. Ali, tada još nije bilo ni svijeta, a kamoli nečeg tako apstraktnog kao što je ćudoređe. Ljubav Žene prema Brahmi bila je neobuzdana, iako isprva neuzvraćena. Bilo je teško vratiti Brahmu iz svjetlosti znanja u uzbuđenje osjetila. Trajalo je dugo, ali su na kraju osjetile kako uspijevaju. Malo-pomalo Brahma se budio. Najprije je osjetio Satarupin jezik u svojim ustima i počeo uživati u okusu njezinih usana. Svjetlo koje je izlazilo iz pete glave malo je oslabljelo.

Zatim je osjetio opojan miris Savitrine ženskosti. To ga je toliko opilo da se gotovo trgnuo. Svjetlost iznad njega je postala još manja, a Gajatri je osjetila olakšanje.

Zatim je slijedilo buđenje dodira kroz milovanje Brahmaninih grudi, a na posljetku mu se Sarasvati pokazala naga u svoj svojoj zamamnoj ljepoti. U tom trenutku peta glava je zatvorila oči, a Gajatri je za Brahmu postala nevidljiva.

Osjetivši se potpuno budan, iako to nije bio jer mu je peta glava "spavala" a da to on nije ni znao, Brahma je vodio ljubav sa svoje četiri žene kao da su bile jedna. Upravo iz te ljubavi, iz te želje i ekstaze, malo-pomalo nastao je svijet, njegovi zakoni, zvijezda, planeti, dimenzije, božanski i pakleni zakuci, te sva živa bića i stvorenja koja ih ispunjavaju.

Iako su bile četiri, Brahma je vidio samo jednu. Bile su toliko bliske i jednake da ih je zvao Sarasvati, po onoj koja mu se prva prikazala. I kad je Brahma odlučio ući u svemir koji je stvorio, sa sobom je poveo svoju družicu, četverostruku Sarasvati, gospodaricu mudrosti i majku svega što postoji.

No, u tom trenutku nije znao da je njegova žena krnja i da joj nedostaje jedan važan dio.

Sarasvati mu to nije željela reći, bojeći se Brahmine reakcije na još jedan susret s Gajatri.

Možda bi proces stvaranja ponovno zastao, a Sarasvati nije bila sigurna da li bi tada ponovno mogla probuditi Brahmu.

Umjesto toga otisnula se zajedno s Brahmom u svemir, čvrsto držeći za ruku svoju sestricu Gajatri, jedinu koja je ostala izvan njihovog jedinstva, a koju Brahma zbog uspavane pete glave nije mogao vidjeti.

Moram vas obavijestiti da su prethodna priča i ova I/ I Vkoja slijedi bile ispričane u jednome danu. Ali, nekako mi se učinilo odgovarajućim razdvojiti ih. Na posljetku, njezin prvi dio odigrao se najednom sasvim drukčijem mjestu od ovoga. Ganeš nam je ispričao kako se radilo o "kolijevci u ništavilu", dakle o nečemu nastalom u samom tkivu uništitelja Šive. Neki ga još zovu i "kozmičkim jajetom" ili sjemenom.

Kako bilo da bilo, na tom je mjestu zaspao održavatelj Višnu i sanjao snove o Brahmi, stvoritelju. U priču se umiješalo još i ono Jedno, stvarni i konačni izvor svega. Saznali smo da Jedno možemo nazvati Brahma, Višnu ili Šiva, samo ako se obraćamo onome što nije iz ovog svemira. Ovdje, međutim, bogovi predstavljaju Jedno, ali s određenom ulogom ili zadaćom. Zanimljivo je da je tamo, u tom prvobitnom snu, Jedno bilo zastupljeno pojavom Žene koja je Brahmi stvoritelju donijela cjelovitost. No, vidjeli smo i da se cijeli taj proces nije odvijao bez teškoća. Svjedočili smo najprije usijanju Brahmine pete glave koja je zaslijepila i ugušila sve ostalo, a zatim i "spašavanju" putem buđenja Brahminih osjetila u pomalo delikatnoj ljubavnoj igri s četiri oblika Žene. Na poslijetku je i sam ulaz Brahme u svijet koji je stvorio bio obilježen zataškavanjem postojanja pete žene imenom Gajatri. Brahma je, dakle, u svoj svemir ušao nepotpun, i tek rasplet priče o Savitri i Gajatri učinit će ga cjelovitim. I dok je početak ove priče bio ozbiljan i filozofski nabijen obavijestima, nastavak je mnogo sličniji prethodnim pričama, prepunim nevjerojatnih zapleta i neobičnih postupaka. U biti, radilo se o tome da je Sarasvati morala nekako natjerati Brahma da vidi i prepozna Gajatri, a da pritom ne zastane u procesu stvaranja. Kao što ćete vidjeti, za ostvarenje toga plana bilo joj je potrebno punih sto i osam tisuća godina!

Poslušajmo Ganeša...

Prve godine Brahminog boravka u svijetu koji je stvorio bile su popraćene mnogobrojnim čudima novog stvaranja. Nastala su mnogobrojna stvorenja, ljudi, božanstva i demoni. Plele su se intrige i zauzimale strateške pozicije. Nije nedostajalo ni ljubavi ni sukoba, kao ni dubokih duhovnih uvida i mudrosti.

Sve stoje činio tijekom tog prvog razdoblja, Brahma je činio uspavane pete glave. No, te činjenice nisu bili svjesni svi. Štoviše, samo malobrojni su mogli vidjeti Brahma s pet glava, od kojih je jedna držala zatvorene oči. U uobičajenim okolnostima i u uobičajenom stanju svijesti Brahma je izgledao prilično "ljudski", s jednom glavom na ramenima.

Ni on sam, baš kao ni nitko drugi osim Sarasvati, nije se zamario tom činjenicom. Za obavljanje većine poslova bila mu je dovoljna jedna glava, a kamoli njih četiri. Oni bogovi, poput Šive ili Višnua, koji su znali da peta glava spava, smatrali su to izrazom tišine u životu Brahme. Sasvim je moguće da su i smatrali da se peta glava nalazi u stanju dubokog samadhija, i daje zbog toga nedostupna podražajima vanjskoga svijeta.

No, Sarasvati je znala istinu. Peta glavaje bila slijepa i gluha, a ne u samadhiju! Prije bi se moglo reći da se nalazila u stanju nesvijesti, to jest dubokog sna bez snova, a nikako u stanju povišene svjesnosti.

Osim što je znala na koji način je i zbog čega peta glava zatvorila oči, Sarasvati je iz Brahminog ponašanja znala da još uvijek nije cjelovit. Prije svega, čim su se pojavili u ovom svijetu, postalo je jasno da Brahma ne vidi Gajatri! Vidio je Sarasvati, ali ne i njezinu sestru i ljubavnicu!

Sarasvati je za njega bila u jednom utjelovljenju, doživljavao ju je kao jednu, iako su u njoj obitavale i Savitri, Satarupa i Brahmani. I to je bila posljedica necjelovitosti. Jer daje peta glava bila budna, mogao bi razlučiti njih četiri. Ovako, Sarasvati je bila jedna, a Gajatri, peta žena, jednostavno nije pripadala njegovom svijetu.

Shvativši tu činjenicu, Sarasvati i Gajatri su se našle na mukama. Početni pokušaji predstavljanja Gajatri završili su Brahminim bijesom. Mislio je da ga Sarasvati želi učiniti ludim. "Ja sam Brahma, ženo! Stvoritelj ovoga svijeta! Zar misliš da ja nešto ne vidim u tom svijetu?!" bunio se Brahma povišenim glasom.

Sarasvati je znala da neće ništa postići silom, pa je odustala od uvjeravanja. Mogla mu je, primjerice, objasniti da Gajatri nije s ovoga svijeta, baš kao ni oni i da se nešto dogodilo prije nego je svijet stvoren, ali nije to učinila. Radije je čekala. U svojoj je mudrosti znala da će doći pravo vrijeme i da će Gajatri na poslijetku zauzeti svoje mjesto pokraj Brahme i nje.

Međutim, čekanje nije bilo lako ni za nju ni za Gajatri. Bilo je strašno teško živjeti bez svoje ljubavi, odnosno pred svima se ponašati kao da je nema. Bilo je dovoljno loše što je samom stvoritelju nedostajao komadić duše, a da toga on nije bio ni svjestan. Trpjeti emocionalnu bol i stalnu nepotpunost ponekad je jednostavno bilo previše. Sarasvati i Gajatri često su plakale čekajući pravo vrijeme.

Dugo je potrajalo, vrlo dugo! Tek nakon stotinu i osam tisuća godina došao je trenutak u kojem je Sarasvati uočila mogućnost rješavanja nastale situacije, mada ni tada nije bila sigurna kako će se sve završiti.

Obljetnica stvaranja i Brahminog ulaska u svemir najavljenaje u trenutku posebnog poravnanja nebeskih tijela. Upravo tada, u točno određenom trenutku, trebalo je napraviti ritualnu svečanost da bi se potvrdilo Brahmino stvaralaštvo. Bio je to moćan trenutak koji se nije smio propustiti. Sva božanstva bila su pozvana da nazoče toj svečanosti, pa tako i Indra, Agni, Višnu, Lakšmi i Šiva koji je tada još uvijek bio asket; dakle Parvati se nije pojavila na ovome svijetu.

"Jesi li sigurna daje to pravi trenutak?" razmišljala je Sarasvati, upućujući pitanje kako Gajatri tako i samoj sebi.

"Trenutak je odličan, boljeg možda neće biti, a meni je već dosta čekanja", odlučno je odgovorila Gajatri. "Svemir me mora upoznati. Niti ti niti Brahma niste potpuni bez mene."

"Moraš zauzeti svoje mjesto pokraj Brahme, dakle on mora sklopiti kozmički brak s tobom", ponavljala je Sarasvati ono što su već odavno isplanirale. "To će učiniti tek ako mene ne bude. Moramo uspjeti!"

Da bi se razumjelo što su Sarasvati i Gajatri smislile, mora se znati sljedeće: na svečanosti uz Brahmamora stajati njegov ženski vid, dakle njegova družica- tek tada će ritual biti djelotvoran. U suprotnom, Brahmina moć neće biti potvrđena, a možda će izgubiti i sposobnost daljnjeg stvaranja. U najgorem slučaju, ako se tako nešto dogodi, svemir bi se mogao urušiti sam u sebe. I druga važna stvar je točnost trenutka za održavanje tog rituala. Nebeska tijela bit će u određenom položaju samo nekoliko sati, što ostavlja vrlo malo vremena za njegovo provođenje. Drugim riječima, kašnjenja nije smjelo biti.

Ali, Sarasvati je odlučila učiniti upravo to - zakasniti na ritual! Umjesto nje, tamo će biti Gajatri. Brahma će se naći u stisci i, tako su nagađale Sarasvati i Gajatri, pod pritiskom će se nešto dogoditi, Brahma će ugledati Gajatri, prepoznati je, a ona će kao njegova družica stajati pokraj njega u trenutku kozmičke proslave. Sarasvati će ipak doći u zadnji čas i sve će biti u redu.

Eh, da, bio je to plan pun rizika i nepoznanica. Ali, što se drugo moglo učiniti? Djevojkama je dosadilo skrivanje, a i Brahmi je bilo potrebno buđenje jer, znala je Sarasvati, bez toga neće moći nastaviti svoju zadaću. "Mogu li nešto pitati?" iskoristio sam kraću stanku koju je Ganeš napravio u priči. "Ne znam da li sam dobro razumio: Gajatri je bila nevidljiva svima u svijetu?"

"Ah, ne", odgovorio je Ganeš. "Bila je nevidljiva samo Brahmi. Ostali su ju vidjeli kao nekog... običnog. Budući da mene tamo nije bilo, ne mogu ti o tome posvjedočiti iz prve ruke, ali moj mije otac Šiva rekao daje izgledala kao vrlo lijepa, ali obična djevojka."

"Znači nije u njoj bilo ničeg posebnog, ničeg po čemu bi se isticala?"

"Koliko ja znam ne", rekao je Ganeš nakon kraćeg razmišljanja. "Ali, tada, na samoj svečanosti, bila je pripremljena i uređena. Ionako su sve Brahmine žene slične jedna drugoj, a sada ju je Sarasvati našminkala tako da očigledno sliči njoj. Naravno, nitko to ne bi primijetio sam od sebe. Brahmina žena i nepoznata djevojka - to se baš ne uspoređuje, čak i ako primijetiš neku sličnost."

"I uspjelo im je? Mislim, Brahma ju je oženio baš tada i tamo?"

"Očigledno im je uspjelo!" uskliknuo je Ganeš. "Ali, ne bez teškoća!"

Naravno, priča ne bi bila zanimljiva da nema "teškoća"!

Zamislite prizor velikog skupa bogova i ljudi! Sve je spremno za ritual u kojem će se upaliti bezbrojne vatre, izrecitirati mnoge mudre izreke pa i cijeli spisi. Zatražit će se milost bogova i onog Jednog ne bi li se priskrbila snaga i energija za nastavak velikog procesa stvaranja u kojem su svi tada više-manje sudjelovali, na čelu, naravno, s Brahmom.

Svi su tamo, stoje spremni za početak. Jvotishiji su izračunali točno vrijeme koje se munjevitom približava. Brahma je pomalo uznemiren, što zbog potvrde svoje snage, što zbog činjenice da - Sarasvati kasni!

Iako još ima malo vremena, Brahma šalje glasnike po Sarasvati, a oni se vraćaju s porukom da mu žena još nije spremna jer se mora urediti! Brahma gotovo pada u nesvijest od muke. Ipak, čeka još malo, a zatim njegovo nestrpljenje, kao i nestrpljenje drugih, postaje očigledno. "Što ako ne dođe?" pita zbunjeno Indra. "Što ćemo onda?"

"Ne može se početi bez ženskog vida Brahme", tvrdi riši Brighu koji će izvoditi ritual. "Tako što bi moglo biti opasno, da ne kažem nepotpuno."

Šiva sliježe ramenima. "Strpljenja. Možda stigne u posljednji čas."

No, nakon nekog vremena postaje očigledno da bi se sasvim lako moglo dogoditi da Sarasvati uopće ne dođe. "Moramo imati rezervni plan", govori Višnu. "Treba ti žena, Brahma, i to brzo."

Brahma ga gleda zbunjeno, ali Šiva se sada zainteresirano uključuje: "Želiš li reći da ga oženimo na brzinu, za bilo koga?"

"I to je bolje", potvrđuje Višnu iako se Lakšmi pokraj njega drži pomalo ukočeno, "nego da propadne savršen trenutak za ritual."

Šiva klima glavom zaintrigiran, ali ne suprotstavlja se toj ideji. Indra, međutim, ne gubi vrijeme. "Slažem se!", uzvikuje. "Hajdemo to odmah napraviti!"

I prije nego što se Brahma mogao usprotiviti, Indra skače među okupljene i odmah ugleda lijepu Gajatri. "Evo, ti ćeš biti savršena žena", govori vukući Gajatri za sobom prema Brahmi, ni ne trudeći se da je pita za mišljenje. Srećom, takav postupak je savršeno u skladu s unaprijed smišljenom zavjerom. Gajatri stoga ne govori ništa sve dok ne dođe pred Brahmom.

"Evo, Brahma," govori Indra, "ova djevojka će ti biti žena. Brighu će vas vjenčati i možemo pristupiti ritualu." Okupljena božanstva gledaju s visoka na Gajatri, ali ne govore ništa protiv nje, budući da su i njihove moći pod upitnikom ako se ritual ne održi.

No, odjednom postaje jasno da se s Brahmom nešto čudno događa. Zbunjen je i nesigurno gleda lica okupljenih kao da želi proniknuti u narav ovog novog obrata. Jesu li se svi urotili protiv njega? O čemu se ovdje radi?

Naravno, Brahma je na mukama jer on ne vidi Gajatri! Odjednom se prisjeća nekih davnih trenutaka kad mu je Sarasvati pokušala nešto takvo objasniti, a on se na nju ljutio. Shvaća daje pogriješio i daje morao biti manje ohol i samouvjeren, a više slušati svoju mudru ženu. Međutim, sada se nalazi pred tisućama ljudi i stotinama bogova. Ne može sada pokazati svoju slabost. Ako saznaju da on, Brahma, nekoga ne vidi, to će biti katastrofa. Što da radi?

I u tom trenutku Brahmom obuhvaća neodoljiva želja za Sarasvati! Tako je silno želio da je ovdje, pokraj njega, da ga je to podsjetilo na one prve trenutke želje, tamo u kozmičkoj kolijevci, kad je izludio od ljubavi te stvorio sam sebi pet glava samo da bi mogao stalno, u svakom trenutku gledati onu koju je toliko želio.

Možda je upravo to prisjećanje bilo presudno za ono što se tada dogodilo. Naime, Brahmom odjednom osjetio da Sarasvati nije daleko, štoviše, daje vrlo blizu, to jest točno ispred njega! Istodobno kako se javio taj osjećaj u njemu, primijetio je neki nemir među bogovima oko njega. Proširio se uzdah iznenađenja, praćen laganim odmicanjem i zaklanjanjem lica.

Brahma to nije tada znao, ali upravo u tom trenutku njegova peta glava je počela otvarati oči. Malo-pomalo, pokraj Indre koji je je stajao pred njim pojavljivao se neki nejasni obrisi. A zatim je, kao obasjan unutarnjim svjetlom, obrisi postali jasniji i pretvorio se u prelijepu mladu

ženu. U djeliću sekunde Brahmaju je prepoznao! Sjetio se svega, ali mu to nije pomoglo. Naime, kao i prvi put, njegova se peta glava toliko uzбудila da se ispunila nevjerojatno jakim svjetlom. A on sam se toliko zadubio u Gajatri da je sve ostalo prestalo postojati, baš kao i tada, na samom početku stvaranja.

Gajatri je isprva bila sretna zbog prepoznavanja, ali ju je odmah uhvatila panika. Znala je što se dogodilo prvi put, a sada nije bilo njezinih sestrice da pomognu

Slomljena kljova

Brahmi. Sarasvati još nije stigla, a pitanje je da li bi ona sama, u jednom tijelu, mogla nešto učiniti.

No, rješenje se pojavilo s druge strane. Kako je Brahmina peta glava počela svijetliti sve jače i jače, tako se mnoštvo u strahu odmicalo. Nije bilo moguće izdržati taj sjaj i toplinu. Međutim, Šiva se nije odmaknuo. Čim se svjetlo pojavilo, on gaje prepoznao! Bio je to sjaj istine, žar prvobitnog Sunca duše, onaj isti plamen koji izlazi iz njegovog trećeg oka kad ga otvori! Znao je da Brahma nema kontrolu nad tom snagom. Izgledao je potpuno uvučen u sebe, nesvjestan ičega osim mlade žene pred sobom. Pogledavši je malo bolje, Šiva ju je također prepoznao. "Sarasvati, ili kako god da ti je ime u ovom obliku, to si ti?"

Gajatri je kimnula glavom, sada već na koljenima. "Učini nešto, gospodaru Šiva", progovorila je. "Ako se Brahma ne zaustavi, svemir će biti spaljen ovim sjajem."

Šivaje samo na trenutak oklijevao, a zatim je učinio ono jedino što je mogao. Stao je ispred Brahme i otvorio svoje treće oko uperivši ga točno u Brahminu petu glavu.

Sve drugo što živi bilo bi uništeno Šivinim pogledom. Čak ni sam Šiva nije znao hoće li se to dogoditi i sada. Jer, radilo se o istim silama. Kad se one suoče jedna s drugom, što će se dogoditi?

Pa, moglo se dogoditi svašta: od ničega pa do kozmičke eksplozije. No, na našu sreću, rasplet je bio povoljan i upravo onakav kakvog želimo. Naime, Brahmina peta glava nije nestala, niti je uništena kako neki tvrde, već je probuđena! Brahmin problem je bio u tome što nije integrirao sve svoje dijelove. Još je zapravo bio mlad i nekoordiniran. Gajatri je u sebi A.P. Kezele

nosila snagu privlačnosti prvobitne Žene, ali na način koji je Brahmju uvlačio u sebe.

Međutim, osvjetljena Šivinim trećim okom, peta je glava počela djelovati drukčije.

Osvijestila se i spojila svoju svjesnost s ostalim dijelovima Brahme. Čim se to dogodilo, snažnog svjetla je nestalo, odnosno ono je ostalo unutra, na raspolaganju Brahmi, kad mu bude potrebno.

Istodobno s tim došla je i svjesnost o potrebi da Gajatri bude uz njega. Zbog toga je, sada probuđen i cjelovit Brahma, povikao: "Brighu! Indra! Dolazite ovamo i obavite obred vjenčanja!"

Iako pomalo zbunjeni, bogovi su se ponovno okupili i nazočili razmjerni zakletvi između Brahme koji je još uvijek čudno sjajio i nasmiješene Gajatri. Sve je to bilo toliko neobično da nitko nije ni primijetio kako u gomili stoji Sarasvati i promatra obred.

Kad im je konačno došlo do svijesti da je prva Brahmina žena ipak ovdje, nastao je tajac. Svi su očekivali bijes i scenu koju će Sarasvati napraviti. No, Gajatri je sve preduhitrla bacivši se pred noge Sarasvati. "Ti, koja si ja, dopusti da ti služim i da budem dio tebe. Bila si i ostat ćeš prva Brahmina žena. Ja sam tvoj oblik! Tamo gdje si ti sadržaj, ja ću biti posuda. Naše mjesto nas očekuje - stajat ćemo zajedno pokraj Brahme, stvoritelja!"

Sarasvati je gracioznim pokretom prišla Gajatri, podigla je s tla, zagrlila i poljubila u obraz. Zatim su, točno na vrijeme za početak rituala, zajedno stale pokraj Brahme, dok je Brighu, veliki riši, počeo pjevati prve napjeve u njihovu slavu.

Slomljena kljova

"Kakva neobična priča!" uskliknuo sam nakon što je Ganeš završio.

"Doista", složio se on. "Priznajem - ovo je jedna od neobičnijih, čak i za mene. Ali, znaš li što je još neobičnije?"

Nisam znao.

"To što Sarasvati, Gajatri i Brahma nisu nikome do kraja objasnili što se dogodilo. Čak je i moj otac Šiva to saznao tek kad se pojavila Parvati."

"Kako to 'nisu objasnili'? Pa, kako su onda drugi primili cijelu tu stvar?"

"Hm, kako tko", nasmijao se Ganeš. "Zapravo je Sarasvati kasnije čak odglumila neku ljutnju na Brahmnu i ostale, posebice na Indru, Višnu i Šivu. Pitala ih je, najprije u šali, kako su je mogli tako lako zamijeniti za nekog drugog. A onda, kad nije dobila zadovoljavajuće odgovore - navodno je Indra čak nešto promrmljao o podređenosti žena, a Šiva ionako tada nije znao što je to ljubav - njezin se lažni bijes pretvorio u pravi, pa ih je "proklela" s namjerom da shvate vrijednost žene. Ženomrzac Indra ovisit će o ženi kad oslabi, Šiva će upoznati nekog bez koga neće moći živjeti, a Višnu će često biti razdvojen od Lakšmi i provesti mnogobrojne živote motiviran ljubavlju prema njoj.

Bilo mi je jako zanimljivo čuti ova Sarasvatina "prokletstva". Jer, kao što znate, Šivaje doista upoznao Parvati, a iz prethodnih priča ste saznali koliko je patio kad je "umrla". Indri se također obistinilo Sarasvatino proročanstvo, a isto se dogodilo Višnuu. U nizu utjelovljenja gubio je svoju družicu, pa ju je nalazio, kao što je to, primjerice, opisano u Ramajani, jednoj od nasloženijih priča o njegovim pustolovinama, gdje kao Rama traži svoju otetu ljubav Situ. Ali, od svega toga najzanimljivije su mi bile riječi koje je Gajatri izrekla kad se bacila pred noge Sarasvati. Kako je ispalo, one u sebi sadrže najdublju simboliku te objašnjavaju pravu ulogu Sarasvati i Gajatri u procesu stvaranja.

"Ja sam tvoj oblik!" rekla je Gajatri. "Tamo gdje si ti sadržaj, ja ću biti posuda."

Možda ste pomislili da se radi o ceremonijalnoj izreci koja nema posebno značenje, osim možda poetskog. Međutim, nije tako. Ganeš mi je objasnio da Sarasvati i Gajatri od toga trenutka stoje zajedno te da ih je nemoguće odvojiti. Na okupu ih drži potpuno osviješten i cjelovit Brahma, stvoritelj.

Kao što znate, Sarasvati predstavlja mudrost i znanje. Onaje sadržaj. A Gajatri predstavlja posudu u kojoj se znanje prenosi! Jedno bez drugog ne bi moglo postojati, zato je i bilo važno da Brahma zapazi i prihvati Gajatri kao dio Sarasvati.

Svatko tko je ikada podučavao, zna koliko je važan način na koji se poduka prenosi. Zalud vam znanje ako nemate pravi način njegovog prenošenja. Sarasvati je uzaludna i izgubljena ako uz nju i oko nje nije Gajatri da znanju podari oblik. Jednako tako je izgubljen i Brahma, što znači da ni stvaranje nije moguće bez znanja prenesenog na pravi način.

U prastarjoj Indiji postajao je još konkretniji izraz povezanosti mudrosti i "njezine posude". Naime, Gajatri je, kao što ste mogli pročitati u ove dvije priče, povezana sa zvukom i sluhom. Njezina je uloga uobličiti znanje. Kažu da je, nakon stapanja s Brahmom i Sarasvati, počela pjevati mudrost i to u točno određenom ritmu i metrici. Ta se metrika (broj slogova u stihovima) prigodno naziva njezinim imenom: gajatri.

Ako ćete ikada čitati ili slušati vede, izraz gajatri metrika čut ćete mnogo puta. A mnogi od vas su već čuli za izraz gajatri mantra. Iz neznanja, taj se izraz poistovjetio s jednom točno određenom mantrom, i to onom posvećenoj Suncu. Ganeš mi je jednom rekao da se zapravo radi o Savitri mantri - posvećena je Savitri, jednoj od dijelova Sarasvati. Čuli ste je sigurno, zar ne?

Tat sauitur uarenijam bhargo devasja dimahi dijo jo nah pračodajat.

Dakle, ta poznata mantra se pjeva u gajatri metrici. Gajatri je doista, kako je rekla u tom svom ritualnom obraćanju Sarasvati prije stapanja s njom, postala posuda u kojoj se nalazi mudrost. Evo jednog od mogućih prijevoda ovih riječi:

Dozovimo svjetlost u svoj život

da bismo svijet pred sobom vidjeli onakvim

kakav u stvarnosti jest.

Gajatri mantri ima mnogo, a mislim daje prigodno završiti ovu priču s dvije posvećene njezinim glavnim junacima, Brahmi i Sarasvati.

Param ešvaraje vidmahe para tatvaje dimahi tano Brahma praćodajat.

Sarasvateje vidmahe Brahma putrije dimahi tano Sarasvati praćodajat.

Tako je pjevala Gajatri, ljubavnica mudrosti, slaveći stvaranje i znanje koje mu omogućava neiscrpnu snagu i vječno postojanje. Da se ne bi osjećali zakinuti, evo što, otprilike, znače te riječi na našem jeziku:

Spoznavmo prvobitnog stvoritelja,

neka njegova bit obitava u našim srcima,

neka nas stvaranje vodi putem kojim kročimo.

Spoznavmo božansku mudrost, neka kćerka i ljubavnica stvaranja obitava u našim srcima, neka nas rijeka znanja vodi putem kojim kročimo.

Mogli ste već primijetiti da Ganeš pokazuje veliko I V[^]poštovanje prema ženama. U priči o Brahmi i njegovih pet glava ustrajao je na tome daje ono Jedno, dakle neimenovana transcendentalna cjelina, izravnim zahvatom u kozmičkoj kolijevci, stvorilo ženski vid Brahmine osobnosti. Razlog je bio zaštitničke naravi - Sarasvati je morala zaštititi Brahma od očitovanja uništavajuće sile u obliku dva demona. Na posljetku su se stvari malo zakomplicirale, ali bez toga ne bi bilo dobrih priča, zar ne?

No, Ganeš uvijek i bez iznimke govori o svojim ženama, Buddhi i Siddhi, s velikom poniznošću i ljubavlju. Ponekad se stječe dojam daje on samo oruđe koje obavlja ponekad zabavan, ali zapravo grub posao. On sam najviše uživa i najviše je "kod kuće" kad je u njihovim rukama.

Kad se govori o indijskoj tradiciji, često se stječe dojam da je ona izrazito muški orijentirana. I taj je dojam ispravan! Naime, većina podataka koja je stigla do nas kroz provaliju vremena, obojena je vedskim objašnjenjem strukture svemira. A ona je poprilično anti-ženska. Da se razumijemo, ne radi se o tome da ženskih likova nema, već o tome da im je namjerno umanjena uloga, ili da se te uloge ne spominju. A njih ipak ima i to izrazito mnogo, samo je potrebno malo odlučnije ukloniti zavjesu privida koja je stvorena tijekom muški obojene povijesti.

Ganeš je to uspješno činio, usprkos tome što se on sam odlično snalazi baš u svijetu u kojem, na izgled, muška stvorenja igraju glavnu ulogu. Ali, kao što ste već i sami mogli primijetiti, u većini priča ženski likovi su zapravo najvažniji, koliko god izgledalo da oni muški imaju prevlast.

Uglavnom, ne bih želio sada detaljnije ulaziti u problematiku žensko-muških odnosa. Želio sam istaknuti ulogu žene u Ganeševim pričama, a eto, potkrijepit ću ih s dvije vrlo lijepe priče u kojima je glavni lik Jama, bog smrti. Ali, u obje se našao suočen sa ženama koje su ga, na neki način svladale. Prva priča govori o njegovoj vlastitoj družici Vjaji, a druga o upornoj plesačici imenom Savitri (da, tako je, to je jedno od imena Brahminog ženskog dijela), koja mu je pokvarila posao na neobičan i neočekivan način.

"Mnogi misle da je Jamina žena njegova sestra Jami", počeo je priču Ganeš. "Ali, to nije istina. Jama

1 Jami su rođeni kao blizanci, brat i sestra. Kao što znaš, bili su to prvi ljudi i pred njima je bila zadaća stvaranja ljudske rase."

Znao sam to jer mi je ranije Ganeš detaljno ispričao priču o bogu smrti. A nju sam ja ispričao vama u dvije knjige: Gospodar smrti i Život-smrt-život. Tradicionalno ona se nalazi u spisu imenom Katha upanišad, a govori o dječaku Naćiketi kojeg je otac nehotice osudio na susret s Jamom prije nego bi to bilo uobičajeno. Umjesto da se uplaši, Naćiketa odlučuje potražiti boga smrti i pogledati ga u oči. Naćiketina pustolovina je doista vrijedna cijele knjige pa je stoga ovdje neću ponavljati. Ali, što se Jame tiče, on i njegova sestra su dakle začetnici

ljudskoga roda. Legenda kaže da se Jama opirao tome jer je smatrao kako nije primjereno da brat i sestra vode ljubav. Jami je na tome ustrajala, pa je tako bilo i učinjeno. U određenom smislu, ova priča odgovara kršćanskom mitu o Evi i Adamu, u kojem je na Evinu savjest stavljen grijeh, dok je Adam, nevinašce, bio samo žrtva. Ne moram posebno isticati što mislim o takvim objašnjenjima. Ona su uglavnom iskrivljena zbog zaštite muškaraca i lakšeg dovođenja žena u podređeni položaj.

Mit o Jami i njegovoj sestri Jami je ipak malo drukčiji. Budući prvi čovjek, Jama je bio i prvi koji je umro. Prošavši kroz proces umiranja naučio je sve o smrti i kao takav zauzeo mjesto onog koji njome upravlja. Postao je bog smrti! Zanimljiva se simbolika skriva u činjenici da je smrt zapravo roditelj čovječanstva. Na taj način u središte pozornosti dolazi jedna drukčija uloga smrti. Ona pokreće nove cikluse i novi život. Ako pročitate neku od spomenute dvije knjige, posebice Život-smrt-život, naučit ćete kako je jedna od najvažnijih zadaća Jame, boga smrti, usmjeriti dušu prema novim životima. Umjesto kraja, smrt postaje novi početak.

Ganeš me je podučio da je razumijevanje i upoznavanje smrti jedan od najvažnijih postupaka koje je potrebno provesti još za života. Mnogim ljudima se takva misao ne sviđa jer se boje smrti. Međutim, budući da je to jedino iskustvo koje nas bez iznimke sve očekuje, mislim da je dobro poslušati Ganešov savjet i pripremiti se za njega. Ukoliko tako učinite, vaš doživljaj smrti će se promijeniti, a strah će ustupiti mjesto beskonačnoj radosti i povjerenju.

No, kao što sam već rekao, više o tome možete saznati na drugim mjestima. Hajdemo mi sada natrag na priču koja tek daje započela!

"Kad je Jama umro i postao bog smrti," nastavio je Ganeš, "neko vrijeme je radio sam, dok je Jami, njegova sestra i majka čovječanstva, gotovo nevidljiva nadgledala proces umiranja i pomagala dušama na tom putu. Ona to čini i sada, naravno. No, Jama je ubrzo pronašao svoju pravu družicu - partnericu na putu i suradnicu u životnoj misiji. Koliko god je u to teško povjerovati, Jama se zaljubio!"

"Bog smrti se zaljubio?!" iznenadio sam se. Doista je teško prihvatiti takvu misao. Nekako odudara od svega što znamo o smrti, zar ne?

"Tako je", nije se dao smesti Ganeš. "Tijekom jednog od svojih 'poslova', sasvim slučajno je naišao na djevojku imenom Vjaja. Bila je to ljubav na prvi pogled!"

Eh, sad, morat ću napraviti mali odmak od priče da bih vam objasnio zašto je meni to ime bilo poznato. Naime, izraz vjaja znači doslovce gubitak. A u jvotishu, indijskoj astrologiji kojom se bavim, postoji jedno astrološko područje, takozvana kuća ili bhava, s istim imenom. Radi se o dvanaestoj bhavi čije značenje je također gubitak ili smrt. Dakle, kad promatrate nečiju natalnu kartu u dvanaestoj bhavi, vjaji, gledat ćete što sve osoba može, i kada, izgubiti.

U ovom slučaju, dotična se djevojka zvala Vjaja. To je kao da se netko među nama zove Gubitak! Ne baš privlačno ime, zar ne? Zbog toga me nije iznenadilo kad je Ganeš ukratko opisao kakav je život Vjaja imala.

"Vjaja je bila uvijek sama" govorio je Ganeš. "Nitko nije želio biti s njom jer nitko nije volio gubitke. Pronio se glas da čak i mali razgovor s njom donosi teškoće, a dulje druženje može biti pogubno. Na to treba dodati povučenu narav Vjaje, kao i izgled 'nevidljive osobe', i dobit ćeš arhetip usamljenice."

Zasigurno znate na koje Ganeš mislio spomenuvši "nevidljivu osobu". Možda ste i sami ponekad, ili stalno, takvi. To su ljudi koji se ničim ne ističu i koje jednostavno ne primjećujete, toliko su obični i svakidašnji. "Keep low profile" rekli bi u američkim filmovima, i drži se podalje od nevolja. Gubitak je ona stvar u našem životu koja obično drži "low profile" jer ga ne vidimo dok se s njim ne sudarimo, a onda je najčešće kasno.

Sve u svemu, ako sve to utkate u jednu osobu i ako joj date ime Vjaja, otprilike vam je jasno zašto nitko s njom nije želio imati nikakvog posla. To jest, nitko osim Jame!

"Kad ju je vidio, došavši po nekog čovjeka iz njezinog susjedstva..." Ah, vidite, moram opet prekinuti tijek priče. Naime, ovakve Ganešove riječi u meni uvijek izazivaju niz nevjerojatnih

slika. Zamislite Jamu, boga smrti, kako dolazi po vašeg susjeda koji umire. Vi ga naravno ne vidite, ali on vidi vas, oduševi se vašim izgledom i osobnošću i... paf, evo ga pred vama i nudi vam...

No, dobro, vi niste Vjaja pa vam se to vjerojatno neće dogoditi. Ali, eto, baš to se, kako kaže Ganeš, dogodilo Vjaji!

"...odmah je znao daje našao nekog posebnog. Prišao joj je, uobličio se ispred nje, tako da gaje mogla vidjeti, a zatim se predstavio. Netko drugi bi pobjegao glavom bez obzira, ali Vjaju je ugodno iznenadila činjenica da joj se uopće netko obraća, pa je potisnula strah i pogledala Jamu u oči. A kad joj je Jama ispričao stoje osjetio i odmah joj, bez mnogo razmišljanja, ponudio da postane njegova žena, Vjaja je zadrhtala. Ne od straha, već od iznenadne spoznaje daje njezin život na Zemlji završio i da je zapravo služio kao uvod u njezinu pravu ulogu, tamo negdje, u nekim drugim dimenzijama i svjetovima koji se nazivaju Jaminim kraljevstvom."

Pogađate već: Vjaja je pristala na Jaminu ponudu i otišla s njim usprkos protivljenju njezine obitelji i velikoj tuzi njezine majke Sahade. Na nju, majku, vratit ćemo se kasnije, jer ona zapravo u sebi nosi najvažniju poruku priče. Ganeš mijе, međutim, obratio pozornost na nešto drugo.

"Čim je pristala poći s Jamom, Vjaja je uzdignuta na razinu božanskog. Vidiš, ponovno se pokazuje daje vrlo važno reći 'da' Jami. Ukoliko ga odbijamo i poričemo njegovo postojanje i ulogu, nećemo postići ništa osim patnje i straha koji će nas pratiti cijeli život, a još više cijelu smrt. S druge strane, ako mu pogledamo u oči i pristanemo na njega, dobrobiti za naš život bit će neizmjerne."

Razumio sam što mi želi reći. Na posljertku, o tome sam mnogo puta govorio drugim ljudima pokušavajući razbiti strah od smrti. Ipak, budući da sam bio u ulozi učenika, morao sam upitati da li to znači da se svi moramo odreći života kakvog imamo da bismo pronašli svoju životnu misiju?

"Naravno", odgovorio je Ganeš smijući se. "To jest, ako je sada ne ispunjavate. Ako život sada nije dobar, potrebno je odreći ga se da bi se imao život koji je dobar, to je barem jasno!" Hm, nisam baš na to mislio - ali, dobro, poruka je jasna. Smrt je dio života i takva će ostati. Ona uvijek donosi promjenu, a poricanje promjene donosi patnju.

Priča, međutim, nije ovdje završila. Njezin glavni dio odvija se u Jaminom kraljevstvu gdje Jama ljubazno dočekuje svoju novu ženu Vjaju, nudeći joj sve što želi i dijeleći s njom sve što ima, osim..."Jama je zatražio od Vjaje da ne odlazi u južni dio njegovog kraljevstva", pričao je dalje Ganeš. "Isprva to Vjaji nije bilo neobično, odnosno nije bilo ništa neobičnije od samog dolaska k Jami. No, kako je vrijeme odmicalo, Vjaja se sve više privikavala na novu okolinu, pa joj je s vremenom i "južni dio" postao zanimljiv. Znatiželja joj je rasla tim više što je vidjela kako Jama svakoga dana odlazi tamo, dakle na mjesto na koje ona nije smjela ići. Na njezine ponovljene upite Jama nije odgovarao. Samo je ponavljao kako ne dolazi u obzir da Vjaja ode tamo.

Zanimljiva situacija, zar ne? Jadna Vjaja je mnogo razmišljala o tome, smišljajući razna objašnjenja za Jamine postupke. Jedna od misli koje su je opsjedale bila je da Jama tamo ima drugu ženu za koju ona ne smije znati. Možda je to bio motiv za Vjajinu neposlušnost, a možda i nije, ali jednoga je dana Vjaja uspkros Jaminom zahtjevu otišla u južni dio njegova kraljevstva. Ono što je tamo pronašla promijenilo joj je život. Prvi šok doživjela je kada je shvatila da se tamo nalazi neka vrsta "pakla", a to znači svijeta u kojem duše ispaštaju za svoje prošle grijehe. Već to bi bilo dovoljno bolno za nju pa je odjednom shvatila zašto ju je Jama želio poštediti tog prizora. No, stvar je postala gora kad se okrenula i željela otići. Krajičkom oka među mučenima je spazila svoju vlastitu majku Sahađu!"

"Ah, to je doista bilo iznenađenje!" uskliknuo sam. "Očigledno, kod Jame nema protekcije!"

"Doista!" potvrdio je Ganeš. "Čak ni kad je Vjaja dotrčala u bijesu do njega, predbacujući mu što se na takav način odnosi prema njezinoj majci, Jama nije popustio. Zapravo, nije to ni mogao učiniti. Objasnio je Vjaji kako postoje određeni prirodni zakoni koji se moraju poštovati i da Sahada, prema tim prirodnim zakonima, mora biti u paklu."

Eh, sad, ponovno moramo zastati i malo objasniti simboliku ove priče. Za sada smo se upoznali sa značenjem izraza vjaja, pa smo na taj način lakše razumjeli zašto je gubitak postao partnerica smrti. Slična simbolika postoji i u izrazu sahađ. Kad biste znali jvotish, u tom biste izrazu prepoznali naziv još jednog astrološkog područja, treće kuće ili bhava, koja opisuje našu djelatnost. Štoviše, zbog određenih jvotish okolnosti izraz sahađa bismo mogli prevesti kao "vezana za djelatnost".

Znam da ovo nije škola jvotisha - za to bi nam bilo potrebno mnogo više vremena - ali reći ću vam samo toliko daje treća bhava (sahađ) u majčinskom odnosu prema dvanaestoj (vjaja)* te da odnosi unutar priče savršeno odgovaraju znanju o jvotishu.

U svakom slučaju, za potrebe razumijevanja bolje će biti da se vratimo na svakidašnju razinu. Dakle, simbolika priče najprije kaže daje Sahada (vezana za djelatnost) majka Vjaje (gubitka) te da ju ta činjenica vodi u pakao!

Ključni dio priče je "vezanost". Što znači kad smo vezani za djelatnost? Možda će biti jasnije ako kažemo da smo "vezani za rezultate djelatnosti". Zna li onu: "Put u pakao je popločan dobrim namjerama"? E, pa vidite, baš o tome govori situacija u kojoj Sahada (vezanost za rezultat, dakle namjera!) završava u paklu!

Budući da su mi sve ove misli prošle kroz um u trenu, zadivljeno sam uskliknuo: "Naravno! Tako dugo dok djelatnost obavljamo čvrsto vezani za neka očeki-

* Za one koji ipak znaju nešto o jvotishu, evo objašnjenja. Radi se o načelu koje se naziva bhavat bhavam. Prema tom načelu treća bhava (sahađ) je četvrta bhava (majka) od dvanaeste (vjaja). Dakle, sahađ (djelatnost) je majka vjaje (gubitak), stoje i slučaj u ovoj priči! vanja, tako dugo nam nema spasa!" Želio sam dodati i jednu rečenicu koju u Bhagavat Giti Krišna upućuje princu Arđuni ("Djeluj, a rezultate djelatnosti prepusti meni!"), ali je Ganeš odmah nastavio dalje.

"No, ipak je bilo spasa za Sahađu", rekao je. "Vjaja se uspjela izboriti za nju i izbaviti je iz pakla."

"Doista?" začudio sam se. "Kako joj je to uspjelo kad je Jama toliko strog i nepopustljiv?"

"Jama je Vjaji objasnio postupak spašavanja zabludjele djelatnosti, dakle njezine majke Sahađe. Rekao joj je da se Sahada može iskupiti dobrim djelima, ali ne s razine na kojoj se oni sada nalaze, već iz ljudskoga svijeta, dakle s materijalne razine utjelovljenja."

"Hm," zamislio sam se, "znači Jama je zapravo rekao da je on nemoćan u tom slučaju, te da je potrebno ljudsko utjelovljenje za spas Sahađe?"

"Upravo tako!" potvrdio je Ganeš.

Na ovakvu zamisao sam već nekoliko puta naišao - daje utjelovljenje bolji položaj za ispravno djelovanje od takozvanih "viših razina". Usprkos tome što većina današnjih novodobnih duhovnih tražitelja sanjari o nebeskim svjetovima i drugim dimenzijama, izgleda da je jedino povratak u tijelo način na koji se možemo izbaviti od posljedica loše djelatnosti, te se tako osloboditi karme i postići prosvjetljenje.

"Nakon što je saznala kako izbaviti svoju majku," nastavio je Ganeš, "Vjaja je odlučila otići od Jame, usprkos njegovom negodovanju. Budući da je i sama bila uzdignuta na razinu božanstva, imalaje sposobnost utjelovljenja bez potrebe za rođenjem, sposobnost koja se pripisuje auatarima. Vratila se na Zemlju i počela s obavljanjem niza dobrih djela, odričući se njihovih dobrobiti i imesvojemajke, Sahađe. Vjaja se preobrazila: zadržala, je svoju narav i ime, ostala je gubitak, ali je sada, na neki način, postala 'neusmjereno usmjerena'. Pretvorila se u upayu, evolutivnu djelatnost za koju nismo vezani, a koja ima pročišćavajuće djelovanje na našu prošlu karmu."

I tim je riječima Ganeš završio priču o Vjaji, družici Jame, boga smrti. No, značenje njegovih posljednjih rečenica u meni je pokrenulo čitavu lavinu misli, pa i projekata. Naime, onako kako sam je doživio, Vjaja je zapravo postala "umijeće davanja"!

Razmotrite još jednom simboliku priče. Ponajprije, Vjaja sama, dakle gubitak, nastaje zbog "vezanosti", odnosno djelatnosti koja sebi prisvaja rezultate djelovanja. U to spadaju i očekivanja, namjere, sebičnost, posesivnost, traženje nečeg zauzvrat, projekcija svojih želja na druge, manipulacija drugima da bi se ispunile naše namjere i želje, ma koliko bile dobre, i svi drugi slični postupci. Dakle, oni su "majka" gubitka, a na poslijetku rezultiraju patnjom u "paklu".

A na koji način se to može ispraviti, to jest na koji način se može ukloniti patnja? Tako da se gubitak preobrazi u usmjereno davanje, dakle u umjetnost davanja! Kad dajete bez da tražite zauzvrat, a činite to u posebno vrijeme i s posebnim ljudima te na taj način preusmjeravate rezultate dobrih djela u smjeru određenih prirodnih zakona, spašavate svoju djelatnost i od gubitka i od patnje!

Vjerojatno ima još mnogo toga što bi se moglo reći o tako preobraženoj Vjaji, ali pustimo neka priča sama u vama odradi svoj dio posla. Ponekad razumijevanje nije najvažniji dio tog procesa. A za one koji bi ipak željeli znati više o tome, preporučujem zaviriti u projekt i knjigu Umjetnost davanja. Oni su nastali pod izravnim utjecajem ove priče.

Ali, mi ćemo krenuti dalje, na sljedeću priču u kojoj se također pojavljuje Jama, bog smrti, a također i još jedna žena, princeza Savitri, koja ga je morala dobro upoznati da bi ga, na neki način, na kraju mogla i svladati.

Ova priča se nije vremenski nastavljala na prethodnu, ali su mi izgledale bliske zbog nazočnosti boga Jame. Zapravo, priču o Savitri i Satjavanu čuo sam nakon još jednog razgovora o slobodnoj volji.

"Sjećam se", rekao sam tada, "da si spomenuo Jamu i njegovu tvrdnju kako je jedino smrt neizbježna. Ako je to istina, to pobija slobodnu volju, ili je barem znatno ograničava..."

Ganeš me pogledao malo skupljenih očiju. "Tako je, ograničava je. Ali, uvijek ima načina, uvijek se nešto može učiniti..."

"Dakle, ima načina da se pobijedi smrt, odnosno da se ne moramo s njom suočiti?"

"Ah, ne!" Ganeš je odlučno odmahnuo glavom. "Nemoj iskrivljavati moje riječi! Pitanje si postavio na takav način daje na njega nemoguće odgovoriti jer u sebi sadrži pogriješke!

Odnosno, evo ti odgovora: ima načina da se pobijedi smrt, a jedan od najboljih je da se s njom suočimoV

Ovo je još jedan dokaz da doista morate paziti što govorite! Često nam se događa da nesvjesno izražavamo svoje neznanje i miješamo ga sa svojim željama. Za većinu ljudi "pobijediti smrt" značilo bi izbjeći je. Za Ganeša, koji nas podučava, upravo je suprotno: pobijediti je, znači biti s njom, susrestije - ali spreman.

Razmislite o toj razlici; ona govori mnogo o životnoj mudrosti.

"Osim toga," nastavio je Ganeš, "već sam ti iznio barem nekoliko načina na koji se mora pristupati smrti. Sada ću ti objasniti još barem jedan, a vjerojatno i više njih. Znaš li priču o princezi Savitri i drvosječi Satjavanu?"

Nisam znao tu priču, a Ganeš mi ju je, naravno, vrlo ljubazno ispričao. No, prije nego vas prepustim njegovim riječima, želio bih vas podsjetiti na poduke o smrti koje smo do sada saznali iz priča. Čini mi se važno pa ne zamjerite što ću ih, kao da se radi o udžbeniku, pobrojati u jednoj knjizi priča!

1. Suprotnost smrti je rođenje, a ne život. To smo

saznali iz činjenice da je Jama, bog smrti, rođen, pa umro, ali je nastavio živjeti. Smrt je dio života, a ne njegov kraj ili suprotnost.

2. Prihvatanje smrti donosi besmrtnost. To se dogodilo Naćiketi u njegovoj priči, a također i Vjaji, kad je prihvatila Jamu za muža te tako postala besmrtna.

3. Smrt je moguće pobijediti samo s razine utjelovljenja.

Ovo je vrlo važna poduka, a do nas je došla kroz Vjaju koja je bila primorana utjeloviti se da bi spasila Sahađu od paklenih muka pod nadzorom boga smrti.

4. Djelovanje bez vezanosti za rezultat oslobađa nas smrti. Način na koji je Vjaja izbacila Sahađu je uključivao nevezanost za djelatnost, odnosno preobrazbu gubitka u "umjetnost davanja", a to znači - usmjerena dobra djela.

Evo, toliko o poukama za sada. Još tri slijede u zaključku, nakon Ganešove priče o Savitri i Satjavanu!

Savitiri je dobila ime prema jednoj od boginja, Brahminih družica. No, mnogi su smatrali da je jednako lijepa kao i prava Savitri. Njezino ime pripada svjetlosti, odnosno radi se o jednoj od rijetkih ženskih inačica naziva za Sunce. Možda biste je u današnjim jezicima nazvali Sunčica, ali u tom imenu ima i drugih značenja. Naime, sauitur je i naziv za svjetlost unutarnjeg jastva, ili samo unutarnje jastvo. A ženski oblik mu daje gracioznost, nježnost i razigranost. Možda bi najbolji prijevod značenja izraza, savitri bio - plešuće jastvo.

Kao što ćete vidjeti, princeza Savitri je u potpunosti opravdala značenje svoga imena.

Ah, da, Savitri je doista bila princeza, kćerka jedinica moćnoga kralja koji ju je beskrajno volio. Kako to obično biva u starim pričama, otac kralj je želio najboljeg muža za svoju ljubimicu. Nije imao povjerenja u dogovorene brakove koji su se često sklapali dok su djeca bila mala. Kao brižni otac kojemu je na srcu dobro kćerke, smatrao je ispravnim da Savitri sudjeluje u odluci koja će joj oblikovati cijeli život. No, kao kralj morao je misliti i na politiku, pa je napravio određeni kompromis između kraljevskih i očinskih potreba. Kad je došlo vrijeme za vjenčanje, organizirao je dolazak pomno odabranih prosaca, sve redom kraljevića ili kraljeva te ponekog utjecajnog plemića. Bio je siguran da će među njima Savitri odabrati nekog po svom ukusu, što bi zadovoljilo i očinsku brigu ali i kraljevske obveze. "Ako se on ne pojavi," govorila mu je Savitri, "nikog neću odabrati, to neka ti bude jasno!" A kralj je kimao glavom, potvrđujući da prihvaća njezin uvjet, umirujući tako kćerku koja je bila vrlo sumnjičava prema "toj predstavi", kako je nazivala dolazak prosaca.

Treba reći da on nije bio samo apstraktni princ na bijelom konju. On nije imao svoje ime, ali je imao lice koje bi Savitri prepoznala i najavi i u snovima. Posebice u snovima, jer upravo je njega sanjala cijeli život, od najranijih dana do kojih je sezalo njezino sjećanje.

Otac kralj je znao za tu opsesiju svoje kćerke. Naslušao se priča o tome što je on učinio u ovom ili onom snu. Mala Savitri bila je oduševljena svojim ljubavnikom iz snova. To jest, tadajoš nije bio ljubavnik, a kad je postao jer je Savitri narasla, otac više nije imao uvid u njegova djelovanja u kćerkinim snovima. Savitri je zašutjela, kako se i pristoji. Ipak ima stvari koje otac i kćerka ne bi trebali dijeliti.

Ali, nije prošao ni tjedan dana a da mu Savitri nije spomenula činjenicu da ona zna kako izgleda njezin budući muž i da nikakvi kompromisi ili promjene ne dolaze u obzir. Naravno da je kralj na sve to kimao glavom, ali je u sebi mislio svoje. I on je prošao kroz mladalačke ludosti. Znao je koliko su one snažne i nepobjedive, barem kada si mlad. Ali, jednako je tako dobro znao da vrijeme i život nose svoje, te da se ludosti uglavnom pretvaraju u slatke uspomene. Neka njegova Savitri samo mašta, a kad sretne pravog čovjeka od krvi i mesa, smatrao je otac kralj, u njoj će se probuditi stvarna vatra, a mladalački snovi bit će zaboravljeni.

Eh, ali ispalo je malo drukčije! Stvarnost je pokazala da su upravo njegovi planovi bili nalik snovima, dok je Savitri usprkos svemu i svima svoje ostvarila.

Naime, prva "prošnja" ispala je vrlo neugodna jer je Savitri nakon jednog jedinog pogleda otpustila sve goste odlučnim odmahivanjem glave. "Nema tu njega, oče", rekla je glasno daje svi čuju. "Pošalji ih kući."

Kralj je svoju neugodu morao sakriti ispričama, a goste utješiti obilnom višednevnom gozdom. No, nije mogao ništa učiniti, pa čak ni zamjeriti kćerci. Na posljetku, zar mu nije unaprijed lijepo objasnila što će učiniti ako njega neće biti?

Nakon tog prvog pokušaja otac kralj se malo ozbiljnije zamislio nad problemom, ali nije odustao. Drugi skup prosaca pojavio se u njegovoj palači za nepunih dva mjeseca. No, bez uspjeha! Odnosno s istim poražavajućim uspjehom. Jedan jedini pogled i Savitri je znala: njega ovdje nema!

I treći je pokušaj otac poduzeo bez posebnih pritisaka na kćerku. Na posljetku, znao je daje Savitri posebna i izbirljiva. Međutim, bio je uvjeren da će se, nekako, on pojaviti, samo ako bude dovoljno ustrajan.

No, Savitri nije tako mislila. Bilo joj je žao svih tih mladića i ljudi koji su dolazili radi nje, a bilo joj je žao i očevog bogatstva koje se nemilice trošilo na nepotrebne gozbe odbijenih prosaca.

"Dosta je bilo, oče", rekla mu je Savitri. "Nećemo ga tako pronaći. To je besmisleno. On će se jednostavno pojaviti preda mnom i to će biti to. Prestanimo s tim, molim te!"

No, kralj je mislio drukčije. "Možda su to samo snovi, kćerko. Možda on ni ne postoji, zar ti je to tako teško prihvatiti?"

Da, Savitri to nije mogla prihvatiti! Štoviše, zbog takvih je riječi shvatila da je otac ne razumije, pa su se malo-pomalo počeli udaljavati. Njihovi razgovori su sve više i više poprimali oštre tonove i pretvarali se u male svađe. Zaveden time, otac kralj je u jednoj takvoj situaciji počeo vikati na Savitri i pripremio joj da će joj on odabrati muža, ako ga sama ne može.

Tvrdoglava i osjetljiva kakva je bila, Savitri mu je okrenula leđa i istrčala iz prostorije, a zatim, bez mnogo razmišljanja napustila dvorac i kroz šumu se zaputila u nepoznatom smjeru. Kralj je tek na večer shvatio daje Savitri pobjegla, a suočen s tom činjenicom shvatio je koliko je pogriješio. Nije njemu bio važan taj muž, bila mu je važna samo Savitri i njezina sreća. Kad je krenuo u potragu za njom, bilo je to samo zato da joj kaže kako je voli i kako joj više nikada neće pokušavati nametnuti neki izbor. Tko mari za muža! Neka ostane sama, samo ako je to ono što ona želi!

Potruga je trajala tri dana, a kad su konačno sustigli Savitri, ona više nije bila sama! Naime, neposredno prije toga, Savitri je, već posustala od umora, izubijana i prljava, začula ljudske glasove u šumi. Krenula je prema njima misleći zatražiti vode i hrane, a možda i neko mjesto gdje može prespavati. Po zvukovima koji su do nje dolazili, znala je da se radi o drvosječama koji su obavljali svoj posao.

Izbivši na čistinu, privukla je svačiji pogled. Ne susreće se svaki dan prekrasna djevojka koja posrćući izlazi iz šume. Savitri je zaustila da se predstavi i zamoli za pomoć, ali nikad nije dovršila rečenicu. Tamo, među tim ljudima, stajao je on\ Bio je mlad i snažan, gol do pojasa i znojnan od napornog rada. Njegove tople oči, koje je toliko puta gledala i ljubila u svojim snovima, sada su je gledale u stvarnosti! A što je najljepše, u njima se ogledalo ogromno čuđenje i sreća. I on je nju prepoznao! Njezini snovi nisu bili privid - dijelila ih je s njim! I dok su Satjavan - jer tako se zvao mladić iz princezinih snova - i Savitri potrčali jedno drugom u zagrljaj, na čistini se pojavio kralj i njegova svita na konjima. Okrenuvši se k njima, držeći njega za ruku, Savitri je rekla: "Oče, ovo je Satjavan, moj muž."

"Ah, pa ovo je prava klasična romansa!" uzviknuo sam oduševljeno.

"Hmm..." promrmljao je Ganeš, ali se ipak nasmiješio.

"Znam što znači ovaj 'hmm'", rekao sam. "Priča nije ni izdaleka završena. Ali, početak je odličan! Baš u skladu s djevojačkim snovima..."

"Da, tako izgleda", potvrdio je Ganeš. "Ali, kao što si rekao, tek nastavak priče postavlja prave izazove pred Savitri i Satjavana."

"Ništa novog", nasmijao sam se. "To je uvijek tako - na početku romansa, a nastavak pun problema!"

Ganeš se smijao sa mnom, iako sumnjam da je on u svom braku doživio takav rasplet stvari. No, poznavatelju života poput njega takve stvari nisu strane, čak i ako ih je on nekako izbjegao.

"I kakvi su to problemi bili?" upitao sam kad smo završili sa šalama.

"Jvotish problemi, ponajprije", odgovorio je i, naravno, opet me iznenadio.

"Kako to misliš?" upitao sam zbunjeno.

"Znaš da je u Indiji svako tradicionalno vjenčanje popraćeno astrološkom analizom natalnih karata, da se vidi može li par biti sretan zajedno i da li bi u vezi i životu moglo biti nekih problema. U dogovorenim brakovima takve se usporedne analize rade s djecom. To je, zapravo, jedini oslonac u prosudbi hoće li dvoje djece, obećano jedno drugom u dobi od pet godina, kao odrasli odgovarati jedno drugom."

"Nisam baš oduševljen takvim pristupom", odmahnuo sam glavom. "Ispričao si mi toliko priča o slobodnoj. Tvrdoglava i osjetljiva kakva je bila, Savitri mu je okrenula leđa i istrčala iz prostorije, a zatim, bez mnogo razmišljanja napustila dvorac i kroz šumu se zaputila u nepoznatom smjeru.

Kralj je tek na večer shvatio daje Savitri pobjegla, a suočen s tom činjenicom shvatio je koliko je pogriješio. Nije njemu bio važan taj muž, bila mu je važna samo Savitri i njezina sreća. Kad je krenuo u potragu za njom, bilo je to samo zato da joj kaže kako je voli i kako joj više nikada neće pokušavati nametnuti neki izbor. Tko mari za muža! Neka ostane sama, samo ako je to ono što ona želi!

Potruga je trajala tri dana, a kad su konačno sustigli Savitri, ona više nije bila sama! Naime, neposredno prije toga, Savitri je, već posustala od umora, izubijana i prljava, začula ljudske glasove u šumi. Krenula je prema njima misleći zatražiti vode i hrane, a možda i neko mjesto gdje može prespavati. Po zvukovima koji su do nje dolazili, znala je da se radi o drvosječama koji su obavljali svoj posao.

Izbivši na čistinu, privukla je svačiji pogled. Ne susreće se svaki dan prekrasna djevojka koja posrćući izlazi iz šume. Savitri je zaustila da se predstavi i zamoli za pomoć, ali nikad nije dovršila rečenicu. Tamo, među tim ljudima, stajao je on! Bio je mlad i snažan, gol do pojasa i znojavan od napornog rada. Njegove tople oči, koje je toliko puta gledala i ljubila u svojim snovima, sada su je gledale u stvarnosti! A što je najljepše, u njima se ogledalo ogromno čuđenje i sreća. I on je nju prepoznao! Njezini snovi nisu bili privid - dijelila ih je s njim! I dok su Satjavan - jer tako se zvao mladić iz princezinih snova - i Savitri potrčali jedno drugom u zagrljaj, na čistini se pojavio kralj i njegova svita na

Slomljena kljova

konjima. Okrenuvši se k njima, držeći njega za ruku, Savitri je rekla: "Oče, ovo je Satjavan, moj muž."

"Ah, pa ovo je prava klasična romansa!" uzviknuo sam oduševljeno.

"Hmm..." promrmljao je Ganeš, ali se ipak nasmiješio.

"Znam što znači ovaj 'hmm'", rekao sam. "Priča nije ni izdaleka završena. Ali, početak je odličan! Baš u skladu s djevojačkim snovima..."

"Da, tako izgleda", potvrdio je Ganeš. "Ali, kao što si rekao, tek nastavak priče postavlja prave izazove pred Savitri i Satjavana."

"Ništa novog", nasmijao sam se. "To je uvijek tako - na početku romansa, a nastavak pun problema!"

Ganeš se smijao sa mnom, iako sumnjam da je on u svom braku doživio takav rasplet stvari. No, poznavatelju života poput njega takve stvari nisu strane, čak i ako ih je on nekako izbjegao.

"I kakvi su to problemi bili?" upitao sam kad smo završili sa šalama.

"Jvotish problemi, ponajprije", odgovorio je i, naravno, opet me iznenadio.

"Kako to misliš?" upitao sam zbunjeno.

"Znaš da je u Indiji svako tradicionalno vjenčanje popraćeno astrološkom analizom natalnih karata, da se vidi može li par biti sretan zajedno i da li bi u vezi i životu moglo biti nekih problema. U dogovorenim brakovima takve se usporedne analize rade s djecom. To je, zapravo, jedini oslonac u prosudbi hoće li dvoje djece, obećano jedno drugom u dobi od pet godina, kao odrasli odgovarati jedno drugom."

"Nisam baš oduševljen takvim pristupom", odmahnuo sam glavom. "Ispričao si mi toliko priča o slobodnoj volji da ne mogu a da ne pomislim o svim raskrižjima na kojima se dvoje mladih ljudi može naći između dogovorenog vjenčanja i stvarnoga braka. Mislim da bi se tvoje Buddhi i Siddhi složile sa mnom!"

"Naravno da bi!" potvrdio je Ganeš. "One uvijek okreću očima kad se spomene takva praksa. Ali, što da se radi, takav je običaj, glupav ili ne..."

"Hm, ali rekao si da Savitrin otac nije bio tako 'zatucan', da se izrazim po domaće. Zašto se sada u igri pojavljuje taj činitelj?"

"Nije bio 'zatucan', odnosno promišljen kao političar, kako god na to želiš gledati, u smislu da dogovara kćerkin brak u njezinom djetinjstvu. Ali, ne misliš valjda reći da ne razumiješ potrebu proučavanja natalne karte prije braka?" Ganeš me upitno gledao podigavši jednu obrvu.

"Ah," uzdahnuo sam, "na to misliš! Znači, proučili su im natalne karte da bi mogli djelovati preventivno i spriječiti probleme prije nego što se pojave..."

"Tako je", potvrdio je Ganeš, a zatim brzo dodao. "Znaš li što je to viša kanja?"

Začudo, znao sam. Izraz viša kanja doslovce znači otrovna djevica. U jvotishu on označava određene kombinacije prilikom rođenja (uglavnom su to dani u tjedni, Mjesečevi dani i položaj Mjeseca u nekom zviježđu) koje osobu čine "otrovnom" za njezine partnere. Zavisno od jačine i broja takvih kombinacija, svi partneri s kojima takva osoba dođe u ljubavnu vezu bilo koje vrste u povećanoj su opasnosti od bolesti, nezgoda ili smrti. Naravno, takva situacija mora biti potvrđena u natalnoj karti partnera. Ukoliko jest, ljubavna veza s osobom koja ima viša kanja kombinaciju doista predstavlja opasnost. U Indiji kruže priče da su u davnini kraljevi čuvali takve "djevice" kao posljednji "poklon" osvajačima koji bi ih pokorili. Na taj su se način osvećivali za poraz, a ponekad bi ih slali k neprijatelju ne bi li mu naškodili prije bitke. No, to su samo stare legende, a budući da ih nisam čuo od Ganeša, vjerojatno u njima ima manje od pola istine...

"Eto vidiš," nastavio je Ganeš kad sam potvrdno kimnuo glavom na pitanje o značenju viša kanje, "Savitri je imala takvu kombinaciju u natalnoj karti."

"Ah, to znači daje Satjavan bio u opasnosti?"

"Tako je. Kombinacija nije bila jako opasna, ali ju je i Satjavanova natalna karta potvrđivala. Sve u svemu, jvotishiji su proglasili takozvanu drida karmu, iliti nepromjenjivu sudbinu. Ukoliko Savitri i Satjavan preklope svoju karmičku situaciju stupanjem u brak, Satjavan će umrijeti točno za godinu dana od vjenčanja."

"Opa..." izletjelo mi je. "To je doista problem. Drida karma, kažeš. Hm, to bih volio vidjeti*. I kako su ljubavnici reagirali na tu vijest?"

"Možeš misliti da im nije bilo svejedno!" rekao je Ganeš. "Dugo su se premišljali, razgovarali, savjetovali se... Međutim, odgovor koji su dobivali od kraljevih astrologa je uvijek bio isti: ako se vjenčaju, Jama, bog smrti, zakucat će im na vrata točno za godinu dana i sa sobom odnijeti Satjavana."

Savitri je željela odustati, samo da Satjavan ostane živ, ali on se nije želio razdvajati od nje.

Rekao joj je

* U svojih dvadesetak godina proučavanja jvotisha vrlo rijetko sam vidio situacije koje su bile nalik drida karmi, dakle situacije za koje bih rekao da se nisu mogle izbjeći, odnosno

promijeniti. Osobno sam uvjeren da se sve može promijeniti, ako se poznaju pravi načini. O tome, uostalom, svjedoči i ova priča. No, također je istina da će mnogi tradicionalni jyotishi, uvjereni u predodređenost događaja, na ovo frknuti nosom. Ništa zato, neka im. Oni očigledno nisu upoznali Ganešove žene Buddhi i Siddhi!

kako mu je bolje provesti godinu dana kao njezin muž, a zatim umrijeti nego provesti život sam ili s nekim drugim."

"Tako joj je rekao?"

"Da, točno tako. Bili su vrlo zaljubljeni, njih dvoje. Kako i ne bi kad su dijelili snove čitavog života! Sve u svemu, jedno su drugo uvjerali da će se boriti protiv smrti i da neće odustati. Vjerovali su da je njihova ljubav jača čak i od Jame i da će pronaći način kako riješiti taj problem. S jedne strane, bili su naivni, a s druge..." Ganeš je zastao i raširio dlanove.

"S druge?" ubacio sam se ne shvaćajući njegovu gestu.

"S druge strane, ljubav ih je spasila", zaključio je Ganeš. "Takvo povjerenje i predanost nije prošlo nezamijećeno. Privukli su pozornost moje sestre, a onda je o problemu obavijestila mene."

"Sestre?" bio sam na trenutak zbunjen, a onda sam se sjetio: "Kamala! Misliš na Kamalu?"

"A na koga drugog?" nasmijao se Ganeš. "Kad se dogodi ovakva ljubav, ona ne može proći bez njezine nazočnosti!"

"I što ste onda učinili?" sada me već sve to jako zainteresiralo.

"Posjetili smo ih, zajedno", odgorio je Ganeš. "Nakon vjenčanja, kad smo bili sigurni da su oni sami doista odlučni u svojoj nakani. Kamala ih je podržala, a ja sam im ponudio obuku. Ništa im nismo obećali, znaš kako je to. Jama je moćan i ne da se tako lako odvratiti. Ali, ako su željeli imati bilo kakve šanse s njim, morali u se dobro pripremiti."

"Uh, naravno", rekao sam. "I?"

"I, Satjavana sam podučavao vještini paljenja i održavanja tri Naćiketina vatre*. A Savitri..." tu je Ganeš malo zastao, "...pa, Savitri je oduvijek bila plesačica, pa smo nju obučili u vještini plesanja!"

"Vještina plesanja?" začudio sam se. "Kako bi joj to moglo pomoći protiv Jame, boga smrti?" Ganeš se lukavo nasmiješio. "Pomoglo joj je, na vrlo neočekivani način, kao što ćeš vidjeti. Međutim, moram ti reći da nisam ni sam znao da li će to djelovati ili neće. Nikad nitko do tada, a ni otada, to nije uporabio protiv Jame. Ipak, djelovalo je, a njezin je primjer postao velika škola svima nama."

Jedva sam čekao da čujem što se zapravo dogodilo. Ipak, prije toga sam morao još neke stvari razjasniti. "Što je to Vještina plesanja? Ne radi se samo o ljepoti ili gracioznosti, zar ne?"

"Naravno da ne", odmahnuo je glavom Ganeš. "Prava vještina plesanja sastoji se u stvaranju određenog stanja svijesti. Pokret tijela može biti posljedica unutarnjeg stanja, ali jednako tako može to stanje izazvati. Majstorice i majstori plesanja mogu u sebi, ali i u drugima izazvati različita stanja svijesti. Tome smo podučavali Savitri."

"Zanimljivo", rekao sam razmišljajući o tome. "Kad kažeš 'podučavali', misliš na Kamalu i sebe, zar ne?"

Ganeš se nasmijao i odmahnuo glavom. "Ne, ne! Kamala ih nije trebala podučavati ničemu, sve su već znali o uživanju i ljubavi. Pokazala im je neke sitne tehnike, ali ništa bitno, ništa što ne bi i sami otkrili.

* "Tri Naćiketina vatre" su vatra atmana, vatra karme i vatra dharme. O njima je bilo već riječi i u ovoj knjizi, a detalje o tome možete pronaći u knjigama Život-smrt-život i Gospodar smrti. Dakle, Satjavan je prolazio klasičnu Ganešovu školu vještine življenja: od meditacije i doživljaja apsolutnog unutar sebe, preko ispravne aktivnosti uz nevezivanje za rezultat i na posljeticu, ostvarivanja svoje životne misije.

Kad sam se izrazio u množini, mislio sam na Kronču, mog vjernog vahanu!"

I u tom se trenutku, prigodno, Mušika - čije ime je prethodno, kao što sada već znate bilo Kronča - pojavio ispod Ganešovih skuta i mahnio mi brkom.

"Ah, Kronča, naravno", uzviknuo sam mahnuvši mu natrag. "Bio je Gandharva, pa zna sve o glazbi, zar ne?"

"Točno tako!" rekao je Ganeš, uzimajući Mušiku u ruke. "Dobro smo se zabavili sa Savitri, zar ne, Mušika?"

A Mušika je ciknuo i, vjerovali ili ne, uzdignuo se na stražnje noge i zaplesao neki složeni ples na Ganešovom dlanu! E, da ste to mogli vidjeti! Znam da je teško zamisliti miša koji pleše, a još je teže prihvatiti da je to što sam vidio ostavilo mnogo veći utisak na mene od bilo kojeg plesa zamamnog ženskog ili muškog tijela. Međutim, upravo tako je bilo. Mušika je doista bio majstor vještine plesanja!

I dok se Ganeš tajanstveno smijuljio, meni je bilo teško nakon toga se usmjeriti na završetak priče o Savitri i Satjavanu. Ali što je, tu je. Nakon godinu dana bračne sreće, ali i predanog učenja i pripreme, ljubavnici su dočekali Jamu, boga smrti...

Zapravo, dočekala ga je Savitri, jer je Satjavan, slušajući savjet o dharmi, jednostavno nastavljao sa svojim poslom bez obzira na "proročanstvo". Jama se pojavio ispred njihove kuće, a Savitri je bila spremna za njega. Naučila je kako može vidjeti božanska stvorenja i sada je, pomalo iznenađenom Jami, ponudila zamjenu za svog muža.

"Da nema mene, ti ne bi danas došao po mog muža Satjavana", rekla mu je Savitri. "Moja viša kanja situacija je uzrok tvom dolasku. Zato sam ja ovdje da te dočekam. Satjavan će doći kasnije."

Jama je šutke prihvatio ovaj pomalo neobičan nastup. Ali, nije se okrenuo i otišao jer svatko tko svjesno dočeka smrt, zaslužuje njegovu pozornost.

"Ima li nešto što bi želio imati, poštovani Jama?" pitala ga je Savitri.

Jama je odmahnuo glavom. "Nema ničega što ja želim, ženo. Došao sam po tvog muža i s njim ću otići."

Savitri je malo klonula. Usprkos tome što je bila upozorena da Jama nema drugih želja, nadala se nekoj mogućnosti. Jer, bila je sigurna u to, kad bi Jama nešto želio, ona bi mu to i dobavila, po svaku cijenu. Ovako, morala je prijeći na drugi plan.

"Ali, zašto zapravo dolaziš po njega? Zar nije tome u najvećoj mjeri kriva moja situacija?"

Radije uzmi mene. Evo nudim ti se umjesto Satjavana. Mene danas povedi sa sobom u svoje kraljevstvo."

Jama se lagano nasmiješio. Ovo jest bilo neuobičajeno. Žena koja ga može vidjeti i razgovarati s njim, a sada se još i dragovoljno nudi za odlazak u smrt umjesto nekog drugog!

"Ne, Savitri. Došao sam po Satjavana i s njim ću i otići. Tebe čeka dug život. Proći će još mnogo godina prije nego ti prođeš kroz vrata moje palače."

Neočekivano, Savitri je sada živnula. U Jaminim riječima je, nekako, vidjela svoju šansu. Ali, ipak je bilo potrebno mnogo drskosti da se kaže ono što je Savitri rekla sljedeće!

"U redu, poštovani Jama. Ako je tako, neka tako bude. Uzmi, Satjavana, ako baš moraš. Ali, samo da znaš, na moje odluke ne možeš utjecati. I ja idem s vama. Pratit ću te kuda god budeš išao i neću odustati!"

Sada već prilično zainteresiran, Jama se lagano naklonio u njezinom smjeru. "Učini kako želiš, uporna ženo. Ali, što god činila, Satjavan se neće vratiti."

"To ćemo još vidjeti", rekla je Savitri sada se već otvoreno suprotstavljajući bogu smrti.

"Također te upozoravam, poštovani Jama, da ću te pratiti plešući. Kuda god ti išao, ići ću i ja, ali ću slaviti život svojim plesom! Svi oni po koje budeš dolazio bit će preobraženi kad me vide. Učila sam od najvećeg majstora plesa u svemiru, a njegova vještina je sada i moja. Uzmi Satjavana, ali od sada nadalje tvoji će posjeti biti ispunjeni radošću, a tvoj posao pokvaren. Upozoravam te, poštovani, jer upravo ću to učiniti!"

Savitri se vjerojatno još uvijek držala zadnje slamke spasa u nadi da će Jama ipak nekako odustati. Naime, sve stoje izrekla bila je istina. Doista je postala majstorica u vještini plesanja, i doista je bila odlučna u izvršavanju svog nauma, ali ako bi se samo moglo, rado bi od toga odustala. Sve što Jama mora učiniti je odustati od Satjavana! Ali, to se nije dogodilo. Čuvši otvorenu prijetnju - mada je izrečena smjerno i s poštovanjem, to je ipak bila prijetnja, upućena od jedne smrtne žene izravno bogu smrti! - Jama je malo podignuo jednu obrvu, ali nije ništa rekao. Ponovno se lagano poklonio, a onda se odmah okrenuo na drugu stranu. Naime, u tom trenutku im se pridružio Satjavan, a stvari su se počele odvijati brzo. Savitri je s rukama na ustima gledala kako Jama steže svoju omču oko njezinog muža dok ovaj pada mrtav pred njezinim očima. Posljednji dah života Satjavan je iskoristio kako bi joj uputio riječi ljubavi, a zatim su njegove oči ugasle. Jama ga je na izgled bezosjećajno počeo vući za sobom.

Savitri je morala skupiti svu svoju snagu da bi krenula za Jamom. Prizor mrtvog Satjavana, njezinog voljenog, kako se beživotno klati na Jaminoj omči, izazivao joj je mučninu. No, morala je ispuniti ono što je obećala. Malo-pomalo, u sebi je našla snagu prisjećajući se na trenutke ljubavi, kao i na trenutke poduke koju je primila od svojih učitelja. Satjavan je otišao mirno, slijedeći svoju dharmu i u potpunosti zadovoljavajući svoj dio učenja. Sada je bio red na njoj. Počela je plesati.

I doista, Savitrin ples je imao iznimnu moć. Isprva Jama na to nije obraćao pozornost, ali je nakon nekog vremena morao priznati daje Savitri doista majstorica vještine plesanja. Već u prvih nekoliko "posjeta" koje je Jama morao obaviti, Savitrin utjecaj je postao očigledan. Umirući ljudi bi na trenutak zaboravili strah gledajući u Savitri. On bi se vratio tek kad bi ponovno ugledali Jamu, a on bi ih tada lako zgrabio i odnio sa sobom.

No, kako je vrijeme prolazilo, Savitri je postajala sve vještija i vještija. Pomalo je naučila kako zasjeniti Jamino ozračje. Veselje i radost te osjećaj života, sve je to bilo tako jako u ljudima kojima je došao zadnji čas daje Jama počeo osjećati velik otpor pri uzimanju takvih duša. I konačno, na kraju se dogodilo da se jedna od njih usprotivila. Jama je nije mogao povesti sa sobom jer je Savitri stvorila toliko snažan osjećaj životne proslave da nije bilo više mjesta za smrt.

Došlo je vrijeme za razgovor. Jama više nije mogao zanemariti Savitri.

"Dobro, ženo, što to radiš?" rekao joj je. "Dokazala si svoje - tvoj je utjecaj vrlo jak. Ali, nemoj misliti da me možeš pobijediti time. Možeš mi samo smetati. Radije odustani. Reci što želiš i ispunit ću ti želju, samo ne diraj u mrtve."

"Ti znaš što ja želim", odgovorila je Savitri. "Želim Satjavana. Daj mi ga i prestat ću te pratiti i plesati uz tebe."

"To ne može biti", odgovorio je Jama. "Zakon karme je zakon karme. Ne mogu ti vratiti tvog muža. Izaberi nešto drugo."

Savitri se nasmijala i rekla mu, ne bez ironije u glasu: "Nema ničeg što ja želim, o smrti, osim svog muža. Došla sam po njega i s njim ću otići."

Jama je odmahnuo rukom i razgovor je bio završen. Za sada. Jer, Savitri nije odustajala. Njezin se ples nastavljao i malo-pomalo više nije bilo nikoga koga bi Jama mogao uzeti. U međuvremenu je još nekoliko puta razgovarao sa Savitri, nudeći joj sve što poželi, osim Satjavana. Čak joj je ispunio nekoliko neizrečenih želja, poput ozdravljenja njezinog oca i života u obilju za njezin narod. Ali, Savitri nikad nije pristala na tu cijenu, pa se uvijek pristojno zahvalila na darovima, a zatim nastavila plesati.

I tako je Jama na kraju shvatio da je vrag odnio šalu. Već dugo nije odnio nikoga, a to je značilo da ne ispunjava svoju dharmu. A za Jamu je dharmu bila svetinja!

"Savitri, plesačice", rekao joj je na kraju. "Ti si mudra i zasigurno razumiješ da je sadašnja situacija neodrživa. Ako ljudi neće prolaziti kroz smrt, nestat će i života. Tvoj postupak je

moćan i ja mu se divim, ali moraš razumjeti da na taj način potkopavaš sve zakone karme. To neće dobro završiti! Molim te, odustani od svoga nauma."

Savitri se poklonila pred bogom smrti. "Ne mogu, poštovani. Na taj bi način izdala svoju ljubav, a također i svoje riječi, a to znači i svoju dharmu. Barem bi ti, gospodar dharme, morao znati da to ne smijem i ne mogu učiniti."

"Ali, nije moguće vratiti ti Satjavana!" sada je gotovo zavapio Jama. "Pokušaj se pomiriti s tim!"

"Nikad se neću s tim pomiriti", rekla je Savitri, a zatim zašutjela očigledno o nečemu razmišljajući. "Imam prijedlog", rekla je na posljetku. "Možda možemo pronaći rješenje."

"Kakvo rješenje?" upitao je Jama, ne vjerujući zapravo da se nešto može učiniti ukoliko Savitri ne odustane.

"Moji su me učitelji podučili tome, a ja se nadam da ćeš ti to prihvatiti", rekla je Savitri oprezno. "Gledaj, ne tražim mnogo od tebe. U redu, odustat ću od Satjavana - na kraju ćeš ga imati. Ali mi ga vrati barem na kratko, barem na jednu sekundu tvog vremena. Zbog jedne sekunde neće propasti svemir, zar ne?"

Jama ju je najprije blijedo promatrao, a onda su mu se oči počele širiti. Shvatio je! "Imala si dobre učitelje! Tko god da je ovo smislio, bio je pametniji i od mene i od tebe. U redu", rekao je Jama po prvi put vidjevši mogućnost razrješenja ove neobične situacije. "Dajem ti Satjavana na jednu sekundu mog vremena, a zatim ću ga ponovno uzeti natrag!"

Savitri se veselo nasmijala, pljesnula rukama i zagrlila oživljenog Satjavana. Jama se još uvijek smijeo dok su se ljubavnici zajedno vratili natrag u svoje kraljevstvo, sretni kao nikada do sada.

Ganeš je izgledao kao daje priča završila, a ja sam bio zbunjen, baš kao što ste, pretpostavljam, i vi sada.

"Čekaj", rekao sam nakon par trenutaka razmišljanja. "Ništa mi nije jasno. Zar ih je Jama na kraju ipak pustio?"

"Aha", potvrdio je Ganeš iznenada zabavljen promatranjem svojih noktiju.

A.P. Kezele

"Ma, čekaj", nisam se obazirao na njegovo ignoriranje. "Kako sad to? Najprije tvrdi da to ne može učiniti, a onda to napravi, i ništa se ne dogodi... Ma u čemu je ovdje stvar??"

Ganeš je nakrivio glavu kao da mu je teško objasniti mi poentu, što, naravno, nije bilo istina. Uživao je u ovome, samo je odugovlačio, namjerno me izluđujući.

"Nisi li zamijetio kako je pohvalio učitelje koje je Savitri imala?"

Naravno da jesam - kako bih to mogao propustiti! Pohvalio je njega - Ganeša, a on, Ganeš, je to morao istaknuti! "I jesi li čuo kako je Jama rekao da je to smislio netko pametniji od njega?"

E, pa, Ganeš je ponekad stvarno poput malog djeteta. Slušajući ga ovako, čovjek bi pomislio da mu je doista stalo do toga što netko kaže o njemu!

"Čuo sam sve što si rekao", odvratio sam glumeći hladnoću. "Ali, još uvijek ne razumijem..."

"Ma, stvar ti je u vremenu", konačno je popustio Ganeš.

"U vremenu?"

"Tako je. Znaš ono s relativnošću vremena; mislim da ste vi to čuli od, kako se zove, Einstein, zar ne? Vrijeme ne protječe isto za sve, zavisno od..."

"No, dobro, znam", prekinuo sam ga. Nisam želio da mi Ganeš objašnjava teoriju relativnosti. Ima on drugog posla sa mnom. "Ali, kakve to veze ima s..."

"Ne slušaj!" sad je on prekinuo mene. "Savitri nije tražila Satjavana natrag na jednu sekundu, nego je naglasila da ga želi na jednu sekundu Jaminog vremena]"

Zastao sam razmišljajući što bi to moglo značiti. "U redu, tražila je jednu sekundu njegovog vremena. A što to zapravo znači?"

"Eh, mogao sam misliti da ne znaš!" rekao je Ganeš glumeći gnušanje. "Evo, neznalice, svako dijete zna da je jedna sekunda za bogove sto godina za ljude! Sad valjda razumiješ!"

Hm, koje to dijete zna da je odnos božanskog vremena prema ljudskom jedan naprama... koliko ono? No, nije važno, shvatio sam poentu: za bogove vrijeme protječe sporije. Oni u jednoj svojoj sekundi naprave ono za što nama treba sto godina. Ili bi se moglo reći drukčije: da za njih vrijeme protječe brže, pa u naših sto godina zapravo samo trepnu okom. Kako želite, to je stvar točke gledišta, to jest relativno je. Ali, za Savitiri i Satjavana to je značilo da su dobili sto godina života! Problem je bio riješen u jednoj sekundi koja je za Jamu bila samo trenutak čekanja (zapravo i nije prekršio zakon karme), a za ljude predstavlja cijeli životni vijek! Brilljantno. Tko je to smislio, svaka mu čast!

A evo ga, taj koji je to smislio sada je sjedio ispred mene i bezazleno me gledao kao da je sve to njemu uobičajeno i normalno. Eh, taj Ganeš!

I kao da sam želio dodati malo ulja na vatru njegovog ponosa, na um mi je palo prilično očigledno pitanje: "Dobro, a zašto se Jama ranije nije toga sam sjetio, kad je već bio u škripcu? Mogao je to ponuditi Savitri na samom početku, a ne čekati do kraja?"

Moram priznati da sam napola očekivao da će Ganeš izvesti neku vragoliju kojom će opet dati do znanja da samo njemu padaju na um takva genijalna rješenja. Međutim, iznenadio me i odgovorio mi vrlo ozbiljno. Zapamtite što mi je rekao - u tome se krije objašnjenje mnogih naših nevolja, kao i njihovo moguće rješenje.

"Nije smio to učiniti. U priči izgleda kao da se nije sjetio, ali nije tako. Jama jako dobro zna kakve su njegove mogućnosti, a kakve su mogućnosti ljudi. Moćna božanstva ne smiju otkrivati ljudima tajne svemira, osim ako za to nisu zamoljeni i osim ako nisu dobro provjerili zaslužuje li učenik takvo znanje. Savitri i Satjavana podučio sam tome jer sam znao da su spremni žrtvovati svoj život jedno za drugo, za ljubav. Jama to nije morao znati ili prihvaćati. Niti bi pristao na takvu pogodbu ranije, kad nije znao kakvu moć Savitri posjeduje kroz vještinu plesanja. Ovako, pristao je kad je Savitri to predložila i zatražila, pokazujući time da razumije život i njegove zakone. Tek na taj načinje sve ispalo savršeno."

Eto, što da čovjek još kaže? Doista je sve ispalo savršeno. Jama je bio zadovoljan, a Savitri i Satjavan su sretno proživjeli svoj život, kao u bajci, te su se na posljetku zajedno vratili pred Jamu koji ih je čekao na onom istom mjestu gdje su ga prethodno ostavili, još uvijek se smiješeći. Za njega, to je doista bio samo tren.

Meni pak, na kraju ipak dozvolite da završim s još tri pouke (sjećate se, njih četiri, koje se odnose na smrt, spomenuo sam prije nego što nam je Ganeš ispričao ovu priču).

Dakle, evo ih, od broja pet nadalje.

5. Ne čekajte da smrt dođe do vas - pripremite se za nju. Savitri i Satjavan nisu bespomoćno čekali. Pripremali su se i tražili znanje o smrti i o životu. Zbog toga su na posljetku uspjeli proživjeti svoju ljubav.

6. "Plešuće jastvo" je simbol uživanja u životu, vjere u njega i što je najvažnije, u ljubav. U ovome se krije tajna besmrtnosti. Možda vi nećete poput Savitri kvariti posao Jami, barem ne što se tiče drugih ljudi, ali ukoliko u svojoj duši, umu i tijelu posjedujete "plešuće jastvo", vaš život će proći u sreći i ljubavi, pa makar on bio samo jedna jedina sekunda u očima svemira! I na posljetku, pouka koju morate dobro zapamtiti što god željeli i kako god vam život izgledao u ovome trenutku.

Čak i kad izgleda nemoguće, čak i kad je protiv zakona svemira, uvijek ima načina, jer stvarnost je različita u različitim stanjima svijesti.

Ne zaboravite na ovo - sve se može, samo morate otkriti kako. A da bi nam pokazao kako je on, pomoću još jednog trika, riješio svoj problem s jednim stvorenjem sličnim Jami, s uzvišenim Šanijem, Ganeš mi je ispričao priču o svom rođenju, slonovskoj glavi koju nosi i zabavi koju je Šani, gospodar tuge, želio prekinuti, ali nije u tome uspio.

No, prije toga, moram vam ispričati nešto drugo: jednu kratku, ali poučnu priču o tome kako su Parvati i Šiva poučavali malog Ganeša i kako je dobio jedno od svojih imena - Lambodar, bog velikog želuca.

Lambodar — božanstvo velikog želuca

indijskom panteonu Ganeš je jedno od rijetkih božanstava koje nema u potpunosti ljudski izgled. Njegova slonovska glava se jako ističe nasuprot drugim božanstvima koja, to se mora priznati, također imaju "problem" s glavama. Uglavnom ih imaju više, barem četiri, mada je očigledno da se mogu pojaviti i u sasvim pristojnom obliku s jednim ljudskim tijelom i jednom glavom. Uobičajeno objašnjenje njihove pojave s više glava ukazuje na činjenicu da oni vide, ali i znaju, mnogo više od običnog čovjeka koji gleda u jednom smjeru i misli samo na jedan način. Čini mi se da se upravo u ovom zadnjem nalazi ispravno objašnjenje "višeglavosti" nebeskih stvorenja. Njihovo postojanje obuhvaća mnogo dimenzija, pa je stoga i njihovo zapažanje stvarnosti višeslojno, kao i načini razmišljanja. Netko tko ima samo jednu glavu teško će razumjeti svijet u kojem se različite stvarnosti preklapaju u jednu. Nedokučivi su putevi... takvih stvorenja!

Vjerojatno ste primijetili da uz više glava obično idu i četiri, šest ili osam ruku. Zapravo, čak i kad je glava jedna, ruku ima mnogo. I dok glave ukazuju na mnogostrukost i slojevitost osobnosti koja ih posjeduje, ruke, naravno, govore o mnogostrukim moćima koje takva stvorenja imaju. Najjednostavnije rečeno - oni mogu učiniti mnogo! Ne sve, ali zasigurno mnogo više nego da imaju samo dvije ruke, poput prosječnog čovjeka!

No, i u slučaju ruku, cijela je priča stvar zapažanja. Jer, inače bi božanstva stalno hodala naokolo s mnogostrukim izraslinama na svojim tijelima. Pet glava, osam ruku, mnogobrojne oči (ne samo treće oko)... ako tome dodate neizbježnu vahanu u obliku neke životinje neobičnih proporcija, dobili ste scenografiju koja bi teško prošla kao uobičajena, čak i za svijet prastarih rišija i mudraca.

Vjerojatno je to razlog zašto se božanstva ipak, da bi nama ljudima bilo lakše prihvatiti ih, obično prikazuju kao ljudi, više-manje obični, uz samo neke simbole u obliku odjeće, ukrasa ili predmeta koje drže u ruci.

Kao što sam napomenuo, Ganeš je rijetka iznimka od toga pravila. On svoju slonovsku glavu nosi stalno! Iako ju, kao što mi je sam potvrdio jednom prigodom, može zamijeniti ljudskom kad god to poželi. I dok su u mitologijama drugih starih naroda mnogo češći prizori kombinacije ljudskih i životinjskih oblika, ovdje tome nije tako. Uz Ganeša tu je još primjerice Ćitragupta, glasnik boga smrti, koji također ima tijelo čovjeka, ali glavu ptice. Ostali su, kao što sam napisao, uglavnom prihvatili ljudima uobičajen izgled.

Tko zna, možda upravo tome Ganeš duguje svoju popularnost. Naime, u cijeloj ljudskoj povijesti rijetko koje stvorenje je osvojilo tako mnogo srdaca kao što je to učinio Ganeš. Ćim ga vidite, u kojem god obliku to bilo, prizor simpatičnog, debeljuškastog stvorenja slonovske glave izaziva u vama neku toplinu i nježnost. Posebno ga vole djeca jer im izgleda poput igračke. Ali, i odraslima je privlačan jer samim svojim izgledom ukazuje da svijet nije baš takav kakav se na prvi pogled čini. Manomaj, osvajač srca, je također jedno od njegovih imena. Ganeš je, a i to se mora priznati, na prvi pogled pomalo smiješan. A kad ga bolje upoznate, onda vidite da je prepun vrcavog humora, što ga također čini jedinstvenim. Rijetko koje božanstvo toliko uživa u zbijanju šala, slučajnom ili namjernom iskrivljavanju tuđih pa i svojih riječi i igrama koje će svakoga zbuniti. Njegov smijeh je zarazan, a možete ga osjetiti čak i kad se ne smije glasno. Njegov pogled se smije, njegovo veliko tijelo, ruke, surla i slomljena kljova - sve se to smije svakim svojim pokretom... Ma što pokretom - smije se svojim postojanjem!

Ali, nemojte pogriješiti i u njemu vidjeti klauna koji zbija besmislene šale samo da bi vas zabavio. Sve što kaže ima dubok smisao i tek će rijetki intelektualci od prve shvatiti što je želio reći nekom svojom rečenicom ili postupkom. Njegovo znanje je neizmjereno, a njegove

sposobnosti zapanjujuće. On je majstor podučavanja, ali i majstor učenja. Znete li zašto ima velik trbuh? Neki misle da je to zato što mnogo jede, ali uz sve te sposobnosti koje ima, zar mislite da bi debljina bila problem? Neki pak jednostavno kažu da to ide uz slonovsku glavu - na mršavom, pa čak i atletskom ljudskom tijelu takva glava jednostavno ne bi izgledala prikladno. Možda je sve to i istina, ali meni se čini daje odgovor u jednom od njegovih imena - Lambodar.

Doslovce to znači "onaj s velikim želucem" {lambda je veliko, a udar je želudac). Međutim, tanahnije nijanse značenja govore o "onome koji se može probaviti". Ili, još korak dalje, Lambodar je "onaj koji je sve pojeo", a to u prenesenom smislu znači da sve može prihvatiti i integrirati u sebe. Morate imati "velik želudac" da bi tako nešto postigli, zar ne? Svijet je veliko mjesto, s mnogo pitanja i odgovora, a da bi sve njih nosili u sebi i sve njih objedinili u neku smislenu cjelinu... Pa, doista, potrebna vam je velika sposobnost učenja i prihvaćanja! Dakle, kad nekoga nazovete Lambodar, u duhovnom ste mu smislu rekli da se u njemu nalazi cijeli svemir, te da je on toliko velik da ga cijelog obuhvaća! To nema nikakve veze s doslovnom veličinom tjelesnog želuca, kao što će pokazati priča o Ganešovu imenu Lambodar koje je dobio prije nego je postao... hm, debeljuškast.

Kad smo već spomenuli sposobnost prihvaćanja i učenja, hajdemo početi od toga jer je Ganeš i u tome doslovce nevjerojatan. Znete li kako je zapravo naučio sve što zna? Kako je, a to je bitno za ovu priču, naučio sve stihove Veda? Kao što znate, tih stihova ima jako mnogo, a rijetko koji čovjek ih zna sve. U Indiji postoji tradicija učenja vedskih tekstova napamet od malih nogu. Postoje cijele obitelji čiji pripadnici uče samo jedan dio Vede, i to iz naraštaja u naraštaj.

E, vidite, Ganeš je sve to naučio još kao dijete, gotovo u kolijevci, čak i prije nego stoje naučio govoriti ljudskim jezikom!

Možda ćete pomisliti da u tome nema ništa čudnog, posebice u svjetlu svih drugih čuda koja su, na ovaj ili onaj način, povezana s njim. Ali, osjećam daje vrijedno saznati nešto o tome, ne toliko zbog Ganeša koliko zbog pouke o tome gdje se, točno, nalazi istinsko znanje i kako ga se može naučiti na izravni način.

Priča o tome je vrlo kratka. Ganeš mi ju je jednom spomenuo usput, a ja sam tek kasnije imao prigodu razmisliti o njezinom značenju. Zbog toga ću vam je sada prenijeti bez njegove pomoći, onako kako sam je čuo i shvatio.

Dakle, događaj se zbio na jednoj od kozmičkih proslava koje su bogovi održavali u čast različitih postignuća u stvaranju svemira. Bilo je to nešto nalik onoj Brahminoj obljetnici iz priče o Sarasvati i Gajatri, ali manjeg opsega. Svaki ciklus, manji a posebno veći, razlog je za slavlje i potvrdu snage prirodnog zakona, a to odmah znači i izražavanje hvale i slave različitim božanstvima koji te prirodne zakone utjelovljuju. Moram priznati da sam zaboravio o kakvom se točno slavlju radilo, ali to za priču nije ni važno.

Važno je to da se tijekom tih proslava obično stvaraju posebni zvukovi koji predstavljaju prirodne zakone čiji ciklus počinje ili završava. Naime, morate znati da je Ganešu i njegovima odavno poznato kako je svemir napravljen od titraja energije, a da je materija samo način na koji naša osjetila tumače neki određeni skup titraja, odnosno neku vibraciju.

Knjiga koju držite u ruci zapravo je određena vibracija osnovnog polja energije koje se nalazi posvuda oko vas. Znam da to može zvučiti apstraktno, ali s fizikalnog stajališta to je neporeciva istina. E sad, osim matematičkih formula i drugih složenih znanstvenih izraza, postoji vrlo izravan način da se u ljudskim okvirima opiše određeno stanje osnovnog polja, a to znači određeni prirodni zakon ili čak neki njegov konkretni izraz u obliku pojave ili predmeta. Taj način je uporaba zvuka!

Naime, zvuk je medij kroz koji je ljudskoj svijesti najlakše prihvatiti istinu o vječnim titrajima koji čine svemir oko nas. Pomoću njega možemo izraziti odnose unutar pojedinog prirodnog zakona, a da ne koristimo apstraktne alate matematike. Svaka matematička formula

se može izraziti u obliku neke krivulje, a to znači da se može izraziti vibracijom. Kad tu vibraciju prenesete ljudskim govorom, dobijete pjevanje Veda. Izraz veda znači znanje, a prastari rišiji iz Indije su prepoznali vedu kao dio sebe, pa su sastavili Vede da bi tu spoznaju prenijeli onima koji će doći nakon njih.

Poenta ovog objašnjenja nalazi se u činjenici da je zvuk taj u kojem se krije znanje! Ili, točnije, u kojem se može skrivati znanje, samo ako znate dobro slušati!

A Ganeš je to očito znao još odmalena. Uz roditelje koji su ga podučavali samim svojim postojanjem, nikakvih drugih učitelja mu nije bilo potrebno imati.

U priči o kojoj sam počeo govoriti, Ganeš je bio još vrlo malen, gotovo dojenče. Štoviše, mislim da tada još nije ni imao slonovsku glavu. Nju je dobio na svom prvom rođendanu, ali o tome u sljedećoj priči.

Tijekom te proslave došlo je vrijeme za pjevanje Veda. Kad su okupljeni ljudi i bogovi započeli s tim, odjednom ih je iznenadio neki nepoznat zvuk, glas koji nisu poznavali, pomalo nesiguran poput dječjeg, ali vrlo zvonak i snažan. Isprva nisu shvaćali da taj glas pripada nekom nepoznatom, već su se međusobno pogledavali ne bi li ustanovili tko to pjeva na takav način. Malo-pomalo, glas je postajao sve jači i jači, a njegova snaga je zasjenila sve ostalo. Također, postalo je jasno odakle taj glas dolazi - iz Ganešove kolijevke!

I dok su svi okupljeni polako prestajali ne bi li bolje čuli kako pjeva to neobično dijete, Parvati i Šiva su se ponosno smiješili. Iako su ga i oni sada prvi put čuli pjevati, znali su što se dogodilo pa sposobnost njihovog sina nije za njih bila potpuno iznenađenje, već razlog za dodatnu radost.

Ganešovo pjevanje Veda bilo je toliko duboko i snažno da je na kraju ostao samo on. Slušali su ga satima. Umjesto dječjeg plača Ganeš je slavio svemir, pjevajući znanje u njegovu čast. Mnogobrojne boginje i bogovi toga su dana ostali zapanjeni nad tim čudom. Čak i za njih, ovo je bilo neobično. Jer, usprkos božanskim moćima s kojima se neki od njih rađaju, i oni su morali učiti, posebice u početku. Održavanje svemira nije lak posao, a iskustvo, a to znači i učenje, u tome jako pomaže. A evo, ovdje je bio netko vrlo malen, tek nastao, a znao je pjevati Vede kao da ih je učio cijeloga života!

Sarasvati, boginja mudrosti i znanja, bila je ta koja je na posljetku izrazila pitanje koje je svima bilo na umu. Naravno, to je nju najviše i zanimalo jer po svojoj je dharmi bila zadužena za prenošenje znanja.

"Kako je to maleno dijete naučilo ovako pjevati?" pitala je zadivljeno promatrajući Ganeša, ali i njegove roditelje. "Zar ste ga podučavali Medama prije nego što je naučio govoriti kako valja?"

Parvati se nasmijala i odmahнула glavom. "Ne, nismo to učinili. Nema potrebe za nečim takvim. Postoje mnogo bolji načini. I mnogo lakši, ako smijem primijetiti!"

"Ali kako onda?" ustrajala je Sarasvati. "Da li je to doista njegova sposobnost ili se radi o nekom triku?"

"Uvjeravam te da nema nikakvog trika", sada joj je odgovorio Šiva. "Nismo se ni na koji način umiješali u ovo. Štoviše, i nas je Ganeš iznenadio. Nismo ni znali da sve to već zna!"

"Ali, razumijemo zašto se to dogodilo i na koji način je Ganeš usvojio Vede, zar ne?" ponosno je rekla Parvati gledajući Šivu.

"Tako je", potvrdio je njezin božanski muž. "Znamo što se dogodilo!"

"Pa, onda nam objasnite", zamolila je Sarasvati u ime svih okupljenih. "Ako postoji način prenošenja znanja koji je tako lagan da ga i dijete u kolijevci može prihvatiti, to je nešto što svatko treba znati, a posebice oni čija je životna zadaća prenositi znanje."

Na to je Šiva podignuo mali bubanj koji je stalno nosio uz sebe. Bio je manji od dječje glave, ali kad je Šiva zglobov srednjeg prsta udario po njemu, zvuk je bio dubok i zvonak. "Ovo je damaru, instrument na kojem sviram svakoga dana, slaveći prirodne ritmove. Otkada se Ganeš rodio, to činim u njegovoj nazočnosti. Ritam odsviran na damaruuje ritam svemira.

Ganeš ga je slušao i iz njega naučio sve što mu je potrebno znati. To je jedino objašnjenje za njegovo znanje Vedat"

"To je istina! U zvuku se nalazi sva istina!" glasno su potvrdili okupljeni gandharve, nebeski glazbenici. Njima je, naravno, godilo stoje Šiva potvrdio vrijednost zvuka ne samo za zabavu već i za stjecanje znanja i prosvjetljenja.

Sarasvati je kimnula glavom, ali je i dalje zamišljeno promatrala maloga Ganeša. "U redu, zvuk ima veliku moć, to prihvaćamo. Ali, da bi netko mogao shvatiti istinu iz zvuka, pa makar on bio proizveden Šivinim damaruom, mora doista imati velik želudac!"

I s tim se riječima Sarasvati poklonila pred Ganešovom kolijevkom, a nakon nje su to isto učinile i sve boginje, bogovi i druga nebeska stvorenja. Riječ koju je uporabila da bi označila "onog s velikim želucom" bila je, naravno, Lambodari Svi su shvatili da se radi

o velikoj sposobnosti učenja, prihvaćanja i primjene naučenog znanja. Klanjajući se, bogovi su slavili malog Ganeša kao Lambodara, majstora učenja koji sve što ga okružuje može brzo "upiti" u sebe. "Lambodar, gospodar svemira", tako su mu klicali dok su mu odavali počast, a njegovi su se roditelji smijevali, vrlo ponosni na svoga sina koji je tako brzo učio.

I evo, to je ta kratka ali važna priča o brzom učenju, otvorenosti i sposobnosti da se iz svega dostupnog izvuče pouka. Naravno, nemamo svi tako velik želudac poput Ganeša, ali bilo bi dobro da tome težimo!

Uzgred, od toga trenutka nadalje Sarasvati, boginja mudrosti i znanja, jako se zainteresirala za glazbu

I mogućnosti poduke putem nje. Ako je na nekim prikazima vidite s harfom ili nekim drugim glazbalom, onda znajte daju je upravo ovaj događaj usmjerio u tom smjeru. Prije toga je mislila da se znanje može prenijeti samo riječima ili postupcima. A nakon toga je glazba, a to znači čisti utjecaj zvuka, zauzeo visoko mjesto na njezinoj ljestvici uspješnih načina prenošenja znanja. No, to je bilo davno, pa nitko više i ne pamti Sarasvati bez glazbenog instrumenta! Kao daje rođena s njim...

A Ganeš je postao Lambodar, najprije u prenesenom, a kasnije - valjda iz čefa ili možda iz na početku priče navedenih razloga usklađivanja sa slonovskom glavom - i u doslovnom smislu tog imena! Tek toliko da napomenem da njegova sposobnost učenja nije zastala na slušanju očevog bubnja. Ples je naučio gledajući oca kako pleše tandauu, svoj ples uništavanja, ali i jednostavno gledajući kako hoda njegova majka Parvati. Pravila harmonije i radost glazbe usvojio je slušajući zvuk ukrasnih zvončica na njezinim gležnjevima. Kad god bi se pomakla, mali je Ganeš čuo nebesku glazbu. I tako je postao gospodar glazbe i plesa, a sve bez posebne poduke. Učio je izravno iz prirode, od majke Zemlje i oca Neba.

I sad, kad netko kaže da mu je znanje nedostupno ili sumnja u to da se nešto može naučiti bez službene tradicije, tek tako, po samoj prirodi stvari, ja se sjetim Ganeša i slegnem ramenima.

Što se može, takvi očigledno nemaju dovoljno velik želudac!

akle, najprije da riješimo pitanje Ganešove slonovske glave. Kao što sam napomenuo, on je jedan od rijetkih među božanskim stvorenjima koji stalno nosi neki "ne ljudski" dio tijela. I to, vjerovali ili ne, čini namjerno!

"Zar ti misliš da ja ne mogu maknuti tu glavu?" retorički me upitao jednom kad smo se dotakli njegovog izgleda. Ne znam da li sam tako mislio do tada, ali nakon toga više nisam. Naravno da može, u to nema sumnje! Ako može po volji postati većim ili manjim, ako može putovati po svim kutevima i zakucima svemira, zašto ne bi mogao i izgledati kako poželi? A to znači da izgleda baš tako kao što želi! I, kao što smo već mnogo puta vidjeli, taj izgled u sebi krije mnoštvo simbola i pouka.

Štoviše, iza svega što se vidi na Ganešu postoji neka priča koju je vrijedno ispričati i o njoj porazmisliti. Posebice zato, a to me ispočetka vrlo zbunjivalo, što u Ganešovim pričama sve nekako ispada namjerno i dogovoreno. Rijetko kad se stvari jednostavno dogode, bez da ovo ili ono nebesko stvorenje nije takav rasplet situacije već odavno imalo u planu. Na neki način

kao da se u njima isprepleće slobodna volja koja planira sa slobodnom voljom koja izvršava, rezultirajući u nevjerojatnom bogatstvu mnogostrukih raspleta. Ali, što god da se na kraju dogodi, sve ispadne vrlo glatko i usklađeno s prirodnim zakonima. Kako i ne bi, kad su glavni akteri, ali i scenaristi i režiseri u tim pričama ti isti prirodni zakoni!

Ispričat ću vam sadaponovno dvije priče o Ganešovom izgledu, počevši od toga kako je dobio slonovsku glavu. Kažem "ponovno" jer sam ih već jednom ispričao*, ali nije na odmet prisjetiti ih se, posebice u svjetlu priča koje im prethode u ovoj knjizi.

Ah, da, najavio sam i priče o Ganešovom odnosu sa Šanijem, gospodarom tuge. E, pa, to su iste priče, jer je upravo Šani "kriv" za slonovsku glavu!

Kad je rođen, Ganeš je bio osobito lijepo dijete po svim ljudskim standardima. Taj dio - po ljudskim standardima - je naravno ovdje zato da bi ga mi mogli razumjeti i prihvatiti. Parvati, njegova majka, bila je osobito ponosna na sposobnosti svoga sina, kao što smo vidjeli u prethodnoj priči o Lambodaru, božanstvu velikog želuca. Ali, u njoj se javljalo i zrnce taštine, pa je jednako tako bila ponosna i na njegov izgled.

Kad je ponovno došao mjesec Badhrapad i prvi Ganešov rođendan, Parvati je sazvala veliki skup u njegovu čast. Inzistirala je da svi bogovi dođu Ganešu na daršan. Daršan znači blagoslov susretom ili pogledom. Drugim riječima: svi koji nešto znače u nebesima, morali su doći vidjeti Ganeša!

Između ostalih bile su pozvane i sve grahe, a to znači prirodni zakoni koji se obično nazivaju "astrološkim hvatačima" ili nositeljima karme svega što je rođeno. Jedna od tih graha je i Šani, inače utjelovljen u planetu Saturnu. Šani je izgledom stari, hromi asket, veliki

* Vidi knjigu Maitreya - duhovna pustolovina.

protivnik svjetovnih zabava. Dugo se odupirao Parvatinom pozivu da uopće nazoči nečemu takvome. Ali, pristao je zbog Ganeša, jer i on je čuo Lambodara kako pjeva Vede. Biti u blizini takvog stvorenja, značilo je nešto čak i strogom Šaniju.

O Šaniju je potrebno znati sljedeće: sin je Surje, božanstva Sunca, i Čaje, sjenke života. Kao takav u sebi objedinjuje suprotnosti: svjetlo i tamu. U njegovom se životu to očituje u mogućnosti da stvara duhovne spoznaje i viša stanja svijesti, uglavnom kroz meditaciju i tapas, a to znači povlačenje od života i duhovnu disciplinu. Taj dio pripada svjetlu. Tami, pak, pripada tuga i gubitak koju donosi svima na koje nailazi, a koji odbijaju prihvatiti svjetlo. Donoseći gubitke, on ih tjera na okretanje prema unutrašnjem svjetlu istine.

Od Surje je naslijedio i jednu nezgodnu značajku "spaljivanja" koja je sasvim nalik Šivinom trećem oku. Koga god Šani pogleda, taj se pretvori u prah i pepeo! Zbog toga Šani uvijek hoda spuštenu pogleda, a podiže ga samo onda kad želi nekoga podučiti. Naravno, upravo zbog te značajke spaljivanja, takve su poduke uglavnom teške.

Neki kažu daje taj ubitačni pogled zaradio zbog nekog prokletstva, ali Ganeš mi je objasnio da tome nije tako. Taj priča izmišljena jer je ljudima teško prihvatiti da takva nezgodna značajka može biti odabrana. U ovom slučaju, ne samo daje odabrana već ju Šani s punim pravom nosi kao svojju.

No, dakle, našavši se na Ganešovoj rođendanskoj proslavi, Šani se držao po strani, pomno spuštene glave da ne bi nekog slučajno pozlijedio pogledom. I dok su sva božanstva obilazila Ganeša diveći se njegovoj ljepoti, Šani to nije mogao učiniti. Znao je da bi njegov daršan bio poguban za dijete.

No, Parvati je primijetila njegovu suzdržanost i pogrješno je protumačila. "Poštovani Šani," rekla mu je, "dođi i udijeli daršan mome sinu."

"Ne mogu to učiniti, boginjo", odgovorio je Šani i dalje gledajući u tlo. "Moj je pogled ubojit. Ne želiš da pogledam Ganeša."

"Ali, moraš", Parvati se nije dala smesti. "Došao si zbog toga, i sad se to mora izvršiti. Dođi."

Šani se još jednom pokušao pobuniti, ustrajući na scenariju strašne nesreće ako je poslušao, no Parvati je bila uporna. Tvrdila je daje Ganeš kao božansko dijete izvan zakona karme pa tako i

izvan zakona kojima upravljaju grane. Šani u to nije bio siguran, to jest bio je uvjeren da nije tako. Sve u svemu, nastala je čak i mala prepirka koja je završila Parvatinom prijetnjom da će Šaniju oduzeti dharmu, dakle njegov posao, ako ne učini to što se od njega traži. Riječju, neposluh je Parvati proglasila uvrjedom, a Šani se na posljetku našao u situaciji da mora udijeliti daršan Ganešu, ma koliko taj daršan bio poguban.

E, sad, možda je ovo zgodno mjesto da se prokomentira ta Parvatina ustrajnost. Kad mi je prvi put ispričao tu priču, Ganeš je spomenuo da je njegova majka bila pomalo tašta i da se cijela stvar dogodila kao pouka za nju. Možda je to istina na jednoj razini (sjećate li se onog što sam napisao o više glava?), ali na drugoj razini Parvati je, kao boginja, morala znati što će se dogoditi. Priče koje ste pročitali o njoj jasno govore o njezinoj mudrosti i sposobnosti. No, istina je, govore i o tvrdoglavosti, ali teško je pomisliti da bi Parvati -ona ista koja je prošla kroz nekoliko smrti, odlazaka iz tijela i uspoređivanja sposobnosti sa samim bogom Sivom - mogla sada biti ovako nerazumna te pukom taštinom naškoditi svom voljenom sinu. Ne, istina je vjerojatno malo drukčija.

A na nju mi je Ganeš ukazao sljedećom rečenicom: "Svako od prisutnih božanstava učinilo je nešto da bi me spasilo od smrti. Na taj način su dio svoje moći predali meni. Parvati je to vjerojatno znala i cijelu scenu izazvala namjerno. Šani je bio pravo sredstvo za obavljanje takve zadaće."

Jasno vam je što se dogodilo: Šani je pogledao Ganeša, a odmah nakon toga djetetova se glava počela pretvarati u prah. Vidjevši da je bio u pravu, Šani je odvratio pogled, što je vjerojatno spasilo ostatak Ganešova tijela, ali glava je ipak glava, pa Ganeš zapravo nije preživio Šanijev daršan.

Teško je reći što se događalo nakon toga. Parvati je, namjerno ili ne, podigla strašnu buku zapomaganjem. Da bi ga održali na životu božanstva su hranila Ganešovo tijelo raznim moćima, a Indra je na brzinu žrtvovao svog slona Purošotama, odrezavši mu glavu i nasativši je na beživotno tijelo. Hranjen snagom i dobrim željama svih božanstava Ganeš je preživio - ali, eto, slonovska glava je ostala. Barem što se tiče vanjskog izgleda.

"Znaš li što sam prvo rekao uporabivši Purošotamovu glavu?" upitao me Ganeš dok sam ja još razmišljao o tom neobičnom prizoru.

"Ne znam", odmahnuo sam glavom.

"Bacite Purošotama u prvobitni ocean svijesti. Njemu će izrasti nova glava. Eto, to sam im rekao, a oni su se svi poklonili pred mudrošću malog djeteta neobičnog izgleda. Morao sam, znaš. Jadni Purošotam!"

Eto, to je Ganeš. Ostao je bez glave, čudom ga spasili, a on se brine o slonu! Zapravo, kad malo razmislite, ništa se manje od njega ne bi moglo ni očekivati.

A simbolika? Opet mnogobrojna.

Prije svega, morate znati da se na "gubitak glave" u Ganešovom svijetu uopće ne gleda kao na nešto loše. Dapače! Glava je mjesto gdje se simbolično nalazi osobnost, a "izgubiti glavu" uopće ne znači umrijeti ili poludjeti. To znači - prosvijetliti se. Kad nemate glavu, djelujete na osnovi kozmičkih impulsa, a ne osobnih želja. Dakle, Ganešov gubitak glave ukazuje na njegovo rano prosvjetljenje, a činjenicom daje takvu situaciju zadržao (dakle, uglavnom nosi slonovsku glavu) stalno nas podsjeća na ispravnu djelatnost i životnu mudrost. U ovom slučaju to znači: "ne misliti svojom glavom, već onom kozmičkom".

U tom smislu, slonovska glava je simbol svemira. Velika je, snažna, pouzdana, nenasilna (osim ako nije izazvana), ali i nepobjediva. Ona u potpunosti oslikava Ganešov status nakon "gubitka glave".

Šani je, kao karmički nositelj, poseban učitelj. Ljudi katkada teško uče iz dobrog. Lako ih se zavede pa se prepuštaju niskim strastima. Ako nema težnje duhovnom razvoju, a vrijeme se posvećuje samo materijalnim užicima, Šani je taj koji će se, iz ljubavi, pobrinuti da im se vrati

želja za duhovnim. To se obično odvija tako da Šani pretvori u prah objekt naše vezanosti. Zbog teške situacije i patnje koju tada doživljavamo, okrećemo svoju pozornost k duhovnom. Ganešova iznimna ljepota mogla bi zavarati, čak i njegovu majku Parvati, čak i njega samog. Na ovaj način, ta opasnost je, uz Šanijevu pomoć, otklonjena.

"On i ja surađujemo od toga trenutka", rekao mi je Ganeš. I doista, veza između njih je jaka. O njemu je uvijek govorio kao o ozbiljnom i strogom, ali bliskom i dragom prijatelju. Početak njihove "suradnje" bio je obilježen tom navodnom tragedijom, ali su mnoge druge priče zapravo šaljive, poput ove koja slijedi.

No, prije togajoš par riječi o Parvati. Šanijeve poduke dolaze onima koji ne slijede svoju dharmu. Namjerno ili ne, Parvati se ponašala kao tašta i ponosna majka koja vjeruje u svoju božansku nedodirljivost. Već sam motiv sazivanja božanskog skupa bio je sumnjiv sa stajališta dharme. Jer, što znači djetetova ljepota? Baš ništa.

S druge strane, sve što znamo o Parvati, uključivo i ono što smo saznali u posljednjoj priči o Ganešovom pjevanju Veda, njezinom podučavanju pukim hodanjem i zvukovima zvončića, govori nam o pravoj božanskoj naravi i statusu. Očigledno je daje cijela situacija bila isplanirana. S jedne strane, tu je bila pouka o dharmi (evo što slijedi kad majke, ali i svi drugi, važnost pridaju onome što nije važno), a s druge, podrška koju je umirući Ganeš dobio od svih bogova.

Moram priznati da mi je taj drugi dio najmanje jasan. Naime, Ganeš je spomenuo da je upravo tako dobio ovlasti za stvaranje reda u svemiru - ovlasti koje bi nadilazile samo jedno duhovno stvorenje. Ako želi, on može uporabiti bilo koju moć da bi spasio život svemira. To je velika snaga, ali i velika odgovornost. Očigledno je da se, na neki način, upravo u trenutku o kojem govori ova priča, odigrao taj "transfer" snage s drugih božanstava na Ganeša. Teško je reći kako se to točno dogodilo i kakva se sve značenja i tajne skrivaju iza toga.

Ali, stoje tu je: od toga trenutka nadalje Ganeš ima slonovsku glavu, s kojom je pridobio dio mudrosti i moći svih prirodnih zakona.

Jedna stvar me ipak malo mučila u svemu tome. "Jesi li ikada pitao svoju majku o toj 'zavjeri'? Usprkos svemu, ona te izložila smrti. Stvari se nisu morale odvijati na taj način, da ne govorim o tome kako je, hm, spaljivanje glave moralo biti bolno."

"Začudio bi se," nasmijao se Ganeš, "ali ne sjećam se boli. Mislim daje nije bilo. A što se tiče moje majke..."

Pa, pitao sam je, to jest ona mi je ovo i ispričala. Ali, bojim se da ne mogu biti određeniji u svezi toga. Znaš, i ona, baš kao i ja, ponekad čuva svoje tajne. Smatrala je dovoljnim prenijeti mi baš toliko da mogu sumnjati u spontanost tog događaja."

"A Šani? Stoje s njim? Misliš li daje u on sudjelovao u tom planu?"

"Ah, vidiš, to ne znam", odgovorio je Ganeš neobično se smiješeći. "Iskreno, mislim da nije.

On ti je čudan svat, taj Šani. Vrlo doslovan i strog. Ne vjerujem baš da bi pristao glumiti u bilo kakvoj predstavi, pa bila ona smišljena i od same Parvati. Ne, mislim da je on jednostavno i izravno radio točno ono što inače radi. Takav ti je on - nepokolebljiv, odlučan i savršeno discipliniran!"

Da, takav je Šani. Kao i ostali iz Ganešovog društva, i Šani je mnogo toga, ali jedno je sigurno - glumac nije! Štoviše, njegovo nepokolebljivo pridržavanje karmičkih zakona slično je onome u boga smrti, Jame. Ako se nešto učini ili kaže, posljedice se ne mogu izbjeći. Svaki dogovor za njega je zakon koji se nikako ne može izmijeniti.

No, zato je Ganeš uvijek bio majstor u traženju "rupa u zakonu", a sljedeća priča govori o tome kako je svog prijatelja i suradnika Šanija natjerao da njega, Ganeša, preskače u donošenju loših vijesti, uporabivši pritom trik zasnovan na poznatoj Šanijevoj predanosti doslovnom ispunjavanju dogovora.

Sutra dolazim kttbi, napisala je tuga

naprijed vas upozoravam, nemojte priču koja slijedi shvatiti kao ismijavanje Šanija, gospodara tuge i darovatelja unutarnjeg mira! To nikako ne bi bilo dobro jer, ponajprije, u stvarnosti nije tako, a drugo, ako bismo pogriješili i na taj način gledali na odnos Ganeša i Šanija, posljedice bismo snosili samo mi i nitko drugi!*

Želim ponoviti da je Ganeš uvijek s neizmjenjnim poštovanjem govorio o Šaniju, pa čak i kad mi je ispričao ovu šaljivu priču. Moram vam također priznati da imam određene sumnje u njezin tijek, to jest u Šanijevu ulogu u svemu tome. No, najprije ću vam ispričati priču, ovaj put u obliku razgovora s Ganešom, a zatim ću s vama podijeliti svoja razmišljanja.

"Zanimljiv mi je taj odnos Šanija i tebe", rekao sam jednom prigodom, vjerojatno pod utjecajem priče o Ganešovom prvom rođendanu i dobivanju slonovske glave. Hm, da, bilo je to zapravo najednom drugom

* Iznimno mi je drago stoje knjiga Veličastveni Saturn koja opisuje veličinu i snagu Saturna kao učitelja životne mudrosti do danas već sedamnaest puta ponovno tiskana! Onaje u cjelosti posvećena našem odnosu prema Saturnu, to jest prema ozbiljnosti, dharmi, obvezama, tuzi, gubitku, duhovnosti, miru pa i smrti. Čitateljice i čitatelji te knjige prisjetit će se što se dogodilo kralju Vikarami kad je neoprezno prosudio Šanija kao nepoželjnog i zlog. Dakle, oprez - nemojte ponoviti tu pogriješku, čak ni u najmanjem opsegu mjestu, ne ovdje... Ali, to sada nije važno. Dakle, obasuo sam ga pitanjima: "Što je s karmom u takvim slučajevima? Stoje s tvojom karmom? Da li si ti zaslužio takvu 'kaznu'? I što je sa Šanijem? Dogovoreno ili ne, on je proveo u djelo spaljivanje tvoje izvorne glave. To mora sa sobom nositi određene posljedice. I, kako..."

"Čekaj, čekaj!" prekinuo me Ganeš, okrenuvši otvorene dlanove prema meni. "Tko bi mogao odgovoriti na toliko pitanja odjednom? Osim toga, neke od postavki su ti pogriješne. Polako." Zastao sam, raširivši oči u upitnom izrazu lica.

"Polako", ponovio je Ganeš još jednom. "Ponajprije, ne smatram to što se dogodilo kaznom, već blagoslovom. Zaslužio sam to!"

"Zaslužio si?"

"Naravno, prosvjetljenje se zaslužuje. Nije ono kazna, već blagoslov!"

Vidite, tada sam saznao što zapravo predstavlja "gubitak glave". Već sam to spomenuo u prethodnoj priči. Objašnjenje je bilo malo duže, uz mnogo zadirkivanja i komentara mojeg začuđenog izraza lica. Ali, sve se svodi na isto: kad u Ganešovom svijetu netko "izgubi glavu", to znači da više ne djeluje iz osobnih pobuda, već iz onih kozmičkih. Ipak, na neki način se mora održavati međudjelovanje s vanjskim svijetom, pa čak i privid ili trag osobnosti. Ganeš to radi koristeći slonovsku glavu i zapravo nas tako stalno podsjeća na svoju kozmičku narav.

Ako cijelu situaciju pogledate s te strane, odjednom postaje jasno daje stari Šani, asket s ubojitim pogledom, Ganešu zapravo donio prosvjetljenje!

"A osim toga," nastavio je Ganeš, "ne bih nikada bio ovako lijep da nije bilo Šanija!" A zatim se nasmijao svojim najšarmantnijim osmijehom. Koliko god to bilo neobično, znao sam da misli ozbiljno. On je doista lijep!

"Nadalje, doista sam dobio podršku, a i velik dio znanja i sposobnosti svih božanstava pomalo. To je tek blagoslov!"

Da, to je doista blagoslov! Nije morao nastavljati, znao sam što mi želi reći: ne samo da se ne radi o kazni već mu je Šani svojim postupkom osigurao potpuno ostvarenje zadaće zbog koje je nastao!

Vidite, kad bi svi mi Šanijeve postupke u našem životu - a to su obično trenuci kad nam je po ljudskim mjerilima najteže - promatrali na taj način, Šani bi bio i naš najbolji prijatelj! Jer, njegovo je da donosi poduku, a naše je da učimo, a ne da se tome opiremo!

U tom sam se trenutku prisjetio zloglasnog razdoblja koje zovu sade sati, sedam i pol godina tuge. To je vrijeme koje svakom čovjeku dolazi dva do tri puta u životu, a koje većina

astrologa smatra teškim. To je vrijeme gubitaka i usporenosti. Ponavlja se svake dvadeset i dvije godine - toliko je Šaniju potrebno da obiđe oko Sunca i vrati se na položaj u kojem će ponovno uzrokovati sade sati. S astronomske stajališta, Saturnu je, naravno, potrebno dvadeset devet godina i još nešto mjeseci da obiđe oko Sunca. Ali, budući da sade sati traje sedam i pol godina koje se nalaze unutar tih dvadeset devet, može se reći da smo dvadeset dvije godine izvan sade satija, pa sedam i pol u njemu, pa dvadeset dvije izvan i tako dalje. Kao što možete izračunati, tri takva ciklusa će vas dovesti do stote godine, ali je moguće da vam prvi sade sati počne s deset godina, pa će brojke biti malo drukčije. Kada će točno početi prvi sade sati i kako će se ciklusi odvijati dalje, ovisi od položaja Šanija i Čandre (Mjeseca) u nekoj natalnoj karti. Natalna karta je, naravno, slika neba u trenutku nečijeg rođenja. Uglavnom, eto, dva do tri puta u životu svaki čovjek prolazi kroz sade sati, to jest sedam i pol godina tuge.

Takvo me razmišljanje dovelo do sljedećeg pitanja za Ganeša. "U redu, shvatio sam to za Šanija i tvoju glavu. Ali, nisi mi odgovorio na druga pitanja..."

"Nisam stigao..." prekinuo me Ganeš uz osmijeh, praveći se da mi zamjera što "previše pitam".

"Dakle, što je s karmom?" zanemario sam zadirkivanje. "Kako na tebe, primjerice, djeluje sade sati? Kad se Šani približi tvom Čandri, kako ti onda... Hej, imaš li ti uopće natalnu kartu?"

Ovo zadnje mijenja sinulo upravo u tom trenutku. Ja ga ispitujem o karmi, a tko zna, možda se to uopće na njega ne odnosi!

"Pa, ispričao sam ti o svom rođenju, zar nisam? To znači da imam natalnu kartu, kao i svatko tko je rođen. To je bilo davno i nebeska tijela su bila drukčija, pa je čak i raspored zvijezda na nebu bio drukčiji. * No, natalna karta je tu, dakle posjedujem je."

Kimnuo sam glavom. "To znači da i na tebe djeluje karma. Da li...?"

"Čekaj!" opet me prekinuo, ovaj put oštrije. "Rekao sam ti da su ti neke postavke pogrešne pa ti ni pitanja ne stoje kako valja. Ovo je jedno od takvih postavki. Zašto zaključuješ da na mene djeluje karma?"

"Pa... zato što imaš natalnu kartu..." zamucio sam, sada već pokoleban u svoje uvjerenje.

* Ne bih želio čitatelje gnjaviti s nepotrebnim detaljima, ali samo da znate da je ova tvrdnja ispravna. Naime, zbog precesije, odnosno pomicanja Zemljine osi u odnosu na okolni svemir, s vremenom se mijenja i izgled neba gledano sa Zemlje.

"Sve što je rođeno ima natalnu kartu, ali karma nije stvar posjedovanja natalne karte. Karma je stvar odnosa s djelatnošću ili unutarnje svjesnosti. Prosvjetljeni ljudi također imaju natalnu kartu, ali imaju i nešto mnogo više od toga. Oni su izišli izvan natalne karte. To je izravna posljedica prosvjetljenja, i što se toga tiče, moždajedini vanjski, to jest objektivni, pokazatelj prosvjetljenja. Ako to vrijedi za ljude, što misliš, vrijedi li i za bogove?"

Ovu posljednju rečenicu Ganeš je izgovorio šaljivim tonom, s licem podignutim prema stropu i desnom rukom usmjerenom na svoju glavu. Slonovsku glavu, a ne onu koju je "izgubio".

Tada mijenja simbolika "gubitka glave" bila još nova, pa sam bio prilično zbunjen onim što sam čuo. Zato sam se prizoru "taštog" Ganeša nasmijao pomalo bojažljivo.

U obranu svoje zbunjenosti ističem daje ovaj razgovor vođen prije više od deset godina. U međuvremenu sam u teoriji i praksi shvatio stoje Ganeš želio reći. Štoviše, mnogim drugim ljudima sam objašnjavao filozofiju karme i položaj jvotisha unutar nje. Ali, ako ste vi ti koji ste sada zbunjeni, nemojte se previše opterećivati s tim. Možda ćemo jednom drugom prigodom detaljnije raspraviti ovaj problem. Za sada ću samo iznijeti zaključak: Ganeš ima natalnu kartu, ali to ne znači da je vezan karmom poput prosječnog čovjeka koji će čitati ove riječi. Eto.

A kao potporu ovoj tvrdnji, Ganeš je ispričao šaljivu dogodovštinu sa Šanijem - priču koju sam vam najavio.

"Budući da imam natalnu kartu," nastavio je Ganeš, "to znači da i meni, prema svim pravilima jvotisha, s vremena na vrijeme dolazi sate sati. Znači, moj prijatelj Šani posjećuje mojeg Ćandru i ja bih morao biti tužan, ozbiljan i odgovoran."

neba u trenutku nečijeg rođenja. Uglavnom, eto, dva do tri puta u životu svaki čovjek prolazi kroz sate sati, to jest sedam i pol godina tuge.

Takvo me razmišljanje dovelo do sljedećeg pitanja za Ganeša. "U redu, shvatio sam to za Šanija i tvoju glavu. Ali, nisi mi odgovorio na druga pitanja..."

"Nisam stigao..." prekinuo me Ganeš uz osmijeh, praveći se da mi zamjera što "previše pitam".

"Dakle, što je s karmom?" zanemario sam zadirkivanje. "Kako na tebe, primjerice, djeluje sate sati? Kad se Šani približi tvom Ćandri, kako ti onda... Hej, imaš li ti uopće natalnu kartu?"

Ovo zadnje mije sinulo upravo u tom trenutku. Ja ga ispitujem o karmi, a tko zna, možda se to uopće na njega ne odnosi!

"Pa, ispričao sam ti o svom rođenju, zar nisam? To znači da imam natalnu kartu, kao i svatko tko je rođen. To je bilo davno i nebeska tijela su bila drukčija, pa je čak i raspored zvijezda na nebu bio drukčiji. * No, natalna karta je tu, dakle posjedujem je."

Kimnuo sam glavom. "To znači da i na tebe djeluje karma. Da li...?"

"Čekaj!" opet me prekinuo, ovaj put oštrije. "Rekao sam ti da su ti neke postavke pogrešne pa ti ni pitanja ne stoje kako valja. Ovo je jedno od takvih postavki. Zašto zaključuješ da na mene djeluje karma?"

"Pa... zato što imaš natalnu kartu..." zamucio sam, sada već pokoleban u svoje uvjerenje.

* Ne bih želio čitatelje gnjaviti s nepotrebnim detaljima, ali samo da znate da je ova tvrdnja ispravna. Naime, zbog precesije, odnosno pomicanja Zemljine osi u odnosu na okolni svemir, s vremenom se mijenja i izgled neba gledano sa Zemlje.

Slomljena kljova

"Sve što je rođeno ima natalnu kartu, ali karma nije stvar posjedovanja natalne karte. Karma je stvar odnosa s djelatnošću ili unutarnje svjesnosti. Prosvjetljeni ljudi također imaju natalnu kartu, ali imaju i nešto mnogo više od toga. Oni su izišli izvan natalne karte. To je izravna posljedica prosvjetljenja, i što se toga tiče, možda jedini vanjski, to jest objektivni, pokazatelj prosvjetljenja. Ako to vrijedi za ljude, što misliš, vrijedi li i za bogove?"

Ovu posljednju rečenicu Ganeš je izgovorio šaljivim tonom, s licem podignutim prema stropu i desnom rukom usmjerenom na svoju glavu. Slonovsku glavu, a ne onu koju je "izgubio".

Tada mije simbolika "gubitka glave" bila još nova, pa sam bio prilično zbunjen onim što sam čuo. Zato sam se prizoru "taštog" Ganeša nasmijao pomalo bojažljivo.

U obranu svoje zbunjenosti ističem daje ovaj razgovor vođen prije više od deset godina. U međuvremenu sam u teoriji i praksi shvatio stoje Ganeš želio reći. Štoviše, mnogim drugim ljudima sam objašnjavao filozofiju karme i položaj jvotisha unutar nje. Ali, ako ste vi ti koji ste sada zbunjeni, nemojte se previše opterećivati s tim. Možda ćemo jednom drugom prigodom detaljnije raspraviti ovaj problem. Za sada ću samo iznijeti zaključak: Ganeš ima natalnu kartu, ali to ne znači da je vezan karmom poput prosječnog čovjeka koji će čitati ove riječi. Eto.

A kao potporu ovoj tvrdnji, Ganeš je ispričao šaljivu dogodovštinu sa Šanijem - priču koju sam vam najavio.

"Budući da imam natalnu kartu," nastavio je Ganeš, "to znači da i meni, prema svim pravilima jvotisha, s vremena na vrijeme dolazi sate sati. Znači, moj prijatelj Šani posjećuje mojeg Ćandru i ja bih morao biti tužan, ozbiljan i odgovoran."

Još jedan mali prekid i obećavam da to više neću činiti do kraja priče. Dakle, sate sati je stvar "posjeta Šanija nečijem Ćandri". Ćandra označava um, duh, osjećaje i slično. Kad je Ganeš rekao da "Šani dolazi u posjet njegovom Ćandri", zapravo je rekao da se to događa u

njegovom duhu. Dakle, sade sati je stvar unutarnjeg doživljaja, a ne vanjskih okolnosti. Shvaćate li?

"To bi bilo sasvim suprotno mojoj naravi, zar ne?" rekao je Ganeš dalje. "Odgovoran jesam, to je točno. Zato me Šani i voli. Ali, teško bi se moglo reći da sam ozbiljan ili tužan. Upravo suprotno! Zato sam se sa Šanijem dogovorio da me preskače u mojim posjetima. Ništa od sade satija za mene."

"Kako preskače?" pitao sam. "Zar se Šani ne drži nekog načela? To mi je teško povjerovati!"

"Ma drži se načela i pravila, u tome i jest kvaka! Na to sam ga i dobio!"

Nisam razumio što mi govori, pa sam jednostavno pričekao da objasni svoje riječi.

"Šani me, kao stari poznanik i prijatelj", nastavio je nakon nekoliko sekundi "pripreme", "došao upozoriti da mi slijedi sedam godina tuge. U tom trenutku sam bio zabavljen nekom ludom proslavom, ali sam usprkos tome bio spreman za njega. Naime, moraš znati da sam prvi sade sati morao provesti u pećini, kao asket, po uzoru na svog oca Šivu. Imao sam tada trinaest godina pa mi sve to skupa nije bilo drago. Ali, i majka i otac su me uvjeravali da je to za moje dobro te da je, kad za to dođe vrijeme, potrebno pognuti glavu pred Šanijem. No, nekako sam to izgurao - štoviše, moram reći da je tih sedam godina meditacije ispalo vrlo korisno utrošeno vrijeme, pa imam još jedan razlog za osjećaj zahvalnosti prema Šaniju - a zatim sam smišljao način kako da se izvučem iz daljnjih sličnih 'problema'. Jer, vidiš, meditacija je bila odlična, ali kao i svatko drugi, želio sam biti slobodan, i činiti što želim u vrijeme koje želim. Smatrao sam da će čak i Šani cijeniti takvu motivaciju. Uglavnom, kad je došlo vrijeme za drugi sade sati, uvjerio sam Šanija da me preskoči."

"Uvjerio si ga?" začuđeno sam ponovio.

"No, pa...", namjerno je odugovlačio Ganeš. "Zapravo sam ga natjerao da mi potpiše!"

Moram li vam reći kakav sam pogled imao u tom trenutku? Čovjek svašta očekuje od Ganeša, ali -potpisivanje!? Počeo sam se smijati: "Potpisao ti je? Stojte potpisao? Da te oslobađa tuge zauvijek?"

Ganeš mi se pridružio u smijehu. "Ma ne," rekao je nakon nekog vremena, "potpisao mi je nešto drugo. Budući da smo prijatelji i suradnici, dan prije mog drugog sade satija došao me upozoriti na to. Našao me na zabavi, plesao sam i pjevao sa Siddhi i Buddhi, a bilo je tu i nekih drugih gostiju. Uglavnom, luda noć... Kad je došao, izgledalo je kao da se ispričava. A ja sam izgledao malo opijen, bilo je amrite tamo, znaš. Malo sam i odglumio da me amrita udarila u glavu više nego što zapravo jest, pa sam ga zamolio neka mi napiše poruku na papirić i potpiše. Tako sigurno neću zaboraviti!"

"Čekaj, a zašto bi zaboravio?"

"Pa, inače sam sklon zabavama, zna on to. A tada sam izgledao prilično, pa znaš..."

Hm, znam li? I kako zapravo djeluje ta amrita? Ako je to nešto poput alkohola, onda je sigurno bilo ludo! Iako, pokraj sve te otkačenosti u Ganešu, vjerujem da njemu nije potrebno ništa posebno da bi izgledao - veselo!

"I tako," nastavio je Ganeš, "rekao mi je da bih od sutra trebao prestati sa svim tim ludovanjima, smijanjima, pjevanjima i plesanjima. A ja sam mu, naravno, rekao da ću rado to učiniti, samo neka mi on lijepo, jel'te, napiše kad je to točno. Rekao mi je, znam, čuo sam, ali neka mi napiše, bit će sigurnije."

I sad je Ganeš učinio nešto vrlo čudno. Posegnuo je negdje u svoj dhoti te izvukao smotuljak žućkastog papira. Odnosno, kasnije mi je rekao da se radi o listu palme. Izgledao je vrlo staro, ali još se nekako držao u jednom komadu. Oprezno gaje odmotao i pružio mi ga uz široki osmjeh.

Prihvatio sam taj list ili papir, a na njemu zamijetio nešto napisano rukom. Isprva nisam mogao pročitati što piše jer se radilo o nekim neobičnim znakovima. Ali, kad sam malo bolje pogledao, počeo sam prepoznavati slova. Naravno, tek sam kasnije shvatio da se vjerojatno

radilo o nekoj vrsti čarolije, budući da je malo vjerojatno da je Šani nešto napisao na jeziku kojim se danas govori.

Kako bilo da bilo, na tom prastarom smotuljku je pisalo: "Sutra dolazim k tebi jer ti sutra počinje sade sati." Potpis: Šani.

Gledao sam u čudu u ta slova. Da li je moguće da je stvorenje poput Šanija doista ispisalo nešto na komadu... čega već? Nevjerojatno!

"Ali, ne razumijem", rekao sam. "To valjda jest Šanijev potpis. Ali u čemu je stvar. To je samo potvrda da ti sade sati dolazi."

"Kako ne razumiješ?" nastavio je Ganeš. "Dolazi, da. Ali dolazi sutra."

Blijedo sam ga gledao još uvijek ne shvaćajući poen tu.

"Sutra", ponovio je Ganeš. "Šani će k meni doći sutra."

"Čekaj, pa ne želiš valjda reći daje stvar u..." polako mijе svitalo!

"Ma, da!" uskliknuo je Ganeš. "Upravo je u tome stvar! Kad je Šani sutradan došao, ja sam mu pokazao ovaj papir i rekao mu da se nismo tako dogovorili i neka on lijepo dođe sutra!"

Posljednje riječi nisu se dobro ni čule jer je Ganeš grcao od smijeha. Ni ja nisam bio u boljem stanju. I uskoro sam od smijeha počeo osjećati grčeve u želucu. Smijali smo se do suza, dok mi je Ganeš kroz poplavu neobičnih zvukova još govorio kako je Šani, budući dosljedan svojoj ozbiljnosti, dolazio još nekoliko dana uzastopce, ali Ganeš se nije dao smesti i stalno mu je pokazivao taj potpis tražeći da dođe sutra. Sve u svemu, bila je to jedna od najzabavnijih Ganešovih priča koju sam ikada čuo.

Kad se dobrano nasmijao, Ganeš me upozorio na ono isto na što sam ja upozorio vas na početku priče. "Slušaj", rekao je. "Ispričao sam ti ovo jer smatram da si sposoban razumjeti naše uloge, Šanijevu i moju. Nadam se da nisam pogriješio."

Pa, i ja se nadam da nismo pogriješili u tome. Vjerujem da ste ispravno razumjeli njegov način objašnjavanja, jer kao što sam napomenuo, pogriješan odnos prema Šaniju mogao bi nas skupo stajati...

Dakle, Ganeš je pronašao način da izbjegne sedam i pol godina tuge. Bio je to lukav, pomalo i prevarantski način. Navukao je jadnog Šanija na izjavu - i to još u pismenom obliku! - kojom ga oslobađa tuge u sadašnjem trenutku. Ne znam kako je Šani to podnio, ali kao što sam napomenuo na početku, u ovom slučaju imam neke sumnje. One nisu nastale iz nepovjerenja prema Ganešu. Štoviše, on ih je sam potaknuo kasnije, ustvrdivši nekoliko puta da sam lakovjeran. Primjerice, pokazao mi je komad nečega sa Šanijevim potpisom.

Tamo je bila ispisana rečenica koju sam mogao pročitati, što je samo po sebi bilo dovoljno neobično. Međutim, meni lakovjernom bi Ganeš mogao pokazati bilo što i tvrditi da je rukopis bilo kojeg božanstva ili drugog neobičnog stvorenja! Kad je Ganeš u pitanju, teško da možete biti sigurni u takve stvari!

Jedno od pitanja je zašto bi on učinio tako nešto? Zašto bi me zavarao s komadom papira?

Nisu mu trebali dokazi - vjerovao sam mu na riječ. Možda je sve bilo dio scenografije -

predstave koja mu je u tom trenutku pala na um? Zgodno, moram priznati, i u njegovom stilu!

Drugo pitanje je što zapravo znači cijela ta priča? Zar je samo stvar u tome daje Ganeš svojom lukavošću prevario Šanija? Ili se iza toga krije dublja pouka?

Uvjeren da je ovo drugo u pitanju, dugo sam razmišljao o ovoj dogodovštini i na kraju zaključio da ona ukazuje na mogućnosti. Ili, ako hoćete, ovdje je riječ o slobodi koju svatko može imati, bez obzira na sve kozmičke zakone. Zakoni su utvrđeni, a između ostalog, Ganeš je taj koji se brine da budu poštovani. Ali, eto, on poznaje i načine kako da ih se ponekad i zaobiđe. Sve se može - u tome je stvar!

Ali, imajte na umu tko je taj koji je to mogao učiniti! Ganeš, održavatelj reda, u čijim rukama je odgovornost (ah, kako šanijevski!) za djelovanje cijeloga svemira; Ganeš, mudrac i čarobnjak, asket po potrebi i poznavatelj najdubljeg znanja o životu; Ganeš, sveprisutni

zaštitnik i utješitelj; Ganeš, sposoban žrtvovati svoje vlastito tijelo za obvezu koju je preuzeo (kao što ćete vidjeti u sljedećoj priči!).

Također, da bi taj "trik" mogao uspjeti, Ganeš mora zauvijek, od sada do kraja svih dana, živjeti u sadašnjem trenutku - danas! Jer, sutra, sasvim neizbježno, k njemu dolazi tuga.

Slomljena kljova

Dakle, ako i vi to možete, ili barem ponekad sličite njemu, možete se nadati izvođenju istog trika sa Šanijem. Moglo bi vam uspjeti ako ga izvedete s poštovanjem! Šani ima mnogo posla i bez vas, pa bi takva situacija i njemu odgovarala.

I kad smo već kod toga, duboko sam uvjeren daje Šani i te kako znao o čemu se radi kad je potpisivao onu rečenicu, a da je nakon toga dolazio nekoliko dana samo zato jer je volio biti u Ganešovom društvu.

Ako sam u pravu, svejebilo na neki način dogovoreno. Ali, moralo se odigrati na takav način jer inače bi se zakoni svemira pobunili. Sve mora biti po propisima, znate. Ali, dobra je vijest da su oni tako sastavljeni da se ipak sve može, samo ako ste dovoljno mudri. A Ganeš je očigledno pravi mudrac!

A Šani... pa i on je mudar, bez daljnjega. Razmišljao sam o tome da lije možda pristao na tu igru poput boga Jame na onu jednu sekundu koju je dao Satjavanu? Ilije možda jednostavno želio pomoći svom prijatelju, a možda se želio ipak nekako iskupiti za slonovsku glavu, smatrajući da ona sama predstavlja dovoljnu količinu nevolja za jedan kozmički život?

Tko bi to mogao znati? Morat ćemo pitati Šanija kad ga sretnemo. Ako će biti voljan odgovarati na takva tipično ljudska pitanja...

Ije slučajno što sam priču o Ganešovoj slomljenoj kljovi ostavio za kraj ove cjeline (da, da, ima još priča, pa ako će biti volje i sreće, možda ih ispričam u nekoj drugoj knjizi!). Naime, ta mi je priča objasnila toliko toga o životu, karmi, dharmi, a posebice o jvotishu i njegovoj najvažnijoj primjeni - upajama, posebnim djelatnostima čije djelovanje se osjeća unatrag u vremenu.

Da, dobro ste pročitali - unatrag u vremenu. Sve druge djelatnosti svoje posljedice ostavljaju unaprijed u vremenu. Ako sada nazovete nekog od svojih najdražih i kažete mu da ga volite, vaš će postupak imati posljedice na vašu sadašnjost, ali i budućnost. Učinit će je boljom, u ovom slučaju. To vrijedi za svaki uobičajeni postupak. Pri tome mislim na djelovanje unaprijed u vremenu, ne na onaj dio o "boljoj" budućnosti. Naravno, ima postupaka koji će vam je i upropastiti!

Taj zakon uzroka i posljedice koji neki lijepo izražavaju uzrečicom "kako šiješ, tako ćeš i žeti", vrijedi u svakom slučaju, pa čak i za takozvane upaje, s tim da ako upaju provedete kako valja, njezin rezultat je uvijek dobar za vas.

Ali, da se vratimo na tu neobičnu značajku upaja da djeluju unatrag u vremenu. Da li je tako nešto uopće moguće?

Gledano sa stajališta suvremene fizike, naravno da jest, barem u teoriji. Vrijeme je samo funkcija materije i sila koje je čine. Kretanje u jednom smjeru vremenske crte jednako je moguće kao i kretanje u drugom smjeru. Ako se dobro sjećam svojih satova fizike, o tome govore Feynmanovi dijagrami. No, na stranu teorija, u praksi nema ničega što bi ukazivalo na uporabu činjenice kretanja u suprotnom pravcu na vremenskoj skali. Na izgled sve se kreće u istom smjeru: od prošlosti prema budućnosti.

E, pa, to je samo na izgled tako, kaže teorija upaja. Postoje postupci čije posljedice se osjećaju u prošlosti. Zamislite samo na trenutak da je to doista istina, bez obzira što za sada nema pravog objašnjenja na koji način se to događa. Kakav bi bio rezultat takvog postupka? Budući da živimo u sadašnjosti, očigledno je da rezultate ne možemo osjećati u prošlosti jer tamo više nismo. Međutim, ako je naša prošlost izmijenjena

- a jest ako su rezultati upaje otplovili u tom smjeru

- onda se mijenja i sadašnjost!

Kao što smo naučili od Buddhi i Siddhi, naš život u sadašnjosti je kombinacija karmičkih uvjeta, a to znači posljedica naših djela u prošlosti te slobodne volje koju kao svjesno biće izražavamo. Upaja je promijenila prošlost, a to znači daje promijenila karmičke uvjete s kojima se suočavamo u sadašnjosti. Razumijete li?

Vjerujem da razumijete. A čak i ako to nije slučaj

- ne brinite, upaje su nepoznanica, neka vrsta tajnog znanja - stvar je vrlo jednostavna: napravite upaju danas i karmički uvjeti će vam se promijeniti - danas!

Promjena karmičkih uvjeta obično znači daje život lakši, mada to nije uvijek slučaj. Naime, pitanje lakšeg i težeg je pitanje osobnih procjena ili čak ukusa. Zato je bolje reći da upaje život čine sadržajnijim i zanimljivijim. One ga jednostavno ubrzavaju, mada to ponekad može značiti da vodite miran i staložen život.

Hm, znam, znam, ponekad je teško objasniti neke stvari, a upaje zasigurno spadaju među one teže objašnjive. Da probam još s izrazom evolucija, možda pomogne. Upaje, dakle, stvaraju povoljnije uvjete za učenje i napredovanje, kakvi god ti uvjeti bili.

Eto, mislim da bi to bilo dobro objašnjenje!

Akakvi su to postupci, te upaje? Ponekad svakidašnji, ponekad neobični, a najčešće u sebi sadržavaju neku vrstu davanja, pomaganja ili žrtve. "Žrtva" (a to je i davanje, odnosno pomaganje) mora biti učinjena svjesno te mora biti u skladu s karmičkim posljedicama koje želimo neutralizirati.

Aha, sada sam opet spomenuo nešto što moram objasniti: neutralizacija karmičkih posljedica. Već sam, zapravo, to spomenuo. Promjena karmičkih uvjeta podrazumijeva neku neutralizaciju onih koji su bili prisutni prije upaje. Recimo da ste u prošlosti počinili neko loše djelo. Posljedice tog čina, vaša karma, sustižu vas danas. Ukoliko napravite upaju, neutralizirali ste tu karmu i promijenili karmičke uvjete.

Znači, kad se kaže da upaja mora biti u skladu s karmom koju neutralizira, misli se na istovjetnost žrtve s mogućim težim posljedicama karme. Shvatit ćete o čemu se radi kroz poslovicu koja govori o upajama. Ona kaže da upaje pretvaraju ugriz tigra u ubod komarca. U oba slučaja pretrpjeli smo ozljedu od životinje - ali, hm, nema sumnje da ćemo radije izabrati malo svrbeža i neugode nasuprot trajnom osakaćivanju.

Priča koja slijedi govori o Ganešovoj slomljenoj kljovi. Kao što ćete vidjeti, ona je simbol upaja, žrtvi koje ponekad moramo napraviti da bismo zadovoljili karmičke uvjete, ali na način koji nas neće trajno spriječiti u ostvarenju svoje životne zadaće. Ispričao mu je tijekom naših ranih susreta, i to zato jer sam ga o tome ispitivao na nagovor jednog mudrog čovjeka imenom Parashara. Bila je to poduka o upajama, odnosno preventivnim mjerama iz jvotisha. Ali, kao i sve njegove priče i ova je toliko bogata simbolikom da negdje u srcu i duši ostavlja mnogo dublji utisak. Naša tumačenja su uvijek jednoslojna, a život., pa, život je, kao i Ganešove priče, mnogo složeniji od toga.

"Jednom sam morao dokazivati svoju snagu, znaš", rekao je Ganeš. "Ne mudrost ili znanje, već čistu tjelesnu snagu, borilačku vještinu i ratničke sposobnosti."

"Zar doista?" upitao sam iznenađeno. Iako sam znao da je Ganeš zapravo ratni poglavar Gana, nebeskih ratnika, i da je jedno od njegovih imena Ganapati, što znači upravo to, nikad ga nisam tako doživljavao. Njegov izgled, ponašanje, a i narav, nekako su mi sasvim suprotni od te funkcije.

"Da, doista", potvrdio je Ganeš, nekako neobično ispunivši grudi zrakom tako da je na trenutak izgledao poput mišićavog gladijatora. "Bilo je to neposredno nakon mojeg nadmudrivanja sa Skandom. Kako to obično biva, pobjeda zasnovana na mudrosti i razumijevanju nije ostavila prevelik utisak na ljude i bogove. Ja sam doduše dobio Buddhi i Siddhi, a s njima i divljenje mudrih. Ali ostala je sumnja u moju snagu i sposobnost zaštite. Sva bića koja žive u neznanju, posebice ljudi i demoni, žele konkretne dokaze moći, a to se najbolje postiže u bitki ili ratu. Zato Skandi nije bilo teško privući pozornost svih. Njegove

ratničke vještine tako su velike da će zadiviti svakoga. Imati Skandu na svojoj strani znači biti potpuno zaštićen."

"To je istina, ali radi se o gruboj sili", pobunio sam se. "Mnogo je bolje imati um i srce, nego samo snagu. Mislim da si ti to savršeno dokazao prilikom osvajanja svojih žena."

"Naravno da je tako", složio se Ganeš. "Ali, moraš ponekad misliti i na dojam koji ostavljaš na ljude. Znaš li što je arudha?"

Ha, trebalo mi je malo vremena da se sjetim na što je mislio - ali, da, znao sam! Arudha znači slika i koristi se u jvotishu kod tumačenja nekih područja života. Radi se o sjenkama ili prividima koje "bacamo" od sebe. Primjerice, vaša arudha bi mogla biti važnija za političku karijeru, nego vaše stvarna situacija. Ako ste političar, koga zapravo briga kakvi ste vi zapravo i tko to uopće zna? Ono što znamo o javnim osobama uglavnom je njihov image - ili ti arudha).

"Upravo tako", rekao je Ganeš opet nepozvan uskačući u moje misli. "A ja sam po definiciji neka vrsta političara. To je dobro znao i moj otac Šiva. Ako je želio da me ljudi i bogovi poštuju i kao zaštitnika i ratnika, morao sam se dokazati u bitkama, koliko god ih ja mrzio iz dna duše. Zato mi je smjestio jednu zadaću osiguranja. Dugotrajnu. Umjesto Skande koji je obično radio takve poslove, mene je zadužio da čuvam njegov mir tijekom trideset godina meditacije. Posao dosadan da ne može biti dosadniji! Ali, iako se povukao u tišinu, Šiva se pobrinuo da se na straži ne dosađujem. Smislio je pakleni plan i dogovorio se sa svojim učenikom Parašuramom da me testira."

Moram malo objasniti Ganešove riječi, jer bez tog objašnjenja jedan važan detalj neće biti uočljiv. Prvo, morate znati da je Parašurama jedno od Višnuovih utjelovljenja. Njegovo ime znači "Rama sa sjekirom", što je također iznimno važno za priču.

Parašurama je velik ratnik, umjetnik uništavanja. Učio je kod boga uništenja, dakle Šive, Ganešovog oca. Upravo je Šiva bio taj koji mu je zbog vještine i uspjeha u svladavanju ratničkih znanja podario svoju vlastitu sjekiru i na taj ga način učinio onim što jest - Rama sa sjekirom.

Možda će vam biti zanimljivo saznati i to da je Parašurama jedino Višnu ovo utjelovljenje koje nije izravno, poput poznatijih Krišne ili Rame, već je Višnuova svijest probuđena unutar već postojećeg ljudskog utjelovljenja. Usprkos tome, moći takvog aveša avatara (utjelovljenje druge vrste) su jednako velike kao i kod običnog božanskog utjelovljenja, ako se riječ obično uopće može uporabiti uz riječ božanske Primjerice, kruži legenda da će Parašurama, za razliku od ostalih avatara, ostati zauvijek na Zemlji. Ako je to istina, on se još uvijek kreće tu među nama, i ostat će ovdje do čovjekovog kraja, ako ga bude.

Dakle, taj i takav Parašurama je morao testirati Ganešovu sposobnost zaštite mira svog oca Šive!

"Uh", promrmljao sam kad sam to čuo. "Slutim da to nije bio lagani test!"

"I u pravu si" uskliknuo je Ganeš kimajući glavom kao da se prisjeća nečeg neugodnog. "Tim više što ni ja ni Parašurama nismo znali da se radi o testu!"

"Molim? Kako to misliš?"

"Pa, tako. Meni otac nije ništa rekao, osim da po cijenu života spriječim svakog tko bi ga želio uznemiriti. Parašurama je također imao polovične informacije. Rečeno mu je da u određeno vrijeme mora doći do Šive, također po cijenu života i to bez obzira tko stajao na ulazu u Šivinu pećinu!"

"Ajme!" uzviknuo sam. "Pa na taj je način mogao izazvati potpuno krvoproliće! I jedan i drugi ste dobili naputke da se borite do smrti?"

Slomljena kljova

"Tako je", potvrdio je Ganeš s dubokim uzdahom. "Ali, mogao si poginuti!" "Mogao sam, da."

Začudo sam ga gledao. Nisam bio siguran da razumijem zašto bi Šiva nešto takvo učinio. Poslao je jednog od svojih najboljih učenika na obračun sa svojim sinom! Vrlo neobično. "Neobično je", složio se Ganeš. "I ne samo to, nego je i vrlo opasno. Ali, vidiš, Šiva je očigledno imao više povjerenja u mene nego što ga imam sam u sebe. A svakako više nego što ga imaš ti!"

Izgovarajući ovu posljednju rečenicu, Ganeš me prijekorno pogledao. Slegnuo sam ramenima. Da, istina je, možda su moje sumnje bile izazvane nepovjerenjem. Jer, nakon svega što znam o Ganešu, bilo bi prirodnije pomisliti da će on pronaći neko rješenje za taj problem. Zadaća je, međutim, bila vrlo složena. Morao je zaštititi Šivu suprotstavljajući se jednom od najvećih ratnika svih vremena, ostati živ i po mogućnosti ne ozlijediti svog protivnika. Nije li tako nešto u danim okolnostima izvan dosega čak i nevjerojatnog Ganeša?

Ne, nije, kako je pokazao rasplet priče!

"Dakle, nakon nekoliko godina dosađivanja i odvrćanja samo slučajnih namjernika, uglavnom sitnih demona ili bogova koji su željeli neki savjet ili pomoć, pred ulazom u pećinu se pojavio ogroman div vrlo neugodnog izgleda. Bio je barem dva puta veći od mene! I taj je omjer zadržavao bez obzira koliko se ja povećavao ili smanjivao. Po tome sam znao da ima božanske moći, ali nisam znao tko je i što zapravo želi. Ustrajao je u namjeri da odmah vidi Šivu. Pokušao sam ga odvratiti objašnjenjima, molbama, darovima i na kraju prijetnjama, ali ružnije stvor bio uporan."

I dok sam ja zadivljeno slušao, Ganeš mije opisivao bitku koja se razvila između njega i diva. Bio je to pravi pravcati okršaj u kojemu su se hrvački zahvati izmjenjivali s munjama i potresima, a energetske bombe s čarolijama i božanskim moćima. Sav taj spektakl - a Ganeš je tvrdio da se odjek te bitke vidio i čuo stotinama kilometara uokolo njih - potrajao je danima i tjednima. Parašurama - jer to je naravno bio on-isprva je želio riješiti sukob čistom silom. Izenadio se Ganešovom spretnošću i vještinom u obrambenim zahvatima. Zatim se malo odmarao smišljajući sljedeći napad, pa brzo krenuo u bitku pokušavajući iznenaditi Ganeša. Uglavnom, prema Ganešovim riječima, bio je to epski sukob vrijedan nekog Spielbergovog filma!

"Mogao sam ga tako zadržavati svih trideset godina da sam htio", pomalo se hvalio Ganeš.

"Međutim on je odjednom zastao i odnekud izvukao parašu ili sjekiru. To je bila prekretnica u našem okršaju. Čim sam je vidio, znao sam da sam u nevolji. Također sam shvatio da imam posla sa Parašuramom i da sam zapravo obavio izvrstan posao izdržavši toliko dugo u bitki protiv njega.

Taj dotični parašu pripadao je mojemu ocu, a sve njegove sjekire posjeduju jednu posebnu začajku. Znaš li o čemu se radi?"

Nisam to znao, pa sam brzo odmahnuo glavom.

"Jednom izvučene s namjerom da se uključe u borbu," objasnio mi je Ganeš, "one moraju pogoditi cilj, to jest ozlijediti protivnika."

"Ah", rekao sam, shvaćajući zašto se Ganeš našao u velikim problemima.

"Parašurama je zamahnuo sjekirom i bacio je na mene. U tom sam se trenutku našao pred strašnom dilemom. Evo dileme i sada me, molim te, pažljivo slušaj!"

Naglašavajući svaku izgovorenu riječ, Ganeš me oštro promatrao. Nije me zapravo trebao upozoravati: iz mojih je misli nestalo sve drugo osim Ganeša i njegove priče.

"Osjetio sam da je moja moć veća od one koja je utkana u sjekiru", nastavio je polako izgovarajući svaku riječ. "Mogao sam je zaustaviti. Međutim, da sam to učinio, Šivina bi riječ, koja jednom izgovorena predstavlja samu sudbinu, bila pogažena. A sudbina je glasila: jednom izbačena sjekira mora pogoditi cilj! Moja je dilema bila sljedeća: dopustiti sudbini da se ispuni, ali i sam nastradati te tako ne ispuniti svoju obvezu ili zaustaviti sjekiru i pogaziti vjeru u riječ mogega oca. Ovo drugo je značilo uzdrmati povjerenje u osnovna načela svemira i kao takvo nije dolazilo u obzir. Međutim, također nije mi se pogibalo sada kad sam tako

lijepo uredio pitanje karme i ostalih problema u svemiru. U tim kratkim trenucima kad je sjekira letjela prema meni, shvatio sam da moram nešto žrtvovati da bih ispunio i jedan i drugi zahtjev, a ipak ostao živ. I tako sam, u trenutku shvaćanja, podmetnuo svoju kljovu koju je sjekira odsjekla kao daje grančica suhoga drveta.

Ganeš je zastao i dalje me oštro promatrajući. Kao daje želio vidjetijesam li shvatio što mi želi reći. Ja sam mu zadivljeno uzvratio pogled. Ima li nešto na tome biću što nije duboko znakovito? Izgubio je kljovu, da, ali je istodobno utvrdio načelo koje može spasiti tisuće ljudi od sudbine - karme koju su si sami nametnuli svojim prošlim djelima.

Budući da je izgleda bio zadovoljan mojim izrazom lica - ili mojim mislima ako ih je mogao čitati - Ganeš je nastavio: "Bilo mi je žao kljove. Ionako izgledam neobično s tom slonovskom glavom, a sad još nemam jednu kljovu. Međutim, sve je dobro završilo. A parašu je ostala u mojem posjedu!"

Odjednom se u Ganešovim rukama našla sjekira vrlo ubojita izgleda. Zamahnuo je njome iznad moje glave, ne tako visoko da bih se osjećao udobno. Zakleo bih se da mi je njome odrezao milimetar nemirnih vlasi kose na vrhu glave.

"Hej", uzviknuo sam prekasno se saginjući.

Ganeš se samo nasmiješio i odjednom sjekire više nije bilo.

"A što je bilo s Parašuramom?" upitao sam. "On, jadnik, nije izvršio svoju zadaću?"

"Hm, vjerojatno bi me i dalje napadao, sve do smrti, kako mu je rečeno. Parašu mu je bila najjače oružje, a podbacila je. No, on bi nastavljao, sasvim sigurno, sve dok netko od nas ne bi pao mrtav. Srećom to se nije dogodilo."

"Ah, sad mi je lakše", rekao sam iskreno.

"Pa, da, ne misliš valjda da je to bio Parašuramin kraj? Još je on morao odigrati svoju ulogu kasnije, u nekim drugim pričama*. No, tada je problem riješio sam Šiva. Pojavio se pred nama, a meni je gotovo pozlilo! Pomislio sam na najgore. Naime, ako smo ga uznemirili, to bi značilo da nisam uspio."

"I? Što je bilo? Što je Šiva rekao?"

"Eto, tada nam je objasnio što se zapravo događalo. Zahvalio se Parašurami na pomoći oslobađajući ga obveze da se bori do smrti jer je cilj postignut - Šiva se pojavio pred njim. A također je i mene pohvalio za srčanost i pobjedu u bitki. Na taj način Parašurama nije posramljen - iako ostaje činjenica da me nije mogao pobijediti - a ja sam stekao ugled sposobnog ratnika i zaštitnika."

* Parašurama se, između ostalog, pojavljuje kao ratnik i učitelj ratnika u Mahabharati I taj ga ugled, ako smijem dodati, prati do dana današnjega!

Dopustite mi mali komentar na ovu priču. Kao što sam već istaknuo, ona je vrlo važna za razumijevanje zakona karme, ali i načela žrtvovanja, odnosno upaja. Šivina sjekira je simbol karme. Jednom izbačena mora doći do cilja, baš kao što jednom učinjena, djela za sobom nose svoje posljedice.

Nitko, pa čak ni božanska moć poput Ganešove, ne smije se u to miješati. Primijetili ste, Ganeš je mogao izbjeći udar parašua. Ali, to bi bio čin jednak puštanju uljeza k Šivi! Što god učinio, bilo bi to protiv kozmičkih zakona.

Umjesto da ih krši, on je izabrao put upaje. Dopuštajući da ga parašu udari i slomi mu kljovu, ispunio je zakon karme, odnosno Šivin blagoslov nad sjekirom koja uvijek pogađa cilj.

Istodobno, ostao je živ i spreman obraniti Šivin mir, čime je ispunio drugu karmičku obvezu - onu dobivenu od Šive.

Slomljen akljova je simbol žrtvovanja kojim postižemo cilj zadovoljavajući zakone karme.

Bila je to prva prava upaja, a iz nje se kasnije, na istim načelima, razvila cjelovita umjetnost davanja.

I tako, priču po priču, došli smo do kraja ove knjige. Nadam se da ste uživali u dogodovštinama simpatičnog, ali moćnog Ganeša. Mnogo ste saznali o njemu, ali vjerujem da ćete još mnogo toga otkriti u danima koji dolaze.

Naime, ovom prigodom sam vam prenio neke od priča koje su na mene ostavile snažan utisak. Njih ima još, štoviše, ima ih još jako mnogo! Vrlo je vjerojatno da će ova knjiga dobiti svoj nastavak - Ganešove priče, drugi dio!

Ali, kad sam napisao da se nadam kako ćete saznati još mnogo toga o Ganešu, nisam mislio samo na to. Mislio sam zapravo na onaj nevidljivi proces koji se događa u svakome tko ih čuje. Te su priče snažne koliko su i lijepe. Kad jednom uđu u vas, počinju živjeti svoj život. Mnogo puta mi se dogodilo da se iznenada prisjetim nekog detalja iz neke priče i odjednom mi sve postane jasno. Ne samo da priču razumijem drukčije nego se osvijetle neke životne situacije ili problemi, nametnu se rješenja koja ranije nisam vidio i prožme me neka unutarnja sreća.

Sjećate se kako sam vam u uvodu napisao kako postoji osjećaj koji zovem imenom svog prijatelja i učitelja? Dakle, za kraj vam želim mnogo, mnogo ganeš osjećaja! Neka vas on prati svuda, neka boravi kao osmijeh na vašem licu i kao sjaj u vašem oku.

Širite ga svijetom, molim vas!

(Dodatak Simboli i likovi u Cjanešovim pričama)

Iako je ovaj popis simbola i likova iz Ganešovih priča nepotpun, mislim da će dobro poslužiti kao pregled onoga što smo saznali u ovoj knjizi.

Napitak besmrtnosti. Nastao je iz svijesti i to njezinim uznemiravanjem. U tome su morali sudjelovati i bogovi i demoni jer inače ne bi mogao biti stvoren. Besmrtnost je, dakle, dinamičan proces, a ne statično stanje. U tom procesu podjednako sudjeluju sile stvaranja i uništavanja.

"Gola kuharica" - mudra žena koja je pokazala kako se volja bogova mora poslušati, ali da je način u našim rukama. Pretvorila je bogove u dojenčad, ispunjavajući njihov nemoguć zahtjev da ih posluži gola. Pritom nam je otkrila zakon koji oblikuje odnos ljudi i bogova. Taj zakon kaže da će bogovi prema svakom svjesnom stvorenju biti točno onakvi kakvo je svjesno stvorenje prema njima.

Nebeske ljubavnice i umjetnice. Nevjerojatno lijepe i poželjne polubožanske žene. Većinom žive u Svari -nebeskom svijetu kojem je poglavar Indra. Kad nisu tamo, zavode smrtnike i pružaju im nebeska uživanja. Obično se za to plaća visoka cijena. U ovaj svemir su došle u trenutku "bućkanja" prvobitnog oceana svijesti od strane bogova i demona.

Za razliku od suvremenog shvaćanja dobra i zla, Ganešov svijet se sastoji od sila, energija i inteligencija koje same po sebi nisu nikad isključivo dobre ili isključivo zle. Zapravo, mogu biti i jedno i drugo, zavisno s kojeg stajališta im pristupate. Na taj način, Ganešov svijet je mnogo stvarniji od idealizirane filozofije crno-bijele borbe dobra i zla.

Stvoritelj. Nastao je u snu održavatelja (Narajane) kojeg on sanja u kolijevci ništavila (Šiva). Ima pet glava koje su nastale iz želje da u svakom trenutku vidi svoj ženski vid, svojih pet družica imenom Sarasvati, Satarupa, Savitri, Brahmani i Gajatri. One predstavljaju njegovih pet osjetila, a tek kad je spojen sa svih njih pet, spreman je za stvaranje.

Budna i Sposobna - to su imena Ganešove dvije družice, inače sestre. Osvojio ih je u "natjecanju" sa Skandom, svojim bratom. Umjesto da su pristale na podjelu "jedna meni, jedna tebi", sestre su takvo rješenje odbacile kao potpuno neprihvatljivo. Nisu se željele razdvajati ni po koju cijenu pa je preostalo rješenje "jednom dvije, a drugom nijedna". Onome tko je budan, pripada i sposobnost djelovanja.

Buddhi i Siddhi imaju sposobnost viđenja budućnosti i podučile su bogove u pravilnom razumijevanju odnosa između predodređenosti i slobodne volje.

Četvrti dan nakon mlađaka. Legende kažu da tada Mjesec posebno svijetli i mijenja stanje svijesti onoga tko u njega gleda. Ganeš četvrti je Ganešov rođendan, pada negdje između 23.08. i 22.09., u vrijeme kad je Mjesec pun u zviježđu Pegaza (Badhrapad). Sanskrtski naziv za Mjesec. Ponekad u muškom, ponekad u ženskom rodu. Označitelj za suosjećanje, a status božanskog je dobio nakon što je spriječio Ganeša da kazni demone zbog smijanja.

Glasnik boga smrti. Zapisničar. On prati sve što se događa ljudima i drugim živim stvorenjima i o tome izvještava Jamu prilikom njihove smrti. Ima glavu ptice na ljudskome tijelu. Za sada smo ga upoznali samo kao pouzdanog čuvara tajni.

Šivin bubanj, instrument na kojem on svira svakoga dana, slaveći prirodne ritmove. Otkada se Ganeš rodio, slušao je zvukove damarua. Ritam odsviran na damaruu je ritam svemira. Ganeš je iz njega naučio sve što mu je potrebno znati.

Ganeš je na prvi pogled pomalo smiješan. A kad ga bolje upoznate, onda vidite da je prepun vrcavog humora, što ga također čini jedinstvenim. Rijetko koje božanstvo toliko uživa u zbijanju šala, slučajnom ili namjernom iskrivljavanju tuđih pa i svojih riječi i igrama koje će svakoga zbuniti. Njegov smijeh je zarazan, njegov pogled se smije, njegovo veliko tijelo, ruke, surla i slomljena kljova - sve se to smije svakim svojim pokretom, odnosno samim svojim postojanjem! Duhovitost je važan dio Ganešove naravi i prenosi nam zdrav, životan odnos prema svijetu, pun energije i veselja.

Jedna od pet Brahminih družica i predstavlja njegov sluh. Njezino ime označava posebnu metriku, odnosno ritam kojim se izražava znanje. Isprva je bila zanemarena jer je njezin utjecaj na Brahmu bio presnažan. Tek kad je Brahma postao sposoban prihvatiti je i prepoznati, zauzela je svoje mjesto pokraj njega i ispunila svoju ljubav prema Sarasvati. Tamo gdje je Sarasvati sadržaj (znanje), tamo je Gajatri posuda (oblik u kojem se znanje prenosi). Nebeski glazbenici i umjetnici. Kao i apsare, većinom žive u Svavi, "Indrinom nebu". Ima ih raznih oblika: onih ljudskom oku lijepih, ali i onih nalik životinjama. U ovaj svemir su došli u trenutku "bućkanja" prvobitnog oceana svijesti od strane bogova i demona.

I ona, kao i kobra njegovog oca, simbolizira kundalini energiju, te je jednako tako smrtonosna. Međutim, njezin položaj oko pojasa ukazuje na sasvim drukčiju ulogu. U priči "Ganešov dan" taje kobra zapravo poslužila da "zadrži slastice u Ganešu". Dakle, gospodarenje nad kundalini energijom osigurava unutarnje blaženstvo i sprječava gubitak obilja.

Postojanje "nebeskih stvorenja" obuhvaća mnogo dimenzija pa je stoga i njihovo zapažanje stvarnosti višeslojno, kao i načini razmišljanja. Netko tko ima samo jednu glavu, teško će razumjeti svijet u kojem se različite stvarnosti preklapaju u jednu. Ispravno objašnjenje "višeglavosti" nebeskih stvorenja podrazumijeva dakle njihovu višedimenzionalnost.

Glava je mjesto gdje se simbolično nalazi osobnost, a "izgubiti glavu" uopće ne znači umrijeti ili poludjeti. To znači - prosvijetliti se. Kad nemate glavu, djelujete na osnovi kozmičkih impulsa, a ne osobnih želja. Dakle, Ganešov gubitak glave ukazuje na njegovo rano prosvjetljenje, a s činjenicom daje takvu situaciju zadržao (dakle, uglavnom nosi slonovsku glavu), stalno nas podsjeća na ispravnu djelatnost i životnu mudrost. U ovom slučaju, to znači "ne misliti svojom glavom, već onom kozmičkom".

Gubitak njegove glave uzrokovan je Šanijevim daršanom (pogledom), a potaknut kroz njegovu majku Parvati koja je navela mnoge prisutne bogove da mu, navodno spašavajući Ganeša od smrti, predaju dio svojih moći.

Bog munjonosac. Ratnik i vojskovođa. Pojavljuje se u sporednim ulogama u ovim Ganešovim pričama. Iako inače posjeduje veliku mudrost, za sada nam je Indra prikazan kao nagao, tašt i ohol ratnik te vladar nebeskog svijeta prepunog glazbe, iako, prema Krončinim riječima, sam uopće nema sluha.

Bog smrti. Strog, discipliniran i beskompromisan. Prvi čovjek i roditelj čovječanstva. Prvi je koji je umro, pa je uzdignut na razinu boga smrti. Kroz njega smrt poprima drukčiju ulogu: ona pokreće nove cikluse i novi život.

Ganešova sestra. Rođena kao žena, svećenica ljubavi, uzdignuta na razinu božanskog intervencijom Parvati koja joj je prijateljica i majka istodobno. Njezino spaljivanje istinom ne ukazuje na slabost užitka, kao što to neki misle, već na predanost ljubavi i prijateljstvu. Ako je i bilo bahatosti u njezinom ponašanju, ona je bila iskupljena odanošću.

Bog bogatstva koji je postao bog obilja nakon što je Ganešu ponudio "da pojede sve što vidi" te nakon toga naučio da bogatstvo nije način za zadovoljavanje želja, jer one su uvijek jače i veće od bogatstva. Umjesto toga važnije je obilje, koje se ne mjeri količinom, nego nekim drugim mjerama, nevidljivim oku, ali zato vidljivim srcu.

Ime gandharve koji je bio nalik mišu, a koji nije bio zadovoljan u Svari. Glumljenom nespretnošću "prognan" je s neba. Nakon što ga je Ganeš ukrotio, postao je njegova vahana ili vozilo. Tada je dobio ime Mušika. Kronča je prvi i jedini gandharva koji je promijenio svoju dharmu - životnu zadaću. Umjesto glazbe i umjetnosti njegova prvenstvena uloga postala je služba Ganešu, a ime koje otada nosi je - Mušika.

Boginja obilja, Višnuova družica. Pojavila se u svijetu zbog udruživanja stvaralačkih i uništavajućih sila. Odbila je biti družica Indri, bogu ratniku, uz primjedbnu da "obilje nikad ne stoji uz rat". Tamo gdje je održavanje (Višnu), tamo je i obilje.

Jedno od Ganešovih imena. Lambodar je "onaj koji je sve pojeo", a to u prenesenom smislu znači da sve može prihvatiti i integrirati u sebe. Morate imati "velik želudac" da bi tako nešto postigli. Kad nekoga nazovete Lambodar, u duhovnom ste mu smislu rekli da se u njemu nalazi cijeli svemir, te da je on toliko velik da ga cijelog obuhvaća! Doslovce, Ganeš je Lambodar - božanstvo velikog želuca.

Drugo ime Kronče, Ganešovog vahanu. Napustivši dharmu gandharve, nebeskog glazbenika, i postavši Ganešovo vozilo, Mušika je rekao da se ni jedna pjesma koju je ikada ispjevao, dok je bio Kronča u Indrinom raju, ne može usporediti s ljepotom, skladom i smislom koji osjeća kad nosi svog gospodara u najdalje kutke svemira, kroz mnoge dimenzije i svjetove.

Šivina sjekira koja, jednom izbačena, mora pogoditi cilj. Simbol je karme koja neizbježno mora biti izvršena. Nakon što je Ganeš podmetnuo svoju kljovu da bi zadovoljio obje Šivine zapovijedi (sjekira pogađa cilj, a on ostaje živ da bi zaštitio Šivin mir), sjekira ju je slomila i od toga trenutka nadalje Ganeš ima samo jednu kljovu. Sjekira je ostala u njegovu vlasništvu, pa ćete je često vidjeti prikazanu na slikama ili kipovima.

Parašurama je jedno od Višnuovih utjelovljenja. Njegovo ime znači "Rama sa sjekirom". Veliki ratnik, umjetnik uništavanja koji je učio kod boga uništenja, dakle Šive, Ganešovog oca. Šiva mu je podario sjekiru, parašu, i na taj ga način učinio onim što jest - Rama sa sjekirom. Parašurama je jedino Višnuovo utjelovljenje koje nije izravno, poput poznatijih Krišne ili Rame, već je Višnuova svijest probuđena unutar već postojećeg ljudskog utjelovljenja. Upoznali smo ga kod Ganešovog testiranja kao zaštitnika.

Ganešova majka. Predstavlja mnogostrukost prirode pa se zato pojavljuje u mnogim oblicima. Donosi zaštitu, ljubav i nježnost svemu što postoji. Ona je Majka. Nikad ne odustaje, njezina energija je vječna kao i volja, što smo zorno doživjeli u priči o njezinim devet spaljivanja.

Osnovna pokretačka energija Parvati je ljubav.

Najmoćnije Ganešovo "oružje". Svjetlosna omča koja "svijetli poput tisuću Sunaca" i pretvara u ništavilo sve misli onoga koga zauzda. Paša oko vrata označava mir u duši. Ganeš je svoju pašu dobio od roditelja Šive i Parvati, kao pomoć u zauzdanju Kronče. Zbog toga ćete uže ili omču, ponekad u obliku neobičnog vijenca, često vidjeti u Ganešovoj ruci na slikama ili kipovima.

Pripisuje se Šivi zato što je svojom moći neutralizirao otrov nastao stvaranjem amrite (vidi pod Vasuki). Popio je otrovnu Vasukijevu bljuvotinu da bi zaštitio bogove i demone. Iako ga to nije ubilo, njegovo grlo je poplavilo.

Uz "više glava" koje imaju "nebeska stvorenja" obično idu i četiri, šest ili osam ruku.

Zapravo, čak i kad je glava jedna, ruku ima mnogo. I dok glave ukazuju na mnogostrukost i slojevitost osobnosti koja ih posjeduje, ruke, naravno, govore o mnogostrukim moćima koje takva stvorenja imaju. Najjednostavnije rečeno - oni mogu učiniti mnogo! Ne sve, ali zasigurno mnogo više nego da imaju samo dvije ruke, poput prosječnog čovjeka.

Majka Vjaje (gubitka). Njezino ime simbolično znači "vezanost za djelatnost" te simbolizira izreku da je "put u pakao popločan dobrim namjerama".

Brahmina družica, boginja mudrosti i znanja, predstavlja Brahmin vid. Nastala je iz Jednog da bi zaštitila stvoritelja od propasti. Stekla je povjerenje u zvuk i glazbu nakon što je shvatila da je Ganeš naučio sve što zna samo slušajući dubok zvuk bubnja svog oca Šive i ples svoje majke Parvati. Zaljubljena je u Gajatri, svoju sestru blizanku, koju uvijek prati gdje god ona išla.

Izvorno, Savitri je jedna od Brahminih družica te predstavlja jedno od rijetkih ženskih naziva za Sunce. Međutim, u ovim pričama upoznali smo i djevojku s istim imenom koja je "pobijedila" boga Jamu. Za većinu ljudi "pobijediti smrt" značilo bi izbjeći je. Savitri nam je pokazala da je upravo suprotno: pobijediti je, znači biti s njom, susresti je - ali spreman. Savitri je također uspjela od Jame izmamiti sekundu njegovog vremena za njezinog ljubljenog muža Satjavana koji je bio osuđen na smrt (sekunda u božanskim mjerilima je sto godina u ljudskim). Na taj način nam je zorno prikazala kako se uvijek može pronaći izlaz iz nemoguće situacije, zadovoljivši zakone svemira, ali i želju ljudskoga srca.

S'Kpa^pA (9QwsrrKEW ili SvB'Ksiv^mju)

Ganešov brat. Zaštitnik i vojnik. U ovim pričama nema istaknutu ulogu, osim što ukazuje na slabost sirove snage i tjelesne sposobnosti u usporedbi s mudrošću i znanjem. Izgubio je "bitku" za Buddhi i Siddhi jer je Ganeš, umjesto trčanja oko svijeta, prošetao oko svojih roditelja koji predstavljaju cijeli svemir.

Slomljena kljova je simbol upaja, žrtvi koje ponekad moramo napraviti da bismo zadovoljili karmičke uvjete, ali na način koji nas neće trajno spriječiti u ostvarenju svoje životne zadaće.

Kad je Ganeš podmetnuo svoju kljovu pred parašu, Šivinu sjekiru, izvršena je prva prava upaja, a iz nje se kasnije, na istim načelima, razvila cjelovita umjetnost davanja.

Slonovska glava je simbol svemira. Velika je, snažna, pouzdana, nenasilna (osim ako nije izazvana), ali i nepobjediva. Ona u potpunosti oslikava Ganešov status nakon "gubitka glave", odnosno prosvjetljenja.

Jedan od karmičkih hvatača ili graha. Izgleda kao stari, hromi asket, veliki protivnik svjetovnih zabava. Sinje Surje, božanstva Sunca, i Čaje, sjenke života. Kao takav u sebi objedinjuje suprotnosti: svjetlo i tamu. U njegovom se životu to očituje u mogućnosti da stvara duhovne spoznaje i viša stanja svijesti, uglavnom kroz meditaciju i tapas, a to znači povlačenje od života i duhovnu disciplinu. Taj dio pripada svjetlu. Tami, pak, pripada tuga i gubitak koju donosi svima na koje nailazi, a koji odbijaju prihvatiti svjetlo. Donoseći gubitke, on ih tjera na okretanje prema unutrašnjem svjetlu istine.

Njegov pogled je uvijek usmjeren prema dolje, a kad nekog pogleda, taj se pretvara u prah.

Upravo je taj pogled "kriv" za to što je Ganeš na svom prvom rođendanu izgubio glavu.

Šanija smo upoznali i kao dragovoljnu "žrtvu" svoje vlastite strogosti kad je Ganešu potpisao da mu godine tuge dolaze "sutra" i tako ga zauvijek oslobodio svojih posjeta, budući da Ganeš uvijek živi u sadašnjem trenutku (danas).

Ganešov otac. Sam po sebi simbolizira apsolutni bitak. Međutim, on u sebi nosi element uništenja budući da sve relativno nestaje u ništavilu i sveprisutnosti apsolutnog. Svojim trećim okom može spaliti utjelovljeno stvorenje - tolika je snaga apsoluta u njemu. Isprva je bio

asket i pustinjač, a zatim je upoznao Parvati i postao majstor tantre. Pomalo je nagle naravi i sklon brzom rješavanju problema. Osim što meditira, svakoga dana svira na svoj bubanj domaru i pleše ples zvan tandava.

Za sada smo je upoznali kao davateljicu "eliksira mladosti" koji je u Parvatinim ostarjelim roditeljima probudio ljubavnu strast. Inače je smrtonosna za sve osim za one kojima Šiva osobno ponudi njezin otrov. Ona predstavlja kundalini energiju. Ako osoba nije bliska sa Sivom (apsolutnim bitkom), igranje s posebnim energetskim moćima je smrtonosno.

Vahana je sredstvo na kojem božanstvo dolazi, ali ona ima svoj vlastiti život, a gotovo uvijek i neku posebnu simboliku. Tako Ganešov otac Šiva jaše na Nadniju, moćnom biku koji predstavlja snagu, ali jednako tako i plodnost. Šani (Saturn), primjerice, jaše na gavranu, zloglasnoj ptici za koju se vjeruje da donosi zlo, ali njegov jahač, Šani, to zlo može pretvoriti u pouku. Boginja mudrosti, Sarasvati, uvijek se nalazi u blizini labuda na kojem milostivo dolazi kad je potrebna. Skanda, Ganešov brat, jaše na Parvani, paunu koji jasno ukazuje na njegovu taštinu. A Ganeš jaše na Kronči ili Mušiki, svom voljenom štakoru!

Riši (mudrac ili znalac) koji je kao živ čovjek posjetio nebeski svijet te u dogovoru s Krončom izrekao rišijevu kletvu koja je tog gandharvu "protjerala" na Zemlju.

Nagas ili prazmija koja je pokušala ujediniti bogove i demone u stvaranju amrite. No, pri tom je nastradao i pretvoren je u dva hvatača, dvije grahe, Rahua i Ketua. Upoznali smo ga kao sredstvo za stvaranje besmrtnosti, ali i kao stvaratelja štetnih popratnih pojava snažnoga kretanja. On je "povraćao" otrov koji je Šiva neutralizirao. Dakle, on simbolizira intenzivnu aktivnost tijekom koje se stvara napetost, a Šiva predstavlja apsolutno, meditaciju, tišinu i nepomičnost koja tu napetost neutralizira.

Lambodar je jedno od Ganešovih imena, a znači "onaj koji ima veliki želudac". Simbolično, to ime označava veliku sposobnost prihvatanja i "probavljanja" informacija iz okoline, a to odmah znači i sposobnost nevjerojatno brzog učenja. Na jednom mjestu je Ganeš rekao da se "nalazi jednom nogom u apsolutnom (Šiva), jednom nogom u relativnom (Parvati), a cijelim želucem u čarobnom prijelaznom području koje ih spaja".

Bog održavatelj svemira. Na neki način vječni "suparnik" Šivi, iako zapravo uvijek djeluju zajedno. Predstavlja drugu točku gledišta. Dok su Šivi detalji i osobne razlike nevažne, Višnu upravo na tome gradi svoju ulogu. Za razliku od Šive, koji zastupa slobodnu volju, Višnu je sklon filozofiji predodređenosti. On je onaj koji daje, pa mu stoga u najvećoj mjeri pripada obilje (Lakšmi). Moguće je da u nekim situacijama Višnu preuzima ulogu ženskog vida božanskog, otuda njegove pomalo hermafroditске značajke i ljepuškastost.

Družica Jame, boga smrti. Njezino ime znači "gubitak". Uzdignuta je na razinu božanskog jer je prihvatila smrt. Nakon toga je postala utjelovljenje upaje ili umijeća davanja, radeći na uklanjanju loše karme svoje majke Sahade (vezanosti za djelatnost).

Simboli preobrazbe, vječnosti i iscjeljenja. Istodobno, simboli smrtonosne opasnosti. Jedna od prazmija, takozvanih nagasa, imenom Vasuki, odigrala je glavnu ulogu u stvaranju amrite, napitka besmrtnosti, kao i u pojavljivanju boginje obilja Lakšmi te Dhanvantarija, božanskog liječnika, u ovome svijetu.

O autoru

Adrian Predrag Kezele je do sada napisao više od trideset knjiga, a i dalje radi na novim knjigama u kojima na praktičan način predaje znanje čitateljima. Neovisno od hrvatske naklade, knjige su mu od drugih izdavača objavljivane na srpskom, slovenskom, mađarskom i engleskom jeziku. Te su knjige rezultat životnog vijeka provedenog u proučavanju i podučavanju znanja iz područja duhovnosti.

Osnivač je Duhovne akademije (www.dagroup.org) unutar koje podučava Integralnu meditaciju, vodi trogodišnji studij indijske astrologije - jvotisha, podučava duhovnom plesu Neodanceu (www.neodance.com) te vodi mnogobrojne druge seminare i radionice (Skrivene

poruke, Život-smrt-život, Vastu i tako dalje). Osnivač je globalne mreže intuitivne komunikacije SoulNet (www.soulnetweb.com) te udruge Umjetnost davanja (www.umjetnost-davanja.hr) koja se bavi promicanjem neolitske kulture. Jedan je od osnivača i počasni predsjednik udruge Dupinov san (www.dupinovsan.org), pokretač vrlo značajnog projekta "Nebeskih labirinata" (www.nebeskilabirinti.org) i suradnik na projektu www.ljubavi.org. Osim toga, Adrian često obavljuje svoja razmišljanja i doživljaje na svom blogu - www.apk.hr.

Zajedno sa svojim suradnicima pokrenuo je Centar za NeoKulturu te sudjelovao u osnivanju prve neokulturalne zajednice na našem području (www.neokultura.org) koja se nalazi u mjestu Badličan nedaleko Varaždina i Čakovca, gdje Adrian sada živi i radi barem šest mjeseci u godini. Ostalo vrijeme provodi u malom šibenskom naselju Jadrija i na otocima šibenskog arhipelaga pišući knjige i družeći se s vjetrom (www.soul-windsurf.com), morem i svojim dragim prijateljima dupinima.

KNJIŽNICA ZELINA

Dosad objavljene knjige:

Korak naprijed (1994.) Istina u pjesmi (1994.) Stvaranje sreće (1995.) Stvaranje sreće, II. promijenjeno izdanje (2000., 2007.) Skrivena poruke, skrivena značenja (1996., 1999., 2006.) Trojedna - o ljubavi i vječnosti (1996.) Intuicija - mudrost pravoga izbora (1997., 1999., 2007.) Maitreya (1997., 2001., 2005.) Veličanstveni Saturn (17 izdanja, od 1998. do 2008.) Tajne indijske astrologije (1998., 2000., 2003.) Tajne indijske astrologije, izmijenjeno i dopunjeno izdanje (2007.) Anđeo pod maskom (1998., 2007.) Umjetnost davanja (1999., 2002., 2005., 2007., 2008.) Sedam čakri, sedam stanja svijesti (1999., 2002., 2006.) Moj put do čarolije (2000.) Kratki pregled novih misli koje mijenjaju svijet (2000.) Zdravlje s neba (2000.) Dupinovsan (2001.) Kozmička proslava (2001.) Vastu - dobri duh prostora (2001., 2008.) 108 pitanja o Integralnoj meditaciji (2002.) Čarobnica (2002., 2008.) Bijela ptica (2002.) Gospodar smrti (2003.) Život-smrt-život (2003., 2004., 2006., 2007.) Povratak Boginje (2003.) NeoDance - duhovni ples Stare Europe (2004.) Duša Stare Europe (2004.) Jedno svjetlo, mnogo duša (2005.) Sunčani labirint - životna joga za rođene vode (2006.) Labirinti i njihove tajne (2007.) Sadašiva tantra (2008.) Tajna i Oblak (2008.) Slomljena kljova - Ganešove priče -1. dio (2008.)

CD

Savršena ljubav 1. dio (2000.) Zvezdanooka (2008.)

Video

Kultura tišine (2001.) Praktična primjena đjotiša (2001.) Istina o iscjeljivanju (2001.) Bog-Ona osobno! (2001.) Duhovno partnerstvo (2002.) Otkrivanje pravoga značenja umiranja i smrti (2003.)

Knjige možete naručiti na adresi nakladnika: Dvostruka Duga d.o.o., p.p. 184, HR-40001 Čakovec telefon 040 347 343 www.dvostrukaduga.hr e-mail: info@dvostrukaduga.hr

Dosadašnja izdanja Dvostruke Duge:

Biblioteka Jupiter

A.P. Kezele: Stvaranje sreće (1995., 2000., 2002., 2007.) Deepak Chopra: Tijelo i duh, rijeka vječnosti (1995., 2002.) John Douillard: Tijelo, duh i šport (1996., 2000., 2004.) A. P. Kezele: Skrivena poruke.skrivena značenja (1996.,2004., 2007.) Deepak Chopra: Put do ljubavi (1998., 2000., 2004.) D. Epstein: Dvanaest stupnjeva iscjeljenja (1998.) A.P. Kezele: Tajne indijske astrologije (1998., 2001.) A.P. Kezele: Tajne indijske astrologije, novo izdanje (2007.) Hanna Kroeger: Zdravlje iz prirode (1999., 2007.) Caroline Myss: Anatomija duha (1999., 2000., 2003., 2006., 2007.) A.P. Kezele: Umjetnost davanja (1999., 2002., 2005., 2007., 2008.) A.P. Kezele: Moj put do čarolije (2000.) Caroline Myss: Zašto se ljudi ne iscjeljuju (2001.) Deepak Chopra: Kako spoznati Boga (2001., 2004.) A.P. Kezele: Vastu -

dobri duh prostora (2001., 2008.) A. P. Kezele i A. Hampamer: Integralna meditacija (2002.) Caroline Myss: Izaberimo zdravlje (2002., 2003.) Caroline Myss: Sveti ugovori (2002., 2004.) A. P. Kezele: Život - smrt - život (2003., 2004., 2006., 2007.) A. P. Kezele: Neodance (2004.) Joan Z. Borysenko: Unutarnji mir za prezaposlene (2004.) Joan Z. Borysenko: Unutarnji mir za prezaposlene žene (2004.) Deepak Chopra: Spontano ispunjenje želja (2005.) Bija Bennett: Emocionalna joga (2005.) Judith Orloff: Pozitivna energija (2005., 2007.) Deepak Chopra: Knjiga tajni (2005., 2007.) Don Campbell: Mozart efekt (2005., 2007.) Deepak Chopra: Mir je put (2006.) David Simon/Deepak Chopra: Biljke za zdravlje (2006.) Deepak Chopra: Savršeno zdravlje (2006.) Kathy Cordova: Prepustite se - neka se događaju čuda (2007.) P. Kezele: Labirinti i njihove tajne (2007.) Skupina autora: Ta ravnopravna stvorenja (2007.) Deepak Chopra: Život poslije smrti (2007.) Caroline Myss: Dvorac duše (2008.) Dr. Deepak Chopra/dr. David Simon/Leanne Backer: Kuharica Chopra centra (2008.) John Douillard: Dijeta tri godišnja doba (2008.) Sandra Anne Tavior: Kvantni uspjeh (2008.)

Biblioteka Aquarius

Rene Erdos: Indijski gost (1996.) Deepak Chopra: Povratak Medina (1997., 2002., 2003.) M.S. Peck: Na Nebu kao i na Zemlji (1997.) Daniel Quinn: Ishmael (1997., 2001., 2006.) A.P. Kezele: Maitreya (1997., 2001., 2005.) James F. Twyman: Poslanik svjetla (1998.) A.P. Kezele: Andeo pod maskom (1998., 2002., 2005., 2007.) Mario Morgan: Tihi zov Australije (1999., 2002., 2007., 2008.) Daniel Quinn: Priča o B (1999.) Dan Millman: Put mirnog ratnika (2000., 2008.) Mario Morgan: Poruka iz Zauvijek (2001., 2002., 2007.) Michael Roads: Šapat Prirode (2002.) Malidoma Patrice Some: Afrička inicijacija (2001.) A.P. Kezele: Čarobnica (2002., 2008.) A. P. Kezele: Bijela ptica (2002.) Dan Millman: Sveto putovanje mirnog ratnika (2003.) A. P. Kezele: Gospodar smrti (2003.) A. P. Kezele: Povratak Boginje (2003.) Deepak Chopra: Srodna duša (2003.) Thom Hartmann: Prorokov put (2004.) Robin Sharma: Svetac, surfer i direktorica (2004., 2007.) A. P. Kezele: Duša Stare Europe (2004.) Robert Vvblff: Izvorna mudrost (2005.) Robin Sharma: Redovnik koji je prodao svoj Ferrari (2006., 2007.) A.P. Kezele: Sunčani labirint (2006.) Thom Hartmann: Najveća duhovna tajna svih vremena (2006.) Marcia Powers: Zmajoubojica teškoga srca (2007.) Daniel Quinn: Moj Ishmael (2007.) Deepak Chopra: Buddha - priča o prosvjetljenju (2007.) A. P. Kezele: Tajna i Oblak (2008.) A. P. Kezele: Slomljena kljova - Ganešove priče - prvi dio (2008.)

Biblioteka Aurora

Deepak Chopra: Sedam duhovnih zakona uspjeha (1996., 2004.) Deepak Chopra: Put čarobnjaka (1997., 2002.) A.P. Kezele: Intuicija - mudrost pravoga izbora (1997., 2001., 2004., 2007.) Louise L. Hay: Život! (1997., 1998., 1999., 2004.) Louise L. Hay: Moć žene (1998., 2004.) Deepak Chopra: Sedam duhovnih zakona za roditelje (1998., 2007.) A.P. Kezele: Sedam čakri, sedam stanja svijesti (1999., 2002., 2006.) Wayne W. Dyer: Ostvarite svoju sudbinu (1999., 2002.) A.P. Kezele: Kozmička proslava (2001.) A. P. Kezele: Riječi nadahnuća (2003.) Dan Millman: Zakoni duha (2004.) Barbara De Angelis: Samopouzdanje (2004.)

Robin Sharma: Tko će suze liti kad te više neće biti (2007.) Robin Sharma: Vodič prema vrhunskom uspjehu (2008.) Dan Millman: Živjeti sa svrhom (2008.) Deepak Chopra: Moć, sloboda i milost (2008.)

Biblioteka Znanost novoga vremena

M. Fox & R. Sheldrake: Fizika anđela (1999.) Daniel Quinn: Izvan civilizacije (2000.) F. David Peat: Sinkronicitet (2000.) Gary Zukav: Život duše (2002., 2007.) Gary Zukav i Linda Francis: Srce duše (2003., 2007.) Riane Eisler: Snaga partnerstva (2003.) Daphne Rose Kingma: Budućnost ljubavi (2004.) Peter Russel: Od znanosti do Boga (2004.) A. P. Kezele: Jedno svjetlo, mnogo duša (2005.) Gary Zukav: Izbor duše (2008.)

Biblioteka Stara znanja

A. P. Kezele: Sadašiva tantra (2008.)

Biblioteka Savršeno zdravlje

Deepak Chopra: Savršena težina (1996.) Deepak Chopra: Savršena probava (1996.) Deepak

Chopra: Odmorno spavanje (1996.) Deepak Chopra: Neograničena energija (1996.) Deepak

Chopra: Prevladajte ovisnost (1997.)

A.P. Kezele: Zdravlje s neba (2000.) A. Hampamer: Ajurveda za svaki dan (2001.)

Ostala izdanja

A.P. Kezele: TM-Korak naprijed (1994.) A. P. Kezele: Istina u pjesmi (1994.) Adrian B.

Smith: Ključ za kraljevstvo nebesko (1994.) A. Hampamer & K. Kezele: Nova kuharica

(1995., 1997., 2004., 2007.) A.P. Kezele: Kratki pregled novih misli koje mijenjaju svijet

(2000.) A.P. Kezele: Savršena ljubav 1. dio (2000.) A.P. Kezele: Dupinovsan (2001.) Dr.

Janez Drnovšek: Misli o životu i osvješćivanju (2006., 2007.)

Dr. Janez Drnovšek: Smisao svijeta i postojanja (2007.) Dr. Janez Drnovšek: Razgovori

(2007.)

Nije u prodaji

A.P. Kezele: Trojedna - o ljubavi i vječnosti (1996.) A.P. Kezele: Veličanstveni Saturn (dosad objavljeno 17 izdanja)

Dvostruka duga je nakladnička kuća posvećena izdavanju knjiga koje istražuju mogućnosti čovjekova duha i tijela, ukazuju na blizak odnos čovjeka i prirode te načine putem kojih možemo sačuvati dragocjeni planet na kojemu živimo. Želite li ubrzati svoju evoluciju i sudjelovati u stvaranju boljeg i sretnijeg svijeta - ovo su knjige za vas!

^7 Bilo da se radi o duhu, tijelu ili okolini, uvijek postoje mjesta koja je potrebno istražiti i vještine koje je potrebno naučiti.

vHImV NaPuci 1 savJeti" Biblioteka JUPITER.

U trenucima kad je potrebna podrška i vizija, knjige iz Biblioteke AURORA bit će izvor nadahnuća, poput zvijezde čije ime nose.

b i h l i o t e k

ao.uarius BIBLIOTEKA

'ZNANOST NOVOG VREMENA

m

Biblioteka AQUARIUS posvećena je romanima. Priče, parabole, legende i mitovi - mudrost se oduvijek prenosila baš tako.

Uzbudljivo istraživanje područja u kojem se susreću znanost i duh! Knjige koje spajaju objektivno i subjektivno te tako ocrtavaju put u novo tisućljeće - tisućljeće duhovnog razvoja.

Stara izgubljena znanja ponovno otkrivena u današnjem vremenu, mudrost koja ne blijedi -

Biblioteka STARA ZNANJA.

stara znanja

Što je ganeš*.

Kad god se osjećate dobroj

ali onako zbilja dobro,

puni života, veselja,

ponekad zbunjenosti, I

one pozitivne naravno. \

začudnosti, vrcavog I

humora i neobuzdane I

sreće, zapravo osjećate I

ganeš osjećaj! |

"Mudrim" i "ozbiljnim"

.... i

riječima rečeno: ganes je'
životni osjećaj uređenosti.'
Svemir je uređeno i
inteligentno mjesto, a
ganeš je prirodni zakon
koji ga takvim održava. 1
Biblioteka
ACJUARIOS